

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
САМАРҚАНД ДАВЛАТ ЧЕТ ТИЛЛАР ИНСТИТУТИ**

Рўйхатга олинди:
№ _____
2018 йил “__” _____

“ТАСДИҚЛАЙМАН”
Ўқув ишлари бўйича проректор
_____ доц. Ф.Ш.Рузикулов
2018 йил “__” _____

**ФАКУЛТЕТЛАРАРО ИЖТИМОЙ ФАНЛАР КАФЕДРАСИ
“МИЛЛИЙ ҒОЯ: АСОСИЙ ТУШУНЧА ВА ТАМОЙИЛЛАР”**

**ФАНИДАН
ЎҚУВ УСЛУБИЙ МАЖМУА**

Билим соҳаси:	100 000 – гуманитар соҳа
Таълим соҳаси:	120 000 – гуманитар фанлар 110 000 – педагогика
Таълим йўналиши:	5111400 – хорижий тил ва адабиёти (инглиз тили) 5120100 – филология ва тилларни ўқитиш (инглиз, немис, француз, испан, итальян тиллари) 5120100 - филология ва тилларни ўқитиш (араб, япон, хитой, корейс тиллари) 5120200 – таржима назарияси ва амалиёти (инглиз тили)

Фаннинг ўқув услубий мажмуаси, Ушбу силлабус Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2011 йил 17 сентябрдаги 392 рақамли буйруғи билан тасдиқланган “МИЛЛИЙ ҒОЯ: АСОСИЙ ТУШУНЧА ВА ТАМОЙИЛЛАР ” фанидан “Тажриба-синов” намунавий дастури, ўқув ва ишчи ўқув режага мувофиқ ишлаб чиқилди.

Тузувчилар:

Шодиев Р.Т. - СамДЧТИ ижтимоий фанлар кафедраси ф.ф.д.,
профессор

Ашурова Х.С.- СамДЧТИ ижтимоий фанлар кафедраси ўқитувчиси

Такризчилар:

Яхшиликков Ж.Я.- СамДУ Миллий ғоя ва фалсафа кафедраси
проф., ф.ф.д.

Бозоров М.Ж.- СамДЧТИ ижтимоий фанлар кафедраси
доценти, ф.ф.н.

Фаннинг ўқув услубий мажмуаси Самарқанд давлат чет тиллар институти Факултетлараро ижтимоий фанлар кафедраси кенгашининг 2018 йил “ ____ ” августдаги ____ - сон мажлисида муҳокамадан ўтган.

Кафедра мудири

доцент Д.Т.Амридинова

Келишилди:

Ўқув-услубий бўлими бошлиғи

М.Б.Ҳолиқов

Мундарижа

1. Маърузалар матни (ўзбекча).....
2. Семинар машғулоти.....
3. Тақдимотлар.....
4. Мустақил таълим машғулоти.....
5. Глоссарий.....
6. Иловалар:
 - фан дастури;
 - ишчи ўқув дастури;
 - тарқатма материаллар, мустақил таълим материаллари (мавзулар бўйича мақолалар);
 - тестлар;
 - ишчи фан дастурларига мувофиқ баҳолаш мезонлари қўллаш бўйича услубий кўрсатмалар;
 - фанни ўзига хослигига қараб ўрганиш бўйича бошқа материаллар;
 - ЎУМнинг электрон варианты.

К И Р И Ш

Бакалаврлар тайёрлаш бўйича қабул қилинган янги Давлат таълим стандартининг ўқув режасига мувофиқ мазкур фанни ўқитиш кўзда тутилган. Шу нуқтаи назардан келиб чиққан ҳолда, ушбу Ўқув-услубий мажмуа тузилди.

Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар фани янги ўқув йилидаги ишлаб чиқилган дастурга мувофиқ жами 60 соат, шу жумладан, 22 соат маъруза, 22 соат амалий машғулотлар ва 16 соат мустақил таълим учун ажратилган.

Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар курсида мустақил тараққиёт йилларида тўпланган тажриба, дунё жамоатчилиги томонидан «Ўзбек модели» деб аталган ўзимизга хос ва ўзимизга мос тараққиёт йўлининг мазмун-моҳияти янада чуқурроқ очиб берилган. Мазкур фан, келажаги буюк давлат барпо этиш борасида амалга оширилаётган барча тарихий ўзгариш ва янгиланишларнинг ижтимоий ҳаётдаги ўрнини кенгроқ англаш имконини беради. Фан миллий мафкураининг моҳияти, кўп миллатли Ўзбекистон халқининг эзгу ғоя - озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт барпо этиш йўлидаги асосий орзу интилишлари, ҳаётини идеалларини акс эттиради.

Мазкур курсни ўқитишнинг асосий мақсади чет тиллари-бакалаврларни миллий мафкурага оид билимлар билан қуроллантириш, ҳамда ўсиб келаётган ёш авлоднинг онги ва қалбида мафкуравий иммунитетни ҳосил қилишдир. Шунингдек, уларни жамиятдаги ижтимоий, иқтисодий, сиёсий жараёнларни таҳлил қилишга ва бу соҳадаги муаммоларни илмий ҳал этишга тайёрлашдан иборатдир.

Ғоя, мафкура ва Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойилларнинг мазмун-моҳиятига алоқадор бўлган назариялар, йўналишларни билиши ва ундан фойдалана олиш кўникмаларига эга бўлмоғи зарур.

Чет тиллари-бакалаврларнинг материалларни ўзлаштириш даражасини баҳолаш учун назорат иши, тест синовларини ўтказиш, жорий баҳолаш ва оралиқ назоратни ўтказиш кўзда тутилган. Фанни ўзлаштириш якуний назорат билан тўғалланади.

«Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар» фани бўйича маъруза ва амалий машғулотларни ўтказишда ғоя ва мафкурага оид тушунчалар, категориялар, тамойиллар, вазифа ва мақсад кабилар каталогини ишлаб чиқиш, ҳамда ўқув мақсадини тест топшириқларига кўчиришга, ўқув мақсадларига эришишнинг янги услубларидан фойдаланиш, бакалаврлар фаоллиги орқали уларни ўзлаштиришга ўргатиш, билим ва кўникмаларни тўлиқ эгаллашга, ўқув мақсадларини меъёрлаштирилган баҳолашга эришишга аҳамият берилади.

“МИЛЛИЙ ҒОЯ: АСОСИЙ ТУШУНЧА ВА
ТАМОЙИЛЛАР”

ФАНИДАН

МАЪРУЗАЛАР МАТНИ

**1-МАВЗУ: “МИЛЛИЙ ҒОЯ: АСОСИЙ ТУШУНЧА ВА ТАМОЙИЛЛАР”
ФАНИНИНГ ПРЕДМЕТИ, МАҚСАДИ ВА ВАЗИФАЛАРИ
РЕЖА:**

1. “Миллий ғоя асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг предмети: ғоя - инсоният тараққиётининг ҳаракатлантирувчи омили, ҳаётий мақсадлар ифодаси.
2. Мафкура тушунчасининг мазмуни.
3. Миллий ғоя тушунчаси, унинг тузилиши ва намоён бўлиш хусусиятлари.
4. Жамиятдаги ижтимоий-сиёсий жараёнлар таъсирида ғояларнинг дифференциаллашуви.
5. Биринчи Президент Ислам Каримов асарлари - миллий ғоя ва мафкуранинг илмий-услубий асоси
6. Миллий ғоянинг гуманистик характери. Жамиятдаги ижтимоий-сиёсий жараёнлар таъсирида ғояларнинг дифференциаллашуви.

Таянч иборалар: Ғоя, мафкура, миллий ғоя, мафкуравий функциялар, мафкуралар турлари: анархия, монархия, тоталитаризм, либерализм, демократия, ғоявийлик ғояси

1-Topic. The subject aims and objectives of the course "national idea: concepts and principles

Plan:

1. The subject aims and objectives of the course
2. The essence of the concept of ideology
3. The concept of the national idea, its structure and types of manifestations
4. Differentiation of ideas under the influence of socio-political processes in the society.
5. President Islam Karimov's Works-scientific and methodological basis of national ideas and ideology.
6. The humanistic nature of national idea.

Keywords: idea, ideology, national idea, ideology functions, types of ideologies: anarchy, monarchy, totalitarianism, liberalism, democracy, humanistic character of the idea

Инсоният тарихий тараққиётнинг цивилизациялашган даври тажрибаси бирон-бир жамиятнинг эзгу ғояларсиз ва соғлом мафкурасиз ривожлана олмаслигини тасдиқламоқда. Мустақилликка эришган мамлакатимизнинг биринчи раҳбари ташаббуси билан ўзбек халқи ҳам ўз олдига “Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт” барпо этиш каби буюк ва эзгу мақсадларни қўйди. Ана шу эзгу мақсадларни амалга ошириш, мамлакатимизда демократик тамойилларга асосланган жамиятни барпо этишда, бизга ёт ва бегона мафкуралар тажовузига қарши тура оладиган, ҳар томонлама баркамол инсонларни вояга етказиш, ғоявий бўшлиқ бўлишига йўл қўймаслик ва ниҳоят, юртнинг юксак тараққиётини таъминлаш - миллий истиқлол ғоясини шакллантириш эҳтиёжини юзага келтирди.

Мустақиллик туфайли Ўзбекистон халқи ўзининг миллий-маънавий янгилинида миллий истиқлол ғоясига таъйинишга алоҳида эътибор берди. Собиқ мустабид тузум даврида амал қилиб келинган, халқимизнинг миллий-маънавий

руҳиятига тамомила зид бўлган «коммунистик ғоя»дан воз кечилди. Ўзбекистон халқи ўз миллий ғояси негизларига таянган ҳолда ривожланиш йўлини танлади. Унинг ўзига хос сабаблари мавжуд. Улар асосан қуйидагилардан иборат:

Биринчидан, Ўзбекистон халқининг ўз мустақиллигини қўлга киритиши билан ўзвий боғлиқ. Чунки, мустақиллик туфайли мамлакатимиз халқи ўзига хос ва мос ривожланиш йўлини танлаш ҳуқуқига эга бўлди. Бу эса халқимизнинг тарихан қарор топган миллий-маданий меросларини, кадриятларини, маънавий-руҳий оламини қайта тиклаган ҳолда ўз келажагини кўриш ва қуриш имкониятини берди.

Иккинчидан, «мустабид» тоталитар тузум даврида жамиятнинг ғоявий асоси бўлган ягона коммунистик мафкура мамлакатимиз халқлари, хусусан ўзбек халқи турмуш тарзи, дунёқараши, тарихи, урф-одатлари, анъаналари ва миллий хусусиятларини ҳисобга олмаганлиги ҳамда бизга бегона ва ёт бўлган кадриятларни, мақсадларни сингдиришга ўриниб келганлиги туфайли, унинг асоратларидан халос бўлишга бўлган маънавий эҳтиёжнинг мавжудлиги билан боғлиқ эди.

Учинчидан, маълумки ҳар бир халқ, давлат ёхуд жамият бор экан, албатта у мақсадсиз яшай олмайди. У ривожланиш учун маънавий асосларни беглилаб олади. Мақсад эса унинг миллий-маънавий ғояси орқали ўз ифодасини топади. Шу маънода ўзининг мустақил ривожланиш йўлини танлаб олган Ўзбекистонда унга табиий-маънавий эҳтиёж сифатида қараш орқали унинг сабабларини тўғри тушуниш мумкин;

Тўртинчидан, жамият тарихида ғоялар ҳар-хил бўлган. Бир-бирига мақсади билан яқин бўлган ғоялар ҳам айни пайтда бир-бирига тўғри келмайдиган ғоялар ҳам бор. Улар бир-бирига мутлақо тескари бўлган мақсадларга йўналтирилганлиги туфайли жамият ҳаётига турли хил таъсир кўрсатади ва турли хил оқибатларни келтириб чиқаради. Демак, ғоя билан ғоянинг, мақсад билан мақсаднинг, фикр билан фикрнинг фарқини билиш ва англаш учун ҳам миллий истиқлол ғоясини ўрганиш зарур.

Бешинчидан, ғоялар жамиятдаги турли инсонлар, ижтимоий гуруҳлар, қатламлар, халқлар, миллатлар мақсади, орзу интилишлари, ҳаётни идрок этиш кўникма ва малакалари, хулқ-атвор кўринишлари, кадриятлари манфаати билан узвий боғлиқ бўлади. У ёки бу ғоя қайси манфаатни қандай тамойилларга асосланган ҳолда ифода этишига қараб бир-биридан фарқланади. Шунга қараб унинг мақсадига ва қандай ғоя эканлигига баҳо берилади;

Олтинчидан, ғоялар ўз олдига қўйган мақсадининг кўлами билан ҳам бир-биридан фарқланади. У мутлоқликка, ягона тўғри эканлигига даъво қилиши мумкин. Шундай ижтимоий ғоялар борки, у ўз мақсадларини бутун инсониятга, башариятга дахлдорликни унинг онгига, ишонч ва эътиқодига айлантиришни даъво қилади. Ўзига мос жамият ривожланиш моделини қуришни, дунё халқларини «ягона андоза» шаклига олиб киришни мақсад қилиб қўяди. Ўз мақсадларини бошқа халқларнинг миллий хусусиятларини ҳисобга олмасдан, қандай йўл билан бўлмасин унга «синдиришга» урунади. Демак, ундан огоҳ бўлиш учун ҳам, ўз халқи, мамлакатининг тарихини, миллий-маданий меросларини, кадриятларини топтатмаслик, ўзига хосликни йўқотмаслик учун ҳам миллий ғояни ўрганиш, билиш керак бўлади;

Еттинчидан, миллий истиқлол ғоясини ўрганишнинг зарурлиги бугунги дунёда мафкура соҳасидаги курашнинг давом этаётганлиги билан ҳам боғлиқ. Инсонлар онги ва қалбини эгаллаш унга таъсир кўрсатиб, ўз мақсад ва муддаоларини

бир томонлама амалга оширишга уринишлар тўхтамаётганлигидан ҳам келиб чиқмоқда.

Миллий истиқлол ғояси Ўзбекистон халқи ҳаёти, мамлакат олдида қўйган эркин ва фаровон ҳаёт, озод ва обод Ватан қуриш, мақсадларини амалга ошириш учун маънавий-руҳий куч-қувват манбаи ҳисобланади. Халқимизни бирлаштириб турадиган, миллий-маънавий қадриятларимизни тиклаб, унга таянган ҳолда Ўзбекистонда демократик, адолатли фуқаролик жамиятини қуриш учун илмий-назарий асос бўлиб хизмат қилади. Мустақилликни мустаҳкамлаш учун халқимизни бирлаштирадиган, унинг асрий эзгу мақсадлари бўлган «Келажаги буюк давлат»ни барпо этиш ҳар бир шахснинг ҳаётий манфаатларини ўзида мужассам этадиган миллий ғоя ва мафқурани яратиш ижтимоий-сиёсий ва маънавий тараққиётимизнинг муҳим шартига айланмоқда. Миллий истиқлол ғоясини фан сифатида ўрганишнинг сабабларини мамлакатимиз биринчи Президенти Ислом Каримов қуйидагича таъкидлаган эдилар: «Олдимизга қўйган олижаноб мақсад-муддаоларимизга етиш, эски мафқуравий асоратлардан батамом халос бўлиш, ғоявий бўшлиқ пайдо бўлишига йўл қўймаслик, бегона ва ёт ғояларнинг хуружидан ҳимояланиш, бундай тажовузларга қарши тура оладиган ҳар томонлама баркамол инсонларни вояга етказиш зарурати халқимиз ва жамиятимиз манфаатларига мос янги мафқурани шакллантиришни тақозо этмоқда» [Каримов И.А. *Ватан равнақи учун ҳар биримиз маъсулмиз. Т.9. -Т.: «Ўзбекистон», 2001, 221-222 б.*]. Ана шу ҳаётий зарурат миллий истиқлол ғоясининг асосий тушунча ва тамойилларини фан сифатида ўрганишни тақозо этади.

2. Фаннинг предмети, объекти, мақсади ва вазифалари

Миллий истиқлол ғояси ўз-ўзидан инсоннинг онгига, тафакқурига сингиб, ишонч ва эътиқодига айланиб қолмайди. Бунга ҳар бир инсон ўз ҳаёти давомида эришиб боради. Унинг қандай даражада одамларнинг ишонч ва эътиқодидан, турмуш ҳаётидан жой олиши бир қатор омилларга боғлиқ. Демак, унда ҳам муайян қонуниятлар амал қилади. Миллий истиқлол ғоясининг фан сифатида ўқитилиши, унинг ўзига хос предмети, объекти, мақсад ва вазифалари мавжудлигини англатади.

Биринчидан, бошқа ижтимоий-гуманитар фанлар қатори «Миллий истиқлол ғояси» фанининг ҳам муайян билимлар тизими хос бўлганидек, унинг ҳам ўзига хос мавзулари, тушунчалари, қонун ва категориялари мавжуд.

Иккинчидан, унинг барча бошқа фанлар қатори ўз предмети, объекти ва мақсад ҳамда вазифалари бор. Аввало, ҳар бир фан олдида қўйиладиган умумий талаблар миллий истиқлол ғоясига ҳам бевосита дахлдор. Айни пайтда миллий ғоянинг жамият, халқ миллий маданияти негизлари асосида шаклланиш, ишонч ва эътиқодга айланиши билан боғлиқ ўзига хос хусусиятлари мавжудлигини ҳам ҳисобга олиш керак. Бунда ҳар бир инсон ёки шахснинг индивидуал хусусиятлари, унинг ўзига хос дунёқараши, шунга мос тафаккур ва ҳаёт тарзи, миллий онг, ўзлигини англаганлиги даражаси алоҳида ўринга эга. Миллий анъаналарга, тарихи, она тили, маданиятига бўлган муносабатда шаклланган ва мустаҳкамланган қалбдаги руҳияти, эътиқоди, садоқати билан Ватанпарварлик ва миллатпарварлик туйғулари ўзининг ва миллатининг шаъни, қадр-қимматини ҳурмат қилишда намоён бўлади. Шунингдек, ҳар бир инсонда умуминсоний қадриятлар бошқа халқлар ва миллатларнинг маданий ютуқларига ҳам ўзаро манфаатдорлик ҳамда миллий тараққиётида уни мустаҳкамлаш нуқтаи назаридан қараш, баҳолаш кўникмалари, саъй ҳаракатлари орқали ўз ифодасини топади. Ушбу

фаннинг предметини миллий маданий мерос ва умуминсоний қадриятларнинг ўзаро муносабати миллий истиқлол ғоясини халқнинг ишонч ва эътиқодига айланиши «ғоя» ва «мафкура» тушунчалари, уларнинг халқлар, миллатлар ва давлатлар тақдирига таъсирини ўрганиш ташкил этади. Миллий истиқлол ғояси фанининг предметини фақат «ғоя ва мафкура» тушунчаларидан иборат деб қабул қилиш ушбу фанни тор доирада тушунишга олиб келади. Бу фаннинг предметини ҳозирги замондаги мафкуравий жараёнлар, унинг маъно-мазмунидаги ўзига хос жиҳатлари таъсир этиш қонуниятлари, маълум бир маконда ва даврда намоён бўлиш хусусиятлари, уни кўп миллатли давлатимиз фуқаролари онги ва қалбига сингдириш йўллари ҳамда услубларини аниқлаш ҳам ташкил этади.

Бу жараён, **Биринчидан**, фан талаблари асосида, муайян андоза, тартиб ва қоидаларга, билим ва тажриба тизимига шунчаки тушавермаслиги билан ҳам алоҳида ажралиб туради. Унинг ана шундай хусусиятга эга бўлиши миллий истиқлол ғояси кишиларнинг онг ва тафаккури, дунёқараши, мақсад ва интилишлари миллий-маънавий меросга муносабатнинг ишонч ва эътиқодлари орқали жамият ҳаётида намоён бўлиш хусусиятлари билан боғлиқ; **Иккинчидан**, миллий истиқлол ғоясининг шаклланиши кишилар (халқ, миллат, авлодлар) амалий фаолиятида ҳамда ўзаро муносабатларида ишонч ва эътиқодга айланишининг намоён бўлиши «бир чизиқли», ягона тартиб, меъёрларга осонликча тушавермайди. Айни пайтда фуқаролар, турли ижтимоий гуруҳлар ёки қатламлар, миллат ва элатларни ўзаро муштарак мақсадлар, ғоялар бирлаштириб турмас экан, улар ўртасида ўзаро ҳамжиҳатлик, тотувлик ҳам бўлмайди. Шунинг учун ҳам, миллий истиқлол ғоясининг предмети умуман, ҳар қандай ғояларнинг шаклланиши унинг жамият ҳаётига таъсирини эмас, Ўзбекистоннинг миллий истиқлол ғоясининг шаклланиши, мамлакатда кенг жамоатчиликнинг ишончи ва эътиқодига айланиши унинг миллий-маданий негизларини кенг жамоатчиликнинг онг ва таффақурига, интилишлари, хулқ атвори, кўникмаларига айланиши, ҳамда ижтимоий ҳаёт, меҳнат фаолиятида намоён бўлиш шарт-шароитларини, омилларини, қонуниятларининг, илмий-назарий асосларини ўрганишдир.

Миллий истиқлол ғояси - мустақилликни қўлга киритиш, уни мустаҳкамлаш ва ривожлантириш Ўзбекистоннинг дунё ҳамжамиятида ўзига хос ва мос тарзда ўз нуфузига эга бўлишига ундайдиган, халқни, миллатни жипслаштириб турадиган мақсадлар, манфаатлар мажмуидир.

Миллий истиқлол ғоясини ўрганишнинг объекти аввало, Ўзбекистоннинг ўзига хос табиий, ижтимоий-иқтисодий, сиёсий, миллий-маданий ривожланиш хусусиятларини, қадриятларини ўзида қамраб олади ва унга асосланади. Шунингдек, унинг бунда халқнинг турмуш тарзи, урф-одатлари, тили, маданияти, миллий-маданий мероси, унга одамларнинг муносабати, ишонч ва эътиқодлари, онг ва тафаккури, дунёқараши билан боғлиқ мақсадларини жамият ҳаётида намоён бўлишини таҳлил этиш ҳам муҳимдир. Шунингдек, фаннинг объектини Ўзбекистон танлаган тараққиёт йўли ва миллий ривожланишнинг миллий-маънавий негизлари ва умумбашарий тамойиллар ташкил этади.

Миллий истиқлол ғояси асосан дунё халқлари тажрибаси ва ютуқларини ҳисобга олган ҳолда Ўзбекистоннинг миллий ривожланиш янги йўналиши моделининг миллий-назарий асосларидир. Негаки, Ўзбекистон халқининг ўзига хос шундай миллий-маданий мероси ва қадриятлари мавжудки, мамлакатда яшаётган ҳар бир

фуқаро, оила, халқ ва миллат уни ўз ҳаётининг барча жабҳаларидан чуқур ўрин олиши муҳим. Улар орқали шу халқ, миллатнинг «ўзлигини», «борлигини» бошқа халқлар ёки миллатлардан фарқини англаб олиш мумкин. Шу хусусиятларни сақлаб қолинган ҳолда «Ўзбекистон ўзига хос ва мос тараққиёт йўлидан ривожланиши мумкин». Бунинг учун унинг ўз миллий ғояси жамият ҳаёти соҳалари билан ўзаро уйғунлашмоғи муҳим аҳамиятга эга. Ана шундай ишонч, эътиқод, миллий ғурурланиш, ўзлигини намоён этиш ва кадрлаш тўғрисидаги миллий истиқлол ғоясини халқнинг ишонч ва эътиқодига айланганлигини кўрсатувчи муҳим мезондир. Ана шу ишонч ва эътиқод Ўзбекистон тараққиётининг кафолатидир.

Демак, миллий истиқлол ғоясининг мақсад ва вазифалари умуминсоний қадриятлар устуворлиги тамойилига тўла тўқис мос келиши, демократик эркинликлар ва инсон ҳуқуқларини сақлашга доир халқаро андозаларга ҳамоҳанглиги билан ҳам инсоният тарихидаги кўпгина миллий ғоялардан фарқ қилади.

Тўғри ривожланишга миллий қадриятларга таянмасдан ҳам эришиш мумкин. Ёки биз қадриятларга кўпроқ боғланиб қолмоқдамиз, қадриятларимиз эса бизни тараққиётимизга айрим ҳолларда туртки бериш ўрнида, ҳалакит ҳам қилмоқда дейдиганлар топилади. Бундай қарашлар қайси жиҳати билан тўғри келмайди, ёки уни қабул қилиш қийин деган саволлар доимий равишда мавжуд бўлади.

Тараққиётга эришишнинг турли йўллари мавжуд. Айтилганидек «бирон бир андозани» қабул қилиб ҳам, халқ ёки миллат ўз тараққиётини унга мослаштириши мумкин!

Лекин, халқ ёки миллатнинг миллий тараққиёти йўли тарихий анъаналари ва меросига тўғри келмасдан, бошқа халқнинг тарихий ривожланиш тажрибасини афзал кўрса, унинг ўзлиги қаерда қолади?

Миллий ривожланишида ҳар бир халқ тили, маданий хусусиятларини ҳисобга олиб, қадриятларига бефарқ, лоқайд қараса ва истаган «турмуш тарзи», урф-одат, қадриятларини ўзи учун қабул қилаверса, ўз тараққиёт йўлини йўқотиб қўяди. Бунга мустабид совет даври типик мисолдир. Шунинг учун ҳам ҳар қандай ривожланиш андозасини эмас, ўзига хос ва мос ривожланиш йўлини эътироф этиш миллий истиқлол ғоясига тўғри келади. Шу маънода, миллий истиқлол ғоясини халқимизнинг янги жамият қуриш борасидаги ҳаракат дастури дейиш мумкин. Миллий истиқлол ғоясининг асосий мақсади фуқароларни, кенг жамоатчиликни асосий ғоялари, мақсад ва йўналишлари билан Ўзбекистоннинг тараққиёт йўлининг маъно ва мазмуни, миллий-маданий негизлари, хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда, уларда ишонч уйғотиш, уларни адолатли, демократик фуқаролик жамияти қурилиши мақсадларини амалга оширишга уюштиришда маънавий-руҳий рағбатлантиришда намоён бўлади. Миллий истиқлол ғояси фуқароларни ғоявий жиҳатдан тарбиялайди. Ғоя билан ғоянинг, фикр билан фикрнинг, жаҳолатдан маърифатни фарқини англашга, маърифатга ишонч ва эътиқодни мустаҳкамлашга хизмат қилади. Фуқароларда миллий истиқлол ғоясига «зид» бўлган ёт ва бегона, зарарли ғоялардан сақланишга, унга нисбатан фикрга қарши фикр, ғояга қарши ғоя, жаҳолатга қарши маърифат билан жавоб бериш, унга нисбатан доимо тайёр бўла олиш «иммунитетини» шакллантиради. Миллий истиқлол ғояси мамлакатнинг олдида турган улуғ, бунёдкорлик ишлари ундан кўзланган асосий мақсад инсонларни эркин ва фаровон ҳаётга эришиш, озод ва обод Ватан қуриш йўлида ҳар бир киши учун ҳаракат йўналиши бўлишга қаратилган.

Миллий истиқлол ғояси ҳеч қачон кишиларнинг онги ва дунёқарашини «бошқариш»ни, уларни яна аллақандай «қолипга», «ягона андозага» солишга қаратилган эмас.. У фикрлар, ғоялар хилма-хиллигига асосланади. Эркин фикрни уйғотиш ва фикр эркинлигини кафолатлаб бериш, ўзгалар фикрини тинглаш, эшитиш ва айтишга имконият яратади. Демак, миллий истиқлол ғояси «ягона ғоя»га интилишдан мутлақо бегона бўлганлиги билан ҳам бошқа носоғлом ғоялардан фарқ қилади. Миллий истиқлол ғояси воқеа-ҳодисаларни билиш, таҳлил этиш, баҳо бериш каби илмий, тарбиявий ва амалий вазифаларни ҳам бажаради.

Улардан энг муҳимлари:

- одамларимизда мустақил дунёқараш ва эркин фикрлашни шакллантириш;
- миллий тотувлик, ҳамжиҳатликни истиқболимиз йўлидаги энг катта ғоялардан ҳисобланиши носоғлом маҳаллийчилик, уруғ-аймоқчилик деб аталадиган иллатлардан ҳоли этиш;

- ҳаётга энди қадам қўяётган ёш авлоднинг дунёқарашига янгича маъно ва мазмун бахш этиш орқали унда фаол ҳаётий позицияни, миллий ғояга ишонч ва эътиқодни шакллантириш;

- жамиятимизда соғлом ижтимоий муҳитни яратиш, кишилар онгига Ватан тақдири учун маъсуллик, ягона Ватан туйғусини мустаҳкамлаш;

истибод даври асоратлари, куллик ва мутелик кайфиятларининг онгимизда, тафаккуримизда сақланиб қолаётгани сабабларини таҳлил этиш, уларни бартараф этиш йўллари топиш зарурати билан боғлиқ вазифаларни ҳал этишдан иборатдир. Демак, янгича фикрлайдиган, мутелик туйғусидан холи бўлган ўзлигини англаган, авлод-аждодларини, маданий меросини яхши билган маънавий баркамол авлодни тарбиялаш истиқлол мафкурасининг муҳим вазифасидир.

3. Миллий ғоянинг асосий тушунчалари ва қонунлари

Миллий истиқлол ғояси муайян тушунчаларга асосланади. Улар турли хил бўлиб, жамиятда шаклланган ва мавжуд бўлган фикрлар хилма-хиллиги билан кишиларнинг ўзаро ижтимоий муносабатлари асосида амалий ҳатти-ҳаракати орқали намоён бўлади.

«Миллий ғоя ва истиқлол мафкураси ҳақида гап борар экан, деб таъкидлайди биринчи Президентимиз И.А.Каримов, - биз ниҳоятда кенг қамровли, мураккаб, серқирра, инсоният тарихида аниқ ва мукамал ифодаси, тугал намунаси ҳали-ҳануз яратилмаган тушунчаларни ўзимизга тасаввур қилишимиз керак, деб ўйлайман. Бу тушунчалар Ватан равнақи, юрт тинчлиги, халқ фаровонлиги каби юксак ғояларнинг маъно-мазмунини теран англаб етишга хизмат қилади» [Каримов И.А. Ватан равнақи учун ҳар биримиз маъсулмиз. Т.9. -Т.: «Ўзбекистон», 2001, 221-222 б.]. Бинобарин, миллий истиқлол ғоясининг асосий тушунчалари ва қонунларини ўрганиш нисбийлик хусусиятига эгадир.

Миллий истиқлол ғоясини ўрганишда қуйидаги тушунчаларни ҳисобга олиш зарур:

- турли жамиятлар, халқлар ҳаёти, миллий-маданий қадриятлари, мақсадлари билан боғлиқ бўлган турли хил маъно-мазмунга эга умумий тушунчалар: «ғоя», «мафкура», «ғоянинг турли хил кўринишлари», «бунёдкор ғоялар» ва «ёвуз, тажаввузкор ғоялар», «миллий ғоялар» ва «умумбашарий ғоялар»;

- жамиятнинг сиёсий ҳаёти, турли хил жамоат бирлашмалари фаолияти билан боғлиқ мақсад ва интилишларни ифода этадиган турли-хил сиёсий мафкуралар кўринишлари;

- Ўзбекистон халқи ҳаёти билан боғлиқ бўлган, уни ўзида акс эттирадиган ва унга хизмат қиладиган «миллий истиқлол ғояси», «миллий истиқлол ғоясининг маънавий негизлари», «миллий ривожланиш ғояси», «миллий истиқлол мафкураси», «миллий истиқлол ғоясининг асосий ғоялари», «миллий истиқлол ғоясининг бош ғояси», «миллий истиқлол ғоясининг умумбашарий тамойиллари» в.б. тушунчалар.

Миллий истиқлол ғояси билан боғлиқ тушунчаларнинг ўзига хос хусусияти шундан иборатки у асосан Ўзбекистон халқи ижтимоий, ҳаёт соҳалари ривожини билан, унинг миллий-маданий мероси, урф-одатлари, қадриятлари, тили, маданияти, тарихи, фалсафаси, диний руҳияти билан узвий боғлиқ. Миллий истиқлол ғояси миллийликни, миллий ривожланиш хусусиятларини эътироф этади ва унга ҳурмат билан қарайди. Миллий истиқлол ғояси «синфийлик», «партиявийлик» тамойилларига асосланмайди. Бошқа мамлакат халқлари ҳаётига ўз ғояларини сингдиришни даъво қилмайди. Бу билан у «коммунистик ғоядан» тубдан фарқ қиладди. Миллий истиқлол ғояси Ўзбекистон Республикаси номини олган ўзбек халқи, миллатининг миллий-маданий меросига таянган ҳолда бошқа халқлар маданияти, мақсад ва интилишлари билан ўзаро муштарак тарзда мамлакат равақининг маънавий-руҳий, фалсафий омили сифатида хизмат қиладди.

Миллий истиқлол ғоясини ўрганишни тақоза этадиган умумий ва ўзига хос қонуниятлар мавжуд. Умумий қонуниятлар турли халқлар, мамлакатлар, жамиятлар ҳаётида амал қиладиган умумий асосга эга бўлган ички зарурий боғланишлар бўлиб, у жамият ва мафкуралар (ғоялар)нинг бир-бирлари билан узвий боғлиқлиги қонунидир. Жамият мафкурасиз, мақсадсиз яшай олмайди. Демак, биринчидан мафкура ҳар қандай жамият ҳаётида зарур. Мафкура бўлмаса, одам, жамият, давлат ўз йўлини йўқотиши муқаррар. Иккинчидан, қаердаки мафкуравий бўшлиқ вужудга келса, ўша ерда бегона мафкура ҳукмронлик қилиши ҳам тайин. Буни исботи учун хоҳ тарихдан, хоҳ замонамиздан кўплаб мисоллар келтириш қийин эмас. [Каримов И.А. Биз келажагимизни ўз кўлимиз билан курашимиз. Т.7. -Т.: «Ўзбекистон», 1999, 84-85 б.] У жамият олдидаги мақсадлар, уни амалга ошириш воситаларидир.

Миллий истиқлол ғоясининг тушунчалари билан бир қаторда унинг намоён бўлиш қонунлари ҳам мавжуд. Булар:

- Турли халқлар, турли жамиятлар мавжуд. Уларнинг мақсадлари ҳам ривожланиш йўллари ҳам турли хил. Яъни ривожланишнинг, ижтимоий тараққиётнинг хилма-хиллиги қонуни орқали намоён бўлади;

- Дунёнинг мафкуравий манзараси турли хил мақсадлар, турли-хил манфаатлар, қарашлар билан боғлиқ ҳолда намоён бўлган ва бўлиб қолмоқда. Бу эзгу ғоялар билан бирга ёвуз ғояларнинг ҳам яшовчанлигини, «дунёда мафкура соҳасида курашнинг» давом этиб келаётганлигининг асосида ётган ўзига хос жиҳатидир. Лекин, ҳар бир халқнинг ўзига хос маънавий руҳияти, мероси, қадриятлари билан боғлиқ ғояси ҳам мавжуд. Уни инкор этиб бўлмайди. Уни англамаслик у билан боғлиқ бўлган турмуш тарзини, маданиятидаги хусусиятларини, тарихини, тилини, миллий-маданий ривожланиш қонуниятларини эътироф этмасликка олиб келади. Бу охир-оқибатда шу халқни ёки мамлакатнинг «ўзлигини» тан олмасликка сабаб бўладиган йўлдир. -

Глобаллашув жараёни, унинг миллий ғояда таъсир этиши ҳам ўзига хос умумий қонуниятдир. Бу жараён турли мамлакатлар, халқлар ҳаётида уларнинг бир-бирига боғлиқлигини, ўзаро таъсирини оширади, маънавий, ғоявий ҳаётида акс этмасдан қолмайди. Миллий истиқлол ғояси тўғрисида фикр юритганда, унинг Ўзбекистон жамияти, ўзбек халқи ҳаёти, турмуш тарзи, тарихи, маданияти, миллий-маданий мероси ва кадриятлари билан боғлиқ бўлган, ҳамда миллий ғоясида акс этадиган, ўзига хос қонуниятлари ҳам мавжуд. Бу қонуният миллий истиқлол ғоясининг мазмуни, мақсади ва хусусияти нуқтаи назаридан қараганда алоҳида, устувор аҳамиятга эга. Чунки, бу қонуниятни ҳисобга олиш ўзбек халқининг, миллатнинг келажаги билан ўзлигини сақлаб қолиш ҳамда ўз негизида ривожланишини, дунёда ўзига хос ўринга эга бўлишни эътироф этиш билан боғлиқ. Тарихан ёндошганда бу соҳада «турли ғоялар», «мафкуралар» ана шу муҳим қонуниятларга зид бўлган ҳолатларни ҳам кузатилишини кўрсатади. Ўзбек халқини тилидан, маданиятидан, тарихидан ажратиб қўйишга бўлган уринишлар бунга мисолдир. Чунки, ёт ва бегона ғоялар халқнинг турмуш тарзи, миллий-маданий кадриятларидан ажратиб қўйиш орқали уни заифлаштиришга ва ўз иродасига бўйсиндиришга ҳаракат қилган. Ёт ва бегона ғоялар кириб келиши оқибатида баъзи халқларнинг миллат сифатида ривожига ўзининг салбий таъсирини ўтказган. Шунинг учун ҳам миллий истиқлол ғоясига таяниш ва унга амал қилиш Ўзбекистон халқининг ўзлигини сақлаб қолиш ва ўзига хос ва мос ривожланиш эҳтиёжи сифатида намоён бўлади. Демак, миллий истиқлол ғоясининг қонуниятлари ҳар бир халқ учун миллий ўзига хослигини замон ютуқлари билан боғлашнинг нафақат кафолати, балки ривожланиш стратегияси ҳамдир.

4. Миллий истиқлол ғоясининг асосий тамойиллари ва негизлари.

Миллий истиқлол ғоясининг амал қилиш тамойилларининг ўзига хос тарзда намоён бўлиши жамиятнинг барча жабҳаларида амалга оширилаётган ислохотларнинг ғоявий жиҳатларини белгилаш билан боғлиқ. Шу нуқтаи назардан миллий истиқлол ғоясининг тамойиллари бир-бири билан узвий диалектик алоқадорликда дейиш мумкин. Улар ўз навбатида миллий ва умуминсоний кадриятлар уйғунлиги талабларига мос келиши билан узвий боғлиқ. Миллий истиқлол ғоясида инсонпарварлик, инсон кадр-қиммати, шаъни ва ор-номуси, ҳақ-ҳуқуқлари ҳамда манфаатларининг устуворлиги тамойилига таянади. Унда инсоннинг ҳаёти олий кадриятдир. Бу тамойил ўткинчи характерга эга бўлмай, балки

Ўзбекистоннинг демократик ривожланиш истиқболини ўзида мужассам этади. Бунда миллий ғоянинг инсонпарварлик ва демократик тамойиллари инсон ва жамият манфаатлари уйғунлигини белгилаб берувчи таянч нуқта ва жипслаштирувчи омил вазифасини ўтайди. Демак, миллий истиқлол ғояси муҳим икки бир-бири билан боғлиқ негизга таянади. Бу бир томондан, Ўзбекистон халқининг тарихи, турмуш тарзи, урф-одат, анъаналари, маданияти билан боғлиқ миллий-маданий мероси бўлиб, бу унинг асоси, бош негизи, таянчи ҳисобланади. Иккинчиси, дунё халқлари эътироф этиб, фақат эзгуликка, бунёдкорлик ишларига, ўзаро тотувлик ва ҳамжиҳатликка хизмат қилиб келаётган умуминсоний тамойиллардир. Шу маънода миллий истиқлол ғояси умумбашарий кадриятларни эътироф этади. Миллий кадриятларга содиқлик - миллий ғоянинг таянч негизларидан биридир. Бу тамойил Ўзбекистон ҳудудида истиқомат қилаётган ҳар бир фуқаронинг ўз миллий кадриятларини асраб-авайлаш, келажак авлодларга етказиши учун тўла имкониятлар яратилишини ифодалайди.

Ўтмишдан қолган буюк маданий бойликларимиз, мумтоз кадриятларни ҳурмат қилиш, уларни ижодий жиҳатдан ўрганиш - бу тамойилнинг асосий жиҳатидир. Лекин у нарсани умумқонуният сифатида ҳисобга олиш керакки, умумбашарий кадриятлар аввало миллий-маънавий негизда шаклланади. Халқ, миллатнинг руҳияти, унинг миллий-маданий мероси орқали унинг ҳаётида, мақсад ва орзуларида, жамият қурилишида ўзининг аниқ ифодасини топади. Ижтимоий тараққиёт натижасида у ёки бу халқларга хос бўлган миллий-маънавий кадриятлардаги умуминсоний моҳияти дунё халқлари ривожини учун умумбашарий кадрият сифатида хизмат қилади. Улар бир-бирини бойитади айна пайтда ўзаро муштаракликка эга эканлиги билан ҳам ажралиб туради.

5. Миллий истиқлол ғоясининг турли хил фикр, ғояларга муносабати, ижтимоий маънавий ҳаётда акс этиши

Миллий истиқлол ғоясининг турли хил фикр, ғояларга муносабати, унинг ижтимоий маънавий ҳаётда акс этиши усулларини англаш учун энг аввало, турли хил ғоя ва мафкура тушунчаларининг мазмун-моҳиятини ўрганмоқ зарур. Маълумки, ҳар қандай тушунча, фикр ва қараш ҳам миллий ғоя бўла олмайди. Чунки, шахсий фикр - ўзига хос қарашдир, ижтимоий фикр эса - воқеликка нисбатан ўзгариш ёки ҳаракатни тақозо этадиган фаол муносабатни ифодалайди. Ғоя ана шу муносабатни ҳаракатга, жараёнга, зарурат туғилганда эса, бутун бир давр тарихига айлантиради. Демак, муайян бир ғоя дастлаб бирон-бир кишининг шахсий фикри сифатида пайдо бўлади. Жамият ҳаётида турли хил фикр, ва ғояларнинг ўрни муҳим. Лекин, «ягона фикр»га, «ягона ғоя»га интилиб, ҳукмронлик қилса, у жамият ривожига катта салбий таъсир кўрсатади. Демак, «икки одам айнан бир хилда фикрламайди» ёки турли халқлар, мамлакатлар ҳам айнан бир-бирига ўхшаши, яъни бир хил тарих, тил, маданият, урф-одат, кадриятларга амал қилиш ёки ягона ғоя ёки мақсадни, ривожланиш йўлини андоза сифатида олиши ва фақат унга таяниш мумкин эмас. У тараққиётнинг хилма-хиллиги қонунига тўғри келмайди. Миллий истиқлол ғоясининг ўзига хос жиҳати ҳам шундаки, у фикрлар ва ғоялар хилма-хиллигини тан олади. Жамият мафкураси сифатида бирон-бир фикр, ғояни «мутлоқ ғоя», «охирги, тугал» кўриниш сифатида даъво қилишга асосланмайди. Эркинлик, фикр эркинлиги, фикрлар хилма-хиллиги тамойиллари миллий истиқлол ғояси учун муҳим ўрин тутди ва жамият тараққиётини ривожлантирувчи омил сифатида намоён бўлади. Фикр эркинлиги ва фикрлар, ғоялар хилма-хиллигига асосланиш тараққиётни таъминлаб турувчи, инсон салоҳиятини ошириб турувчи ноёб имкониятдир.

Жаҳон тажрибаси шундан далолат берадики, ўз давлатчилигини қўлга киритиш, миллий ва ижтимоий озодликка эришиш ҳеч қаерда енгил ва осонликча бўлмаган. Мустақилликка эришган ҳар бир мамлакат ўз тараққиёт йўлини излайди, янги жамият барпо этишда ўз андозасини ишлаб чиқишга интилади. Ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий вазият, одамлар ўртасида таркиб топган муносабатлар, уларнинг дунёқараши, жумладан диний эътиқоди, руҳияти ва хулқ-атвор нормалари ҳам шуни тақозо этади. Масалан, дунёда ижтимоий тараққиёт йўлининг турли вариантлари мавжуд. Туркия, Жанубий Корея, Швеция моделлари ва бошқалар бунга мисолдир. Бир қанча мусулмон мамлакатлари ва янги индустриал мамлакатларнинг тажрибаси ҳам шуни кўрсатади. Иккинчи жаҳон урушидан сўнг Оврупо мамлакатлари ва Япония халқ хўжалигини қайта тиклаш ҳам бунинг амалий намунаси бўлди.

Ўзбекистон бошқа давлатлар тараққиёти жараёнида тўпланган ва республика шароитига тадбиқ қилса бўладиган барча ижобий ва мақбул тажрибалардан шакшубҳасиз самарали фойдаланади. Гап бирон-бир моделни, ҳатто у ижобий натижалар берган тақдирда ҳам, кўр-кўрона кўчириб олиш тўғри эмас. Аксинча, аниқ-равшан воситалар ва усуллар қайси мамлакат учун мўлжалланган бўлса, ўша мамлакатнинг ўзига хос шароитидагина ижобий натижа беради.

Жаҳон ва ўзимизнинг амалиётимиздан олинган барча унумли тажрибани рад этмаган ҳолда *ўз ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий-ҳуқуқий тараққиёт йўлимизни танлаб олиш республиканинг қатъий позициясидир*. Бу - ўтмиш йилларининг хатоларини, давлат тузилишининг шакл ва усуллариغا нисбатан мавжуд қарашларни идрок этиш натижасидир. Бу - таркиб топган ижтимоий воқеликка берилган реал баҳодир. Бу - Ўзбекистон халқининг ижтимоий тараққиётига, муносиб турмуш шароитига интилишидир.

Шуни алоҳида таъкидлаш зарурки, сохта инқилобий сакрашларсиз, фожиали оқибатларсиз ва кучли ижтимоий ларзаларсиз, эволюцион йўл билан нормал, маданиятли тараққиётга ўтиш - танлаб олинган йўлнинг асосий мазмуни ва моҳиятидир. Одамларнинг онги ва турмушига ўнлаб йиллар мобайнида, кўпинча зўравонлик йўли билан сингдирилган нарсаларни бир зумда ўзгартириш мумкин эмас. Бунинг учун ижтимоий гуруҳлар ўртасидаги муносабатларнинг кескинлашувига ва уларни бир-бирига қарама-қарши қўйишга барҳам бериш билан жамиятни янгилаш ва ўзгартириш зарурлигига одамларнинг ўзини ишонтириш, ҳаракатга келтирувчи кучларни ва меҳнатнинг рағбатлантирувчи омилларини ўзгартириш мумкин.

Мавжуд ижтимоий-иқтисодий муаммоларнинг кескинлиги, уларнинг ўзига хос хусусияти бу муаммоларни ҳал этишга алоҳида ёндашувни тақозо этади. Турмуш шароити ва тарзининг миллий хусусиятлари, Шарқ маданиятига мансублик ҳам шуни талаб этади.

Ўзбекистоннинг чинакам мустақиллигига эришишдан иборат ўз йўли республикани ривожлантиришнинг миллий истиқлол ғоясига асосланган қуйидаги асосий ўзига хос хусусиятлари ва шарт-шароитларини ҳар томонлама ҳисобга олишга асосланади.

Аввало, у аҳолининг *миллий-тарихий турмуш ва тафаккур тарзидан, халқ анъаналари ва урф-одатларидан келиб чиқади*. Чуқур илдизи ўтмишдаги анъанавий жамоа турмуш тарзига бориб тақаладиган коллективчилик асослари Ўзбекистон халқига тарихан хосдир. Катталарни ҳурмат қилиш, оила ва фарзандлар тўғрисида ғамхўрлик қилиш, очик кўнгиллилик, миллатидан қатъи назар одамларга хайрихоҳлик билан муносабатда бўлиш, ўзгалар кулфатига ҳамдарад бўлиш ва ўзаро ёрдам туйғуси кишилар ўртасидаги муносабатларнинг меъёри ҳисобланади. Ўзбеклар диёрига, ўз Ватанига меҳр-муҳаббат, меҳнатсеварлик, билимга, устозларга, маърифатпарварларга нисбатан алоҳида ҳурмат-эҳтиром - Ўзбекистон аҳолисига хос фазилатлардир. Одамларнинг турмуш тарзида, руҳиятида, маънавий-ахлоқий кадриятларни шакллантиришда, исломга эътиқод қилувчи халқлар билан яқинлашиш истагида ҳам шу омил намоён бўлади.

Мазкур минтақанинг қадимий тарихи ва маданияти, бунда яшаб ўтган Шарқ мутафаккирлари ва файласуфларининг жаҳон маданиятини ривожлантиришга қўшган ғоят катта ҳиссалари ҳам бу ерда яшаётган одамлар турмушининг барча томонларига сезиларли таъсир ўтказган. Ўтмишдаги алломаларнинг бебаҳо мероси қанчадан-қанча

авлодларнинг маънавий-руҳий онгини ва турмуш тарзини шакллантирган эди ва у ҳамон таъсир кўрсатмоқда.

Республикадаги ўзига хос демографик вазият - гоят муҳим хусусиятлардан биридир. Республикада аҳоли ва меҳнат ресурслари ҳар бир юсак суръатлар билан ўсиб бормоқда. Аҳолининг ярмидан кўпроғи қишлоқ жойларда яшайди ва асосан деҳқончилик билан шуғулланади. Аҳоли таркибида 60 фоиздан кўпроғи болалар, ўсмирлар, 25 ёшгача бўлган йигит-қизлар ташкил этади.

Ўз аجدодлари қадимдан яшаб келган жойларга боғланганлик, кўчиб юришга мойилликнинг йўқлиги республика аҳолисига хос хусусиятдир.

Республиканинг яна бир хусусияти - *миллий таркибининг ўзига хослигидир.* Этник таркибда туб аҳоли устун мавқени эгаллайди. Шу билан бир вақтда республика ҳудудида ўз маданияти ва анъанасига эга бўлган юздан зиёд миллат вакиллари яшаб турибди. Ўзбекистоннинг миллий-маданий жиҳатдан гоят ранг-баранглиги миллий ўзлигини англаш ва маънавий қайта тикланишнинг кучайиб бориши билан узвий бирликда жамиятни янгилаш, уни очиқ жамиятга айлантириш учун қудратли омил бўлиб хизмат қилади ва республиканинг жаҳон ҳамжамиятига қўшилиши учун қулай шароитларни вужудга келтиради.

Кейинги ўн йиллар мобайнида маълум қадриятларга эга бўлган кишиларнинг муайян ижтимоий онги шаклланганлигини ҳам эътиборга олмаслик мумкин эмас. Бир томондан, бу ижтимоий тенгликка, қафолатланган меҳнат қилиш ҳуқуқига, ялпи бепул таълим ва тиббий хизматга қатъий тарафдорликка интилишида намоён бўлмоқда. Иккинчи томондан эса, яққаҳоқимликдан иборат маъмурий-буйруқбозлик тизими келтириб чиқарган инсонни мулкка эгалликдан ва хўжайинлик туйғусидан бегоналаштирилганлиги, тайёрга айёрлик руҳияти юзага келтирилганлигида кўринади.

Янгиланиш ва ижтимоий тараққиётнинг ўзимиз танлаган йўли мураккаб жараён бўлиб, республика ижтимоий турмушининг иқтисодий, сиёсий, ижтимоий, маънавий-маданий ва бошқа барча соҳаларини қамраб олади.

Халқ давлат ҳокимиятининг манбаидир. Унинг хоҳиш-иродаси давлат сиёсатини белгилаб беради. Бу сиёсат инсон ва жамиятнинг фаровонлигини, Ўзбекистон барча фуқароларининг муносиб турмушини таъминлашга қаратилган.

Янгиланган жамиятнинг сиёсий ва давлат тузилиши инсонга унинг сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий турмуш тарзини эркин танлаб олишини қафолатлаб берганлиги билан характерланади.

Бу, сиёсий соҳада қуйидагиларни билдиради:

- халқнинг турмуш тажрибасига, республика аҳолисининг миллий ва маданий анъаналарига, барча ижтимоий гуруҳлари ва қатламларининг манфаатларига мос келадиган ҳақиқий демократия принципларини қарор топтириш. Халқ ҳам бевосита, ҳам ўз вакиллари орқали давлат ҳокимиятини амалга оширишда тўлиқ имкониятга эга бўлиши лозимлигини;

- қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимияти ваколатларини ажратиш асосида миллий давлатчилиқни барпо этиш. Жамиятнинг сиёсий тизимини, давлат идораларининг тузилмасини тубдан яхшилаш, республика ҳокимияти билан маҳаллий ҳокимиятнинг ваколатлари ва вазифаларини аниқ белгилаб қўйиш, адолатли ва инсонпарвар қонунчилиқни вужудга келтириш лозим бўлади.

Кучли ижроия ҳокимияти бўлмаса, ҳатто энг демократик йўл билан қабул қилинган қарорлар ҳам бажарилмаслиги ҳам мумкин. Бу эса қонуний қарорларнинг рўёбга чиқарилишини, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳимоя қилинишини, сиёсий ва иқтисодий ислохотлар турмушга татбиқ этилишини таъминлайдиган президентлик ҳокимиятини мустаҳкамлаш ва ривожлантиришни тақозо этади;

- барча фуқароларнинг қонун олдидаги ҳуқуқий тенглигини ва қонуннинг устунлигини, жамият манфаатлари ҳимоя қилиниши ва аҳолининг хавфсизлигини кафолатлайдиган ҳуқуқий давлатни барпо этиш. Қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот тантана қилмаса, шахснинг ҳуқуқлари ва эркинликлари, қаттиқ интизом, ички уюшқоқлик ва маъсулият устувор бўлмаса, қонунлар ва анъаналар ҳурмат қилинмаса, ҳуқуқий давлатни тасаввур этиб бўлмайди;

- Ўзбекистонда туғилган, унинг заминида яшаётган ва меҳнат илаётган ҳар бир киши, миллий мансублигидан ва эътиқодидан қатъи назар, Республикамизнинг тенг ҳуқуқли фуқароси бўлишга муносибдир, деган инсонпарварлик ва ватанпарварлик қоидасини рўёбга чиқариш. Авлод-аждодлари ёки ўзлари ўтмишдаги фожиаи воқеалар сабабли хорижга кетиб қолишга мажбур бўлган ўзбеклар ҳам бемалол Республиканинг фуқароси бўлишлари керак. Ўзбекистон ҳудуди ўзбекларнинг миллий давлатчилиги бўлган бирдан-бир ҳудуд эканлигини эътиборга олиб, Республика ўзбеклар қаерда яшамасин, уларнинг ҳаммаси учун маданий ва маънавий марказ бўлиб қолиши лозим;

- озчиликдан иборат миллатларнинг манфаатлари ва ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, уларнинг маданияти, тили, миллий урф-одатлари ва анъаналари сақланиши ҳамда ривожланишини кафолатли таъминлаш, давлат тузилмаларининг фаолиятида ва жамоат турмушида фаол қатнашиш;

- бир мафқуранинг, бир дунёқарашнинг яққаҳоқимлигидан қатъиян воз кечиш, сиёсий ташкилотлар, мафқуралар ва фикрлар хилма-хиллигини тан олиш. Биронта ҳам мафқура мутлақ ҳақиқатни билишга даъво қилиши мумкин эмас. Маънавийлик ва инсонпарварлик, республика ҳудудида яшаётган барча халқларнинг анъаналари ва урф-одатларини, дини, тили ва маданиятини ҳурмат қилиш қоидаларига устуворлик берилиши;

- чинакам демократиянинг зарур ва қонуний таркиби сифатида кўппартиявийликни амалда шакллантириш. Айни вақтда ҳокимиятни зўравонлик билан ўзгартиришни мақсад қилиб қўйган, республиканинг давлат мустақиллигига, ҳудудий яхлитлиги ва хавфсизлигига қарши чиқадиган, миллий ва диний адоватни авж олдирадиган, конституциявий тузумга, халқнинг демократик эркинликлари ва маънавий негизларига тажовуз қиладиган партиялар ва жамоат ҳаракатлари қонундан ташқари бўлиши кераклиги.

Ижтимоий ва маънавий соҳада:

- инсонпарварлик ғояларига содиқлик. Бу ғояларнинг олий мақсади инсон, унинг ҳаёти ва шахсий дахлсизлиги, эркинлиги, шон-шарафи ва кадр-қиммати, яшаш жойини танлаш ҳуқуқи. Ўзбекистоннинг кундалик ҳаётида инсон ҳуқуқларининг Умумий декларациясида мустаҳкамланган меъёрларни изчиллик билан, оғишмай қарор топтириш;

- маънавият ва ахлоқийликни қайта тиклаш. Халқларнинг маданий меросига эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш. Ноёб тарихий ёдгорликларни сақлаш ва таъмирлаш, ўзбек халқи яратган ва миллий бойлик бўлган санъат асарларини излаб топиш ва Ўзбекистонга қайтариш;

- қадимги ва замонавий маданий бойликларни, адабиёт ва санъатни билиш ҳамда кўпайтириш. Халқнинг миллий маданияти ва ўзига хослигини ифода этувчи восита бўлмиш ўзбек тилини ривожлантириш, бу тилнинг давлат мақомини изчил ва тўлиқ рўёбга чиқариш, Республика ҳудудида яшовчи халқларнинг миллий маданиятлари ва тилларига ўзаро ҳурмат билан муносабатда бўлиш;

- ҳурфикрлилик, виждон ва дин эркинлиги қоидаларини қарор топтириш. Бир дунёқарашнинг яққаҳоқимлиги янгиланган жамиятга ётдир. Ҳар бир инсон ўз эътиқоди ва динга амал қилиш, ўзининг диний маросимларини бажо келтириш ҳуқуқига эга. Бугунги кунда дин барча иллатлардан, ёлғон ва риёкорликдан покланишга, юксак ахлоқий негизлар ва маънавий фазилатларни қайта тиклашга кўмаклашмоқда. Ислом - ота-боболаримизнинг дини - мусулмонларнинг онги, туриш-турмушининг моҳияти, ҳаётининг ўзидир. Давлат ҳар бир мусулмон учун муқаддас бўлган Маккага ҳаж қилишда зарур ёрдам беради;

- ижтимоий адолат қоидаларини рўёбга чиқариш, аҳолининг энг ночор қатламлари - кексалар, ногиронлар, етим-есирлар, кўп болали оилалар, ўқувчи-ёшларнинг давлат томонидан ижтимоий муҳофазага бўлган кафолатли ҳуқуқларини таъминлаш. Энг тараққий этган мамлакатларда инсонни ижтимоий муҳофаза қилиш тизими кенг қўлланилади, бунга ниҳоятда муҳим аҳамият берилади, бизнинг шароитимизда эса бу - фуқаролар тотувлигини сақлаб қолиш кафолатидир;

- ҳамма учун маъқул сифатли тиббий хизматни таъминлаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, чақалоқлар ўлимини камайтириш, одамлар умрини узайтириш бўйича самарали чора-тадбирларни амалга ошириш. Аҳолига юқори малакали тиббий ёрдам олиш шакллари эркин танлаш имкониятларини яратиш;

- умумий таълим олиш, касбни ва тегишли махсус тайёргарликни ўтишни эркин танлашда барчага баравар ҳуқуқ бериш. Янги демократик таълим концепциясини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш лозим бўлади. Бунда ўзбек халқининг ва республика ҳудудида яшовчи бошқа халқларнинг миллий, тарихий ва маданий анъаналари, маънавий тажрибаси таълим ва тарбия тизимимизга узвий равишда киритилиши зарур;

- ижоднинг барча турларини ривожлантириш, одамларнинг истеъдод ва қобилиятларини намоён этиш учун шарт-шароитларни яратиш, маънавий мулкни ҳимоя қилиш. Кишилар шуни аниқ ва равшан англаб етишлари керакки, маънавий потенциални илдам ривожлантирмай туриб, республиканинг чинакам мустақиллигини ва равақ топишини таъминлаб бўлмайди.

Фуқаролар тинчлиги ва миллатлараро тотувликни таъминлаш, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартиботни қарор топтириш мана шундай сиёсий, давлат ва конституциявий тузумга эришиш калитидир.

Оила – жамиятнинг негизи. Бизнинг давлатимизни ҳам катта бир оила деб тушуниш мумкин ва лозим. Бунда ўзаро ҳурмат ва қаттиқ тартиб бўлмаса, оиланинг барча аҳзолари ўз бурчларини адо этмаса, бир-бирига нисбатан эзгулик билан меҳр-оқибат кўрсатмаса яхши ва муносиб тарзда яшаш мумкин эмас. Оила турмуш ва виждон қонунлари асосига қурилади, ўзининг кўп асрлик мустаҳкам ва маънавий таянчларига эга бўлади, оилада демократик негизларга асос солинади, одамларнинг талаб-эҳтиёжлари ва қадриятлари шаклланади. Ўзбекларнинг аксарияти ўзининг шахсий фаровонлиги тўғрисида эмас, балки оиласининг, қариндош-уруғлари ва яқин одамларининг, қўшниларининг омон-эсонлиги тўғрисида ғамхўрлик қилишни биринчи

ўринга кўяди. Бу эса энг олий даражада маънавий кадрият, инсон қалбининг гавҳаридир.

Мустақил ўзбек давлати - халқимизнинг тарихий ютуғидир. Ўз давлати билан фахрланиш ва фуқароларнинг ватанпарварлиги жаҳондаги кўпгина мамлакатларнинг илғор марраларга чиқиб олишида ёрдам берган. *Мамлакатимиз тупроғида яшаб турган ва ўзини ватанпарвар деб ҳисоблаган* ҳар бир киши унинг яхлитлиги ва бирлигини асраб-авайлаши шарт.

Ҳар бир инсоннинг, айниқса эндигина ҳаётга қадам қўйиб келаётган ёшларнинг онгига шундай фикрни сингдириш керакки, улар ўртага қўйилган мақсадларга эришиш ўзларига боғлиқ эканлигини, яъни бу нарса уларнинг собитқадам ғайрат-шижоатига, тўла-тўқис фидокорлигига ва чексиз меҳнатсеварлигига боғлиқ эканлигини англаб етишлари керак. Худди шу нарса давлатимиз ва халқимиз равнақ топишининг асосий шартидир.

Халқи юз йиллар мобайнида озодликни орзу қилган Ўзбекистон чинакам мустақилликни қўлга киритиб, гуллаб-яшнаши ва фаровонликка эришиши, тараққий этган демократик давлатлар қатори халқаро ҳамжамиятда муносиб ўринни эгаллаши – биз кўзлаётган олий мақсаддир. Бунга Мустақил Ўзбекистоннинг Конституцияси ҳуқуқий кафолат бўлиб хизмат қилади [*Каримов И.А. Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. Т.1. –Т.: «Ўзбекистон». 1996й.*].

6.Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар фанининг бошқа фанлар билан алоқадорлиги ва уни ўрганишнинг аҳамияти

Миллий истиқлол ғоясини фақат шу Фанни ўрганиш асосидагина эгаллаш мумкин деб қараш биртомонлама ва нотўғри тасаввурдир.

Аксинча, миллий истиқлол ғояси билан барча фанлар, хусусан фалсафа, ижтимоий гуманитар, иқтисод, ижтимоий-сиёсий фанлар узвий боғлиқ. Бу фанларнинг қандай ғояга асосланиши, уларни ўқитиш асосида ёшлар онги ва ишончига, қалбига қандай ғоялар сингдирилиши ҳар қандай жамият учун ҳам зарурий шартдир. Айниқса, мустабид тузум даврида бу фанларни ўта мафкуралаштириб, халқлар, мамлакатлар ва миллатлар тақдирига, унинг ривожланиш йўли, миллий-маданий меросига, кадриятларига ҳам «синфий» манфаатлар «коммунистик ғоя» талабларидан келиб чиқиб ёндашилганлигини аниқ ҳисобга олиш керак. Натижада Ўзбекистон халқи ҳаёти, тарихи «ўзга халқлар тарихи»ни ўрганишдан иборат бўлиб қолганди. Ёки миллий маданият, кадриятлар ўрнида «сохта байналмилаллаштирилган», моҳиятан миллийликни эътироф этмайдиган, миллий кадриятлардан бегона «шаклан миллий, мазмунан социалистик» бўлган тамойилга бўйсундирилган эди. Бугун таълим ва тарбия, фан ва илмий муассасалар, маданий-маърифий ишлар, адабиёт ва санъат, ижод учун «социалистик реализм» муҳим мезонга айланган, тўғрироғи айлантирилган эди. Шунга жавоб бериш ва шунга амал қилиниши шарт эди. Бу барча ижтимоий-гуманитар фанларнинг ягона қолипга солинишига «ягона коммунистик ғоя ва мафкура»нинг тарғиботчисига айланишига олиб келди. Оқибатда ижтимоий-сиёсий фанлар «ривожланишдан» «тўхтади». Фанларнинг эркин ривожланмаслиги оқибатида уларнинг самараси тушиб, тескари «натижа» берганлиги маълум.

Бугун миллий истиқлол ғоясининг бошқа фанлар билан муносабати тўғрисида фикр юритилганда аввало уни «коммунистик ғоя тамойилларидан туб фарқини ҳисобга олиш» муҳим аҳамиятга эга. Айни пайтда «фикрлар хилма-хиллиги», «ғоялар хилма хиллиги» тамойилига асосланишни, халқнинг миллий-маданий мероси ва

қадриятларига таяниши ҳамда умумбашарий тамойилларни эътироф этиш қонидаси фанларнинг ривожини учун кенг имконият беради. Иккинчидан ҳар бир фан йўналишлари (соҳалари) орқали миллий истиқлол ғояси негизларини билиб олиш мумкин. Масалан, миллий истиқлол ғоясининг тарихий негизларини - тарих орқали, фалсафий жиҳатларини – фалсафа, иқтисодий асосларини - иқтисод, диний асосларини – диншунослик, адабиёт ва санъат билан боғлиқ томонларини ўрганиш орқали миллий ғоя кишиларнинг ишонч ва эътиқодига айланиб боради. Бошқа фанлар ҳам ўз предмети мақсад ва вазифалари билан шу муштарак мақсадга хизмат қилиши табиий.

Миллий истиқлол ғоясини алоҳида фан сифатида ўрганиш эса унинг ўзига хос хусусиятларини, ишонч ва эътиқодга айланиш билан боғлиқ қонуниятларининг мавжудлигини англатади. Уни алоҳида ўрганиш юқорида қайд этилган фанларнинг бевосита вазифасига кирмайди. Шу маънода, миллий истиқлол ғояси билан боғлиқ бўлган қонуниятларни ўрганиш, унинг ўзига хос жиҳатларини билиш Ўзбекистон халқлари ҳаётида муҳим аҳамиятга эга. У қуйидаги йўналишларда ўзининг аниқ ифодасини топади.

- Миллий истиқлол ғояси Ўзбекистоннинг ҳар бир фуқаросига Ўзбекистон халқлари, ўзбек халқи ҳаёти, маънавий-руҳий, маданий мероси, миллий-маънавий қадриятлари билан яқиндан таништиради, унинг мазмун ва моҳиятини англашга ундайди. Бу уларни миллий-маънавий негизларига таянган ҳолда ривожланиш, уни қадрлаш туйғуларини шакллантиради ва мустаҳкамлайди;

- Миллий истиқлол ғояси тамойилларининг ҳар бир фуқаронинг ишонч ва эътиқодига айланиши, кишиларнинг ҳатти-ҳаракати ва фаолияти орқали уларнинг мамлакат олдида турган мақсадларни биргаликда амалга ошириш учун уларни муштарак мақсадлар атрофида жипслаштиради, маънавий-руҳий куч-қувват беради.

- Ёт, зарарли, бегона ғояларнинг таъсиридан сақлайди, ғоявий иммунитетни оширади. Президентимиз айтганларидек, «фикрга қарши фикр билан, ғояга қарши ғоя билан, жаҳолатга қарши фақат маърифат билан» курашишни талаб этади. Чунки, ўзининг фикри, ғояси бўлмаган одам ёт ва бегона, ёвуз ғояларга қарши кураша олмайди;

- Миллий истиқлол ғоясини ўрганиш орқали инсон турли хил ғоявий таъсирларнинг мақсад ва муддаоларини бир-биридан фарқлай олади. Фуқароларда хусусан ёшларнинг тарихий хотираси, миллий ўзлигини англаши миллий-маънавий қадриятларга бўлган соғлом муҳитни шакллантиради ва уни ҳурмат қилиш руҳида тарбиялайди.

- Миллий истиқлол ғоясини ўрганиш, миллий ғурур, авлодларга муносиб ворислар бўлиш, улар билан фахрланиш ва уларга ўхшаб ўз Ватанининг равнақига муносиб ҳисса қўшиш билан боғлиқдир. Ҳозирги замон илм-фан ютуқларини эгаллаш, фан ва технологияларни ўзлаштиришга даъват этади. Ватанпарварлик туйғуларини оширади. Ўз халқига ва миллатига бўлган садоқатини мустаҳкамлайди. Келажак авлодлар олдидаги маъсулиятни оширади. Ўзбекистонни озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаётга эга бўлган мустақил мамлакат сифатида дунё ҳамжамиятида ўзига хос ўринга ва нуфузга эга бўлиш учун фидойилик билан меҳнат қилишга хизмат қилади.

Мамлакатда фуқаролик жамияти қурилишида унинг аҳамияти доимо ошиб боради. Чунки, дунёда турли хил ғоялар, турли хил мақсадлар мавжуд бўлар экан, миллий истиқлол ғояси тизим сифатида амал қилиши керак. Шунда Ўзбекистон ўзининг тадрижий ривожига эга бўлади. Миллий ғоя ҳаёт ўзгаришлари билан боғлиқ

ҳолда доимо янги-янги муаммоларга дуч келиши мумкин. Ҳар бир давр, замон ва макон ўзгаришлари, унга бўлган ишонч ва эътиқод заруратини доимо сақлаб қолади. Фақат уни янги шароитда янгича ёндашув, янгича технологияларни жорий этиш асосидагина одамлар онги ва тафаккури, ишонч ва эътиқоди билан боғлиқ маънавий-руҳий оламнинг негизи бўлган миллий истиқлол ғояси узлуксиз равишда мустақилликни мустаҳкамлашга ва ривожлантиришга шарт-шароит яратади.

Мавзуни мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Миллий истиқлол ғояси нимани ўрганади ва унинг асосий мақсади нимадан иборат?
2. Фикр, ғоя, мафкура тушунчаларининг умумийлиги ва фарқлари. Шахс ва жамият.
3. Миллий мафкуранинг асосий мақсади.
4. Миллий истиқлол ғоясининг асосий вазифалари.
5. Миллий истиқлол ғоясининг аҳамияти.
6. Нима учун миллий истиқлол ғоясини фан деб биламиз?

Фойдаланиладиган адабиётлар рўйхати

Раҳбарий адабиётлар:

1. Таълим тўғрисида. Ўзбекистон Республикасининг Қонуни. – Т.: Ўзбекистон, 1989. – 30 б.
2. Каримов И.А. Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. 1-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 364 б.
3. Каримов И.А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин. 2-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 380 б.
4. Каримов И.А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. 3-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 366 б.
5. Каримов И.А. Юксак маънавият – енгилмас куч. - Тошкент: Маънавият, 2008. – 176 б.
6. Каримов И.А. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. – Т.: Ўзбекистон, 2011. -370 б.

Дарслик ва ўқув қўлланмалар:

1. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. -Т.:Ўзбекистон, 2000.
2. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. (ўқув қўлланма). Назаров Қ тарҳирири остида. Т.: Янги аср авлоди, 2002
3. Миллий истиқлол ғояси (Ўзбекистон Республикаси Олий таълим бакалавриат босқичи учун дарслик). Эршашев И таҳрири остида. –Т.: Академия, 2005.
4. Мамашокиров С., Тоғаев Ш. Эркин ва фаровон ҳаёт қурилишининг ғоявий-мафкуравий масалалари. –Т.: Маънавият, 2007.
5. Назаров Қ. Ғоялар фалсафаси .- Т.: Академия, 2011.
8. Тўраев Ш. Демократик жараёнлар ва миллий ғоя. –Т.: Маънавият, 2008.

Қўшимча адабиётлар:

1. Отамурадов С. Глобаллашув ва миллат. –Т.: 2008.
2. Эркаев А. Миллий ғоя ва маънавият. –Т.:Маънавият, 2002.
20. Қаҳҳорова Ш. Глобал маънавият – глобаллашувнинг ғоявий асоси. – Т.:Тафаккур, 2009.
21. Қуронов М. Мафкуравий таҳдид ва ёшлар тарбияси. –Т.: Академия, 2008.

Электрон таълим ресурслари:

1. “Халқ сўзи” газетаси –[www info XS. Uz](http://www.info.XS.Uz).
2. “Туркистон” газетаси - [www turkiston sarkor. uz](http://www.turkiston.sarkor.uz).
3. “Маърифат” журнали - [www ma'rifat – inform](http://www.ma'rifat-inform).

4. “Жамият ва бошқарув” журнали - www.rzult.academy.freenet.uz.
5. “Мозийдан садо” журнали - www.moziy.dostlink.net
6. www.Ziyo.net.uz.

2 МАВЗУ: “МИЛЛИЙ ҒОЯ: АСОСИЙ ТУШУНЧА ВА ТАМОЙИЛЛАР” ФАНИНИНГ ТАРИХИЙ ИЛДИЗЛАРИ, ШАКЛЛАНИШ БОСҚИЧЛАРИ

РЕЖА:

1. Инсоният тарихида ғоя ва мафқуралар намоён бўлишининг асосий босқичлари
2. Ғарб мамлакатларида илк ғоявий қарашлар ва уларнинг такомил босқичлари. Шарқ ва Марказий Осиёда ғояларнинг намоён бўлиши, уларнинг гуманистик моҳияти.
3. Мафқуранинг XIX аср ўрталаридан бошланган такомил босқичлари. Деидеология ва реидеология йўналишлари. XX асрнинг охири – XXI аср бошидаги мафқуравий жараёнлар.
4. Мустақиллик – миллий ғоя фанининг бош мавзуси. Маънавий жасорат- миллат ғояси ва руҳининг ифодаси.

Таянч тушунчалар: Мифологик ғоялар, Сократ ва Платоннинг ғоялари, Аристотел, Шарқда ғояларнинг пайдо бўлиши, деидеология ва қайта идеологиялаш

2-theme. Historical roots and the stages of formation of the course "national idea: concepts and principles

Plan:

1. The main stages of the manifestation of ideas and ideologies in human history.
2. Formation of ideological beliefs in Western countries and stages of their development. The emergence of ideas in the East and in Central Asia and their humanistic essence.
3. Stages of development ideology in the mid-19th century. Direction of the de-ideologization and reideologizacii. Ideological processes at the end of the TWENTY-FIRST and beginning of the 20th century.
4. Independence is the main theme of the course "national idea". Spiritual deed-the idea and spirit of the people.

Keywords: ideas in mythology, the ideas of Socrates and Plato, Aristotle, the emergence of ideas in the East, the direction of deideologization and re-ideologization

Мафқуралар инсоният ибтидосида мифологик-диний қарашлар сифатида шакллана бошлаган. Кишиларнинг бир-бирларига муносабатларининг асосларини белгиловчи муайян қарашлар, ғоялар, ақидалар, қоидалар ва талаблар замирида муайян кўрсатмалар ва тавсиялар ишлаб чиқилган, уларга риоя қилиш қатъий назорат қилинган. Меҳнат соҳаларининг кенгайиши ижтимоий меҳнат тақсимотининг ривожланиши натижасида жамиятда табақаланиш содир бўлган, бу жараён билан узвий боғлиқ тарзда турли-туман диний, дунёвий, этник, ҳукукий ва бошқа ғоя ва мафқура шакллари юзага кела бошлаган. Шу боис ғоя ва мафқуралар ғоят кўп ва турли-тумандир.

Инсоният ибтидосидан то ҳозирги кунга қадар сон-саноксиз ғоя ва мафқуралар шаклланган, тарқалган, уларнинг айримлари бугунги кунда ҳам яшаб келмоқда, айримлари эса кишиларнинг хотираларидан ўчиб кетган. Бу жараён ҳозирги даврда

ҳам давом этмоқда ва инсоният мавжуд экан, давом этаверади. ғоя ва мафкуралар турли тарихий даврларда турли нуқтаи назариялардан туркумлаштириб келинган. Хусусан, илк даврларда ғоя ва мафкуралар эзгу ва ёвуз, илоҳий ва дунёвий туркумларга ажратилган.

Ғоя ва мафкура хусусидаги кейинги йилларда чоп этилган адабиётларда ғояларнинг мазмун ва намоён бўлиш шакллари тамойили асосида илмий, фалсафий, диний, бадиий, ижтимоий-сиёсий, миллий ва умуминсоний ғояларга туркумлаштирилган. Дарҳақиқат, ғояларни шаклий, мазмуний, социал-етник, кўлабий ва бошқа тамойиллар асосида қуйидагича туркумлаштириш мумкин:

-фан ғоялари (табиий-илмий ёки ижтимоий-гуманитар, асосланган ёки гипотетик, ҳақиқий ёки янглиш, нисбий ёки мутлақ ва ҳоказо);

-диний ғоялар (ваҳий ёки ваҳий бўлмаган, политеистик ёки монотеистик каби);

-фалсафий ғоялар (идеалистик ёки материалистик, теистик ёки атеистик, монистик ёки дуалистик, плюралистик каби);

-бадиий-нафосат ғоялари (гўзаллик ёки хунуклик, улуғворлик ёки тубанлик, фожиавийлик ёки кулгилилик каби);

-ахлоқий ғоялар (эзгулик ёки ёвузлик, яхшилик ёки ёмонлик каби);

-ҳуқуқий ғоялар (ҳақлик ёки ноҳақлик, тенглик ёки тенгсизлик каби);

-социал-сиёсий ғоялар (гуруҳий, табақавий, синфий, партиявий, миллий, умуминсоний каби);

-маҳаллий, минтақавий, умумбашарий ва бошқа ғоялар.

Адабиётларда ғояларни уларнинг инсон ва жамиятга таъсир қилиш хусусиятлари тамойилига кўра, уларнинг намоён бўлиш шакллари икки туркумга-бунёдкор ва вайронкор ғояларга ажратилади. Хусусан, тараққиётга хизмат қилувчи, жамият ва инсонни эзгуликка ундовчи ғоялар сифатида озодлик ва мустақиллик, тинчлик ва адолат, тенглик ва ҳамкорлик, дўстлик ва бирдамлик, ҳурфикрлик ва маърифатпарварлик, бағрикенглик ва халқпарварлик, ватанпарварлик ва инсонпарварлик ғоялари қайд этилади. Жамият, халқ ва давлатларнинг таназзулига сабаб бўлувчи, ғайриинсоний мақсадларга хизмат қилувчи вайронкор ғоялар сифатида эса-мустабидлик ва босқинчилик, террорчилик ва ақидапарастлик, жаҳолатпарастлик ва ирқчилик, миллатчилик ва маҳаллийчилик, ватансизлик ва ёвузлик ғоялари санаб ўтилади. Миллий ғоя деганда, аждодлардан авлодларга ўтиб, асрлар давомида эъзозлаб келинаётган, шу юртда яшаётган ҳар бир инсон ва бутун халқнинг қалбида чуқур илдиз отиб, унинг маънавий эҳтиёжи ва ҳаёт талабига айланиб кетган, таъбир жоиз бўлса, ҳар қайси миллатнинг энг эзгу орзу-интилиш ва умид-мақсадларини ўзимизга тасаввур қиладиган бўлсак, ўйлайманки, бундай кенг маъноли тушунчанинг мазмун-моҳиятини ифода қилган бўламыз”¹.

Айрим ҳолларда ғоя ва миллий ғоя, мафкура ва миллий мафкура тушунчаларининг фарқларига этарли даражада эътибор берилмайди. Хусусан, ғоя миллий ғоя маъносида, мафкура эса - миллий мафкура сифатида талқин этилади. Агар ғоя тушунчаси асосан ақлий фаолият билан боғлиқ бўлса, миллий ғоя тушунчаси миллий ҳис-туйғу, миллат менталитети билан ўзвий боғлиқдир. Миллий ғоя - халқнинг қалбидан чиқувчи, унинг орзу-умидларини ўзида ифода этувчи, халқнинг ҳақ-ҳуқуқини ҳимоя қилувчи, унинг кадр-қийматини юксалтиришга ундовчи ҳаққоний

¹ Каримов И.А. Юксак маънавият – енгилмас куч. –Т.: Маънавият, 2008. –Б.71.

фикрдир. Миллий ғоя халқнинг ўзлигини англатувчи, миллий туйғуларини уйғотувчи, миллий ғурур ва ориятини кўзгатувчи фикрдир. Миллий ғоя халқни уюштирувчи, унинг кадр-қийматини тикловчи, ўзлигини англатувчи, ижодкорлик ва яратувчанлигини рўёбга чиқарувчи, жамият тараққиётини инсонпарварлик йўналишига етакловчи куч сифатида намоён бўлади. Миллий ғоя ватанпарварликка, халқнинг тарихий хотирасига, ўзлигини англашига асосланади. Бизнинг миллий ғоямиз миллатнинг, давлатнинг, юртнинг кадр-қийматини юксалтиради, иқтисодий, социал, сиёсий ва маънавий салоҳиятини юзага чиқаради, орият ва ғурурини асрайди, истикболини белгилайди, келгуси тараққиёт учун йўл-йўриқлар кўрсатади. Миллий ғоя ўзбек миллатининг ўзига хослиги нимада эканлигини асослаб берувчи илмий-назарий ва фалсафий қарашлар системасидир.²

Дарҳақиқат, биринчи Президентимиз И.Каримов таъкидлаб ўтганидек, тарих - миллатнинг тарбиячисидир, ўзликни англаш - тарихни билишдан бошланади, - исбот талаб қилмайдиган бу ҳақиқат давлат сиёсати даражасига кўтарилиши лозим. Алоҳида инсон хотирасида ўзининг ҳаётида нималар қилганлиги, унинг ақл-заковати ва иродаси нималарга сарфланганлиги қай даражада ўрнашиб қолса, миллат учун ҳам у томондан амалга оширилган нарсалар шу даражада яқин ва қимматлидир. Тарих - бу инсониятнинг, миллатнинг ижтимоий хотираси, унинг ўз-ўзини билиши ва англашидир: воқеликда йўқолган нарсалар онгда, хотирада яшайди. Ўтмишни билиш ҳозиргини яратиш учун бекиёс аҳамиятга молик. Ижтимоий ҳаётни тушунишдаги биринчи қадам ҳозирнинг ўтмиш томонидан яратилганлигини тасаввур қилиш билан боғлиқдир. Миллий ғоя халқимиз тарихига, унинг тарихий хотирасига таянади. Тарихий хотирасидан жудо бўлган халқ ўзини миллат сифатида англай олмайди, миллатнинг манфаат ва эҳтиёжларини қалбан хис қила олмайди. Бинобарин миллий ғоя ҳам ратсионал, ҳам ирратсионал моҳиятга эга бўлиб, у миллий руҳият, кайфият, ички уюштирувчи, йўналтирувчи, ҳаракатга келтирувчи, етакловчи миллий хис-туйғу ҳисобланади.

Истикболнинг яратувчиси ҳисобланган миллий мафкура - муайян жамиятнинг таркибидаги миллатларнинг ўз мустақиллигини, мустақиллик манфаатларини ҳимоя қилиш, ривожлантириш йўналишидаги ички интилишлари натижасида вужудга келувчи туйғулари, мақсадлари, хошиш-иродаларини ифодаловчи ғоялар мажмуасидир. Миллий мафкуранинг ўзагини миллий ғоя ташкил этади, у жамиятда барқарорлик, тинчлик, миллатлараро ва фуқаролараро тотувликни таъминлайди. Миллий ғоянинг асосий таянчи нуктаси ҳам, ҳаракатга келтирувчи, уйғотувчи кучи ҳам миллий ўзликни англашдир. Миллат ўзини халқ сифатида, миллат сифатида, эл сифатида англамагунча унинг обр ўйи, кадр-қиммати, ор-номуси ҳақида қайг ўриши, миллий фахр ва ғурури учун курашиши мумкин эмас. Ўзликни англаш халқни ғафлатдан уйғотувчи, фаол ҳаракатга келтирувчи, ижтимоий уюштирувчи кучдир.

Дарҳақиқат биз киммиз ва жаҳон цивилизатсияси тарихидаги ўрнимиз ва ролимиз қандай кечган? Биз жаҳон цивилизатсиясига катта ҳисса қўшган ва қўшиб келган маърифатли миллат эканлигимизни унутганмиз, аниқроғи, унуттиришган. Миллий ғурур тикланиши шарт. Ўзбек тарихини умумтурк тарихининг бир қисми сифатида ўрганишимиз ва баҳолашимиз, ўзбек халқининг қадим-қадимдан Турон,

² Қаранг: То'раев Б., Раматов Ж. Миллий истиқлол г'ояси: асосий хусусиятлари, фалсафий ва тарихий илдизлари. -Т.: Ижод дунёси, 2002.

Туркистон деб атаб келинган кўҳна заминнинг минглаб йиллар давомида яшаб келаётган ва ўз тарихий такомилда ўнлаб салтанатлар курган ҳақиқий эгалари эканлигини, бу Турон-Туркистон Ўзбекистон қадим маданият бешикларидан бири эканлигини, ҳозирги замонавий фан ва техниканинг пойдевори шу эрда яратилганлигини англамоғимиз ва англлатмоғимиз зарур.

Миллий мустақиллик мафқураси, маънавий ва маданий кадриятлар, маърифат ва адолатга интилиш, Ўзбекистон истиқлолининг келажаги тўғрисида ғамхўрлик қилиш жамиятимиз ва ҳар бир фуқаро ҳаётида жуда муҳим ўрин тутати. Ислоҳ Каримов. (*“Ҳарбий таълим замон талабларига мос келсин” Ўзбекистон Республикаси Қуролли кучлар академиясининг очилиши маросимида с ўзланган нутқидан. 1995 йил сентябрь*).

«Биз ким, мулки Турон, амири Туркистонмиз, биз ким миллатларнинг энг қадими ва улуғи-туркнинг бош бўғинимиз» - Соҳибқирон Амир Темурнинг буюклиги замирида ана шундай миллий ўзликни англаш, тарихий хотира ётган бўлса ажаб эмас. Зеро, миллий ҳис-туйғу ва мустаҳкам эътиқод - инсоний ва миллий камолотнинг икки қанотидир. Тўмарис момомиз ва Алп эрт ўнга бобомиздан то Абдулла Қодирий ва Озод Шарафиддиновгача енгилмас куч-қудрат ато этган нарса миллий ҳис-туйғу ва эътиқодий руҳдир, десак хато қилмасмиз.

Мустақиллик-ўзликни танимоқдир; ўзликни танишнинг, миллий ғурур ва ифтихорни шакллантиришнинг асосий воситаси халқнинг тарихий хотирасининг тикланишидир. Даставвал зардўштиликнинг тармоғи саналган монийлик таъсирида бўлган, кейинчалик христианликнинг машҳур илоҳиётчиси сифатида танланган африкалик епископ Аврелий Августин «ғафлатда ётган халқни уйғотмоқчи бўлсанг, унинг тарихини уйғот» деган экан. бизнинг жисмий ва руҳий вужудимиз, тил ва тафаккуримиз, маънавий-ахлоқий дунёимиз, миллий-етник қиёфамиз, эътиқод ва маросимчилигимиз, удум ва анъаналаримиз, элу-юрт каби муқаддас туйғуларимиз - буларнинг барчаси Турон-Туркистон- Ўзбекистон номи билан боғлиқ. Туркиялик кавмдошларимиздан бири Зиё Кўкалп мушоҳадасига кўра, «бошқа халқларнинг ҳозирги замон маданиятига киришмоқлари учун ўз мозийларидан узоқлашмоқлари мажбурий бўлса, туркийларнинг ҳозирги замон маданиятига киришмоқлари учун фақат ўзларининг эски мозийларига тушуниб етмоқлари кифоядир». Дарҳақиқат, инсоният ибтидоси, бинобарин, ғоя ва мафқуралар ибтидоси ҳам, Қадимги Шарқдан бошланади. «Шарқ» ва «Ғарб» атмалари одатда жуғрофий атамалар сифатида идрок этилса-да, аслида икки хил маданий-маънавий анъаналарни ҳам ифодалайди. Қадимги юнонлар Осиё қитъасининг ғарбий ярим оролини ўзларининг афсонавий қаҳрамони номи билан эвропа деб атаганларида ана шу маданий-маънавий ўзига хослик омилига асосланган эдилар. Асл Қадимги Шарқ - бу Қадимги Турон, Қадимги Ҳиндистон ва Қадимги Хитой мамлакатларидир. Қадимги Миср, Қадимги Вавилон каби мамлакатлар нафақат жуғрофий жиҳатдан, балки маданий-маънавий жиҳатдан ҳам Шарққа нисбатан ғарбга яқиндир, европаликлар бу минтақани «Яқин Шарқ» деб атаганларида тамомила ҳақдирлар; зеро, ғарб маданиятининг пойдевори саналган қадимги юнон маданияти асосан мисрликлар ва вавилонликлар маданияти асосида шаклландир. Қадимги Шарқ тарихида, бинобарин, умуман инсоният тарихида, Қадимги Турон шундай бир муҳим ўрин тутадикки, иқтидорли тарихчи тадқиқотчиларнинг эътироф этишича, унинг моддий ва маънавий маданиятини ўрганмасдан туриб, унинг жаҳон цивилизациясига қўшган улкан ҳиссасини жиддий тадқиқ қилмасдан туриб, инсониятнинг маданий-маънавий тарихи ҳақида ҳаққоний тасаввурларга эга бўлиш ва унинг тараққиёт

қонунларини тўғри аниқлаш мумкин эмас. Қадимги Турон ҳали илму-фанда очилмаган сирли ва мўъжизавий бир хазинаки, унинг ўрганилиши - инсониятнинг янги бир маданий-маънавий дунёсини кашф этишдир. Турон-Туркистон- Ўзбекистон - бу ҳам диний, ҳам дунёвий маънода ҳақиқатдан ҳам муқаддас заминдир. Бу заминлардан топилган тош қуролнинг ёши 1,8 - 3,2 миллион йилни, ибтидоий манзилгоҳлар ёши тахминан 1 миллион йилни, илк маънавий удум-этиқодлар тарихи 100 минг йилни ташкил этади. Оддий овқатга туз солишдан то тўрт унсур ҳақидаги фалсафий таълимотларга қадар кўплаб ғоя ва кашфиётлар, инсоният тарихидаги илк ваҳий этиқод саналган зардўштийлик ватани ана шу муқаддас заминдир. Француз ва инглиз зардўштийшунос олимлар фикрича зардўштийлик милоддан олдинги 3-2 минг йилликлар чегарасида вужудга келган. Лондон университетининг профессори, зардўштийшунос олима Мери Бойс фикрича, Зардўшт милоддан олдинги 1500-1700 йиллар оралиғида яшаб ўтган. Зардўштийлик – юксак фазилатли, эзгу ниятли этиқоддир. Унинг кўпгина ғоялари ноёб, бетакрор ва улуғвордир. Ўзининг инсониятга бевосита ёки билвосита таъсири борасида дунёдаги бирон-бир этиқод зардўштийликка тенглаша олмайди. Зардўштийлик ғоялари иудаизм, буддизм, христианлик, ислом динлари томонидан, қатор диний йўналишлар ва фалсафий мактаблар томонидан ўзлаштирилган. Зардўшт томонидан тарғиб қилинган кўпгина ғоя ва таълимотлар ҳозирги кунда ҳам жаҳон халқлари томонидан мамнуният ва хайрихоҳлик билан эътироф этиб келинади. Зардўштийлик тарихини ўрганиш - инсониятнинг минглаб йиллар давомидаги маънавий-ахлоқий тараққиёти тарихини, ғоя ва мафкуралар тарихини ўрганиш демакдир. Эзгу ғоялар мажмуаси сифатида зардўштийлик мафкураси умумий тартиб-интизомни мустаҳкамлашга, ташқи таъсирларга нисбатан яхлитлик ва мустақилликни сақлашга, умумий ҳис-туйғу ва бирликни тарбиялашга хизмат қилган. Зардўштийлик қомусий этиқод бўлган, Зардўшт ўз ҳаёт йўли билан, мақсад ва интилишлари билан инсониятни эзгуликка, адолатга, ҳақиқатга ундайди. Бу этиқоднинг Ҳиндистон ва Афғонистондан Юнонистонгача, Арманистон ва Озарбайжондан Бобилгача бўлган улкан ҳудудларда 2000 йил атрофида ҳукмрон этиқод сифатида эътироф этилиши бежиз эмас эди, албатта. Миллий ғоянинг асосий таянч нуқтаси ҳисобланган миллий ўзликни англашни, тарихий хотирамизни ислом динисиз тасаввур қилиш қийин. Биринчи Президент И.Каримов таъкидлаганидек, ислом дини - бу ота-боболаримиз дини, у биз учун ҳам иймон, ҳам ахлоқ, ҳам диёнат, ҳам маърифатдир. Марказий Осиёда ислом динининг руҳан ўзига хослиги шундан иборатки, унда аждодларимизнинг қадимий қадриятлари мужассамлашган, миллий ва диний қадриятлар бирлашган. Ислому - бу фақат дингина эмас. Миллий фалсафамиз, унинг барча йўналишлари инсон бахт-саодати идеали атрофида ривожлана борган. Бу идеал диндан кенгроқ кўламли бўлган. Унда диний ва ижтимоий мулкнинг тенгсизликларни, қарама-қаршилик ва зиддиятларни йўқотиш, улар ўрнини ўзаро ёрдам ва ҳамкорлик эгаллаган ижтимоий турмуш орзу қилинган. Хусусан, даҳо мутафаккир бобомиз Абу Наср Форобийнинг фалсафий мушоҳадасига кўра, коинотдаги ҳар бир вужуд-мавжудот ўзига хос мартаба-энг юксак камолатга эришиш учун дунёга келган. Инсон учун хос бўлган бу камолотнинг номини энг этук бахт-саодат деб атайдилар.

Улуғ бобомиз Имом Бухорийнинг «Ал-Жомеъ ас-саҳиҳ» китоблари ислом дунёси уламолари томонидан яқдиллик билан Қуръони Каримдан кейинги иккинчи муқаддас китоб деб эътироф этилиши ва умуман, Қуръони Каримдан кейинги ислом

динимизнинг асосини ташкил этган олтига ҳадис тўпламидан тўртасининг она-Ватанимиз Туркистон заминида яратилганлиги аждодларимиз анъаналарининг нақадар улуғ ва самарали бўлганлиги далолатидир. Бизнинг миллий мафкурамизнинг фалсафий асослари, унинг маъно-мазмун, асосий ғоя ва тамойиллари миллий давлатчилигимизни қайта тиклаб, жамиятимизнинг тараққиёт йўлини шарқона тафаккур тамойилларига суянган ҳолда назарий жиҳатдан асослаб берган биринчи биринчи Президент И.А.Каримов миллий мафкурамизнинг фалсафий илдишларини англаш хусусида тўхталар экан, уни шакллантиришдаги энг катта манба - бу ҳаққоний ёритилган тарих эканлигини, тарихни билмай туриб, мафкуранинг фалсафий илдишларини англаб бўлмаслигини, зеро мафкуранинг фалсафий асослари ўз даврида тарихий ҳақиқат туфайли туғилганлигини алоҳида таъкидлаб ўтади (Каримов И. Миллий истиқлол мафкураси – халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир. // Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт – пировард мақсадимиз. –Тошкент, 2000. –Б. 505.).

3. Миллий ғоя объекти сифатида. Ўзбекистоннинг ўзига хос табиий, ижтимоий-иқтисодий, сиёсий миллий-маданий ривожланиш хусусиятларини, қадриятларини эътироф этиш мумкин. Шунингдек, халқнинг маданияти, миллий-маданий меросини, одамларнинг ижтимоий муносабатларини қарор топтириш билан боғлиқ мақсадларини жамият ҳаётида намоён бўлишини таҳлил этиш ҳам муҳимдир. Шунингдек, фаннинг объекти – Ўзбекистон танланган тараққиёт йўли ва ижтимоий ривожланишнинг миллий-маънавий негизлари, умумбашарий тамойиллар ташкил этади.

Илмий адабиётларда ғоя, мафкура, идея ва идеология тушунчалари ишлатилмоқда. Идея ва идеология кўпроқ Ғарб давлатларида ҳамда рус тилидаги манбаларда учрайди. Идея ибораси юнон тилидаги **idea** сўзидан олинган, идеология учун ўзбек бўлиб ҳисобланади ва тушунча ёхуд фикр маъносини англатади. Идеология (**idea – ғоя, тушунча, logos- таълимот**) атамаси эса ғоялар тўғрисидаги таълимотни англатади ва икки хил маънода ишлатилади:

- Ғояларнинг моҳият-мазмун, шаклланиши, ахамияти тўғрисидаги билимларини ифодалайди ва илмий соҳа бўлиб ҳисобланади.
- Муайян ғояни амалга ошириш, мақсадга етиш усуллари, воситалари, омиллари тизимини англатади.

Агар жамият тараққиётига “Инсоният тарихи –ғоялар тарихидир” деган тамойил асосида назар солинса, XX асрда бу жиҳатдан давлатларнинг 3 хил йўлдан борган шакли ривожланиши маълум бўлади:

1)Муайян ғоя ва мафкура мутлақлаштирилган (**идеологизациялашган**) давлатлардир. Бунда бирон бир синф, партия ёки қатламга оид мафкура мутлоқ ҳуқумронлик даражасига кўтарилади, бошқа мафкура ва қарашларга йўл қўйилмайди. Ўзгача қарашдаги кишилар йўқ қилинади, уларга хос ғоя ва мафкуралар таъқиқланади. Собиқ иттифок, баъзи социологик лагерь мамлакатлари ва фашизм ҳуқумрон бўлган давлатлар бунга мисол бўлади.

2) Юқоридаги ҳолнинг халқлар ва давлатлар бошига ниҳоятда катта кулфатлар келтиргани, фашизм ва коммунизмнинг моҳияти бир хил, аммо бир-бирига қарама-қарши мамлакатлар ҳаётини бутунлай қамраб олгани, охир-оқибатда 1-2- жаҳон урушларини келтириб чиқаргани Ғарбдаги кўпгина мамлакатларни бошқача йўлдан боришга мажбур қилди. Бу йўл сиёсат ўз йилига – ғоя ўз йўлига, мафкура ўз йўлига-давлат ўз йўлига деган қараш (**деидеологизация**) асосида шаклланди. Аммо XX асрнинг 60-йиллари охирига келиб бу йўл ҳам тўғри эмаслиги, ғоя ва мафкурасиз

миллат, давлат ва жамият ҳаёти ҳалокатли бўлиши мумкинлиги, жамиятда умумий бир ғоявий тамойиллар лозимлиги аниқ бўлиб қолди.

3) Демократия, фикрлар ранг-баранглиги, виждон эркинлиги, инсон ҳуқуқлари устувор бўлган жамиятда қандай қилиб умумий мафкуравий тамойиллар бўлишига эришиш мумкин? деган савол пайдо бўлади. Ана шу саволларга жавоб тариқасида илғор демократик давлатларга ғоявий тараққиётнинг замонавий йўли-**(реидеологизация)** тамойиллари асосида ҳаёт кечиришга ўтирилди. Бунда бирон-бир мафкура ҳукмрон ва давлат мафкураси даражасига кўтарилмайди. Балки давлат бу соҳада ҳам асосий ислохотчи сифатида иш юритади. У жамиятдаги тинчлик, барқарорлик, муштарак мақсадларга эришиш учун бошқа соҳалар каби ғоявий – мафкуравий соҳада ҳам тараққиётнинг ҳамма учун бирдек аҳамиятга эга бўлган умумий тамойилларга бутун жамият миқёсида амал қилишини кафоотлайди. Бунда давлат мафкурачи эмас, балки жамиятдаги фикрлар хилма-хиллиги, қарашлар ранг-баранглиги учун ҳуқуқий-сиёсий кафолатлар, ғоявий асослар ва мафкуравий имконият доимо мавжуд бўлишини таъминлайди. (Маърифат , 2001 йил 18 июл)

Жаҳоннинг демократик мамлакатлари тажрибасида мафкуравий тарбиянинг бой имкониятлари. Турли намуналари тўпланган. XX аср 60-70 йиллари Ғарбий Европа ва АҚШда мафкурасизлашувга, яъне ижтимоий ҳаётни мафкурадан холи **(деидеологизация)** этишга уриндилар. Лекин бу йўл ўзини оқламади. Чунки тарбиядаги мафкуравий бўшлиқ ўз асоратларини кўрсата бошлади... Натижада “мафкуравий янгилашиш”, “қайта мафкуравийлашув” **(реидеологизация)**га кучли зарурат туғулди ва мафкурасизлик хатосини тузатишга киришилди. Шу тариқа, Ғарбий Европа ва АҚШнинг позитивистик педогогикаси ижтимоий кадриятларга эътиборни, мафкуравий тарбияни ўз ичига олувчи “мактабда ўқувчиларни сиёсий индоктринациялашни амалга ошириш” концепциясини ишлаб чиқиб, уни ҳаётга татбиқ қила бошлади.

Ўзбекистон давлати собиқ СССР даврида идеологизация (мафкуралаштириш) йўлидан 1991 йилгача келди. Сўнгра деологизациялаштирилди. Биринчи Президент Ислам Каримов 1998 йил “Тафаккур” журнали бош муҳаррири билан суҳбатидан “Жамият мафкураси халқни-халқ, миллатни-миллат қилишга хизмат этсин”, 2000 йил “Миллий истиқлол мафкураси – халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир” (“Фидокор” газетаси муҳбири билан савол-жавоблари) суҳбатидан сўнг Ўзбекистон реидеологизация (2000) йўлини танлади.

Демак, мафкуралар маъно моҳиятига кўра бунёдкор ғоялар ва мафкуралар 1) фалсафий, 2) дунёвий, 3) диний таълимотлар асосида яратилади. Турли ижтимоий-сиёсий кучлар ўз мафкураларини яратишда сиёсий ғоялар билан бирга диний оқимлар, фалсафий мактаблар ва илм-фан ютуқларига таянади, улардан назарий асос сифатида фойдаланади.

Ўзбекистонда ғоя ва мафкуралар ривожланишини қуйидаги цивилизатсион ёндашув асосида ўрганиш мумкин:

1. Ибтидоий жамият ;
2. Ўрта асрлар даври;
3. Хонликлар даври;
4. Чор Россияси мустамлакачилиги даври;
5. Совет мустабид тизими даври;
6. Миллий мустақиллик даври.

Таъкидлаш лозимки, ҳар бир даврнинг ўзига хос ижтимоий тараққиётининг ўша босқичини ўзида мужассам этган ғоялари мавжуд бўлган. Масалан, ибтидоий жамиятда инсон ёввойилиқдан маданийлашишга ўта бошлади, табиат сирларини ўрганиб ўзининг инсон эканлигини ҳис этиш билан боғлиқ ғоялар юзага кела бошлади. Кўхна қадриятларимиз, олиму уламоларнинг асарлари жамиятнинг ғоявий-мафкуравий асосини яратишда жуда муҳим аҳамиятга эга бўлди. Юртимиз халқларининг тарихи, маданияти ўз илдизлари билан асрлар қаърига бориб тақалиши ва узоқ минг йилларни ўз ичига олишини қадимги форс ёзувчиларининг, хитой, арман ва суриялик географ ва тарихчиларнинг ёзиб қолдирган маълумотлари, Носириддин Бурҳонуддин Рабғузийнинг «Қисаси Рабғузий», Алишер Навоийнинг «Тарихи мулуки Ажам», Фирдавсийнинг «Шоҳнома» асарларидан, зардуштийликнинг муқаддас китоби «Авесто»дан, шунингдек, Бехистун, Бундахишн, қадимги туркий битиклар, жумладан Ўрхун-Енисей ёдгорликларидан аниқ ва равшан билиб олишимиз мумкин. Миллий ғоя ва мафкурамизнинг илдизлари ўта қадимий эканлигига юнонистонлик олимлар - Арриан, Куртсий, Плутарх, Геродот, Страбон, шунингдек, Абу Райхон Беруний, Наршахий ва бошқа мутафаккирларнинг асарлари ҳам гувоҳлик беради.

Қайд этиш лозимки, Ўзбекистонда миллий тикланиш, бир томондан миллий ўзликни англаш, бошқа томондан, жамиятнинг ғоявий-мафкуравий асосларини яратиш, учинчи томондан эса бозор иқтисодиёти муносабатларига ўтиш асносида юз берди. “Айни вақтда биз жамиятни ва жамият тафаккурини янгилашнинг инқилобий усулларига, бу жараённи сунъий равишда четдан туриб, зўравонлик йўли билан тезлаштиришга қаратилган ҳар қандай уринишларга мутлақо қаршимиз. Биз барча соҳаларда, жумладан, маънавий соҳада ҳам тадрижий-эволюцион ислоҳотлар йўли тарафдоримиз ва бунга қатъий амал қиламиз. Яъни, содда қилиб айтганда, одамларнинг дунёқараши, эътиқод ва тафаккурида демократик тамойиллар ва демократик қарашларнинг кенгайиши ва мустақкам ўрин топиши авваламбор ҳаётнинг табиий юриши билан, уларнинг моддий турмуш даражаси ва маданий савияси тобора ривожланиши ва юксалиши билан чамбарчас боғлиқ эканини ҳаётнинг ўзи тақозо этади”. (Каримов И. А. Юксак маънавият – енгилмас куч. –Т.: Маънавият, 2008. –Б.101)

Назорат саволлари:

1. Ғоя ва мафкура, миллий ғоя ва миллий мафкура тушунчаларининг ўзаро нисбатини қандай тушунаси?
2. Тафаккур ва руҳий олам тушунчаларининг маъно-мазмунлари ҳақидаги сизнинг фикрингиз қандай?
3. Ғоя ва мафкура тушунчаларининг онтологик ва гносеологик жиҳатлари деганда нималар назарда тутилади?
4. «Инсоният тарихи-ғоялар тарихидир», «Мафкура-истиқлолнинг яратувчисидир» деган тавсифларнинг мазмун-моҳиятини қандай тушунаси?
5. Миллий ва умуминсоний ғояларнинг ўзаро нисбати, уларнинг шаклланиши ва ривожланишининг ўзига хос хусусиятлари ҳақидаги фикрингиз?

Фойдаланиладиган адабиётлар рўйхати

Раҳбарий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2011.
2. Каримов И.А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин. 2-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 380 б.
3. Каримов И.А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. 3-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 366 б.

8. Каримов И.А. Бунёдкорлик йўлидан. 4- жилд.-Т.:Ўзбекистон, 1996.–349 б.
9. Каримов И.А. Янгича фикрлаш ва ишлаш давр талаби. 5-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1997. –384 б.
10. Каримов И.А. Тарихий хотирасиз келажак йўқ. - Тошкент : Шарқ, 1998. - 31б.
11. Каримов И.А. Юксак маънавият – енгилмас куч. - Тошкент: Маънавият, 2008. – 176 б.

Дарслик ва ўқув қўлланмалар:

1. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. -Т.:Ўзбекистон, 2000.
2. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. (ўқув қўлланма). Назаров Қ тарҳири остида. Т.: Янги аср авлоди, 2002
3. Миллий истиқлол ғояси (Ўзбекистон Республикаси Олий таълим бакалавриат босқичи учун дарслик). Эршашев И таҳрири остида. –Т.: Академия, 2005.
6. Назаров Қ. Миллий истиқлол ғоясининг асосий мақсад ва вазифалари. – Т.: Янги аср авлоди, 2001.

Қўшимча адабиётлар:

1. Маънавият: асосий тушунчалар изоҳли луғати. Назаров Қ. таҳрири остида. -Т.: Маънавият, 2009.
2. Абилов Ў. Миллий ғоя: маънавий омиллар. Т.: Маънавият, 1999.
3. Бегматов А. Маънавият фалсафаси ёхуд Ислом Каримов асарларида янги фалсафий тизимнинг яратилиши. -Т.: 2000 йил.
4. Гафарли М.М. Касаев А.Ч. Ривожланишнинг ўзбек модели: тинчлик ва барқарорлик – тараққиёт омили. –Т.: Ўзбекистон, 2000.

Электрон таълим ресурслари:

1. “Халқ сўзи” газетаси –[www info XS. Uz](http://www.info.XS.Uz).
2. “Туркистон” газетаси - [www turkiston sarkor. uz](http://www.turkiston.sarkor.uz).
3. “Маърифат” журнали - [www ma'rifat – inform](http://www.ma'rifat-inform).
4. “Жамият ва бошқарув” журнали - [www rzult academy freenet uz](http://www.rzult.academy.freenet.uz).
5. “Мозийдан садо” журнали - [www moziy dostlink. Net](http://www.moziy.dostlink.Net)
6. [www. Ziyonet.uz](http://www.Ziyo.net.uz).

3 МАВЗУ: МИЛЛИЙ ҒОЯ, ИЖТИМОЙ ТАРАҚҚИЁТ ВА МАФКУРАВИЙ ЖАРАЁНЛАРНИНГ ЎЗАРО БОҒЛИҚЛИГИ

РЕЖА:

1. Ижтимоий тараққиёт ва тарихий жараёнларнинг миллий ғоялар шаклланиши ҳамда амал қилишига таъсири.
2. Миллий ғоя халқнинг тарихий тараққиёти асоси. Миллий ғоя ва мафқурани ривожлантиришнинг ижтимоий-сиёсий, маънавий, ҳуқуқий омиллари.
3. Тарихий хотира ғоя ва мафқуранинг ривожланишидаги ижтимоий маънавий омил.
4. Ўзбекистоннинг мустақил тараққиёти жараёнида янги ғояларнинг такомиллашув жараёни, унда авлодлараро ворислик ва янгилианишнинг намоён бўлиши.

Таянч иборалар : Мафқуравий жараёнлар, миллий ғоя, ижтимоий ва маънавий омиллар, тарихий хотира, авлодлараро ворислик, ижтимоий тараққиёт.

3-theme. The relationship of the national idea, social progress and ideological processes

Plan:

1. The influence of societal progress and ideological processes on the formation and operation of national ideas.

2. The national idea is the basis of the historical progress of the people. Socio-political, spiritual and legal principles for the development of a national idea and ideology.

3. Historical memory-social and spiritual factor in the development of ideas and ideology.

4. development of new ideas in the course of independent development Uzbekistan, manifestation of intergenerational continuity and renewal.

Keywords: social progress, ideological processes, national idea, historical memory, social and spiritual factor, succession of generations

Муҳтарам талаба, «Ғоя» тушунчаси ҳақида фикр юритилганда, аввало, инсон ҳаётида, жамият тараққиётида ғоялар қанчалик муҳим рол ўйнашига тўхталиб ўтиш мақсадга мувофиқдир.

Маълумки, иймон-этиқоди ва ижодий меҳнати билан бошқа барча тирик жонзотлардан фарқ қилади. Инсон-онгли мавжудот. Онгни шартли равишда иккита катта қисмга бўлиш мумкин: Биринчиси-инсоннинг руҳий олами, иккинчиси-фикрий олам, яъни тафаккур оламидир. Умуман, ғоя инсон тафаккурида вужудга келадиган, ижтимоий характерга эга бўлган, руҳиятга кучли таъсир ўтказиб, жамият ва одамларни ҳаракатга чорлайдиган, мақсад-муддао сари етаклайдиган кучли, теран фикр демакдир.

2. Инсоният тарихидан маълумки, барча даврларда ҳар бир давлат ва халқнинг, жамиятнинг ўзига хос мафкураси бўлган. Чунки жамиятнинг, халқнинг ўз олдига қўйган мақсади уни амалга оширишда жамият аҳлини бирлаштирадиган, сафарбарликка ундайдиган мафкураси бўлмаса муқаррар равишда ҳалокатга маҳкум бўлади.

Инсон тафаккурини махсули сифатида ғоя теварак оламини ўрганиш, билиш жараёнида вужудга келади. Ижтимоий онгнинг барча шакллари илм-фан, дин, фалсафа, санъат ва адабиёт, ахлоқ, сиёсат ва ҳуқуқ-муайян бир ғояларни яратади, уларга таянади ва уларни ривожлантиради. Мазмуни ва намоён бўлиш шаклига қараб, ғояларни бир қанча турларга ажратиш мумкин:

- Илмий ғоялар;
- Фалсафий ғоялар;
- Диний ғоялар;
- Бадиий ғоялар;
- Ижтимоий-сиёсий ғоялар;
- Миллий ғоялар
- Умуминсоний ғоялар;

Ғоя ва мафкура мазмун-моҳиятига кўра бунёдкор ёки зарарли бўлиб, бунёдкорлик ғоялари инсонни улуглайди. Унинг руҳига қанот бағишлайди.

Эзгу ғоялар инсонни юксак орзулар билан яшашга, олижаноб мақсадлар йўлида эътиқод билан курашишга ўргатади. Бузғунчи ғоялар эса халқлар бошига катта кулфатлар келтиради. Инсон ва жамият бор экан, эзгулик ғояларининг зидди бўлган зулм ва зўравонлик, қабоҳат ва жаҳолат янги-янги шаклларда намоён бўлишга ўринади. Лекин улар инсониятнинг адолат, тенглик, тинчлик, қардошлик ривожланиш ва фаровонлик ғояларига таяниб, юксак мақсадлар сари интилишларини тўхтата олмайди. Эзгу ва юксак ғоялар одамларни ҳамиша олижаноб мақсадлар сари етаклайверади.

Бунёдкорлик ғоялари юртни обод, халқ ҳаётини фаровон қилишдек олижаноб мақсадлар билан ажралиб туради. Улар инсоният тараққиётга эришган даврлардан буён жамият ҳаётининг энг эзгу ғоялари сифатида яшаб келмоқда.

Ҳар қандай назария ёки таълимот бир тизимга солинган ғоялар мажмуидан иборат бўлади. Дунёқарашнинг негизини ва муайян ишонч эътиқодининг асосини ҳам ғоя ташкил этади.

Одамлар, ижтимоий синф ва қатламларнинг миллат ва давлатларнинг манфаатлари ва мақсадлари ҳам ғояларда ифода этилади. Ўз олдига қўйган мақсади, қандай жамият курмоқчи экани бунга қандай йўллар билан эришмоқчи бўлаётгани ҳақидаги ғоялар тизими ҳар бир миллат, халқ ва жамиятнинг миллий мафқурасининг асосини ташкил этади.

Мафкура-муайян ижтимоий гуруҳ ёки қатламнинг, миллат ёки давлатнинг эҳтиёжларини, мақсад ва интилишларини, ижтимоий-маънавий тамойилларини ифода этадиган ғоялар, уларни амалга ошириш усул ва воситалари тизимидир.

Жамиятнинг, жамият аҳлининг мустаҳкам ва равшан мафқураси бўлмаса, ўз олдига қўйилган аниқ бир мақсад-муддаоси бўлмаса, у муқаррар равишда инқирозга юз тутади.

Мақсад эса халқни, миллатни бирлаштирувчи, унга куч-қудрат, руҳий озуқа берувчи, истиқболга бошловчи байроқдир. Биринчи Президентимиз сўзлари билан айтадиган бўлсак: «Бу байроқ бутун Ўзбекистон халқининг руҳини, ғурур-ифтихорини, керак бўлса, қудратини, орзу-интилишларини мужассамлаштирадиган улуғ кучдир. Давлатимизнинг, халқимизнинг, юртимизнинг мақсади ўзининг улуғворлиги, ҳаётийлиги ва ҳаққонийлиги билан ҳаммамизни жалб этадиган бўлмоғи лозим. Токи бу мақсад халқни, миллатни-миллат қила билсин, қўлимизда енгилмас бир кучга айлансин». (И.А.Каримов. Жамиятимиз мафқураси халқни-халқ, миллатни миллат қилишга хизмат этсин. Т. «Ўзбекистон, 1998 йил, 10-11 бетлар»)

3. Инсонлар, халқлар, жамиятлар ҳаётида мафкура муҳим рол ўйнайди. Юртбошимиз сўзлари билан айтадиган бўлсак:-мафкура бўлмаса одам, жамият, давлат ўз йўлини йўқотиши муқаррар. Мафқуранинг ҳаётбахш кучи, аввало инсоннинг жамиятдаги ўрни ва аҳамиятини қандай тушуниш ва уни қандай ижтимоий мақомда тасаввур этишга боғлиқ. Чунки инсонни ижтимоий ҳаракат ва фаолиятга ундаш ва шу тариқа к ўзланган муайян мақсад-вазифаларга эришиш дунёдаги барча мафқураларнинг маъно-моҳиятини ташкил этади.

Шу маънода, Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллари тизимида инсоннинг жамиятдаги ўрни ва мақоми аниқ белгиланганлиги диққатга сазовордир. Яъни бу тизим инсонни бунёдкор куч сифатида таърифлайди ва шунга даъват этади. Истиқлолнинг бош ғояси ҳам, асосий ғоя ва тушунчалари ҳам бунёдкорлик фалсафаси билан йўғрилган. Чунки бунёдкорлик халқимизнинг энг олижаноб фазилати. Биринчи Президентимиз таъбири билан айтганда, ўзбек том маънода бунёдкордир, дўпписида сув ташиб бўлса ҳам дарахт кўкартиради.

4. Муҳтарам талаба-енди Бунёдкор ғоя, ҳақида сўз юритар эканмиз, бунёдкор ғоя деб, инсонни улуғлайдиган, унинг куч ғайрати ва салоҳиятини ошириб халқи, Ватани, бутун инсоният учун фойдали ишлар қилишга сафарбар этадиган, ўзида тараккиёт, маърифат, дўстлик, тинчлик, ҳалоллик, поклик каби эзгу мақсадларни мужассам этадиган ғояга айтилади.

Бунёдкор ғоялар билан қуролланган кишилар фаровон ҳаёт, эркин жамият қуриш учун кураш олиб борганлиги тарихдан маълум. Бунёдкорлик ғоялари юртни обод, халқ ҳаётини фаровон қилишдек олижаноб мақсадлар билан ажралиб туради. Улар инсоният цивилизатсиясига эришган даврлардан буён жамият ҳаётининг энг эзгу ғоялари сифатида яшаб келмоқда. Бунёдкорлик ота-боболаримиздан меросдир. Инсоният тарихида одамлар онги ва шуурига адолат, ҳақиқат, эзгулик, меҳнатсеварлик, каби юксак ғоялар уруғини сепган зот, пайғамбар Зардушт яратган «Авесто» китобида қуйидаги сатрлар мажуд: «Эзгу фикр, эзгу сўзларга, эзгу ишлар амалига бахшида қиламан, барча ёмон сўзу ёмон ишлардан юз ўгираман». Бу юксак ғоялар бундан 2700 йил муқаддам яшаб ўтган ватандошимиз Зардуштнинг ўлмас мафқураси эди.

Хитой ва ҳинд мутафаккирларининг жамият ривожига ҳақидаги қарашлари ва бунёдкорлик ғоялари ҳам Осиёнинг «Шарқона» маънавиятида ўзига хос ўрин тутди. Жумладан, буюк Хитой мутафаккири Конфутсий (мил. ав. 551-479) ғоялари ҳанузгача Хитой халқи мафқурасида этакчилик қилиб келмоқда. Бу ғоянинг асоси жамиятни ҳар қандай ижтимоий ларзалардан асраб қолиши ва инсонлар манфаатини юқори қўйишга қаратилган. Алломанинг мақсади халқни мавжуд тартиб қоидаларни ҳурмат қилиш руҳида тарбиялаш бўлган. Бу ғояга кўра инсонлар жамиятнинг табиий тараққиётига қарши чиқмаслиги, яъни инқилобий йўлни танламаслиги керак. Конфутсия инсоният ҳақида фикр юритар экан, одамлар ижтимоий келиб чиқиши ёки жамиятдаги мавқеи орқали эмас, балки одамийлик, адолатпарварлик, ҳақгўйлик, самиймият, фарзандлик иззат-ҳурмати каби юксак маънавий фазилатларга эришиши туфайли камолотга этишуви мумкин деб, ҳисоблайди.

Ҳинд халқининг буюк фарзанди Маҳатма Ганди (1869-1948) ўз маънавияти, ғоялари билан XX асрнинг буюк шахсларидан бирига айланди. У мустамлакачиларга қарши курашнинг тимсоли эди. У ҳиндлар билан мусулмонларнинг ўзаро дўстлигини мустаҳкамлашга интилди. Ганди дин билан сиёсатни бир-бирига боғлашга ҳаракат қилди. Фидойилик ва ватанпарварлик намуналарини кўрсатди.

Буюк мутасаввуфлар: Хожа Юсуф Ҳамадоний, Аҳмад Яссавий, Абдуҳолик ғиждувоний, Баҳоуддин Нақшбанд, Нажмиддин Кубро, Муҳаддислар: Имом Бухорий, Имом Термизийларнинг таълимотларида акс этган комил инсон ғоялари адолат ҳақидаги қарашлар жамиятнинг соғлом маънавий ахлоқий руҳини сақлаш ва мустаҳкамлашга хизмат қилди. Бу ғоялар Ватан ва халқ манфаати йўлида фидойилик ва инсонпарварликни улуғлайди.

Эзгу ғоялар Маҳмуд Қошғарий, Юсуф Хос Хожиб, Аҳмад Югнакий, Лutfий, Абдурахмон Жомий, Алишер Навоий, Жалолиддин Румий, Мирзо Абдулқодир Бедиллар ижодида чуқур ўрин эгаллади ва ўзбек давлатчилигининг ривожланишида ҳам муҳим омил бўлиб хизмат қилди. Амир Темурнинг «Темур тузуклари»; Низомулмулкнинг «Сиёсатнома» китобларида давлат идораси ва аҳли фуқарога муносабатда адолат, инсоф, диёнат, эл-юрт тинчлиги ва ободлиги бош ғоя сифатида илгари сурилди. Бу ғоялар Темурийлар давлати ғоявий тамойилларининг устивор йўналиши эди. Кўхна Турон ўз бошидан кечирган буюк тарихий воқеалар ичида Амир Темурнинг бунёдкорлик ғоялари ва амалий фаолияти катта аҳамиятга эга.

Инсон ва жамият ижтимоий тараққиётида бунёдкорлик ғоя ва мафқуралари хилма-хил, уларнинг аҳамияти бекиёсдир. Шундай бунёдкор ғоялардан бири Жанубий Курия мамлакати ривожига катта ҳисса қўшган фидоий инсон Ёнг Ки-Кимнинг фаолияти ва бунёдкорлик ишлари диққатга сазовор. 1930 йилларда «12 оила-қишлоқда» деган ҳаракатни бошлаб гиёҳ ҳам кўкармаган ташландиқ тепаликни сотиб олиб, обод қилишга киришади.

Кейинчалик фермерлар тайёрланадиган «Канаан» (Имкониятлар мактаби) ни очади. У ҳамиша фақат ташландиқ, гиёҳ ўсиши қийин бўлган эрларни олиб, обод қилиб одамларни ўз ташаббуси, ғояси билан орқасидан эргаштириб мамлакат ривожига ва ободонлигига ўз ҳиссасини қўшади. Бугунги кунда «Канаан» таълим даргоҳининг бош мақсади-тингловчиларда инсоний эътиқод туйғуларини шакллантириш, уларга инсоний фазилатлар-комиллик, ўзаро тенглик, биродарлик, ватанпарварлик ҳисларини сингдиришдир.

Ватан ва миллат равнақи йўлида фидокорони меҳнат қилиш, туғилиб ўсган Ватанни жондан ортиқ севмоқлик шарт эканлиги ғояси ҳар бир тингловчига сингдирилади. Битта фидоий, ватанпарвар инсоннинг юксак ғояларга асосланган ишлари бугунги кунда кенг тарқалиб Жанубий Куриянинг обод бўлишига катта ҳисса бўлиб қўшилмоқда.

5. Инсоният тарихида эзгулик ва бунёдкор ғоялар билан ёвузлик ва бузғунчилик ғоялар ўртасида ҳамиша кураш бўлганлигини биламиз.

Инсониятнинг, жумладан, Ўзбекистоннинг бир неча юз йиллик тарихида ҳам турли босқинчиликлар оқибатида зулм, зўравонлик, кулфат уруғларини сочиш ва қон тўкилишига сабаб бўлган бузғунчи ғоялар ва мафкураларнинг ҳалокатли таъсири билан боғлиқ қайғули саҳифалар жуда кўп. Бу ғоялар ўзларида сиёсий босқинчилик ва мустабидлик интиллларини гоҳ яширин, гоҳ ошқора ифодалаган ҳолда диний, миллий, сифий шиорларни байроқ қилиб чиққан.

Жумладан, большевизм билан бир қаторда, XX асрнинг бошида мустабид ғоя ва мафкуранинг бошқа шакли-фашизм пайдо бўлди.

Большевизм мафкураси бўлган коммунистик таълимот халқларнинг миллий-этник ўзига хосликларини йўқотиш, «пролетар байналминаллиги» шиори билан майдонга чиққан бўлса, фашизм бир ҳукмрон миллатнинг «ирқий-этник софлиги»ни мутлоқлаштиришни тарғиб-ташвиқ этди. У ирқчиликнинг хомийси ҳисобланади.

«Расизм» сўзи «раса» (ирқ) атамасидан келиб чиққан. Бу атама XVII асрдан бошлаб Европада «инсоният насли» ни турли ирқий гуруҳлар, жумладан, «оқ» ва «сарик» ирққа ажратиш учун қўллана бошлади.

Ирқчилик таълимоти «оқ танли» ларнинг афзаллиги, уларнинг азалдан «олий ирқ» этиб танлангани, бошқа ирқларнинг эса «оқ» ларга қараганда номукамал яратилганлиги ва ҳамиша тараққиётнинг қуйи поғоналарида туришини асослаб беради. Унинг асосий ғояси ўзининг «илоҳий» табиатига кўра «оқ» ирқларни «қуйи» ирқлар устидан ҳукмрон қилишга даъват этишга қаратилган эди. Ирқчилик миллий мансублиги ва терисининг рангига кўра турувчи кишиларга тазйик ўтказиш, уларни ҳақоратлаш, уриш ва ўлдириш каби ҳаракат ҳодисаларда яққол намоён бўлди.

Ирқчилик-кўп қиёфали

Масалан ўзини олий ирқ ҳисоблаган англиз, испан, франтсез босқинчилари ўрта асрлар ва айниқса, XVIII-XIX асрларда Америка, Австрия, Африка ва Осиёда эрли халқларни кўплаб қириб ташладилар.

Яна бир ёвуз ғоя-терроризм бугунги кунда ҳам инсониятга катта таҳдид солмоқда. Инсониятга доимий қўрқув, фитна, ғаламислик муҳитини вужудга келтириш, зўравонлик йўли билан жамият барқарорлигини бузиш, гуноҳсиз кишилар, жумладан, болаларнинг ҳалок бўлишига олиб келадиган сиёсий мақсаддаги ўлдириш ва портлашлар бу мудҳиш ғоянинг асл моҳиятини ташкил этади. (Беслан фожiasi)

Диний экстремизм - маълум сиёсий мақсадлар йўлида ва дин ниқоби остида мутаассиблар ёки уларнинг иродасига кўра иш кўрувчи гуруҳлар томонидан олиб бориладиган ўта ашаддий ҳаракатлар ва қарашлар мажмуини англатади.

Диний ақидапарестлик - эса сиёсий мавжуд ижтимоий муаммоларни илк, яъни мазкур дин пайдо бўлган пайтдаги арконлар асосида ҳал этмоқ ниятидаги ҳаракат ва қарашлардан иборат.

Дунёнинг бази мамлакатларида бугунги кунда ҳам мавжуд ҳукмлар диндан бошқа динни тарғиб қилганлар жазоланади. Жумладан, Афғонистонда «Толибон» ҳаракати ҳукмронлиги даврида уларнинг бошлиғи Мулла Муҳаммад Умарнинг кўрсатмасига биноан Афғонистондаги буддизм динига мансуб маданий ёдгорликлар ҳам йўқ қилинишига фатво берилди. Натижада 15 аср илгари бунёд этилган Бамиён шаҳрида дунёдаги энг йирик ва баландлиги 53 метрлик 2 та будда ёдгорликлари ўққа тутилиб бузиб ташланди. Бу ҳатти-ҳаракатлар ислом динининг бошқа динларга бағрикенглик асосидаги муносабатларига зид бўлганлиги учун барча тараққийпарвар кучлар томонидан қораланди. У инсонни бир муте, қул, тақдирнинг ўйинчоғи деб қарайди, инсон қалби, маънавий эҳтиёжлари билан мутлақо ҳисоблашмайди.

Ислом динининг тасавуф таълимоти аҳли тарихда ҳаётга, жамият ва инсон масалаларига кенг қараганлар. Бу чин маъноси билан инсонпарварлик таълимотидир. Чунки суфийлар, гарчи чин мусулмон сифатида шуҳрат қозониб, ислом дини тозаллиги учун курашган бўлсаларда, аммо ҳеч қачон ўзга динларни камситмаганлар. Шу

сабабли тасаввуфни диний баг ʻрикенглик таълимоти, инсон камолотига йўл қидирган ҳамда жаҳолатга қарши курашиб келган маърифий таълимот, деб тушунамиз.

Ҳозирги кунда бизнинг турмуш тарзимизга, руҳиятимизга нисбатан қилинаётган маънавий-маърифий хуружларнинг усуллари тобора нозиклашиб борапти. Зарарли ғоялар турли кинофилмлар, телеведение кўрсатувлари ва радио эшиттиришлари шаклида, газета-жуурналлар, интернет тармоғи ва бошқа йўналишларда узлуксиз равишда тиқиштирилиб, бизнинг миллий тушунчаларимизни барбод этишга, мафкуравий иммунитетимизни сусайтиришга, ёшларимизни дуругайлаштиришга мунтазам ҳаракатлари сезилиб турибди. Бугунги кунда инсон қалбини эгаллаш учун бутун дунёда тўхтовсиз кураш кетаяпти. Бу зарарли ғояларга қарши ҳалқимизнинг орномуси, диний ва дунёвий эътиқоди, маънавий қадрияти, мафкуравий иммунитет вазифасини ўташи зарур.

Алоҳида бир одамнинг руҳияти жамоа руҳиятига тенг эмас, албатта. Энг қизиғи шундаки, жамоа руҳиятида онгсизлик даражаси баландроқ. Оммавий таассуротда Оммавий Ахборот Воситалари томонидан айтилган гапларга бирдан ишониш, ваҳимага тушиш, салбий информатсияга кўпроқ берилиш кайфиятлари анча кучли. Буни Карл Юнг «жамоавий онгсизлик» деб таърифлаган ва бугунги кунда ушбу психологик категорияни топиб, уни исботлаб берилгани Юнгнинг буюк кашфиёти деб ҳисобланади. Карл Юнг таълимотининг аҳамияти шундаки, мазкур «жамоавий онгсизлик» ҳолатининг жамиятда пайдо бўлиши мафкуравий иммунитетни шакллантириш ишига салбий таъсир қилади.

Юртбошимизнинг «Бугунги кунда ғояни тақиқ билан, маъмурий чорлар билан енгиб бўлмайди. ғояга қарши фақат ғоя, фикрга қарши фақат фикр, жаҳолатга қарши маърифат билан баҳсга киришиш, олишиши мумкин», деган фикрлари бугунги кунда ҳар бир ватандошимиз учун дастуруламал бўлиши керак. (И. А. Каримов, Жамиятимиз мафкураси ҳалқни-ҳалқ, миллатни-миллат қилишга хизмат этсин. Т: Ўзбекистон, 1998 йил10-бет)

Фойдаланиладиган адабиётлар рўйхати

Раҳбарий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2011.
2. Давлат тили ҳақида (янги таҳрири). Ўзбекистон Республикасининг Қонуни. – Т.: Ўзбекистон, 1997. – 22 б.
3. Кадрлар тайёрлаш миллий дастури. – Т.: Шарқ, 1997. – 63 б.
4. Таълим тўғрисида. Ўзбекистон Республикасининг Қонуни. – Т.: Ўзбекистон, 1989. – 30 б.
5. Каримов И.А. Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. 1-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 364 б.

Дарслик ва ўқув қўлланмалар:

1. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. -Т.:Ўзбекистон, 2000.
2. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. (ўқув қўлланма). Назаров Қ тарҳирири остида. Т.: Янги аср авлоди, 2002
3. Миллий истиқлол ғояси (Ўзбекистон Республикаси Олий таълим бакалавриат босқичи учун дарслик). Эршашев И таҳрири остида. –Т.: Академия, 2005.
4. Мамашокиров С., Тоғаев Ш. Эркин ва фаровон ҳаёт қурилишининг ғоявий-мафкуравий масалалари. –Т.: Маънавият, 2007.
5. Миллий истиқлол ғояси: назария ва амалиёт. -Т.: Ижод дунёси, 2002.
6. Назаров Қ. Миллий истиқлол ғоясининг асосий мақсад ва вазифалари. – Т.: Янги аср авлоди, 2001.
7. Назаров Қ. Ғоялар фалсафаси .- Т.: Академия, 2011.
8. Тўраев Ш. Демократик жараёнлар ва миллий ғоя. –Т.: Маънавият, 2008.
9. Очилдиев А. Миллий ғоя ва миллатлараро муносабатлар. – Т.: Ўзбекистон,

2004.

Қўшимча адабиётлар:

1. Маънавият: асосий тушунчалар изоҳли луғати. Назаров Қ. таҳрири остида. -Т.: Маънавият, 2009.
2. Абилов Ў. Миллий ғоя: маънавий омиллар. Т.: Маънавият, 1999.
3. Бегматов А. Маънавият фалсафаси ёхуд Ислоҳ Каримов асарларида янги фалсафий тизимнинг яратилиши. -Т.: 2000 йил.
4. Гафарли М.М. Касаев А.Ч. Ривожланишнинг ўзбек модели: тинчлик ва барқарорлик – тараққиёт омили. –Т.: Ўзбекистон, 2000.

Электрон таълим ресурслари:

1. “Халқ сўзи” газетаси –[www info XS. Uz](http://www.infoXS.Uz).
2. “Туркистон” газетаси - [www turkiston sarkor. uz](http://www.turkiston.sarkor.uz).
3. “Маърифат” журнали - [www ma'rifat – inform](http://www.ma'rifat-inform).
4. “Жамият ва бошқарув” журнали - [www rzult academy freenet uz](http://www.rzult.academy.freenet.uz).
5. “Мозийдан садо” журнали - [www moziy dostlink. Net](http://www.moziy.dostlink.Net)
6. [www. Ziyo net.uz](http://www.Ziyo.net.uz).

ТАҚДИМОТЛАР

1.Mavzu: “Milliy g’oya: asosiy tushuncha va tamoyillar” fanining predmeti, maqsadi va vazifalari

1

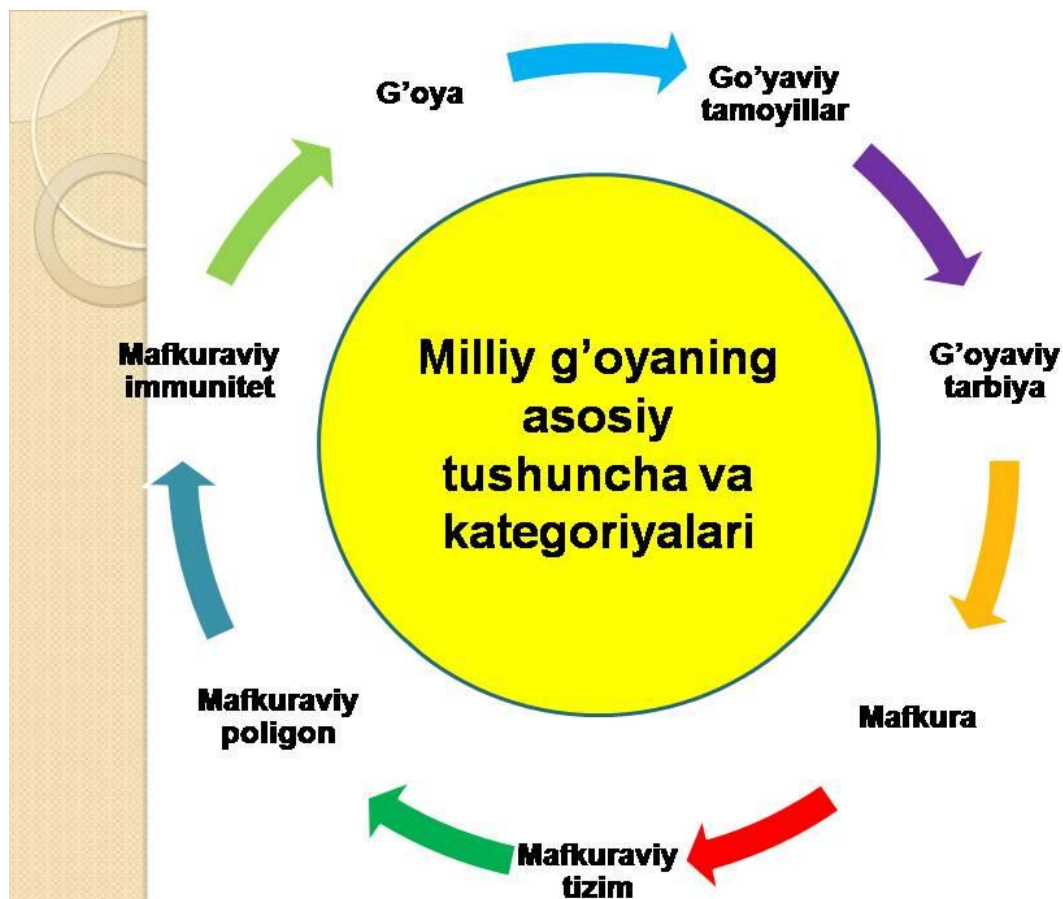
• Milliy g’oyaning asosiy tushuncha va kategoriyalari

2

• Milliy g’oya fanining predmeti, maqsadi va vazifalari

3

• Milliy g’oyaning asosiy manbalari

G'oyaning falsafiy talqini

G'oya voqelik va hayot ta'sirida vujudga keladigan, uni aks ettirish asosida shakllanadigan dunyoni bilishning o'ziga xos shakllaridan biridir. U shaxs, jamiyat, ijtimoiy guruh, partiya va boshqalarning muayyan maqsadlarini ifodalaydi, ularni bu yo'lda birlashtiradi, uyushtiradi, faoliyatga undaydi, safarbar qiladi.

G'oya – ijtimoiy fikr sifatida shakllanadi.
 Go'ya – muayyan tarzda namoyon bo'ladi.
 G'oya – biror-bir maqsadni ifodalaydi.
 G'oya – amaliy xarakterga undaydi.
 G'oya – muayyan mafkuraning asosi bo'ladi.

G'oya va milliy go'ya tushunchalari:

Go'ya	Milliy g'oya
inson tafakkurining mahsuli	inson va jamiyat hayotiga ma'no-mazmun baxsh etadigan, uni ezgu maqsad sari etaklaydigan fikrlar majmuyidir.

Milliy g'oyaning tarixiy asoslari, ilmiy, falsafiy asoslarini o'rganish

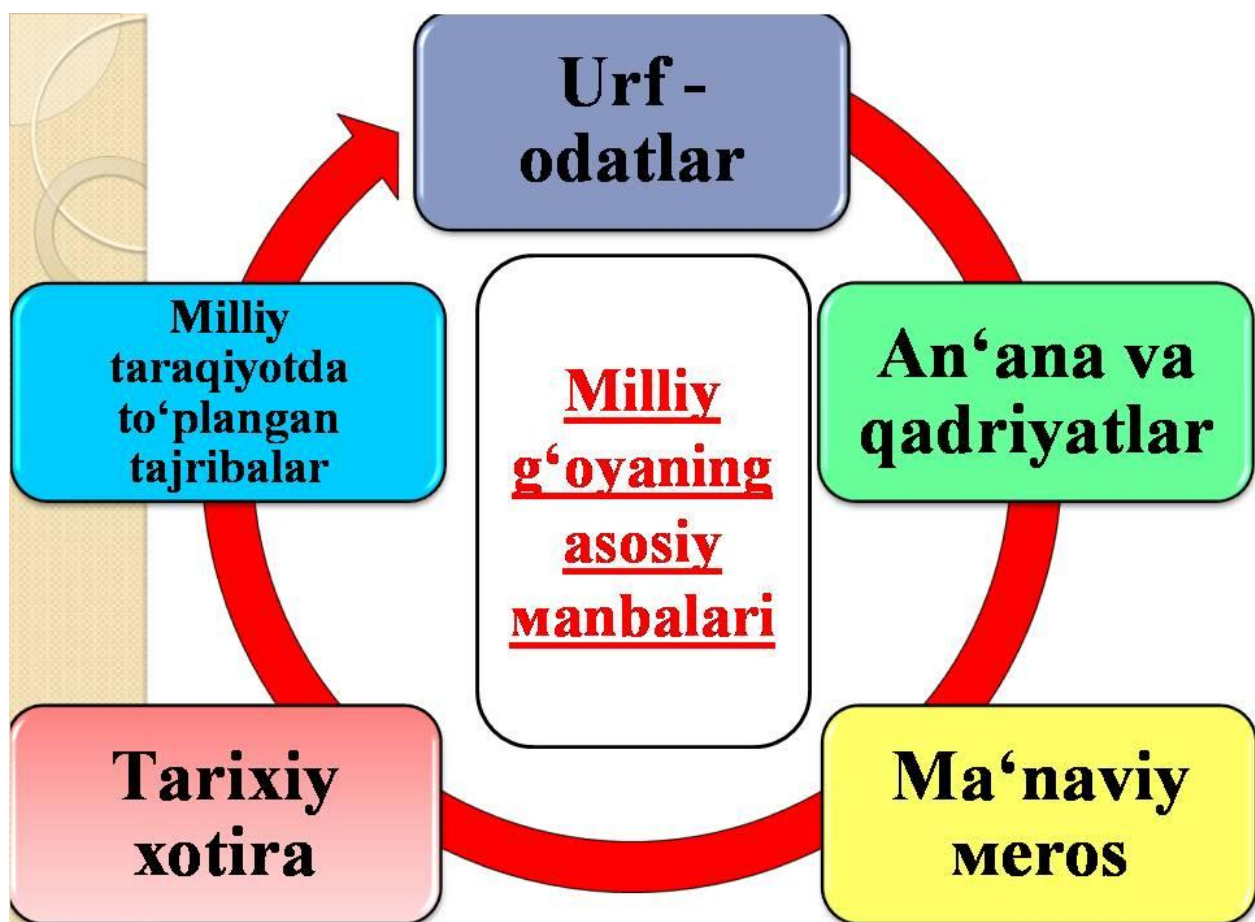
Milliy g'oyani yaxlit ta'limot sifatida qonunlarini, asosiy xususiyatlarini bilib olish

MILLIY G'OYA FANINING PREDMETI

Ozod va Obod Vatan, erkin va farovon hayot barpo etishning strategik maqsadlarini va o'ziga xos tamoyillarini o'rganish

Milliy g'oyani xalqimiz qalbi va ongiga singdirish sohalari, vositalari, usul va yo'llarini o'rganish

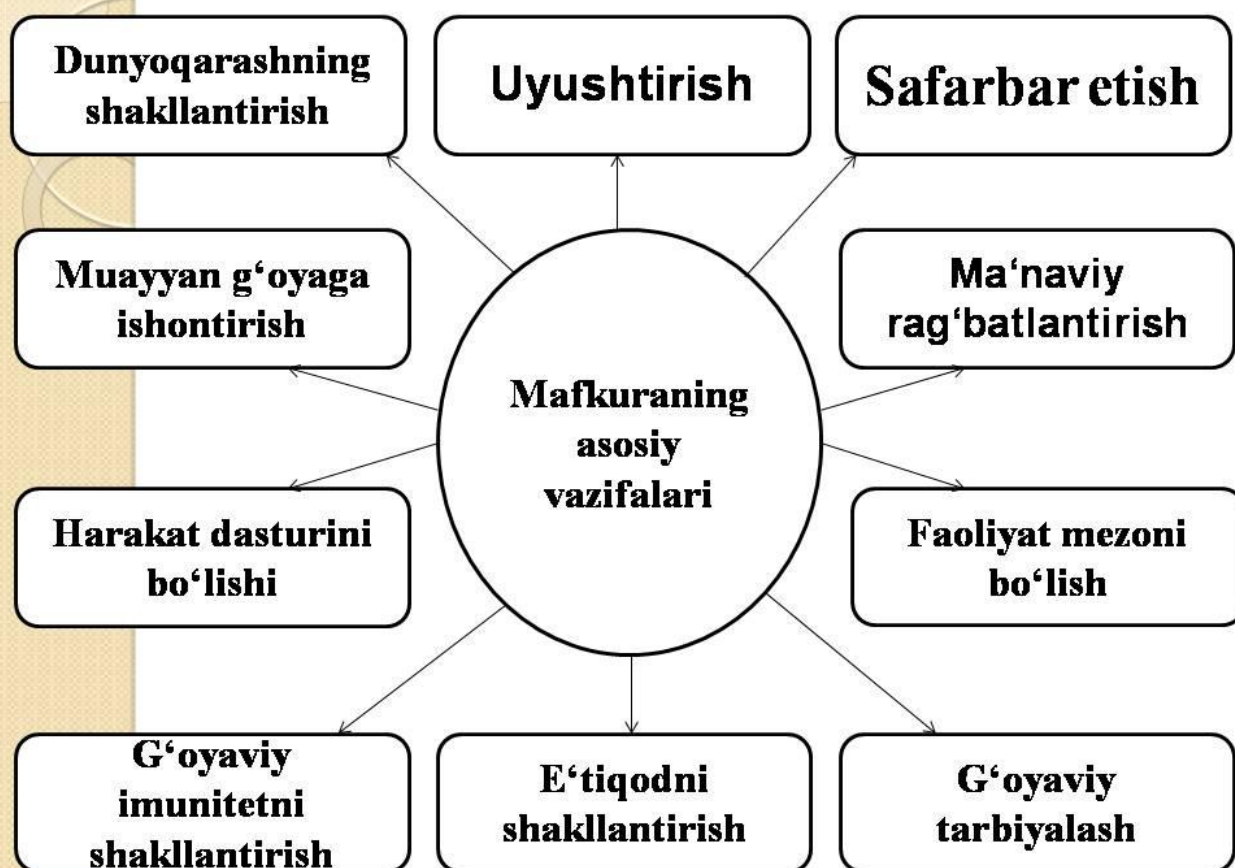

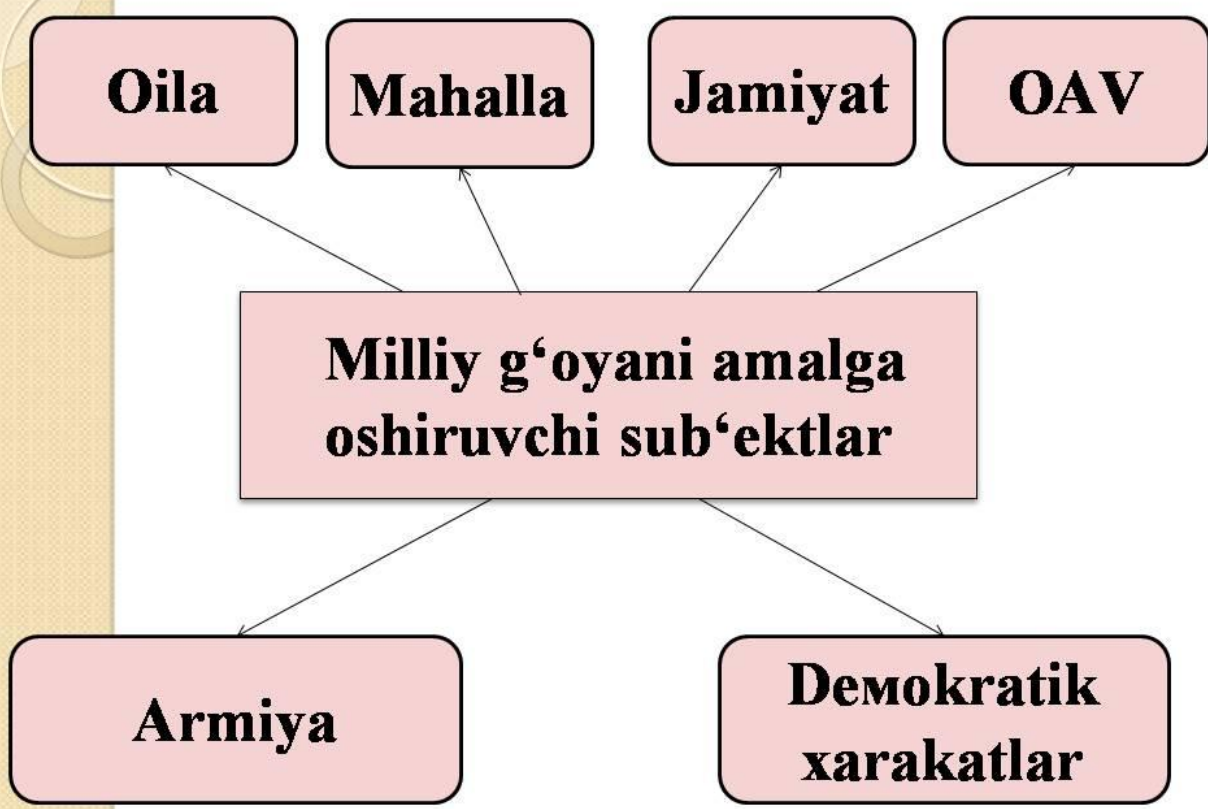
Milliy g'oya fanining vazifalari:

- ❖ umuminsoniy va milliy qadriyatlarga asoslanib, yoshlarning dunyoqarashini boyitish va kelajakka ishonch ruhida tarbiyalash;
- ❖ Milliy g'oya: asosiy tushunchalar to'g'risida nazariy va amaliy bilimlar uyg'unligini ta'minlash asosida ta'lim-tarbiya berish;
- ❖ Vatan va uning buyuk kelajagi oldida mas'uliyat, burch mohiyatini yoshlarga teranroq anglatish
- ❖ Mustaqillikning qadr-qimmatini, uning tarixiy ahamiyatini o'quvchilar ongiga etkazib, ularning hayotiy faoliyatida namoyon bo'lishiga erishish.

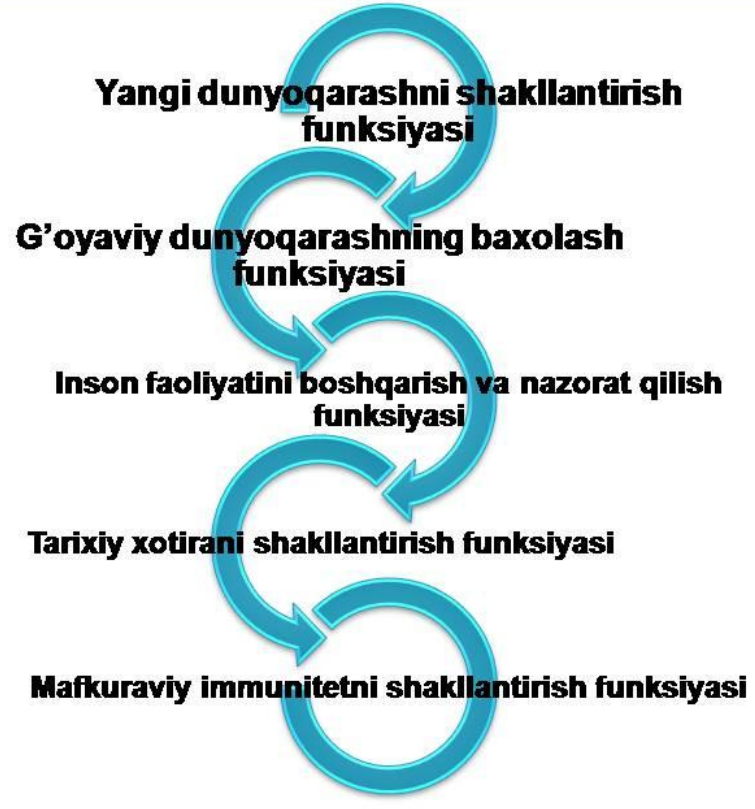
Milliy g'oya fanining tamoyillari:

- ◆ milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat;
- ◆ erkinlik va bunyodkorlik g'oyalarning ustivorligi;
- ◆ Vatanparvarlik va insonparvarlik;
- ◆ boy ma'naviy va madaniy merosni avaylab-asrash va kelajak avlodga etkazish;
- ◆ hamkorlik va do'stlik aloqalari;
- ◆ mamlakatda fuqarolar va millatlararo totuvlik;
- ◆ ijtimoiy barqarorlik, xalq farovonligi va shu kabi boshqa milliy va umuminsoniy g'oyalarga asoslanadi.

Milliy g'oyasining o'ziga xos funksiyalari:

Milliy g'oya fanining asosiy vazifalari

Yosh avlodni yurt tinchligi, vatan ravnaqi, xalq farovonligi kabi oliyjanob g'oyalar ruhida tarbiyalash

O'zbekiston taraqqiyoti va mustaqillikni mustahkamlashning mafkuraviy tamoyillari to'g'risida yaxlit tizim yaratish

Yuksak fazilatlarga ega, ezgu g'oyalar bilan qurollangan komil insonlarni voyaga yetkazish

Usib-unib kelayotgan yosh avlod qalbi va ongida mafkuraviy immunitet asoslarini yaratish

Yoshlarni ijtimoiy hamkorlik, millatlararo totuvlik, diniy bag'rikinglik goyalari ruhida kamol toptirish

Yoshlarni jamiyatimizga yot va begona, buzg'unchi va zararli g'oyalarga qarshi kurashishga o'ratish, ularda ogohlik va xushyorlik kunikmalarini xosil qilish

Foydalaniladigan o'quv adabiyotlari ro'yxati

- **Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси.** - Т.: Ўзбекистон, 2011.
- **Давлат тили ҳақида (янги таҳрири).** Ўзбекистон Республикасининг Қонуни.
- Т.: Ўзбекистон, 1997. - 22 б.
- **Кадрлар тайёрлаш миллий дастури.** - Т.: Шарқ, 1997. - 63 б.
- **Таълим тўғрисида.** Ўзбекистон Республикасининг Қонуни. - Т.: Ўзбекистон, 1989. - 30 б.
- **Каримов И.А. Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура.** 1- жилд. - Т.: Ўзбекистон, 1996. - 364 б.
- **Каримов И.А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин.** 2-жилд. - Т.: Ўзбекистон, 1996. - 380 б.
- **Каримов И.А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир.** 3-жилд. - Т.: Ўзбекистон, 1996. - 366 б.
- **Каримов И.А. Бунёдкорлик йўлидан.** 4- жилд.-Т.:Ўзбекистон, 1996.- 349 б.

2. Mavzu: "Milliy g'oya: asosiy tushuncha va tamoyillar" fanining tarixiy ildizlari, shakllanish bosqichlari

1

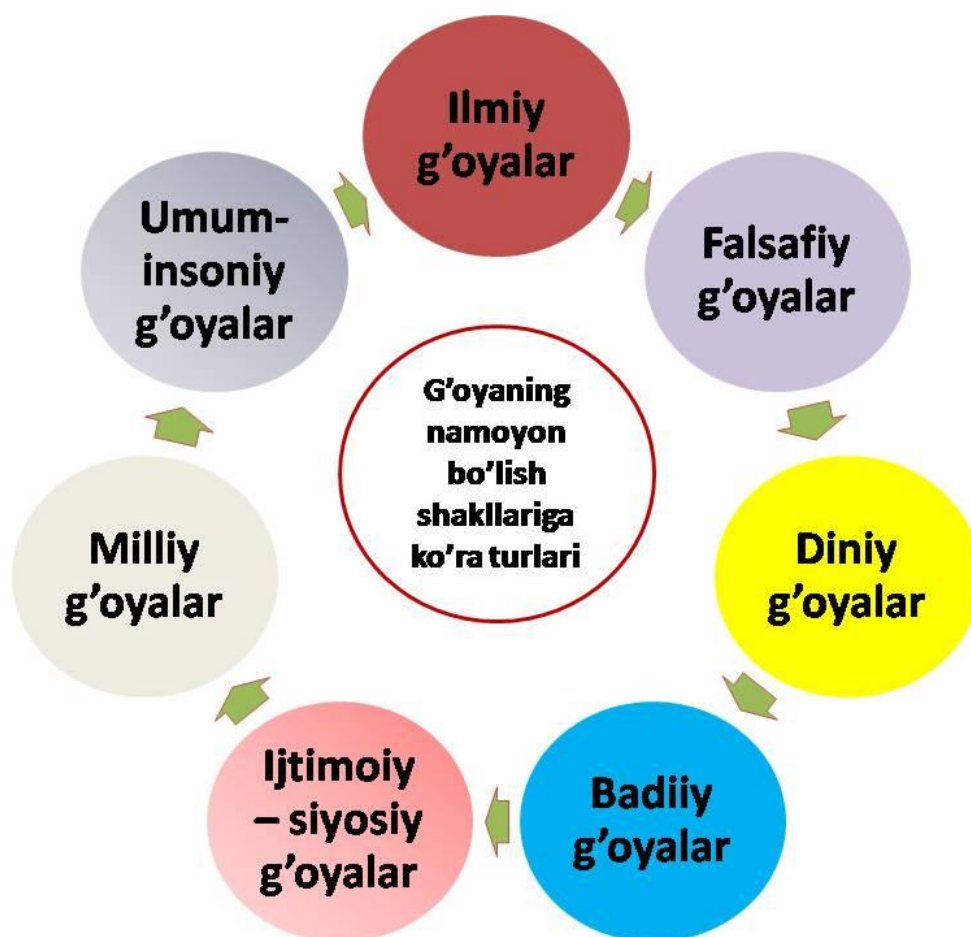
- Insoniyat tarixida g'oya va mafkuralarning namoyon bo'lish shakllari

2

- Sharq va Markaziy Osiyo mamlakatlarida ilk g'oyaviy qarashlar va ularning takomil bosqichlari

3

- Mustaqillik – milliy g'oya fanining bosh mavzusi

DINIY G'UYALAR	Har bir diniy ta'limot va oqimning asosini, diniy iymon – e'tiqodining negizini tashkil etuvchi g'oyalarga aytiladi.
ILMIY G'UYALAR	Fan taraqqiyotining samarasi, ilmiy kashfiyotlarning samarasi, ilmiy kashfiyotlarning natijasi sifatida paydo bo'ladigan ilmiy fikrlar.
FALSAFIY G'UYALAR	Har bir falsafiy ta'limotning asosini tashkil etadigan, olam va odam to'g'risidagi eng umumiy tushuncha va karashlardir.
BADIIY G'UYALAR	Adabiyot va san'at asarining asosiy ma'no – mazmunini tashkil etadigan, undan ko'zlangan maqsadga xizmat qiladigan etakchi fikrlardir
IJTIMOY – SIYOSIY G'UYALAR	Har bir xalq va umuman, bashariyatning orzu umidlarini, maqsad – muddaolarini ifodalaydi.

**Jamiyatning ijtimoiy tuzilishi
bilan bog'liq g'oyalar:**

**Partiyaviy
g'oyalar**

**Sinfiy
g'oyalar**

**Etnik
g'oyalar**

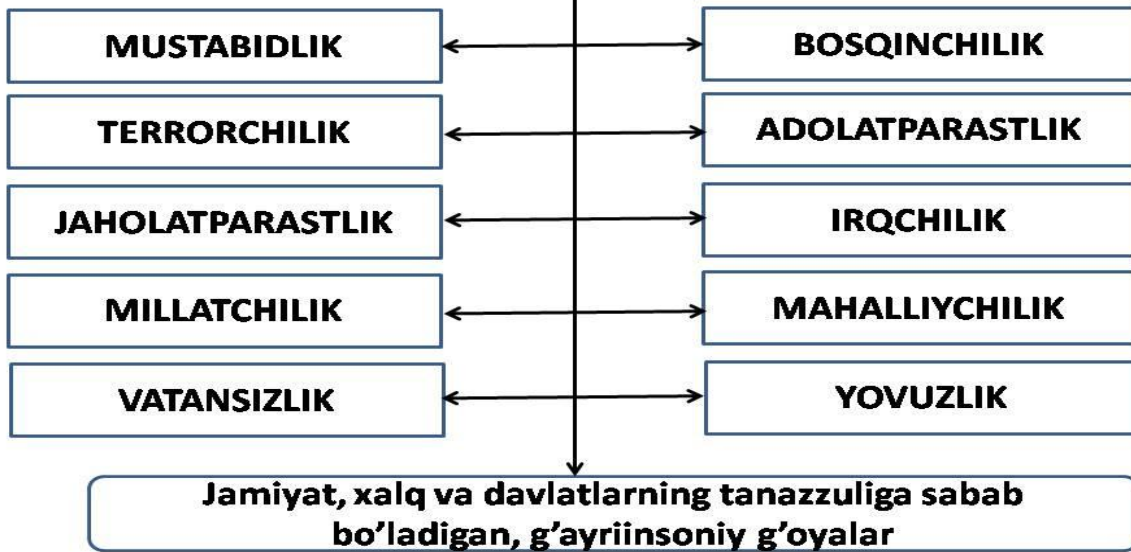
**Ko'lamiga
ko'ra
turlari**

Milliy

Mintaqaviy

Umuminsoniy

VAYRONKOR G'OYALAR

Foydalaniladigan o‘quv adabiyotlari ro‘yxati

- Каримов И.А. Юксак маънавият - энгилмас куч. - Тошкент: Маънавият, 2008. - 176 б.
- Каримов И.А. Жаҳон молиявий-иқтисодий инкирози, Ўзбекистон паротида уни баргараф этишнинг йўллари ва чоралари. - Тошкент: Ўзбекистон, 2009. - 56 б.
- Каримов И.А. Энг асосий мезон - ҳаёт ҳақиқатини акс эттириш. - Т.: Ўзбекистон, 2009. - Б.24.
- Каримов И.А. Асосий вазиғамиз - Вағанимиз тараккиёти ва халкимиз фаровонлигини янада юксалтириш. -Т.: Ўзбекистон, 2010
- Каримов И.А. Бу муқаддас Вағанда азиздир инсон. -Тошкент: Ўзбекистон, 2010.
- Каримов И.А. Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси: Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг кўшма мажлисидаги маъруза. 12 ноябрь. - Тошкент: Ўзбекистон, 2010.
- Каримов И.А. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. - Т.: Ўзбекистон, 2011. - 370 б.

3. Milliy g'oya, ijtimoiy taraqqiyot va mafkuraviy jarayonlarning o'zaro bog'liqligi

1

• Mustaqillikka mustahkamlashda milliy g'oyadan ko'zlangan maqsad

2

• Milliy g'oyaning mustaqillikni mustahkamlash va ijtimoiy taraqqiyotda o'rni va ahamiyati

3

• Siyosat va mafkuraning o'zaro aloqadorligi va farqi

«Milliy mustaqil davlat bor ekan, uning mustaqilligi va erkinligiga, an'ana va urf-odatlariga tahdid soladigan, uni oz ta'siriga olish, uning ustidan hukmronlik qilish, uning boyliklaridan oz manfaati yolida foydalanishga qaratilgan intilish va xarakatlar doimiy xavf sifatida saqlanib qolishi muqarrar»

Islom Karimov

MILLIY G'OYANING ZARURLIGI QUIYIDAGI MAQSADLARNI AMALGA OSHIRISH BILAN BOG'LIQ HOLDA NAMOYON BO'LADI:

- avvalo, mamlakatimiz mustaqilligini mustahkamlash uchun zarurdir;
- oldimizga qo'ygan olijanob maqsad-muddaolarimizga, ya'ni ozod va obod Vatan, erkin va farovon hayot barpo etish;
- eski mafkuraviy asoratlardan batamom xalos bo'lish;
- g'oyaviy bo'shliq paydo bo'lishiga yo'l qo'ymaslik;
- uzoq davrlar mobaynida odamlar ongida hukmron bo'lgan begona va yot g'oyalarning yanada qaytadan tiklanishiga yo'l qo'ymaslik;
- xalqimiz tabiatiga zid bo'lgan o'zga g'oyalardan, ayniqsa yosh avlodni himoya qilish;
- har qanday tajovuzkor g'oyalarga qarshi tura oladigan, har tomonlama barkamol avlodni voyaga etkazish zaruratining mustaqillikni mustahkamlashdagi yrnini anglash orqali harakat dasturiga ega bo'lish;
- mustaqil davlatimizning har bir fuqarosida Vatan taqdiri uchun ma'sullik tuyg'usi bo'lishi uchun ham zarur.

Milliy g'oyada O'zbekiston xalqining mamlakatimiz rivojida belgilab olgan asosiy maqsad va muddaolari:

- **Birinchi**dan, o'zining kelajagini ko'rmoqchi va qurmoqchi bo'lgan har qanday davlat yoxud jamiyat, albatta o'z milliy g'oyasiga suyanishi va tayanishi zarurligi bilan bog'liq;
- **Ikkinchi**dan, milliy g'oya Ўzbekiston xalqining asosiy maqsad va muddaolarining ifodasi sifatida shuning uchun ham zarurki, odamlar ongini, tafakkurini o'zgartirmasdan turib, ko'zlangan oliy maqsad – ozod va obod jamiyatni, erkin va farovon hayotni barpo etib bo'lmaydi. Buning uchun esa, odamlar muayyan g'oyaga ishonishi va tayanishi zarur;
- **Uchinchi**dan, milliy g'oyaning zarurligi millatning o'zligini to'la anglash jarayoni bilan bog'liq;
- **To'rtinchi**dan, mamlakatimiz mustaqilligini mustahkamlashda milliy g'oyaning zarurligi yana bir muhim holat bilan ya'ni bugun bizning tarixiy o'zgarishlar davrida totalitar tuzumdan erkin demokratik bozor munosabatlariga asoslangan demokratik tuzumga o'tish sharoitida yashayotganligimizdan kelib chiqmoqda

Milliy istiqlol g'oyasining mustaqillikni mustahkamlashda namoyon bo'lish jarayoni o'zining bir qator xususiyatlariga ega:

- Bugungi kunda odamzod ma'lum bir davlatlar va siyosiy kuchlarning manfaatlarigagina xizmat qiladigan, olis-yaqin manbalardan tarqaladigan, turli ma'no-mazmundagi mafkuraviy kuchlarning ta'sirini doimiy ravishda sezib yashashi.
- Axborot asri, elektronika asri deb atalayotgan XXI asrning bugungi kunida bu ta'sirlardan xoli bo'lish deyarli imkonsizdir. Demak, bugungi kunda «mafkura poligonlari yadro poligonlari»ga nisbatan ham ko'proq kuchga ega. Bu uning xususiyatlaridan biridir.
- Agar xarbiy, iqtisodiy, siyosiy tazyiq bo'lsa, buni sezish, ko'rish, oldini olish mumkin. Ammo mafkuraviy tazyiq, uning ta'siri va oqibatlarini tezda ilg'ab etish nihoyatda qiyin.
- Milliy g'oya - millat tafakkuri va ongining mahsuli. Lekin ayni vaqtda siyosiy ong darajasi xar bir millatning rivojini belgilaydigan omil hamdir. Demak, ongni, tafakkurni o'zgartirmasdan turib esa hech bir jamiyat o'zining oliy maqsadiga erisha olmaydi. Biz ham kishilar ongi va tafakkurini o'zgartirmasdan turib ozod va obod jamiyatni barpo etolmaymiz.

Milliy istiqlol g'oyasining mustaqillikni mustahkamlashda namoyon bo'lishida u o'zida nimalarni mujassamlashtirishi va qanday talablarga javob berishi muhim?

- Milliy mafkura, - avvalambor, o'zligimizni, muqaddas an'analarimizni anglash tuyg'ularini, xalqimizning ko'p asrlar davomida shakllangan ezgu orzularini, jamiyatimiz oldiga qo'ygan oliy maqsad va vazifalarni qamrab olishi shart.
- Jamiyatimizda bugun mavjud bo'lgan xilma-xil fikrlar va g'oyalar, erkin qarashlardan, har qanday toifalar va guruhlarning intilishlari va umidlaridan, xar qanday insonning e'tiqodi va dunyoxarashidan qat'iy nazar, ularning barchasini mushtarak milliy bayroq atrofida birlashtiradigan, xalqimiz va davlatimizning daxlsizligini asraydigan, el-yurtimizni eng buyuk maqsadlar sari chorlaydigan milliy istiqlol g'oyasi - mafkura bo'lishi kerak.
- Milliy mafkura xar qanday tajavvuzkor millatchilik va shunga o'xshagan unsurlardan, boshqa elat va xalqlarni mensimaslik, ularni kamsitish kayfiyati va xarashlaridan mutlaqo xoli bo'lib, qo'shni davlat va xalqlar, umuman jahon hamjamiyatida, xalqaro maydonda o'zimizga munosib hurmat va izzat qozonishda poydevor va rahnamo omilidir.
- Milliy g'oya birinchi navbatda yosh avlodimizni vatanparvarlik, el-yurtga sadoqat ruhida tarbiyalash, ularning qalbiga milliy-ma'naviy qadriyatimizga mos insonparvarlik va odamiylik fazilatlarini payvand qilishdek olijanob ishlarimizda madadkor bo'la oladi.

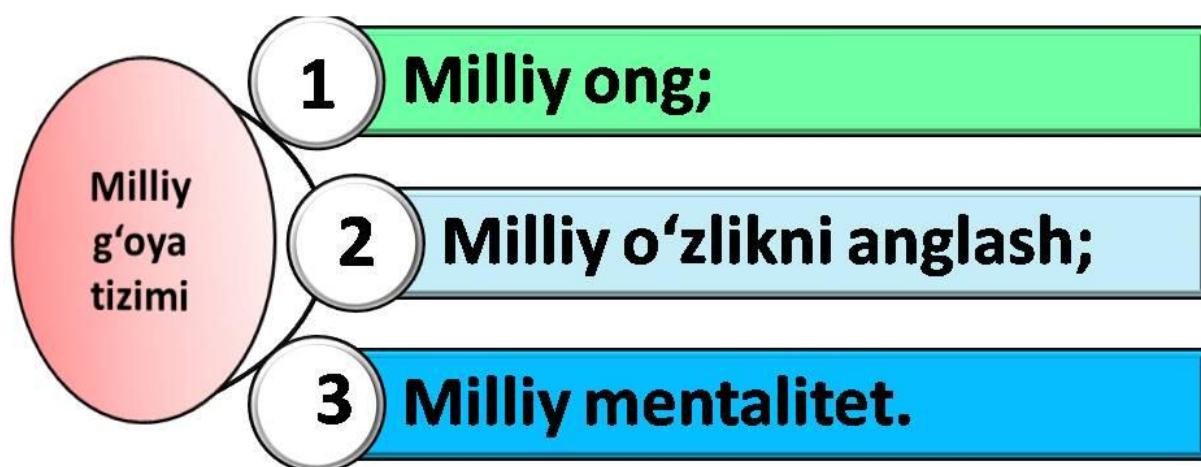
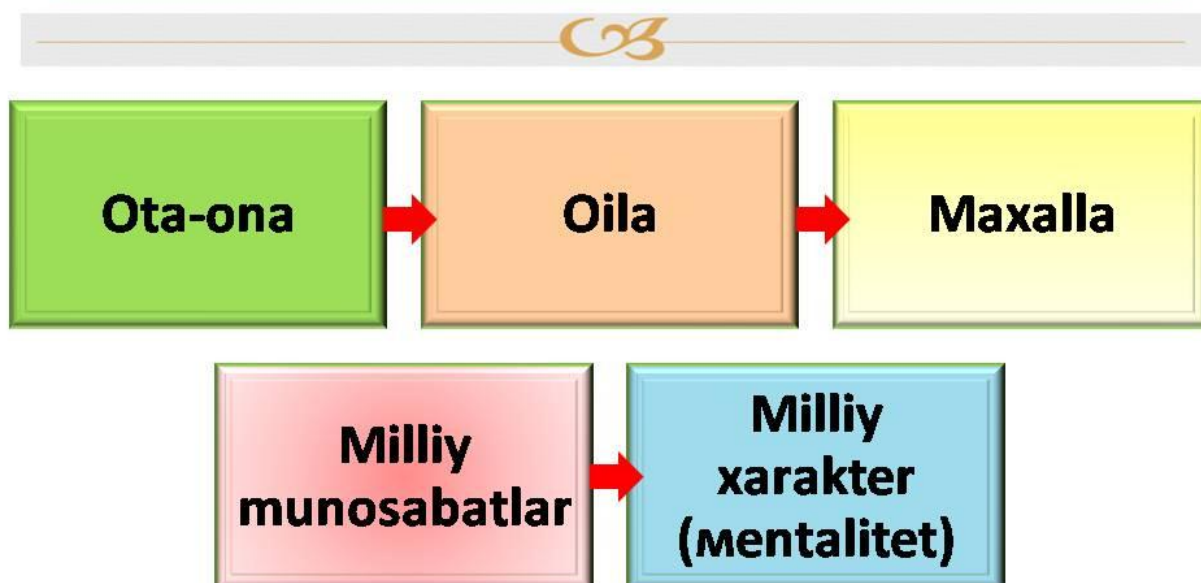
Milliy istiqlol mafkurasini mustahkamlashda bir qator shart-sharoitlardan kelib chiqadi?

- **O'zbekiston o'zining mustaqil taraqqiyot yo'liga qadam qo'ygan dastlabki paytlarda – eski, yagona mafkuradan butunlay voz kechilayotgan, yangi mafkura esa hali ishlab chiqilmagan, ilmiy asoslab berilmaganligi bilan bog'liq edi.**
- **Insoniyat tarixiy taraqqiyot tahlili shuni ko'rsatadiki, hech qanday jamiyat mafkurasiz yashay olmagan. Dunyodagi xar bir jamiyatning, xar bir davlatning o'ziga xos, o'ziga mos keladigan, uning uchun xizmat qiladigan, tub maqsadlari va manfaatlarini himoya qiladigan mafkurasi bo'lgan. Demak, odamlar qaysi bir jamiyatda yashamasin nimagadir ishonishi, e'tiqod qilishi, qandaydir bir sog'lom g'oyaga, ta'limotga asoslanib ish ko'rishi, faoliyat ko'rsatishi tarixiy zaruratdir.**
- **Mustaqil O'zbekiston uchun, milliy istiqlol mafkurasining tarixiy zarurati – demokratik jamiyat qurishda uning ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy, huquqiy, madaniy-ma'naviy zaminlarini yaratish va mustahkamlash uchun o'zimizga xos va mos milliy mafkura suv va havodek zarur edi. Buni bizga mustaqilligimizning deyarli o'tgan yillari tajribasi va hayotning o'zi ochiq-ravshan ko'rsatib turibdi. Demak, milliy g'oya - jamiyat hayotining barcha jabhalarini o'zida hamrab oladi va uning ma'naviy negizining mezoniga aylanadi. Shu nuqtai nazardan kishilarga ma'naviy ta'sir etishning asosiy vositasi hamdir.**

Mustaqillikni mustahkamlashda O'zbekiston uchun milliy istiqlol mafkurasining tarixiy zarurati

- ❖ **birinchidan, milliy istiqlol mafkurasi kishilarda milliy madaniyatning, milliy ongning, milliy g'ururning o'sishi va rivojlanishini ta'minlash omili sifatida mustaqillikni mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega.**
- ❖ **ikkinchidan, milliy istiqlol mafkurasi milliy qadriyatlar, milliy birdamlik va hamjihatlik tuyg'usini shakllantirish orqali yoshlarda vatanparvarlikni tarbiyalaydi va mustaqillikni mustahkamlashga xizmat qiladi.**
- ❖ **uchinchidan, mustaqil O'zbekiston uchun milliy istiqlol mafkurasi xalqni mehnatni sevish va qadrlashga da'vat etish, mehnatsiz rizq-nasiba, moddiy-ma'naviy boylik va kelajak yo'q ekanligini, mustaqilligimizning barxarorligi va taqdiri ham unga bog'liqligini odamlar ongi va qalbiga chuqur singdiradi.**

Milliy g'oyani shakllanishiga tasir o'tkazadigan omillar :

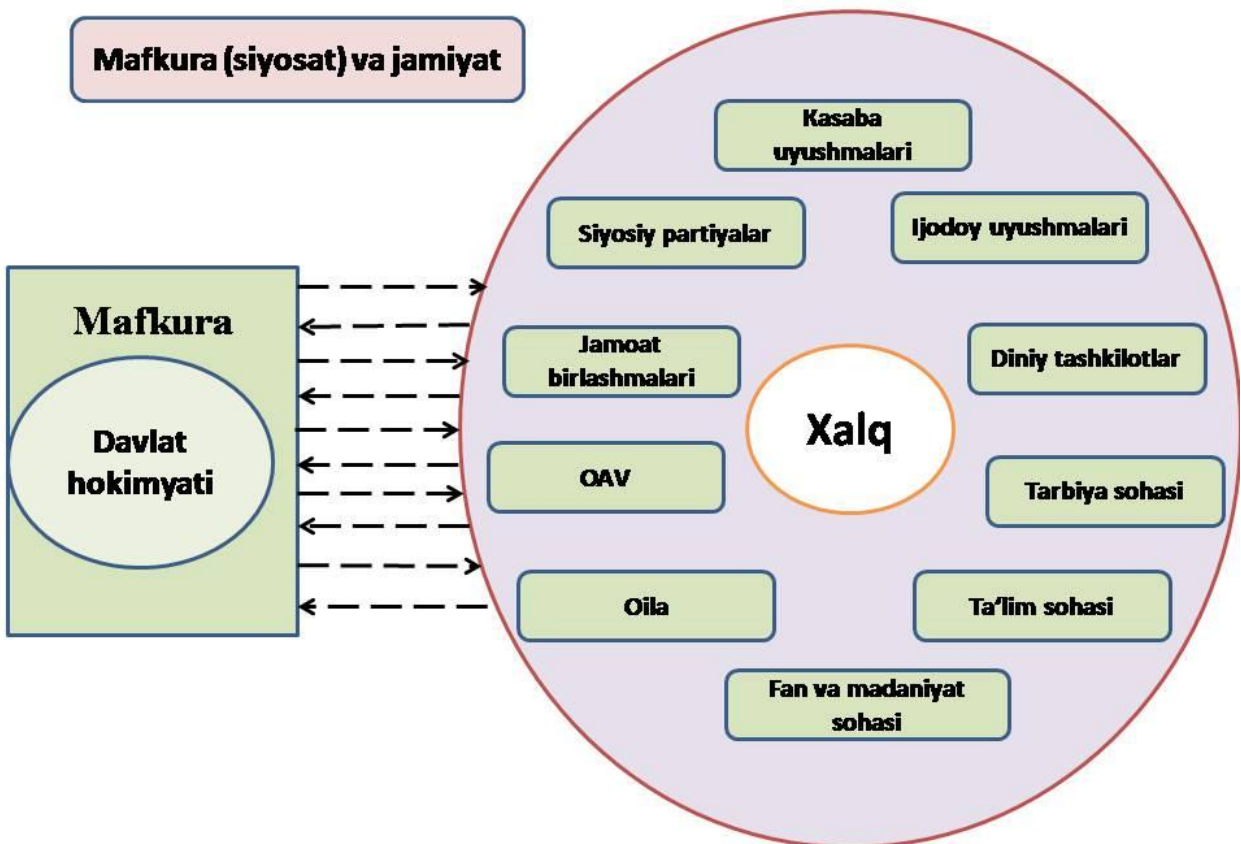

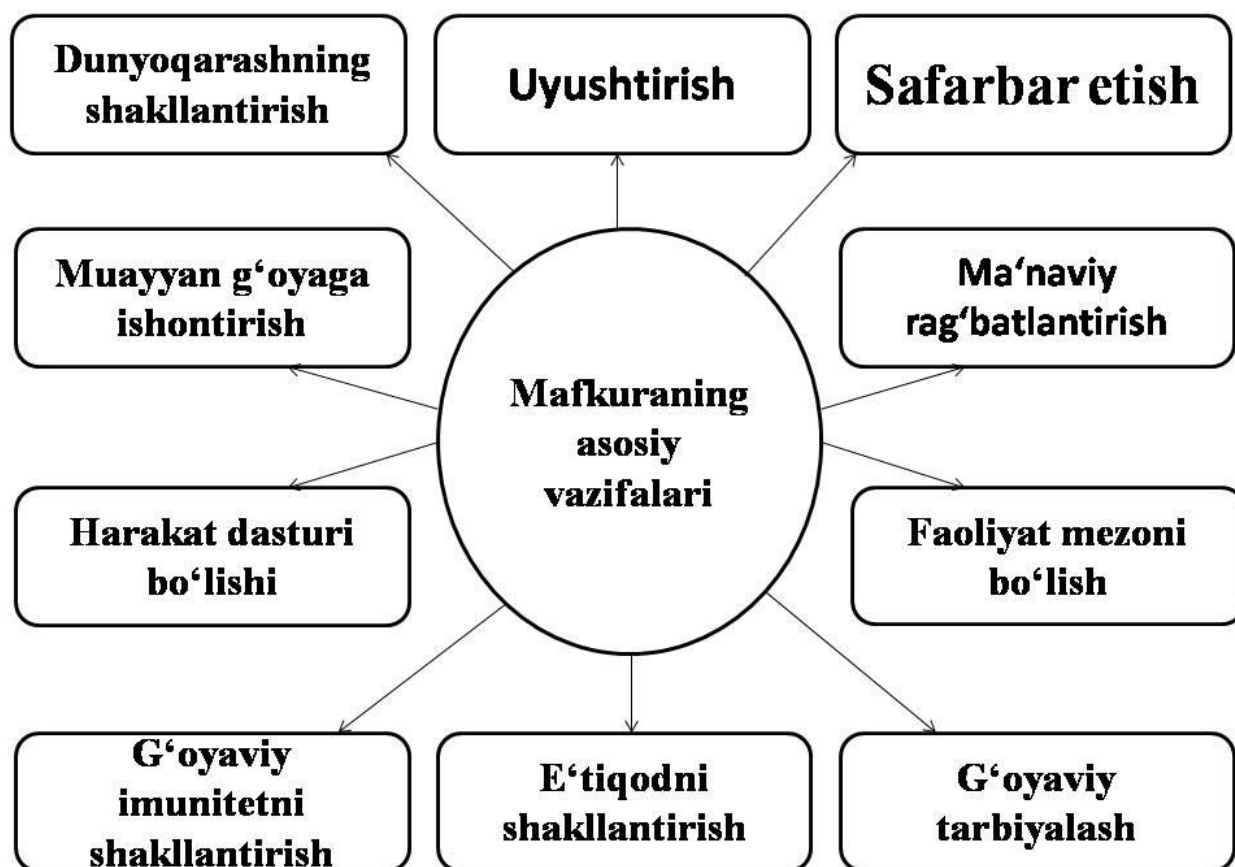
Milliy ong bo'lmasa, u rivojlanmasa, Milliy o'zlikni anglasa, u kim, Qaerdan kelib chiqan, ildizlari nimalar bilan bog'liqligi kabi tuyg'ularga ega bo'lmasa va nimalarga qodirligini bilishga intilmasa, milliy g'oya ham sayozlashib boraveradi. Milliy o'zining turmush va hayot kechirish jarayonida o'z millatiga xos bo'lgan udumlar, urf-odatlar, an'analar va qadriyatlarni o'zlashtirishga intilsa, unga amal qilsagina milliy g'oyalar uyg'onib, rivojlanib, takomillashib boradi. Milliy ong va milliy o'zlikni anglash milliy g'oyaga turtki beradi, uni shakllantiradi va milliy taraqqiyotga ruhiyat bag'ishlab «uni xarakterga» keltiradi

Milliy g'oyaning ta'sir doirasi:

Milliy g'oyaning ta'sir doirasi nihoyatda keng bo'lib, u millatning o'ziga xosligini saqlab turish, millat manfaatlarini yo'lida millat vakillarini birlashtirish, uyushtirish va taraqqiyot yo'nalishlarini belgilash kabilarga o'zining ta'sirini o'tkazib turadi.

Milliy g'oya milliy o'ziga xoslikni saqlab turish va milliy manfaatlarini amalga oshirish, milliy istiqbolini belgilash uchun muhim ahamiyatiga egadir. Chunki u, millat vakili bo'lgan har bir shahsning dunyoqarashi, kundalik faoliyatida o'z ifodasini topadi. Millat vakillarining aksariyat ko'pchilik qismining milliy g'oyasi mustahkam bo'lgan insonlar tashkil qilgan sharoitdagina milliy manfaatlar uchun umummilliy xarakterga ega bo'ladi.

Adabiyotlar ro'yxati

- **Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар.** -Т.:Ўзбекистон,2000.
- **Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. (ўқув кўлианма).** Назаров Қ таҳрири остида. Т.: Янги аср авлоди, 2002
- **Миллий истиқлол ғояси (Ўзбекистон Республикаси Олий таълим бакалавриат босқичи учун дарслик).** Эршашев И таҳрири остида. -Т.: Академия, 2005.
- **Мамапокиров С., Тоғасев Ш. Эркин ва фаровон ҳаёт қурилишининг ғоявий-мафкуравий масалалари.** -Т.: Маънавият, 2007.
- **Миллий истиқлол ғояси: назария ва амалиёт.** -Т.: Ижод дунёси, 2002.
- **Назаров Қ. Миллий истиқлол ғоясининг асосий мақсад ва вазифалари.** - Т.: Янги аср авлоди, 2001.
- **Назаров Қ. Ғоялар фалсафаси.** - Т.: Академия, 2011.
- **Тўраев Ш. Демократик жараёнлар ва миллий ғоя.** -Т.: Маънавият, 2008.
- **Очиқдиев А. Миллий ғоя ва миллатлараро муносабатлар.** - Т.: Ўзбекистон, 2004.
-

4. Mavzu: G'oyaviy tahdidlarning yo'nalishlari.
Mafkuraviy tajovvuz va axborot xavfsizligi

1

• G'oyaviy tahdidlar

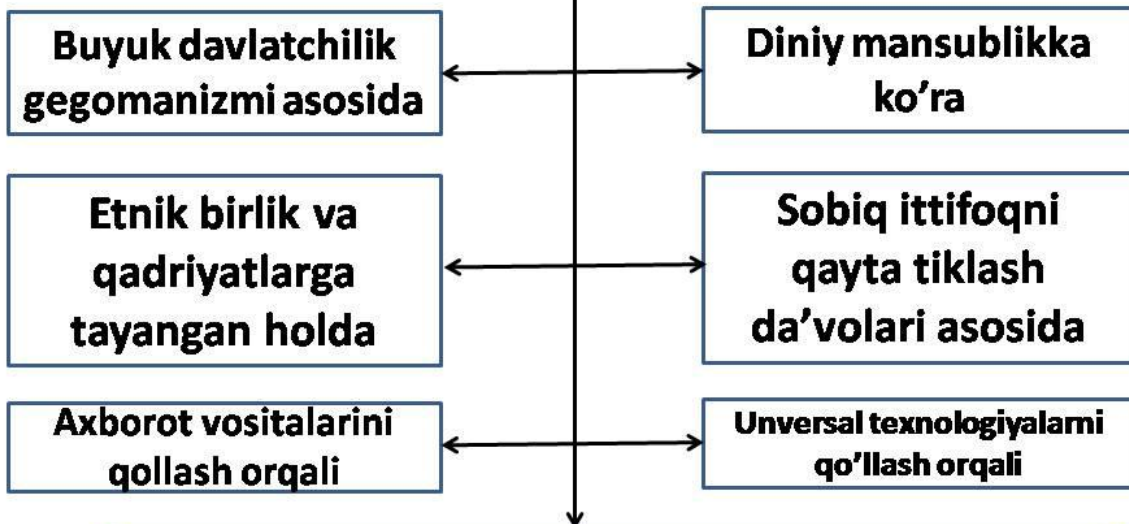
2

• Prezident I. Karimov mafkuraviy tahdidlar, ularning mazmun-mohiyati va asosiy yonalishlari haqida

3

• Yoshlarni milliy g'oya ruhida tarbiyalashning shakl vositalari

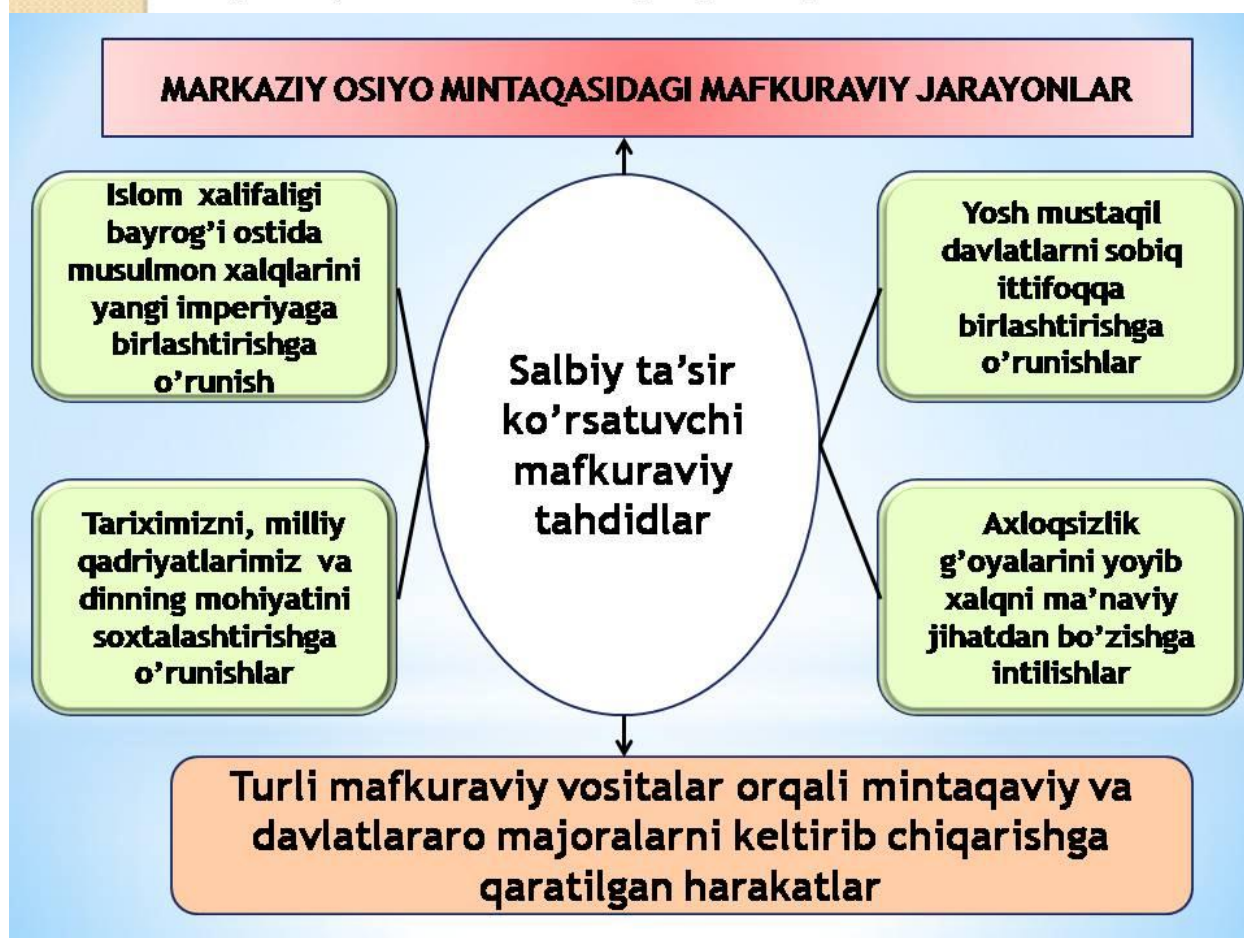
Jahon maydonlarini mafkuraviy jihatdan bo'lib olishga o'runishlar

Bugungi dunyoda g'oyaviy ta'sir o'tkazish imkoniyatlari tobora kengaymoqda. Biron-bir hudud yoki mamlakatda paydo bo'layotgan g'oyalar tez fursatda butun jahonga yoyilmoqda. Natijada odomzod ma'lum bir davlatlar va siyosiy kuchlarning manfaatlariga xizmat qiladigan turli mafkuraviy markazlarning muttasil bosimini sezib yashamoqda.

Sobiq SSSR ning parchalanishi, uning hukmron mafkurasining barbod bo'lishi mamlakatimiz va Markaziy Osiyo Respublikalarida yangi mafkuraviy vaziyatni vujudga keltirdi. Ushbu vaziyatning mohiyati quyidagicha :

- Birinchidan – sobiq «Ittifoq» da kommunistik mafkura mintaqa xalqlarini zurma-zuraki «birlashtirib» turgan edi. Mustaqillikni qulga kiritgach respublikalarda uzlari uchun maqbul bo'lgan taraqqiyot yo'lini belgilab olishdek juda murakkab vazifalar yuzaga keldi.
- Ikkinchidan – Respublikalar mustaqillikni qulga kirita borish jarayonida sobiq markaz mintaqa mamlakatlarini bir-biriga qarshi qo'yish, millatlararo ziddiyatni keltirib chiqarish kabi siyosatni olib bordiki, bu ham mintaqa xalqlarining o'zaro munosabatlariga ham muayyan ta'sir ko'rsatdi.
- Uchinchidan – mustaqillikni ko'lga kiritgan mintaqamiz mamlakatlarini o'z ta'sir doirasiga o'tkazish uchun yana boshqa bir qator mamlakatlar ham harakatga to'shganligi holati.
- Turtinchidan – mintaqada yuzaga kelgan muammolarni hal qilishga xizmat qiluvchi yangi ma'naviy – mafkuraviy muxitni shakllantirish extiyoji ham oshib bordi. Islom Karimov ta'kidlaganidek: «SSSR parchalanib ketgandan keyin bizning irodamiz yoki intilishimizga bog'lik bo'lmagan holda O'zbekiston amalda front yaqinidagi davlatga aylanib qoldi. Uning tashqi chegaralarida – Afg'oniston va Tojikistonda so'nggi yillarda yuz minglab insonlar xayotiga zomin bo'lgan ikkita tanglik uchog'l alanga olib turibdi.»
- Beshinchidan – O'zbekiston o'zining iqtisodiy salohiyati, xom-ashyo resurslariga boyligi, ishchi kuchi va demokratik imkoniyatlari, ko'p jihatdan geopolitik joylashuviga ko'ra ham, mintaqada etakchi o'rinda to'rganligi bilan ajralib turadi.

O'zbekistonga solinayotgan xavflar:

Mintaqaviy mojarolar

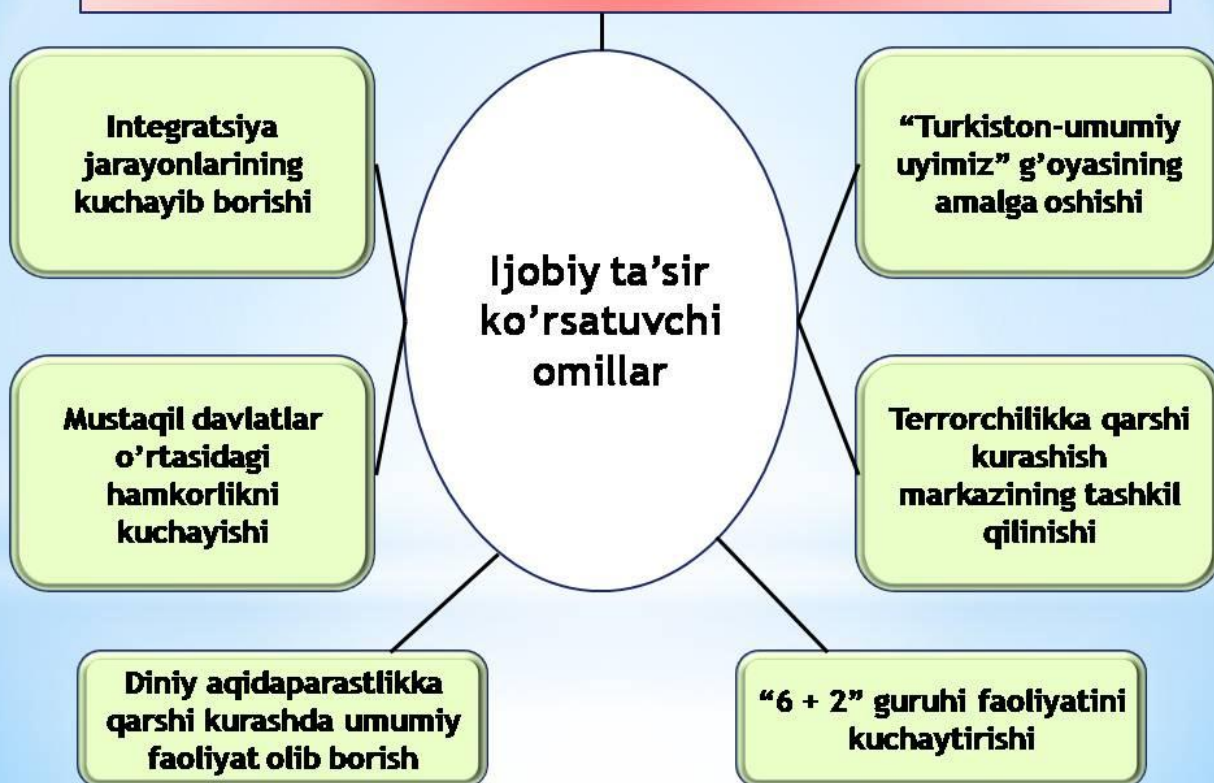

1- afg'on, tojik mojarolari;

(Afg'on mojarosi etnik nizolardan tashqari diniy tus olib, keskin siyosiylashuvi; qo'poruvchilikning, terrorizmning yon mamlakatlarga o'tish xavfi mavjudligi)

2 - Diniy ekstremizm, fundamentalizm.
(Islomning siyosatlashuvi)

MARKAZIY OSIYO MINTAQASIDAGI MAFKURAVIY JARAYONLAR

Geosiyosat va Markaziy Osiyodagi mafkuraviy jarayonlar tugrisida I.Karimov : «O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka taxdid, barkarorlik shartlari va tarakkiyot kafolatlari» asarida batafsil tuxtaladi bular:

- ☞ Markaziy Osiyoning gaz, energiya neft boyligi;
- ☞ Markaziy Osiyoda siyosiy, iktisodiy, xarbiy, ekologik muammolarning tuplanib kolganligi;
- ☞ Xududda kollektiv xavfsizlik tizimi izchil yulga kuyilmaganligi va shu sababli xavfsizligimizga solayotgan taxdidlar nimalar ekanligini kursatib beradi: siyosiy ekstremizm, diniy ekstremizm, millatchilik, milliy maxdudlik, etnik, millatlararo, maxalliychilik va urug-aymogchilik asosidagi ziddiyatlar, korruptsiya va jinoyatchilik, ekologiya muammolari va boshkalardir.

Adabiyotlar ro'yxati

- ☞ Мишлий истиклол ғояси: асосий тушунча ва тамойишлар. - Т.: Ўзбекистон, 2000.
- ☞ Мишлий истиклол ғояси: асосий тушунча ва тамойишлар. (Ўкув кўшанма). Назаров Қ тахрири остида. Т.: Янги аср авлоди, 2002
- ☞ Мишлий истиклол ғояси (Ўзбекистон Республикаси Олий таълим бакалавриат босқичи учун дарслик). Эршашев И тахрири остида. -Т.: Академия, 2005.
- ☞ Мамашокиров С., Тоғасев Ш. Эркин ва фаровон ҳаёт курилишининг ғоявий- мафкуравий масалалари. -Т.: Маънавият, 2007.
- ☞ Мишлий истиклол ғояси: назария ва амалиёт. -Т.: Ижод дунёси, 2002.
- ☞ Назаров Қ. Мишлий истиклол ғоясининг асосий мақсад ва вазифалари. - Т.: Янги аср авлоди, 2001.
- ☞ Назаров Қ. Ғоялар фалсафаси. - Т.: Академия, 2011.

Globalashuv jarayonining xususiyatlari

**muttasil davom etadigan
tarixiy jarayon;**

**jahonning gomogenlashuvi va
universallasuvi jarayoni;**

**milliy chegaralarning «yuvilib
ketish» jarayoni.**

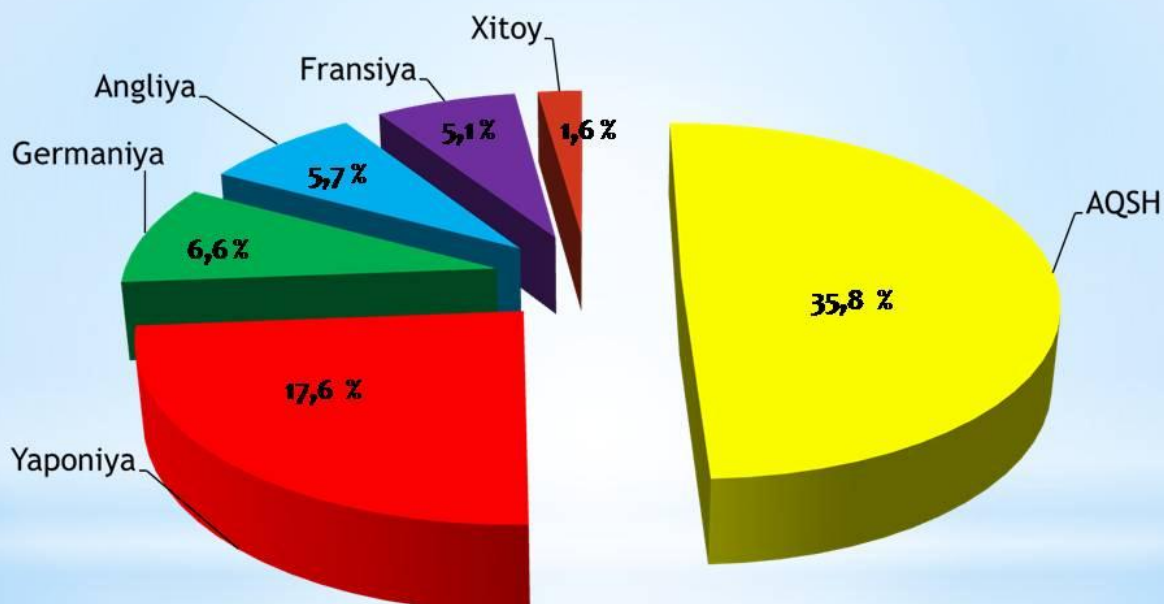
Globalashuvning ijobiy tomonlari:

- xalqlar o'rtasida aloqalarning chuqurlashuvi;
- informatsiya va texnologiyalar almashish asosida taraqqiyot;
- internet imkoniyatlari;
- insonparvarlik g'oyalari madaniyatning dunyo bo'ylab tez tarqalishi;
- umumbashariy muammolarning o'zaro hamkorlikda hal qilinishi;
- bunyodkor g'oyalarning butun dunyo bo'ylab tarqalishi.

Globalashuvning salbiy oqibatlari:

- ✓ ijtimoiy tengsizlikning kuchayishi;
- ✓ ijtimoiy qarama -qarshiliklar xavfi;
- ✓ intellektuallarning rivojlangan mamlakatlarga chiqib ketishi;
- ✓ rivojlangan davlatlarning kam rivojlangan davlatlarga bosimi, ta'siri, ta'ziyqining kuchayishi.
- ✓ xalqaro jinoiy biznes - narkotiklar, qurol savdosining kuchayishi.
- ✓ vayronkor g'oya va mafkuralarning jahon xalqlari ongida tarqalishi.

XXI asrning boshida dunyo miqiyosida yaratilgan zamonaviy texnika va texnologiyalarning taqsimoti

“Ommaviy madaniyat”- barkamol avlod dunyoqarashiga tahdid.

“Ommaviy madaniyat ”aslida nima?

U nimasi bilan xatarli?

“Ommaviy madaniyat ”, deydi Islom Karimov, - bu **axloqiy buzuzqlik va zo’ravonlik , individualizm, egosentrizm g’oyalari**ni tarqatish, shuning hisobidan boylik ortirish, boshqa xalqlarning necha ming yillik an’ana va qadriyatlari, turmush tarzining ma’naviy negizlariga bepisandlik, ulami qo’porishga qaratilgan xatarli tahdiddir.

“Ommaviy madaniyat” g’oyalari

Milliy madaniyat g’oyalari

Axloqiy buzuzqlik

Zo’ravonlik

Individualizm

Egosen-
trizm

Axloqiy
sog’lomlik

Odamiylik

Jamoatparvarlik

Birodarlik

"Ommaviy madaniyat" g'oyalari

Axloqiy buzuvlik-erkin muhabbat"dan bir jinsli insonlar o'rtasida nikoh tuzishgacha bo'lgan eng tuban insoniy faoliyat

Zo'ravonlik-insonning inson ustidan o'z hukmronligini o'tkazish

Individualizam-shaxsning o'z manfaatlarini o'zgalar manfaatlaridan ustun qo'yishi

Egosentrizm-insonning o'z "men"ligini ustuvor qo'yishi

Bu klipda nimani bizga o'rgatmoqchi... Yoki nima demoqchi

O'zbek milliy mumtoz kuyi

Sohibquronim bor mani

"Ommaviy madaniyat" g'oyalariga qarshi kurashuvchi vositalar

“Ommaviy madaniyat” g’oyalari qarshi kurashuvchi yo’l

Milliy qadriyatlarimiz, madaniyatimizning hayotbaxsh ne’mat ekanligini o’quvchi-yoshlar, talabalar ongi va qalbiga singdirish orqali ularga “ommaviy madaniyat” ta’siriga qarshi mafkuraviy immunitetni shakllantirish bugungi ma’naviy-ma’rifiy ishlarimizning asosiy yo’nalishi sifatida rejalashtirilishi, amalga oshirilishi va samaradorligini sarhisob qilinishi taqazo elmoqda.

I.A.Karimov

Adabiyotlar ro’yxati

- * Миллий истиклол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. - Т.: Ўзбекистон, 2000.
- * Миллий истиклол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. (ўқув кўланма). Назаров Қ тахрири остида. Т.: Янги аср авлоди, 2002
- * Миллий истиклол ғояси (Ўзбекистон Республикаси Олий таълим бакалавриат босқичи учун дарслик). Эрпашев И тахрири остида. -Т.: Академия, 2005.
- * Мамапокиров С., Тогаев Ш. Эркин ва фаровон ҳаёт курилишининг ғоявий- мафкуравий масалалари. -Т.: Маънавият, 2007.
- * Миллий истиклол ғояси: назария ва амалиёт. -Т.: Ижод дунёси, 2002.
- * Назаров Қ. Миллий истиклол ғоясининг асосий мақсад ва вазифалари. - Т.: Янги аср авлоди, 2001.

7. Mavzu: Jamiyat barqarorligini ta'minlashning ijtimoiy-g'oyaviy asoslari

Biz qanday jamiyat barpo etmoqchimiz ?

XX asr oxiriga kelib, xalqimizning asriy orzulari ruyobga chiqib, O'zbekiston mustaqilligiga erishdi. Natijada mamlakatimiz, har bir vatandoshimiz oldida biz qanday jamiyat qo'ramiz, u qanday davlat, tuzum bo'ladi, uning ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy-ma'naviy asoslari nimalardan iborat bo'ladi degan savollar kundalang turardi. Prezidentimiz Islom Karimovning «O'zbekistonning o'z istiqlol va taraqqiyot yo'li», «O'zbekiston buyuk kelajak sari», «O'zbekiston XXI asrga intilmoqda» kabi asarlarida, hamda ko'plab ma'ruza va nutqlarida bu savollarga javob berilgan.

Strategik yo'limiz

Uzoqqa mo'ljallangan umumiy maqsadni ifodalaydi.

Ozod va obod Vatan, erkin va farovon hayot qurish.

SIYOSIY SOHADA VAZIFALARIMIZ

Jamiyat hayotini demokratlashtirish jarayonini yanada chuqurlashtirish

1. Siyosiy hayotning barcha sohalarini erkinlashtirish, aholi faolligini oshirish

2. Turli qatlam, millat, din vakllari o'rtasidagi o'yg'unlikni ta'minlash, siyosiy hayotda ko'ppartiyaviylikni yanada mustahkamlash

3. Demokratik intitutlarning faoliyat ko'rsatishi uchun keng sharoit yaratish, hokimiyat tizimlari bo'linishining konstitutsiyaviy tamoyiliga qat'iy amal qilish

4. Mahalliy hokimiyat, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari faoliyat doirasini kengaytirish, kuchli jamiyat sari konsepsiyasini hayotga joriy qilish

5. Vatanga, ona zaminimizga sadoqatli, chuqur bilimli va yuksak malakali kadrlarni tarbiyalash

IJTIMOIIY SOHADA VAZIFALARIMIZ

Bozor munosabatlari sharoitida kuchli ijtimoiy siyosat yuritish

1. Islohotlarni bosqichma-bosqich amalga oshirish, aholining yordamga muhtoj qatlamlarini muhofazalash

2. Ma'naviyat beshigi - oilaning jamiyatdagi mavqeini oshirish

3. Fuqarolarni huquqiy tengligi, qonun ustuvorligini ta'minlash

4. Komil insonni tarbiyalash

IQTISODIY SOHADA VAZIFALARIMIZ

Iqtisodiyotni erkinlashtirish, islohotlarni chuqurlashtirish

1. Iqtisodiy hayotni erkinlashtirish

2. Xususiy lashtirish jarayonini chuqurlashtirish

3. Iqtisodiyotga xorij sarmoyasini jalb qilish

4. Mamlakat iqtisodiyotining jahon tizimiga integratsiyalashuvi

5. Iqtisodiyotdagi tarkibiy o'zgarishlarni izchil davom ettirish

MA'NAVIY SOHADA VAZIFALARIMIZ

Ma'naviy qadriyatlarni ilm-fan va taraqqiyot yutuqlari bilan boyitish.
Din va tarixni soxtalashtirishga ulardan siyosiy maqsadga foydalanishga
yo'l qo'ymaslik.

1. Yurtdoshlarimizni ma'naviy yangilanish va islohotlar jarayonning faol ishtirokchisiga aylantirish

2. Kuch va salohiyatni ijtimoiy hamkorlik va millatlararo totuvlik, diniy bag'rikenglikka xizmat qildirish

3. Ijtimoiy qatlam, siyosiy kuch va harakatlarning intilishlarini uyg'unlashtiruvchi g'oyalar- Vatan ravnaqi, yurt tinchligi, xalq farovonligini yurtdoshlarimiz maqsadiga aylantirishga erishish

4. Kadrlar tayyorlash milliy dasturini amalga oshirish, ta'lim-tarbiya tizimini takomillashtirish

5. Milliy qadriyatlar, til, madaniyat, diniy e'tiqod, urf-odat va an'analarni hurmat qilish

Biz qanday jamiyat barpo etmoqchimiz ?

1. Bu jamiyat ko'p mulkchilikka va bozor munosabatlariga asoslanadi;

2. Siyosiy jihatdan ko'ppartiyaviylik, fikrlar xilma-xilligi va komil inson ustivorligiga tayanadi;

3. Ijtimoiy munosabatlar xarakteriga ko'ra kuchli fuqarolik jamiyati quriladi;

4. Ma'naviy xususiyatiga ko'ra milliy va umuminsoniylik tamoyiliga asoslanadi;

Tarixiy qonuniyat: bir ijtimoiy tuzumdan ikkinchisiga o'tish davrida ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy sohada muayyan muammolarni hal etish, taraqqiyotning bu boradagi tamoyillarini amalga oshirish zaruriyati yuzaga keladi

«Mafkura har qanday jamiyat hayotida zarur. Mafkura bo'lmasa odam, jamiyat, davlat o'z yo'lini yuqotishi muqarrar. Ikkinchidan, qayerdagi mafkuraviy bo'shlik bo'lsa, usha yerda begona mafkura hukmronlik qilishi ham tayin. Buning isboti uchun xoh tarixdan, xoh zamonamizdan ko'plab misollar keltirish kiyin emas»

Islom Karimov

Adabiyotlar ro'yxati

- Миллий истиклол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. -Т.: Ўзбекистон, 2000.
- Миллий истиклол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. (ўқув кўпланма). Назаров Қ тарҳири остида. Т.: Янги аср авлоди, 2002
- Миллий истиклол ғояси (Ўзбекистон Республикаси Олий таълим бакалавриат босқичи учун дарслик). Эршашев И тарҳири остида. -Т.: Академия, 2005.
- Мамашопиров С., Тоғаев Ш. Эркин ва фаровон ҳаёт курилишининг ғоявий-мафкуравий масалалари. -Т.: Маънавият, 2007.
- Миллий истиклол ғояси: назария ва амалиёт. -Т.: Ижод дунёси, 2002.
- Назаров Қ. Миллий истиклол ғоясининг асосий мақсад ва вазифалари. - Т.: Янги аср авлоди, 2001.
- Назаров Қ. Ғоялар фалсафаси. - Т.: Академия, 2011.
- Тўраев Ш. Демократик жараёнлар ва миллий ғоя. -Т.: Маънавият, 2008.
- Очиқдиев А. Миллий ғоя ва миллатлараро муносабатлар. - Т.: Ўзбекистон, 2004.
-

**8. Мавзу: Тафаккур ўзгаришлари ва
маънавий янгиланишда миллий ғоянинг
роли**

“ Биз учун мустақиллик
- ўз эркинлигимизни
англашгина эмас, балки
аввало, ўз ҳаётимиз, ўз
иродамиз билан ва
миллий
манфаатларимизни
кўзлаган ҳолда ташкил
этиш, ўз
келажагимизни ўз
қўлимиз билан
қуришдир”

Ислом Каримов

Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойилларининг бош мақсади

Озод ва обод Ватан эркин ва фаровон ҳаёт ғояси:

Биринчидан, ота - боболаримиздан мерос бўлиб қолган, киндик қонимиз тўкилган муқаддас заминнинг дахлсизлигини, хавфсизлигини таъминлаш;
Иккинчидан, маънавий-руҳий жиҳатдан миллий ўзлигимизни англаш ва унинг ифодаси бўлган қадриятларини сақлаш, бойитиш ва авлодларга мерос қолдириш:

Учинчидан, эрксевар асрий орзу - умидлари бўлган мустақилликни мустаҳкамлашга барчани сафарбар қилиш;

Тўртинчидан, ҳар бир кишининг фаровонлиги давлат, миллат фаровонлиги асоси эканлигини англаган ҳолда ташаббускорлик, тадбиркорлик билан фидокорона меҳнат қилишга асосланган.

Бешинчидан, бу ғоя келажакка қаратилган бўлиб, халқни уюштириш, сафарбар қилиш вазифасини бажаради.

Олтинчидан, бу ғояда мамлакатимизда яшаётган барча миллат вакилларининг пировард мақсадлари ифодаланган бўлиб, у кишиларни келажакка чорловчи улутвор ва жозибали шиор тарзида намоён бўлади.

Халқимизнинг мустақил тараққиёт йўлидаги бош мақсади

Буюк демократик давлат барпо етишдир.

Давлатнинг буюклиги

- Аввало, Ватаннинг озодлиги ва ободлиги;
- Инсоннинг комиллиги;
- Халқнинг эркин ва фарован ҳаёти билан белгиланади.

“Озод Ватан”, “Обод Ватан”, “Эркин ва фаровон ҳаёт” тушунчаларининг ўзига хос маъно-мазмуни.

Озодлик барча демократик эркинликларга эришишнинг, фуқароларнинг, барча ҳақ ҳуқуқлари кафолатланган ва таъминланган жамият барпо этишнинг бош шarti, мустақиллик миллий давлатчилик асосларини тиклаш ҳамда уни ривожлантиришнинг бош омилдир.

Озод ватан ўз тақдирини ўзи мустақил ҳал этиш ҳуқуқини тўла рўёбга чиқара олган миллатнинг яшаш макони бўлиб, жаҳон ҳамжамиятида ўз ўрнига, нуфузига ва мавқеёига эга бўлган мамлакатдир.

Ободлик сўзи ватаннинг қудратини билдиради.

Обод Ватан фуқаролари эркин ва озод, яратувчилик фаолияти билан банд бўлган, тўла ижтимоий-сиёсий ҳафвсизликда фаровон ҳаёт куриш иштиёқида яшаётган ҳудуддир.

Эркинлик сўзи бош ғоядаги инсон ҳаётининг моҳиятини англатади. Яъни, эркин бўлмаган, қулик ва қарамликда ҳаёт кечирган одамни тўлақонли инсон деб бўлмайди. Чунки эркин бўлмаган одам ўзининг моддий ва маънавий эҳтиёжларини тўлиқ қондирилмайди, ўзича фикр юришиб ўзича фаолият кўрсатолмайди.

Эркин ва фаровон ҳаёт одамларнинг юқори даражадаги моддий ва маънавий неъматларга эркин тарзда, ўзларининг бор қобилиятлари ва имкониятлари эвазига эришишидир.

Фаровонлик эркинлик сўзи билан боғлиқ тушунча. Яъни инсон эркин бўлмоғи учун, аввало, у моддий таъминланган бўлиши зарур.

**Эркин ва фаровон хаёт қуришнинг
қуйидаги 3 омили мавжид:**

**Демократик
қадриятлар**

**Жамият барқарорлиги,
барқарор тараққиёти**

**Ўрта мулкдорлар қатламини
шакллантириш**

**Мамлакатимизда ўрта мулкдорлар
синфини шакллантириш учун:**

**Мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва
хусусийлаштиришни рағбатлантириш**

**Қимматли қоғозлар бозорини яратиш ҳисобига
куп укладли иқтисодиётни вужудга келтириш**

**Кичик бизнесни, хусусий тадбиркорликни
йўлга қўйиш**

Тадбиркорлик ни ривожлантириш

- (Каримов И.А Асарлар.Т.2006 й, 162-178-
бетлар)

” Озод ва обод ватан, эркин ва фаровон ҳаёт - пировард мақсалимиз”. 8-жилд.

Президент И.А.Каримов ушбу асарида мамлакатимизнинг яқин келгусидаги бош мақсад ва вазифалари белгилаб берилди. Бизнинг бош стратегик мақсадимиз қатъий ва ўзгармас бўлиб, **бозор иқтисодиётига асосланган эркин демократик давлат барпо этиш ва фуқаролик жамиятининг мустақкам пайдиворини шакллантириш**дан иборат.

Мазкур стратегик бош мақсадлар қуйидаги соҳалар бўйича белгилаб берилди:

I. Сиёсий соҳада:

Ижтимоий тараққиётнинг барча соҳаларини демократлаштириш жараёнини янада чуқурлаштириш, янги ману-мазмун билан бойитиш, унинг изчилиги ва самарасини тامينлаш-долзарб вазифадир.

1

• Мамлакатимиз сиёсий ҳаётининг барча соҳаларини, давлат ва жамият қурилишини эркинлаштириш;

2

• Кўппартиялик муҳитини қарор топтириш;

3

• Нодавлат тузилмалар, ҳукуматга қаршли бўлмаган ва жамоат ташкилотларининг, фуқороларнинг ўзини-ўзи бошқариш ўрганларининг фаолиятини мустақкамлаш ва ривожлантириш;

4

• Жамиятда фикрлар ҳилма-ҳиллиги ва қарашлар ранг-баранглиги, уларни эркин ифода этиш шароитини таъминлаш;

5

• Инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини, одамларимиз онгида демократик қадриятларни янада мустақкамлаш ва ривожлантириш.

II. Давлат қурилиши ва бошқаруви соҳасида:

1

- Ҳокимият тизимлари бўлинишининг конституцион принципига амал қилишини таъминлаш. Қонун чиқаруви, ижория ва суд ҳокимиятларининг мустақил фаолиятини эркинлаштириш;

2

- Маъмурий соҳада амалга оширилаётган ислоҳатларнинг самарадорлигини кучайтириш. Маъмурий- буйруқбозлик тизимига барҳам бериб, эркин тадбиркорликни демократик ривожлантириш. Конституция ва қонунларга мувофиқ фаолият юртишини таъминлаш;

3

- Кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва янгилаш тизимини такомиллаштириш зарур.

III. Иқтисодий соҳасида:

1

- Иқтисодиётнинг барч соҳалари ва тармоқларида эркинлаштириш жараёнини изчиллик билан ўтказиш ва иқтисодий ислоҳатларни чуқурлаштириш;

2

- Ҳусусийлаштириш жараёнини янада чуқурлаштириш ва шу асосда амалда мулкдорлар синфини шакллантириш;

3

- Мамлакат иқтисодиётига хориж сармоясини, аввало, бевосита йўналтирилган сармояларни жалб этиш учун қулай ҳуқуқий шарт-шароит, кафолат ва иқтисодий омилларни янада кучайтириш;

4

- Кичик ва ўрта бизнес иқтисодий тараққиётимизда устувор ўрин олдириш;

5

- Мамлакатимизнинг экспорт салоҳиятини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш, иқтисодиётимизнинг жаҳон иқтисодиёти тизимига кенг қўламда интерратсиялашувини таъминлаш;

6

- Мамлакатимиз иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамлашга қаратилган иқтисодиётдаги таркибий ўзгаришларини изчил даво эттириш.

IV. Маъмурий соҳада:

1

• Миллий қадриятларимизни тиклаш, ўзлигимизни англаш, миллий ғоя ва мафқурани шакллаштириш, муқаддас динимизнинг маънавий ҳаётимиздаги ўрнини тиклаш;

2

• Фуқароларнинг ўз фикрини эркин ифода этиши ва уни ҳимоя қилиши жамиятимизда рўй бераётган демократик ўзгартиришларнинг негизини шакллантириш;

3

• Фуқароларда динга ҳурмат ва эътиқодни шакллантириш;

4

• Оила, оналар ва аёлларимизнинг жамиятимиздаги ўрни ва мавқейини ошириш;

5

• Кадрлар миллий дастурни рўёбга чиқариш;

6

• Ўзбекистонда яшаётган барча миллат ва элатларнинг тили, маданияти, урф-одат ва анъаналарини ривожлантиришга кўмаклашиш, улар фаолиятини кенгайтириш;

7

• Кексаларга ҳурмат, кичикларга иззат кўрсатишдек ноёб инсоний қадриятни янги мазмун ва амалий ишлар билан бойитиш ва мустаҳкамлаш.

V. Суд-ҳуқуқ соҳасида:

1

• Ҳуқуқий давлат моҳиятини белгилайдиган амалдаги кодекслар, қонунлар, меъёрий ҳужжатларни танқидий баҳолаган ҳолда ҳуқуқий давлатни таъминлаш;

2

• Давлат ва жамият қурилиши ва бошқарувининг барча бўғинларида қабул қилинган қонун ва меъёрий ҳужжатларни танқидий баҳолаган ҳолда ҳуқуқий давлатни таъминлаш;

3

• Мустақил тармоқ сифатида судларнинг фақат қонунга бўйсунини таъминлаш. Адвокатура идоралари мавқиеини ошириш;

4

• Аҳоли, ёшларнинг ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтиришга қаратилган чора-тадбирлар дасрурини кенг кўламда амалга ошириш.

VI. Ташқи сиёсат соҳасида:

1

- Марказий Осиёда тинчлик ва барқарорликни сақлаш, хавфсизликни таъминлаш;

2

- Афғон муаммосини 6+2 гуруҳи атрофида ҳал этиш;

3

- Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятига кенг миқёсда интеграциялашувини таъминлаш.

VI. Хавфсизликни таъминлаш соҳасида:

1

- Марказий Осиё мамлакатларининг тинчлиги ва барқарорлигини, мазкур минтақада яшувчи халқларнинг хавфсизлигини таъминлаш.

2

- Марказий Осиё минтақасидаги иқтисодий ҳамкорлик миқёсларини ҳар тамонлама кенгайтириш.

3

- Ягона давлат сиёсати асосида армия, чегара ва ички қўшинларимизни босқичма-босқич ва изчил ислоҳ этиш.

4

- Давлат чегараларини янада мустаҳкамлаш ва унга тегишли иншоотларни барпо этиш.

5

- Хавфсизликнинг бош принципига таяниб, Терорчиликга қарши курашиш бўйича халқаро Марказ барпо этиш.

6

- Ҳуқуқ-тартибот органлари тизимини ислоҳ этиш ва уларнинг жамоатчилик билан алоқаларини мустаҳкамлаш.

Фуқаролик жамияти

Ижтимоий муносабатлар, фуқароларнинг турли ихтиёрий ташкилотлари, уларнинг уюшмалари, хайрия жамғармалари, муниципал коммуналар, матбуат жамиятлари, ижтимоий-сиёсий, диний ва бошқа ташкилотлар ҳамда уюшмаларнинг кенг тармоғи тушунилади.

Фуқаролик жамиятининг таркибий элементлари

Одамларнинг ихтиёрий асосида ташкил топган бирламчи жамоалари (оила, уюшма, бирлашма, жамоат ташкилотлари, хўжалик корпорациялари.)

Жамиятдаги нодавлат носийсий муносабатлар: иқтисодий, ижтимоий, оилавий, маънавий, диний ва бошқа муносабатлар мажмуи.

Давлат ҳокимиятининг тўғридан-тўғри аралashiшидан қонунлар билан муҳафза қилинган эркин шахслар, уларнинг ўзини-ўзини намоён этиш соҳаси.

Фуқаролик жамиятининг функциялари

1

• Ўз аъзоларининг моддий, ижтимоий ва маънавий эҳтиёжларини тўлақонли таъминлаш;

2

• Қонунийлик асосида шахс ва фуқаронинг шахсий ҳаёти ва соҳаларига давлат ва сиёсий тузилмаларнинг асоссиз аралashiшини олдини олиш;

3

• Жамиятнинг ўзини-ўзи бошқариш механизмлари ни вужудга келтириш ва ривожлантириш;

4

• Шахснинг ҳуқуқ ва манфаатларини реал кафолатлаш, барча давлат ва жамият ишларида иштирок этишига имкониятлар яратиш;

5

• Ўз аъзоларини ижтимоий назорат қилиш;

6

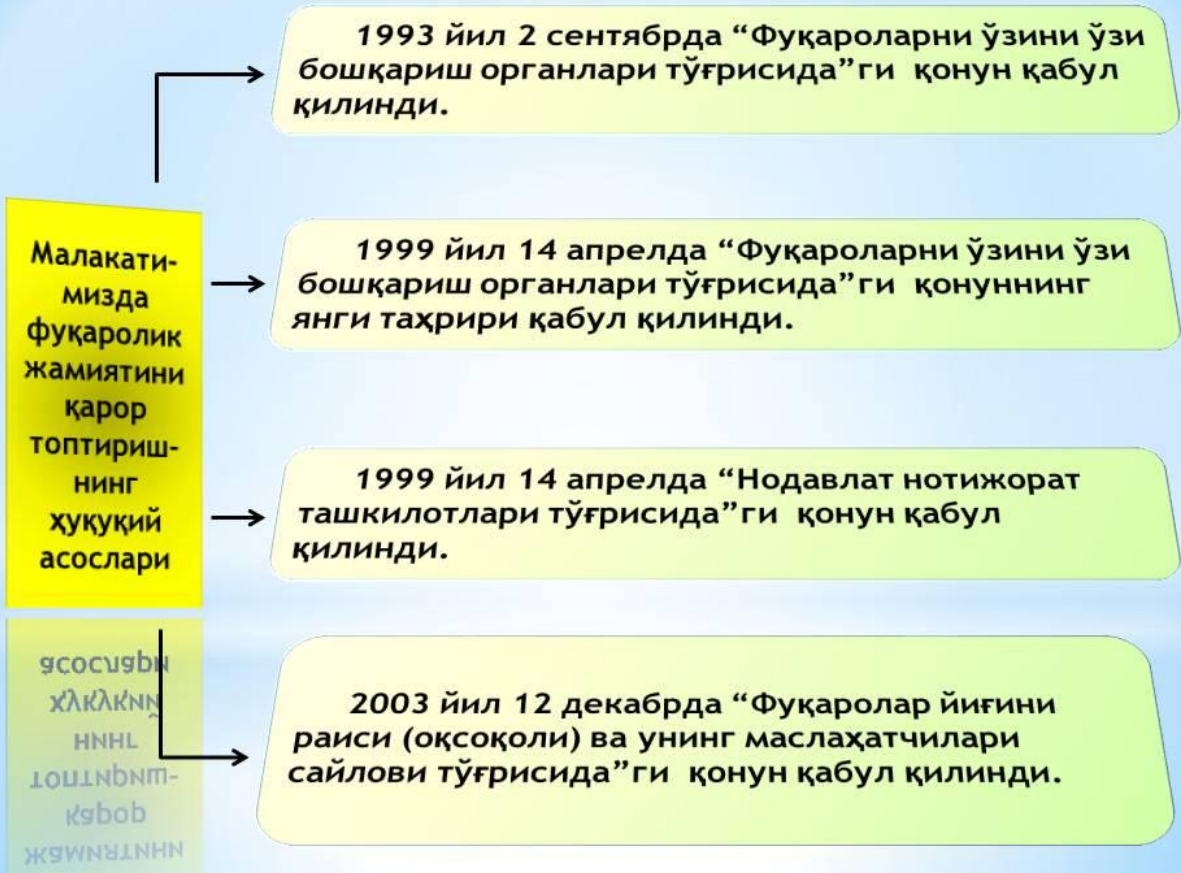
• Давлат ва фуқаролар ўртасида алоқа боғлаш ва ўзаро муносабатларини барқарорлаштириш.

Ўзбекистонда фуқаролик жамиятининг қўйдаги институтлари шакллантириб бормоқда:

- Сиёсий партиялар ва ижтимоий-сиёсий ҳаракатлар;
- Жамоат тузилмалари;
- Нодавлат, нотижорат ташкилотлар;
- Таълим-тарбия муассасалари;
- Миллий-маданий марказлар;
- Жамоатчилик фикрини ўрганиш ташкилотлари;
- Оила ҳамда унинг манфаатларини ақс эттирувчи махсус ташкилотлар;
- Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари;
- Оммавий ахборот воситалари;
- Демократик сайлов тизими;
- Диний ташкилотлар.

ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИНГ МАЪНАВИЙ-АХЛОҚИЙ РИВОЖЛАНИШИ

ДЕМОКРАТИЯ

Умумий тарзда демократия деганда ҳамманинг манфаатлари йўлида кўпчиликнинг ҳокимияти ва озчиликнинг иродасини хурмат қилиш тушунилади.

Демократияни белгиловчи уч мезон

Халқнинг қарорлар қабул қилиш жараёнидан қанчалик хабардорлиги

Ҳукумат қарорлари халқ тамонидан назорат қилиниши

Оддий фуқаролар давлатни бошқаришда қанчалик иштирок этиши

9- мавзу: МИЛЛАТЛАРАРО ТОТУВЛИК, МИЛЛИЙ ВА ДИНИЙ БАҒРИКЕНГЛИК

Адабиётлар.

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. -Т.: Ўзбекистон, 2003.
2. Каримов И.А. Империя даврида бизни иккинчи даражали одамлар деб ҳисоблашар эди. Т. «Ўзбекистон». 2005.
3. Каримов И.А. Бизни танлаган йўлимиздан ҳеч Ким қайтара олмайди. «Халқ сўзи» газетаси 17 май 2005 йил.
4. Каримов И.А. «Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар» рисоладасидаги сўзбоши. Т-9. Т.: «Ўзбекистон», 2001. 220-224 б.
5. Каримов И.А. Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт – пировард мақсадимиз. Т-8. -Т.: Ўзбекистон, 2000.т 462-467 б.
6. Каримов И.А. Баркамол авлод - Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. Т-6. Т.: Ўзбекистон, 1997. 324-346 б.
7. Имом Бухорий. «Ҳадис». 4 жилдлик. Т.: Қомуслар бош таҳририяти. 1993.
8. Абу Наср Фаробий. «Фозил одамлар шаҳри». – Т «Адабиёт», 1993.

9. Азизхўжаев А.А. Мустақиллик: курашлар, изтироблар, қувончлар. – Т.: «Шарқ», «Академия», 2001.
10. Миллий истиқлол Ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. – Т.: «Янги аср авлоди», 2001.
11. Алимova Д. Инсоният тарихи - Ғоя ва мафкуралар тарихидир. Т.: «Янги аср авлоди», 2001.
12. Амир Темур жаҳон тарихида. ЮНЕСКО. Париж, 1996.
13. Тилаб Маҳмудов. Авесто ҳақида. Т.: «Шарқ», 2000.
14. Абдурахимова Н., Эргашев Ф.Р. Туркистонда чор мустамлака тизими. Т.: «Академия», 2002.
15. Барот Бойқобилов. «Ўзбекнома». Т.: «Шарқ», 1999.
16. Бобоев Ғ. Ғофуров З. Миллий истиқлол мафкураси ва тараққиёт. Т.: «Янги аср авлоди», 2001. Буюк сиймолар, алломалар. Т.: «Маънавият», 1995.
17. Буюк сиймолар, алломалар. Т.: «Маънавият», 1995.

Миллатлараро тотувлик Ғояси: моҳияти ва талқини. Биз яшаётган, авлодларимиз яшайдиган Ер сайёраси ўнлаб миллатларнинг умумий уйидир.

“Ҳар қандай миллат, - дейди Президентимиз, - у нақадар кичик бўлмасин инсониятнинг бойлигидир ва ҳар қандай миллий бирликнинг, унинг тил, маданий ва бошқа хусусиятларининг йўқ бўлиб кетиши Ер юзасидаги маданий ва генетик фонднинг, шахс имкониятларининг қашшоқлашувига олиб келади”.

“Ҳоя бир мамлакатнинг ўзига тааллуқли бўлса, уни миллий ҳоя дейиш мумкин” ёки “Ватаннинг илғор кишилари томонидан ишлаб чиқиладиган ва ҳеч бўлмаганда, фуқароларнинг кўпчилиги томонидан қўллаб-қувватланадиган ҳояларга миллий ёки умуммиллий ҳоялар дейилади”, - деган қарашлар шулар жумласидандир.

Маълумотларга кўра, 1897 йилда мамлакатимизнинг ҳозирги ҳудудида 70 миллат ва элат вакиллари яшаган бўлса, 1926 йилда уларнинг сони 91 тага, 1959 йилда 113 тага, 1979 йилда 123 тага, 1989 йилда 136 тага етган. Турли миллат вакилларининг мавжудлиги мамлакатимиз ҳаётига ўзига хос ранг-баранглик бахш этмоқда.

Ўзбекистон аҳолиси (1.01.2005 йил ҳолатига кўра ва минг киши ҳисобида) 26006,8 кишини ташкил этади. Аҳолимиз миллий таркибида ўзбеклар 20804,0 (80,0%), бошқа миллатлар вакиллари 5202,8 (20,0%) кишини, шундан қорақалпоқлар 562,8 (2,2%), тожиклар 1302,8 (5,0%), руслар 970,0 (3,8%) қозоқлар 939,5 (3,6%), татарлар 250,6 (0,9%), қирғизлар 241,5 (0,9%), туркманлар 157,8 (0,6%), корейслар 155,9 (0,6%), кишидан иборат.

Бугунги кунда бу миллий сиёсат Конституциямизда қуйидагича ўз ифодасини топган:

- миллий тил, урф-одатлар ва анъаналар ҳурмат қилинишини таъминлаш ва уларнинг ривожланиши учун қулай шарт-шароит яратиш;
- фуқароларнинг жинси, ирқи, миллати, тили, дини, эътиқоди, шахси, ижтимоий келиб чиқиши ва мавқеидан қатъи назар, тенглаги;
- миллий мансублигидан қатъи назар, фуқароларнинг мамлакат сиёсати ва ижтимоий ҳаётидаги тенг ҳуқуқли иштирокини кафолатлаш, уларнинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларига қарши қаратилган миллий, ирқий, диний адоват ва низони тарғиб қилувчи фаолиятга йўл қўймаслик;
- Ўзбекистон Республикасида ижтимоий ҳаёт. Сиёсий институтлар, мафкуралар ва фикрлар хилма-хиллиги асосида ривожланишини таъминлашдек асосий тамойиллар шаклида ҳаётга татбиқ этилмоқда.

Миллатларо тотувлик эса миллий истиқлол мафкурасининг асосий ғояларидан бири бўлиб, муаяйн ҳудуд, давлатда турли миллат вакилларининг тинчликда ҳамжиҳат яшаши, ҳамкорликда фаолият юритиши, ўзаро аҳил муносабатларда бўлишини аниқлатади.

- Мамлакатимизда ташқи миграция жараёнлари барқарорлашган бўлса-да, у билан боғлиқ фактлар бузиб талқин қилинмоқда;

- республикамиз ҳукумати томонидан олиб борилаётган ишлар ноҳолис баҳоланган ҳолда, Оролбўйи муаммосига миллий тус беришга ҳаракат қилинмоқда;

- Ўзбекистоннинг гўёки қўшни давлатларга худудий даъволари мавжудлиги ҳақида гапирилмоқда;

- миллий Ғоя масаласи фақат ўзбекларнинг Ғояси сифатида талқин этилмоқда;

11 – мавзу: МИЛЛИЙ ИСТИҚЛОЛ ҒОЯСИНИНГ ИНСОН ОНГИ ВА ҚАЛБИГА СИНГИШИ: ЯНГИЧА УСЛУБЛАР ВА ЁНДОШУВЛАР

Адабиётлар.

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. -Т.: Ўзбекистон, 2003.
2. Каримов И.А. Империя даврида бизни иккинчи даражали одамлар деб ҳисоблашар эди. Т. «Ўзбекистон». 2005.
3. Каримов И.А. Бизни танлаган йўлимиздан ҳеч Ким қайтара олмайди. «Халқ сўзи» газетаси 17 май 2005 йил.
4. Каримов И.А. «Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар» рисоладасидаги сўзбоши. Т-9. Т.: «Ўзбекистон», 2001. 220-224 б.
5. Каримов И.А. Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт – пировард мақсадимиз. Т-8. -Т.: Ўзбекистон, 2000.т 462-467 б.
6. Каримов И.А. Баркамол авлод - Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. Т-6. Т.: Ўзбекистон, 1997. 324-346 б.
7. Имом Бухорий. «Ҳадис». 4 жилдлик. Т.: Қомуслар бош таҳририяти. 1993.
8. Абу Наср Фаробий. «Фозил одамлар шаҳри». – Т «Адабиёт», 1993.

9. Азизхўжаев А.А. Мустақиллик: курашлар, изтироблар, қувончлар. – Т.: «Шарқ», «Академия», 2001.
10. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. – Т.: «Янги аср авлоди», 2001.
11. Алимova Д. Инсоният тарихи - ғоя ва мафкуралар тарихидир. Т.: «Янги аср авлоди», 2001.
12. Амир Темур жаҳон тарихида. ЮНЕСКО. Париж, 1996.
13. Тилаб Маҳмудов. Авесто ҳақида. Т.: «Шарқ», 2000.
14. Абдурахимова Н., Эргашев Ф.Р. Туркистонда чор мустамлака тизими. Т.: «Академия», 2002.
15. Барот Бойқобилов. «Ўзбекнома». Т.: «Шарқ», 1999.
16. Бобоев Ғ. Ғофуров З. Миллий истиқлол мафкураси ва тараққиёт. Т.: «Янги аср авлоди», 2001. Буюк сиймолар, алломалар. Т.: «Маънавият», 1995.
17. Буюк сиймолар, алломалар. Т.: «Маънавият», 1995.

Билим ўз навбатида, билиш жараёнининг маҳсу-лидир. Билимлар энг аввало турли тушунчаларда ўз аксини топади. Тушунчалар асосида эса, хилма-хил ғоялар вужудга келади. Билимларнинг ғояга айланиши жараёнини таҳлил қилганда қуйдаги уч ҳолатга катта аҳамиятга эга:

1. Ўрганилаётган ҳодиса ёки воқеа ҳақидаги билимларнинг аниқ бўлиши. Бошқача айтганимизда, олинган янги билимлар ҳодиса ёки воқеада бўлаётган ўзгаришларни аниқ ва тўла акс эттириши.

2. Тўпланган билимларни амалиётда қўллаш учун эҳтиёж, яъни заруриятнинг ортиб бориши.

3. Билимга эга бўлган кишиларнинг жамиятда содир бўлаётган воқеалар ёки табиий муҳитда вужудга келган муаммоларни тезроқ бартараф этиш учун ўз олдиларига қўйган мақсад, вазифанинг аниқлиги, режанинг пухталиги.

Билимлар назарияга айлангунча қуйидаги уч босқични босиб ўтади:

1. Энг аввало, билишнинг турли услублар (кузатиш, ўлчаш, таққослаш, тажриба, моделлаштириш) ёрдамида янги билимлар ҳосил қилинади. Аниқроқ қилиб айтадиган бўлсак, турли ахборотлар (информациялар) билим даражасига кўтарилади.

2. Олинган билимлар асосида (анализ ва синтез, индукция ва классификация, гипотеза) янги ғоялар вужудга келади. Бошқача айтганимизда, янги билимлар асосида янги ғоялар вужудга келади.

3. Янги ғоялар маълум бир системага солинади (идеаллаштириш, формаллаштириш, дедукция ва аксиомлаштириш), яъни назарияга айланади.

Миллий истиқлол ғоясининг фуқаролар онгига сингдириш самарадорлигини оширмоқ учун, ушбу жараённинг методологик асосларини мустаҳкамламоқ даркор. Бунинг учун эса, “методология” тушунчасининг маъноси ва мазмуни, вазифалари ҳақида аниқ тасаввурга эга бўлиш лозим.

Методология фақат инсон амалий ва назарий фаолиятини тўғри ташкил қилиш йўллари, услублари ёки усулларини мужассамлаштириш билан кифояланиб қолмайди, балки ўзига тушунчаларни, принципларни, муаммоларни ва ёндашувларни ҳам бирлаштиради. Бошқача айтганимизда, методология деганда, нафақат услуб ёки усул, балки тушунчалар, принциплар, муаммолар, ёндашувларнинг мажмуаси, уларнинг маълум бир тизими тушунилади.

Методология яхлит бир бутун тизим бўлиб, у турли вазифаларни бажаради. Чунончи:

1. Методологиянинг эвристик(ижодий фикрлаш, тафаккурий) вазифаси.
2. Методологиянинг мувофиқлаштириш вазифаси.
3. Методологиянинг интегратив (яхлитлаштириш) вазифаси. Хозирги замон фан ва техника ютуқларини ишлаб чиқариш жараёнига татбиқ этиш оқибатида моддий ва маънавий ишлаб чиқариш соҳалари сони муттасил ошиб бормоқда. Ўз навбатида инсон амалий фаолиятининг тури ҳам, сони ҳам узлуксиз ўзгариб туради.
4. Методологиянинг мантиқий-гносеологик вазифаси. Методология ўзига хос, специфик аҳамиятга эга бўлган тури услубга, усулларга, принципларга ҳам эга бўлади. Ўшалар ёрдамида турли мантиқий-гносеологик тушунчалар, ҳукмларни, хулосаларни ишлаб чиқади. Янги назарияларни яратади.

Талабалар мустақил таълими мавзулари

ТМТ мавзулари

Маш-т	ТМТ №	Талабалар мустақил таълими мавзуларининг номи	Адабиёт
1	1. 2.	Этномаданиятнинг ёшлар тарбиясида намоён бўлиши Этномаданият ва миллий ғоянинг ўзаро алоқадорлиги ва унинг ўзига хос хусусияти	А- 2,6,12,18 31 Қ- 10,13,14, 15,19
	3. 4.	Миллий ўзликни англашда миллий ғоянинг ўрни Маънавий қадриятлар миллий ўзликни англашнинг асосий омили	А- 2,6,12,18 Қ- 10,13,14, 15,19.
2.	5. 6.	Миллий ғояни шакллантиришда ва тарғиб қилишда ОАВнинг ўрни Ахборот хавфсизлигини таъминлашнинг шарт шароитлари ва асосий мезонлари	А-2, 6,12,18, 32 Қ- 10,11,13, 14,15,19.
3.	7. 8.	Иқтисодий тараққиётнинг мафкуравий мезонлари Демократик шароитда моддий ва маънавий ҳаёт уйғунлиги	А- 12,14,18 33 Қ- 6,9,12,18 20.

4.	9. 10.	Таълим ва тарбиянинг ўзаро боғлиқлиги, унинг йўналишлари Тарбияни шакллантиришнинг мафкуравий хусусиятлари	А- 1,2,6,10, 12,14,34 Қ-6,9.
5.	11.	Нодавлат нотижорат ташкилотларнинг ижтимоий сиёсий ҳаётдаги аҳамияти	А- 1,2,6,10, 12,14,34 Қ-6,9.
6.	12. 13.	Мафкуравий тарбияда миллий қадриятларнинг намоён бўлиши Мафкуравий тарбиянинг жамиятдаги вазифалари ва унинг ривожлантиришнинг концептуал асослари	А- 1,2,6,10, 12,14,35, 36 Қ-6,9,21.
7.	14. 15. 16. 17.	Амир Темур шахсининг аҳамияти ва жаҳондаги ўрни Амир Темур давлатининг ғоявий-ҳуқуқий асослари Бунёдкор ғояларнинг тарихий илдизлари Темур тузуклари- авлодларга қолдирилган буюк меросдир	А- 1,2,6,7, 10,13,37 Қ- 4,13,16,
8.	18. 19.	Соғлом турмуш тарзини шакллантиришнинг фалсафий мазмуни Соғлом турмуш тарзи ва анъаналар..	А- 1,2,6,7, 10,13,38 Қ- 4,13,16,
9	20.	Миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликнинг миллий ғояда намоён бўлиш хусусиятлари	А- 14,18,38 Қ-17

Avesto – zardushtiylik dinining muqaddas kitoblari to'plami. Markaziy Osiyo xaqqlarining miloddan avvalgi davrdagi ijtimoiy-iqtisodiy hayoti, diniy qarashlari, olam va odam to'g'risidagi tasavvur, urf-odat va ma'naviy qadryatlari haqida ma'lumot beruvchi asosiy manbaa.

Adolat - ijtimoiy ahloqiy va mafkuraviy tushuncha. Millatning ijtimoiy siyosiy hayotida katta rol o'ynaydi. Muayyan ijtimoiy guruhlar va ayrim shaxslarning ta'limotlarini o'zida aks ettiradi.

Aksiologiya- qadryatlar haqidagi fan. Jamiyat, inson uchun ahamiyatli bo'lgan barcha narsa, hodisa va voqealar : erkinlik, tenglik, tinchlik, haqiqat, ma'rifat, madaniyat, go'zallik, an'ana, urf-odat, udum qadryat hisoblanadi. Qadryatlar milliy, mintaqaviy, shaxsiy, umuminsoniy bo'lishi mumkin.

An'ana - madaniy tajribaning u yoki bu unsurlarini saqlaydigan, avloddan avlodga o'tadigan, o'tmishdan kelajakka meros qoladigan, jamiyat hayotining turli sohalarida namoyon bo'ladigan, ijtimoiy jarayonlarning uzviyligini bog'lashga xizmat qiladigan qadryat.

Aqida - dindorlar uchun majburiy hisoblangan shak keltirmasdan, muhokama yuritmasdan e'tiqod qilinishi lozim bo'lgan diniy talablar.

Bilim - borliqning ideal obrazi, ijtimoiy-tarixiy amaliyoti tekshirilgan va mantiqan tasdiqlangan voqelikni bilish jarayonida eoshilgan natijasi.

Vijdon – yaxshilik nimayu, yomonlik nimaligiga javob beradigan ichki ishonch, o'z xatti-harakatlari uchun mas'uliyatni anglash. Vijdon shaxsning axloqiy jihatdan o'z-o'zini nazorat qila olish, o'zida axloqiy burchni mustaqil shakllantirish hamda, o'zidan uni ado etishni talab qilish va o'z xatti-harakatlariga baxo berish qobilyatini ifodalaydi.

Geosiyosat – atamasi muayyan bir mamlakat o'rni tabiiy boyliklari, iqlimi va boshqa geografik omillarining davlat tashqi siyosatiga ta'sirini ifodalash uchun ishlatiladi. Geosiyosat tushunchasi shved olimi R.Chellen tomonidan muomalaga kiritilgan.

Demokratiya – fuqaro erkinligi va tengligi qonunlarda mustaxkamlangan, xalq xokimiyatligining vosita va shakllari amalda o'rnatilgan va yuzaga chiqarilgan siyosiy tuzum. Demokratiya davlat bilan inson munosabatlarini belgilaydi. Demokratiyaning asosiy talablari : ko'pchilik xokimiyati, fuqarolar teng xuquqligi, ulur huquq va erkinliklari himoyalanganligi, Konstitutsiya va qonunlarning ustuvorligi, xokimiyatning bo'linishi, davlat boshlig'i va vakolatli organlarning saylab qo'yilishi.

Dunyoqarash – dunyoga va insonning undagi o'rniga, shularning o'z atrofidagi voqelikka va o'z-o'ziga munosabatiga bo'lgan umumiy qarashlar tizimi. Dunyoqarash kishining millati, yoshi, hayot tajribasi, bilimi, mafkurasi bilan bog'liq.

Islom - jahonda keng tarqalgan dinlardan biri. Islom diniga e'tiqod qiluvchilar arabcha muslim deb ataladi. Jahonda qariyb 1,2 mlrd. kishi islomga e'tiqod qiladi. Musulmonlardan 2/3 qismidan ko'prog'i Osiyoda yashaydi va bu qit'a aholisining 20%idan ortiqrog'ini tashkil etadi. Qariyb 30% musulmonlar Afrikaga to'g'ri keladi. Dunyoda musulmonlar jamoalari

mavjud bo'lgan 120 dan ortiq mamlakatdan 40 dan ziyodida musulmonlar aholining ko'pchiligini tashkil qiladi.

Manfaat – individ va ijtimoiy guruhlar faoliyatining asosiy sababi. Manfaat faoliyatni keltirib chiqaribgina qolmay, uning yo'nalishi, vosita va shakllari, maqsadini ham belgilab beradi.

Mafkura – muayyan ijtimoiy gurux, qatlam, millat, xalq, jamiyat, davlat manfaatlari, orzu-istak va maqsad-muddaolari ifodalangan g'oyaviy-nazariy qarashlar va ularning amalga oshirish tizimi. Unda manfaatlari ifodalanayotgan kuch va qatlamlarning o'tmishi, bugungi kuni va istiqboli o'z ifodasini topadi. Insoniyat tarixida turli tuman mafkuralar bo'lgan.

Mafkuraviy immunitet- ma'lum bir shaxs yoki ijtimoiy guruxda o'ziga xos bo'lgan qat'iy, barqaror, sog'lom mafkuraviy qarashning shakllanganligi, ma'lum mafkura tamoyillarini ular tomonidan o'z ijtimoiy-siyosiy faoliyati va yashash mezoniga aylantirganligi.

Mafkura evolyutsiyasi - muayyan maqsad va manfaatlarni ifoda etuvchi g'oyaviy-nazariy qarashlar tizimining vujudga kelishi, rivojlanish va intihoga etish jarayonini ifodalovchi tushuncha.

Mafkura yakkahokimligi – muayyan bir davlat, jamiyat yoki ijtimoiy guruh davlatlarda yagona mafkuraning to'la hukmronligini unga xos tamoyillarning o'zgarishlar asosida jamiyat hayotida qat'iy va mutlaq tartibda o'rnatilishini ifodalaydigan tushuncha

Mafkuraviy beqarorlik – kishilik jamiyatiga xos muayyan xususiyatlardan biri bo'lib, u mafkuraviy sohadagi tamoyillarning qaror topmaganini, doimiy va muhim bo'lmagan kabi ma'nolarni anglatadi.

Mafkuraviy vaziyat – muayyan mintaqa yoxud mamlakat hayotida mafkuralarning o'rni va mavqei, ular o'rtasidagi munosabatlar bilan bog'liq jarayon va shart-sharoitlar majmui.

Mafkuraviy markazlar – muayyan g'oyani ilgari suruvchi, targ'ibot va tashviqotning turli usul va vositalari orqali odamlar ongi, ruhiyatiga ta'sir etuvchi kishilar uyushmasi, tashkilot yoki muassasalar.

Mafkuraviy maqsad – ijtimoiy qatlam, siyosiy guruh, millat, jamiyat manfaatlari, orzu-intilishlari va xohish-irodasini ifoda etuvchi tushuncha.

Mafkuraviy muammolar – g'oyaviy beqarorlikka chek qo'yish, mafkuraviy bo'shliqni to'ldirish, mafkuraviy taxdidni oldini olish, mafkuraviy immunitet hosil qilish bilan bog'liq masalalar majmui.

Mafkuraviy plyuralizm – ijtimoiy – siyosiy hayotda turli qatlam, partiya, guruhlar manfaatlarini ifoda etuvchi g'oyaviy rang-baranglikni, qarashlar va fikrlar xilma-xilligini ifodalaydigan tushuncha.

Mafkuraviy poligon – odamlar va xalqlarning qalbi va ongini egallashga qaratilgan turli g'oyalarning sinov maydoni.

Mafkuraviy profilaktika – ijtimoiy institutlar tomonidan amalga oshiriladigan turli shakllardagi g'oyaviy-tarbiyaviy, ma'naviy-mafkuraviy ishlar majmui bo'lib, u butun g'oyaviy tarbiya tizimini qamrab oladi.

Mafkuraviy siyosat – muayyan g'oyaviy qarashlar tizimini odamlar ongiga singdirish, zararli ma-naviy-mafkuraviy ta'sirlar, turli ko'rinishdagi tazyiqlarning oldini olishga qaratilgan uslub va vositalar hamda ularni ishlab chiqish, tartibga solish va boshqarish bilan bog'liq faoliyat majmui.

Mafkuraviy tarbiya – inson, ijtimoiy guruh, millat, jamiyat dunyoqarashini shakllantirishga, ularni muayyan maqsadlarni ifoda etadigan g'oyaviy bilimlar bilan qurollantirishga yo'naltirilgan jarayon.

Mafkuraviy xavfsizlik – shaxs, millat, jamiyat, davlatning xilma-xil shakllarda namoyon bo'ladigan mafkuraviy tajovuzlar, turli mafkuraviy markazlarning buzg'unchilik ta'siridan himoyalanganlik darajasini tavsiflovchi tushuncha.

Ma'naviyat – insonni ruxan poklanish, qalban ulg'ayishga chorlaydigan, odamning ichki dunyosi, irodasini baquvvat, iymon-e'tiqodini butun qiladigan, vijdonini uyg'otadigan beqiyos kuch, uning barcha qarashlarini mezoni.

Mentalitet – ayrim kishi va ijtimoiy guruxga xos aqliy qobiliyat darajasi, ma'naviy salohiyat. Individual va ijtimoiy ongning ichki qatlamlarida joylashgan bo'lib, muayyan iayyorgarlik, yo'l-yo'riq va moyillik asosida individ yoki ijtimoiy guruxlarning ish tutish usuli, fikr yuritish, dunyoni idrok etish va faxmlashning ma'lum tarzidir.

Millat – uzoq davom etgan, ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va madaniy jarayonda, aniq xududiy doirada til va o'zlikni anglash barligi asosida shakllangan xalq etnik tarixining eng yuksak cho'qqisi, o'ziga xos madaniyat, ong va mentalitet asosida tarkib topgan ijtimoiy birlik shalki.

Millatlararo totuvlik – milliy istiqloq mafkurasining asosiy g'oyalaridan biri muayyan hudu, davlatda turli millat vakillarining baxamjihat yashashi, hamkorlikda faoliyat yuritishini ifodalovchi tushuncha.

Milliy istiqloq mafkurasining bosh g'oyasi – O'zbekiston Prezidenti I.A.Karimovning asrlarida asoslab berilgan bo'lib, mamlakatimiz taraqqiyotining asosiy maqsad – mudaolarini ifodalaydi.

Milliy g'oya – muayyan millat hayotiga mazmun baxsh etadigan, uni ezgu maqsad sari etaklaydigan fikrlar majmui. U millatning o'tmishi, buguni va istiqbolini o'zida mujassamlashtiradi, uning tub manfaatlarini ifodalaydi. Milliy g'oya o'z mohiyatiga ko'ra xalq, millat taqdiriga daxldor bo'lgan qisqa yoki uzoq muddat xal etishi kerak bo'lgan vazifalar va mo'ljallarni ham aks ettiradi.

Milliy g'urur – har bir millatning o'z-o'zini anglashi natijasida sodir bo'ladigan ichki ruhiy kayfiyat. Bu tuyg'u o'z ona zamini, avlod-ajdodlari tomonidan qoldirilgan moddiy ma'naviy merosdan, o'z millatining jahon tsivilizatsiyasiga qo'shgan hissalaridan, o'zga millatlar oldidagi qadr-qimmatini, obro'-e'tibori bilan faxrlanish hissiyotidir.

Tasavvuf, sufiylik – islomda insonni ruhiy va ahloqiy jihatdan komillik sari yo'llovchi ta'limot. Tasavvuf so'zining o'zagi va mazmuni haqida olimlar turli fikrlar va taxminlar bildirishgan.

Fuqarolik jamiyati – Konstitutsiyaviy huquq nazariyasida huquq va demokratiyaga asoslangan ijtimoiy hayotning zarur oqilona usuli; insonga uning iqtisodiy, siyosiy va madaniy hayoti shakllarini erkin tanlash kafolatlanadigan, qonun ustuvorligi va inson huquqlari hamda erkinliklari qaror topadigan, ko'ppartiyaviylik, siyosiy institutlar, mafkura

va fikrlarning xilma-xilligi ta'minlanadigan hamda o'zini – o'zi boshqarish organlarining mavqei baland bo'lgan ijtimoiy tizim.

Shaxs - alohida individ, mohiyatdan yaxlit ijtimoiy-ahloqiy olam. U o'zida inson mohiyatini, uning mavjudot sifatidagi qadryatini mujassam etadi.

Bunyodkor g'oya – 1) O'zbekiston Prezidenti Islom Karimov tomonidan nazariy jixatdan asoslab berilgan tushuncha; 2) jamiyat va odamlarni, turli gurux va qatlamlar, millat va davlatlarni taraqqiyot sari etaklovchi, xalqni ezgu maqsad yo'lida birgalikda xarakat qilishga undovchi g'oya.

Buyuk davlatchilik shovinizmi – bir davlatning boshqa bir davlat yoki davlatlar ustidan siyosiy, mafkuraviy, iqtisodiy va xarbiy xukmronligini o'rnatishga qaratilgan nazariya va amaliyot.

Vayrankor (buzg'unchi) g'oya – 1) bunyodkor g'oyalarga zid bo'lgan, yovuzlik va jaxolatga xizmat qiladigan g'oyalar majmuini ifodalaydigan tushuncha.

Vatan ravnaqi – milliy mafkuraning Islom Karimov tomonidan asoslab berilgan g'oyalardan biri. Prezidentimiz Vatan ravnaqi g'oyasini ilgari surar ekan, uning mazmunini xar bir kishining manfaatlarini yurt manfaatlari bilan uyg'unlashtiruvchi bunyodkorlikka undovchi g'oyadir.

Davlat mafkurasi – muayyan davlatda amal qiladigan, ba'zan rasman belgilab qo'yiladigan g'oyaviy-nazariy qarashlar, mafkuraviy tamoyillar tizimi.

Diniy bag'rikenglik (tolerantlik) – xilma-xil diniy e'tiqodda bo'lgan kishilarning olijanob g'oya va niyatlar yo'lida xamkor va xamjixat bo'lib yashashi, kishilik jamiyati ravnaqi yo'lida xizmat qilishni anglatadi.

Diniy g'oyalar – diniy da'vatlar, aqidalar, iloxiy qadriyat va maqsadlar ifodalangan qarashlar majmui.

Dunyoviy g'oya – 1) muayyan g'oyalarni ifodalash uchun qo'llaniladigan tushuncha; 2) jamiyat va insonni ezgu maqsadlar sari etaklaydigan sog'lom fikrlar majmui.

Istibdod mafkurasi – bosib olingan xalq yoki yurtni turli yo'l va vositalar bilan tutqunlikda saqlab qolishga, unda yashaydigan kishilar tafakkurini qaram qilishga qaratilgan g'oyaviy qarashlar, mafkuraviy usullar tizimi.

Komil inson – milliy mafkurasining asosiy g'oyalardan biri. Komil inson g'oyasi va uni amalga oshirishga bo'lgan intilishlar insoniyat tsivilizatsiyasining ma'no-mazmunini tashkil qiladi.

Kosmopolitizm (grekcha “kosmopolities” – dunyo fuqarosi) – “jaxon davlati” tuzishni va “jaxon fuqaroligi”ni targ'ib qiluvchi ta'limot.

Liberalizm (lotincha “liberalis” – erkinlik) ijtimoiy xayotning barcha soxalarida erkinlik ustuvor bo'lishini, jamiyatning evolyutsion rivojlanish yo'lini e'tirof etuvchi va asoslovchi nazariya, amaliyot, ijtimoiy-siyosiy va mafkuraviy oqim.

G'oya – inson tafakkurida vujudga keladigan, ijtimoiy xarakterga ega bo'lgan ruhiyatga kuchli ta'sir o'tkazib, jamiyat va odamlarni harakatga chorlaydigan, maqsad va mudao sari etaklaydigan kuchli, teran fikr.

G'oyaviy bo'shliq – muayyan sharoitda jamiyat, undagi toifa va qatlamlarning ongida sodir bo'ladigan g'oyasizlik, mafkuraviy vakuum holati.

G'oyaviy zaiflik - jamiyat, davlat yoki xalqning mafkuraviy masalalarda uyushmagani, ma'naviyatga etarli e'tibor bermagani, tarbiya sohasida o'zi bo'larchilikga yo'l qo'yilgani natijasida sodir bo'ladigan g'oyaviy ojizlik holati.

G'oyaviy ziddiyat – turli manfaat, maqsad va intilishlarni ifodalovchi g'oyalar va ularga tayanadigan kuch va xarakterlar o'rtasidagi qarama-qarshi munosabatni ifodalovchi tushuncha.

G'oyaviy parokandalik – jamiyat, xalq, ijtimoiy qatlamlarining o'z maqsadlarini aniq-ravshan belgilab olmagani, orzu-intilishlari va manfaatlarini ifoda etadigan mafkura yaratmagani sababli ijtimoiy ongda va ma'naviy hayotda yuzaga keladigan g'oyaviy beqarorlik.

G'oyaviy savodsizlik – mafkuraviy jihatdan etarli bilim, malaka, ko'nikmaga ega bo'lmagan insonlarga xos bo'lgan xususiyat.

G'oyaviy tajovuz – muayyan bir jamiyat yoki millat, ijtimoiy qatlam yo guruh ongi va ruhiyatiga tashqaridan o'tkaziladigan mafkuraviy ta'sir, begona va yot maqsad-manfaatlarga xizmat qiladigan g'oyaviy bosqinchilik.

G'oyaviy turg'unlik – muayyan mafkura tizimidagi takomillashish va yangilanish jarayonining to'xtab, mafkuraviy aqidalarning real hayot, amaliyotdan uzilib qolishi.

G'oyaviy qaramlik – millat, jamiyatning o'z manfaatlari va maqsadlariga mos kelmaydigan, unga zid bo'lgan g'oyaviy oqimlarga bog'liqligi, yot va begona g'oyalarga bo'ysunishini xarakterlovchi xolat.

GLOSSARY subject "Principles of Spirituality"

A

Absenteeism (Latin absentia absence) - evasion of political participation, political apathy. Causes of absenteeism are: lack of identity accepted norms of political culture, loss or lack of group identity, extreme distrust of political institutions, a sense of helplessness and inability to influence the power, a high degree of satisfaction with personal interests, generating a sense of uselessness policy. A can be a consequence of an extreme degree of satisfaction or dissatisfaction with the social and economic conditions. A can be seen as evidence of political stability and as a consequence of the loss of power by the support of society.

Authoritarianism (Latin auctorial power, influence) - the political regime, characterized by the monopoly of power of one person, group or party. Under authoritarian rule, as opposed to totalitarianism, remain differentiated relationship between the state and society. To authoritarian regimes include oriental despotism, tyranny, oligarchy, dictatorship of the ancient Roman Empire, feudal states of medieval Europe, the absolutism of modern times, the political regimes of the European countries in the period between the I and II World War, and today - most of Asia, Africa the East.

"Avesta" - an encyclopedic "work, by the people of Central Asia at the turn of the 1st and 2nd millennia BC." Avesta "is written in the sacred Avestan language of the ancient Khorezm. During the millennium "Avesta" existed only orally in people's memory, and neredavalas from one generation to the next by learning by ear. She also recorded for a

millennium (from the III. BC to the VI century AD.). Much was lost .V "Avesta" the antagonism between good and evil is specified as the antagonism between light and darkness, water and drought, and the desert oasis of order and disorder, health and illness, life and death, of piety and filth, truth and falsehood, labor and robbery , settled and nomadic. The man in the principles of freedom and can be on one side or another. It can contribute to the victory of both good and evil. But can not help to win any, but only moral, above all sincere and truthful person. Hypocrisy and lies are evil. The basic moral law: "Purity in thought, word and action," or "good thoughts, good words and good deeds."

Avlona, Abdullah - an outstanding statesman and public figure of Uzbekistan, a prominent scientist, who made a great contribution to the development of science and education, a poet and journalist, one of the leaders of the movement dzhadedes . Abdulla Avloni was flamboyant innovator in everything he did, he had extensive knowledge, sought to teach the people, he called through education and knowledge to go to a rapprochement with all the advanced nations of the world. But most of his designs and ideas remained unfulfilled, because the new government are wary of all those who have been extensively educated, knowing each of them advocate nationalist ideas carried by the Bolsheviks considered primarily Jadid.

Al-Bukhari (full name - Abu Abdullah Muhammad Ibn Ismail Ibn Ibrahim Ibn al-Mugiyra Bardazbek ibn al-Dzhuafy al-Bukhari) - eminent Muslim scholar, consummate scholar and interpreter of the hadith (traditions about the actions, statements and sayings of the Prophet Muhammad), was born in 810 in Bukhara.

AL Maturidi (full name - Abu Mansur Muhammad ibn Muhammad al-al-Maturidi Samarkandi, end IX. - 944) - an outstanding representative of Kalam, ie Muslim theology, the creator of the Samarkand school Kalam and Islamic philosophy, known as a great mentor Mutakallims (kalam scholars) Maverannahr. Abu Mansour al-kalam Maturidi introduced in Muslim theology and new ideas and the spirit of free thought, attached great importance to knowledge and reason, in opposition to the religious traditions of orthodoxy wisdom and tolerance.

AL-Fergana (full name - Abul Abbas Ahmad ibn Muhammad ibn Kathir al-Fergani and died in Egypt after 861) - a native of Ferghana, known throughout the world as a prominent astronomer, mathematician and geographer. In medieval European literature, he was known as Alfraganus. Al Fergani received primary education and has emerged as a mature scholar at home - in the cities and Cuvée Mawérannahr. The range of his interests is very wide. Works of Al Fergani shows that the scientist to perfection the art of constructing various types of astronomical instruments by which to monitor the movement of the heavenly bodies, lunar and solar eclipses. He was interested in scientific issues such as the solstice, equinox, the length of the year, month, day, the timing, size and coordinates of the stars, the distances between the planets and the stars, etc. Determination of Al Fergani magnitude 1 ° of a meridian in 113.3 km is very close to modern mennym data (111.1 km). Al Fergani in the history of astronomy and mathematics has a place alongside such luminaries of science as Ptolemy, al-Khwarizmi, Galileo Galilei, Leonardo da Vinci, Copernicus, Isaac Newton. In 2007, he erected a monument in Egypt.

Al-Khwarizmi (full name - Abu Abdullah Muhammad ibn Musa al-Khwarizmi, 783-850 years.). - The greatest scholar of the early medieval Islamic East, whose works are not only absorbed all the scientific and cultural achievements of previous eras and reflected scientific research of his time, but also greatly expanded the boundaries of the real and the possibilities of human cognition. He has long led the Academy ("Bayt al-Hikma"), the Arab Caliphate in

Baghdad. By unanimous recognition experts, al-Khwarizmi is the founder of the fundamental exercises in algebra, new concepts of algebraic solutions to many math problems. Thanks to the tireless research activities of al-Khwarizmi's algebra for the first time of the auxiliary equipment auxiliary astronomy becomes an important part of self-mathematics.

AMIR TEMUR (1336-1405 gg.) - One of the most important figures in history. Image of Amir Temur as a great statesman and reformer of the Middle Ages, a courageous advocate of justice, patron of science and culture have survived centuries, against various ideological influences, jealous and unfair ratings. Amir Temur belong to the wise words: "The Council, prudence, deliberation ten times more useful in politics than the force of arms." In modern language, this means nothing, as the solution of disputes through political dialogue and preventive diplomacy. Temur greatness consists in the fact that history has assigned to it pursuant several landmark mission.

Anarchism (Gr. anarchia anarchy) - political ideology, proclaiming the need to destroy the state and replace all forms of coercive power of free and voluntary association of citizens - tion. State in A. identified with violence and coercion are incompatible with individual freedom as the highest social value.

AT-Tirmidhi, Abu Isa Muhammad (full name - Abu Muhammad ibn Isa ibn Musa ibn Savra Dahhak al-Sulami, 824-892) - a famous research scientist involved in the collection, processing and critical rigorous systematization Hadiths - stories about life, work and precepts of the Prophet Muhammad, a native of Termez, recognized in the Muslim world as a great Muhaddith. He traveled extensively in the Muslim cities of the East, has long lived in Iraq, Isfahan, Khorasan, Mecca and Medina. During these travels he collected very valuable information on the history, Islamic law (fiqh) and hadith. Isaat-Tirmidhi as a scientist-researchers shaped by such wonderful teachers, as Imam al-Bukhari, Imam Muslim, Imam Abu Dawood, Ibn Qutaiba Side, Ishaq ibn Musa ibn Mahmud Geylang etc. Continuing their tradition, he became mentor of many scientists who have left an indelible mark on the history and the Hadith-administered.

ANTHEM (gren.) - solemn song, usually accompanied by music. There are hymns state, revolutionary, military, religious, in honor of a historic event, hero, etc. Hymns have a significant place in the socio-political life, they are one of the media campaign, mobilizing and organizing power. Hymns are designed for mass perception and performance. As a rule, the hymns are different imagery of a literary text, a broad, catchy melody, a clear and measured (marching) rhythm and usually majestic character of the music.

Anthem UZBEKISTAN. Po this occasion held another meeting with the composer M. Burkhanova poet Abdullah Aripov. Their joint work began on composing text of the anthem. And once again the melody M. Burkhanova wins. Majestic simplicity and solemnity sound noble theme song, its pathos with marked "portrait" features Uzbekistan survived decades. True, the new edition, Anthem is a symbol of Uzbekistan - an independent state, its sovereignty

ADDICTION - self-surrender, a foreign power, the lack of independence, freedom, sovereignty deprivation symptoms, the result of the capture of countries and territories by establishing their rule over another State, or by other means. Dependent territories or subject to state metropolises in the political, economic, legal, cultural and spiritual way. Legislative Chamber - the lower house of the bicameral parliament of Uzbekistan. Undertaking all the preparatory

work for the establishment and improvement of laws, which are then transmitted to the Senate and the President of the Republic. Is a permanent, permanently working chamber, in contrast to the Senate, which convened in the Senate of the statutory deadlines.

----- **B** -----

Bureaucracy (French bureau bureau office and Greek. Kratos strength, power, domination) - layer of people who are professionally engaged in the management and execution of the decisions of higher authorities. The activity of this layer is based on the division of roles and functions through clear rules and procedures.

BERUNI, Abu Rayhan (full name - Abu Rayhan Muhammad ibn Ahmad al-Biruni, 973-1048) - one of the most outstanding representatives of the world of culture and science, a large early medieval encyclopedist, "great horezmiets," as it is called in the world literature. Born in Kyat - the ancient capital of Khorezm, got my education and has emerged as one of the greatest scholars of his time. In 1973 by the UNESCO a world scale was celebrated the 1000th anniversary of the birth of Beruni. Biruni was instrumental in the formation and activities of the Academy of Mamun - one of the largest research centers at the time, located in Khorezm. In the future, a scientist for some reason had to leave their homeland and settle in Ghazni. Major credit Biruni was the fact that it is largely not only to develop the natural sciences and philosophical ideas of Aristotle, but approached them critically, fruitful ideas put forward to overcome a number of insolvent parties peripatetism attempted to supplement his ideas of atomism.

Biruni left a huge legacy, which has more than 160 publications, translations from a number of other languages, as well as correspondence with other scientists. These works have earned a reputation as one of the most reliable sources for unparalleled breadth and depth of scientific problems to solve them. Among them are world renown acquired such in truth encyclopedic works as "The monuments of the past generations," "Surveying", "India", "Canon Masuda", "Pharmacognosy," "Mineralogy", etc. They started into the others since Middle Ages, and especially intense - the second half of XIX century., in particular, Latin, English, German, French, Turkish, Persian and other languages. Uzbek scientists make a major contribution to the study of the scientific heritage of Abu RayhanaBeruni. In particular, they were prepared and published in Uzbek and Russian multi-volume scholarly edition of his works, which are carried out in-depth studies of various aspects of his scientific legacy. There is a growing interest in him from the world community. Uzbekistan has established a State Prize for Science and Technology,. Abu RayhanaBeru no, his name is given to the city in Karakalpakstan, a number of settlements, mists, streets, etc.

Behbudov, Mahmudhodzha (1875-1919) - the founder and leader of Jadid movement in Turkestan, an outstanding educator, journalist and social activist. Born in Samarkand, the family priest, studied at starometodnoy school, a madrassa, served as a clerk in the court and was the mufti. For this reason, in some papers he signed, "Mufti Mahmudhodzha Behbudi." In the 1900-1914 years. he traveled to. Arabia, Egypt, Turkey, visited Kazan and Ufa. Behbudi theoretically substantiated the need for new, jadid, schools in Turkestan and support

activities to develop them. For these schools, they were written and published more than one hundred books and manuals, including the general geography and calligraphy, "A Brief History of Islam", "religious practices of Islam", "Introduction to the geography of population", "A Brief Geography of Russia."
Beauty - all the beautiful, wonderful, and all that is aesthetic and moral enjoyment, uplifts and harmonizes the inner world of man. In the works of local authors stated objective beauty, its relationship with the social ideal.

----- C -----

CITIZENSHIP - legal persons belonging to a particular state, which was subject to the State regardless of whether the citizen within or outside the national territory. The Constitution establishes a single citizenship for the whole territory of the Republic of Uzbekistan. This means, first, unity, integrity and the integrity of the state, and secondly, the fact that all citizens, including citizens of the Republic of Karakalpakstan, have the same political and legal status, are equal before the law and are competent subjects state-legal relations and thirdly, the Uzbek citizens throughout the country provides the same state-legal (and judicial) protection of their constitutional and other rights and legitimate interests. Now is the Law of the Republic of Uzbekistan "On Citizenship", adopted July 7, 1992, which defines the grounds and procedures for the acquisition and loss of nationality.

CIVIL SOCIETY - sovokupnostsotsialnyh entities: groups, communities, organizations, associations, joint specific economic, ethnic, cultural, religious and other interests that are implemented outside the scope of the term to some reports gosudarstva. Po GO was first used in England in 1594, and its specific meaning he bought in Scotland in the XVII century, and in Germany in the XIX century. Originally GO interpreted as a society nedespoticheskome state, but in the philosophy of Hegel GO determined as a sphere of social life, located between the family and the state according to Hegel, G. arises from the physical and social needs, it individuals pursue their own interests within the prescribed limits. In modern science, it is assumed that the structure of civil society include: private property and the various non-economic structures, family, association, formed on ethnic, religious or any other grounds, local authorities, etc. GO performs several important functions: it provides the individual's autonomy and the feasibility of private interests, regardless of the state, provides a guarantee of human rights, limits the scope of the state, is the social basis of democracy and the rule of law.

Cabinet of Ministers - is a collective body, who heads the executive branch of the state and issues legal acts on its behalf. Chapter XX of the Constitution and the Law "On the Cabinet of Ministers of Uzbekistan", adopted in 1993, define the structure of the Cabinet of Ministers, the formation, the main powers, organization and procedures of its activities. The Cabinet of Ministers, the order of its formation, objectives and key activities, relationship with the President and the Oly Majlis in general governed by the Constitution of the Republic of Uzbekistan. However, the Law of the Republic of Uzbekistan "On the Cabinet of Ministers" in more detail reveals the legal status of the Cabinet of Ministers. In accordance with this law to the Cabinet of Ministers consists of the Prime Minister, Deputy Prime Minister and the Deputy Minister, ministers, chairmen of state committees, other heads of state and economic management.

CONSTITUTION (from lat.sop & Eno - order, order) - the basic law of the state. Some

countries also used the term "political constitution" (Mexico), "constitutional law", etc. In most of the constitution - a single document (the consolidated constitution), in others it consists of several laws recognizing basic (Israel, Sweden and others .) in the UK operates unconsolidated constitution, that is not formally adopted constitution. Something similar occurs in New Zealand, where the constitution is made up of ordinary laws, legal precedents and constitutional traditions.

The Constitution is characterized by special content, order acceptance and change, a special legal effect. The norms of the Constitution establishes the basis of the legal status of the individual, social and political system, determine the highest authorities of the State and the order of their formation, establish the principles of local self-government. Constitution - the supreme law, and the political and ideological document. Its content reflects the actual situation of different social groups. Consolidate democratic constitutions obshchegumannye principles of humanity, such as the power of the people, democracy, human rights, etc. Constitution - the basic law of the state, adopted December 8, 1992 consists of a preamble, six sections, 26 chapters, 128 articles. According to the results of a referendum held on 27 January 2002, and in accordance with the adopted based on this Law of the Republic of Uzbekistan dated April 24, 2003, the Constitution was amended and supplemented.

The Koran (Al-Qur'an - "read aloud by heart") - the main holy book of Muslims, record his sermon the Prophet Muhammad (570 - 632 years.) In the form of a "prophetic revelations", mainly in Mecca and Medina, between 610 and 632 years . During the life of Muhammad the Koran mainly transmitted by memory. The first records of the full text of the Koran appeared in the circle of the closest associates of Muhammad after his death in 632, and differed from each other. Between 650 and 656 years. on the orders of Caliph Uthman, a list of the Koran, gradually replacing other records and subsequently recognized canonical.

The Qur'an contains 114 verses (Sura - "overriding") of various sizes (from 3 to 286 ayats) (verse - "sign", "miracle", "sign"), most of the text of the Koran - the dialogue between God, "speaking" from the first or a third person, or through an intermediary (the spirit, Gabriel, but always through the mouth of Muhammad), and opponents of the Prophet of Allah, or treatment with admonitions and instructions of the followers of Muhammad.

CULTURE (lat.cultura - cultivated, nurtured subjected to meaningful human intervention) the Uzbek word for "culture" - the word "Madaniyat" - is derived from the Arab city of Medina (in Uzbek "Madina") - a sacred place of pilgrimage for Muslims, for the first Muslims have received education and training in Medina.

Culture - a set of spiritual and material wealth, man-made, as well as ways and means of reproduction, and increase the number and improve the quality of these resources. Outside the society has no culture. Any change in the social relations have an impact on the culture, and it indicates to what consequences these relationships. For this reason, culture is not only about the past and the present but for the future.

The Central Asian Renaissance - was observed in most of Eastern Islamic countries, including in Transoxiana, in VIII-XIII cc. general socio-political development and the rapid development of science, culture and spiritual life. This was facilitated by the establishment of the vast territory of the Arab Caliphate, with a single Islamic ideology, a single Arabic as the language of science, culture and spirituality, thereby ensuring the stability of the creative and constructive atmosphere, the possibility of exchange and mutual achievements mental activity

of dozens of nations, increasing trade and cultural relations between various countries of the Middle East, as well as with China, exchange of spiritual tsennostyami. Byli made significant progress in the development of cultural centers, including Bukhara, Samarkand, Khiva, Termez in organizing large libraries, build amazing architectural structures in the growth of madrassas where he taught, along with the religious and ethical, secular jurisprudence. **"The Code of Temur"** - reveals views Amir Temurana social and political life, the rule of law and the moral foundations of society. At the beginning of this document sets out the general rules to be followed in the administration of the state government. **CIVILIZATION** (from lat.civil, "city", "civil Dansky») ■ - a set of achievements material and spiritual culture. These achievements accumulated, compared, selected and in some extent systematized in the cities, in the civil society. The concept of "civilization" has historically acquired different interpretations. Originating as the definition of special lifestyle and economy (the city), it then came to mean "civilian" as anti - vopostavlenie social groups such as the military and the clergy - WIDE. In this meaning of "civilization" is the way of life, the level of material and spiritual culture, which excludes the dominance and dominance in society warlords and clerics. **CHULPAN, Abdulhamid Suleiman oglu** (1897 - 1938) - one of the most prominent Uzbek society GOVERNMENTAL leaders, educators and representatives of poetry a., was born in Andizhane. Kak and Abdullah Kadiri, Fitrat, Elbek and other top representatives of Uzbek literature and luminaltitelstva, Chulpan was arrested and shot as an "enemy of the people." In 1954, he was posthumously acquitted, but only after 37 years, in 1991, published a collection of his selected works. For this book Chulpan was awarded (posthumously) the State Prize of Uzbekistan named. Alisher Navoi. Currently named Chulpan named Uzbek state publishing house, streets and schools.

----- **D** -----

Domestic policy, the activities of state bodies, political parties, social organizations and movements within a given society. It is aimed at the normalization of relations between different social groups, nations, and the goals and objectives of these social communities.

DEMOCRACY - translated from the Greek as "democracy" or, in other words, the "government of the people, by the people and for the people." Derived from this understanding of democracy is its broader interpretation of the second - the form of the device of any organization, based on equal participation of its members in the management and decision-making by majority. Democracy - a particular form of organization of the political system, based on the principles of freedom and equality of citizens. Democracy provides for majority rule, the election of the principal organs of the government, the existence of political rights and freedoms in society. Democracy in Uzbekistan. During the years of independence the country carried out important reforms to the formation and development of a democratic society and the rule of law; Uzbekistan relies on international democratic principles on the experience of developed democratic countries, as well as the long history of the people of Uzbekistan and the national spiritual and moral values. Established a consistently democratic system of representative government - legislative,

executive and judicial, based on the Constitution of the Republic of Uzbekistan. Democracy in Uzbekistan is based on the fundamental principles generally accepted in the international community, the developed democratic countries, such as USA, France, England, Germany, Japan, etc. An important feature of democracy in Uzbekistan is widespread use in the management of the unique shape, which is the mahalla . The activity of this democratic institution of the republic are increasingly attracting the attention of foreign politicians and public figures.

Despotism - a type of authoritarian regimes in the Ancient East. Specific features of these regulations are: the concentration of power in the hands of a despot, based on a broad layer of government officials, the theocratic nature of the state, state and communal ownership of land.

Dictatorship (Latin dictatura unlimited power) - the political regime, characterized by unlimited power of one person or a small group organizatsii. DZHADIDIZM (Arab, "jadid" - new) - the general name of direction, whose supporters have sought to innovate, to create new, modern forms of education (schools, publishing houses, publications), methods and strategies to achieve national progress. Jadidism arose among the nascent progressive national bourgeoisie and intellectuals at the end of XIX - the first quarter of the XX century. in Turkic-Muslim regions (Crimea, the Caucasus, the Volga region, Central Asia). In Turkestan dzhadidizm v polnyal role ideology of the national liberation movement. The main ideas and goals jadidism were:

- Exemption from Turkestan medieval, feudal backwardness and prejudice, denial obsolete, personified "Usul Kadima" - parties - nicknames stable order in the province;
- Access to the progressive path of development;
- The creation of the nation-state;
- The creation of a free society based on constitutional rule;
- Giving the Turkic languages the status of state language - tion;
- The creation of the national currency and the Guard.

DISCRIMINATION (Latin discriminatio distinction) - restriction or denial of rights of certain categories of people based on race or national origin, gender, religious and political beliefs, etc. D. violates human rights. Forms of discrimination are: segregation - relocation of persons of a particular nationality in designated areas (reservations, ghettos) and genocide - the deliberate and systematic physical destruction of particular ethnic, religious or social group.

Direct democracy □ a direct participation of the people in matters of state power by a popular vote (referendum).

Developed countries - one of the three major (along with developing countries and countries with economies in transition) groups of the world, differing in nature and level of socio-economic development. Economy of these countries is based on a mature market relationships that are regulated by the state specifically (using mainly administrative, legal, monetary instruments), and large corporations, including transnational. It provides the high efficiency of the economy and a high standard of living of most people in developed countries.

----- E -----

ENVIRONMENTAL SECURITY - a set of actions, states and processes that directly or indirectly lead to vital damage (or the threat of such damages), inflicted by the environment, individuals or the state. It is linked to human activity, its impact on the biosphere.

Economy - a set of industrial relations in a particular social system.

"Ecosan" - International Foundation for Ecology and Health, a nongovernmental organization established in 1992

The main activity of the Fund is to bring together government, non-GOVERNMENTAL and international organizations, scholars, professionals, politicians, the general public for a deep and comprehensive study of current social and environmental issues, the development of scientific concepts and priority studies of these problems begin making practical recommendations to improve the social and environmental situation in Uzbekistan and the Central Asian region as a whole, taking into account the international experience.

Extremism (from fr.ehiepshte, lat.ezygetsh - "extreme") - a commitment in politics, ideas and practical steps extreme views and actions. Politically, extremism against established social structures and institutions, trying to undermine the stability, undermine and overthrow to achieve their goals, usually by force. For this extremist organizations and movements use populist slogans and calls outright demagoguery, organize and provoke riots. Extremism rejects in principle any compromises, negotiations, agreements, etc.

Ethics - the philosophical theory of morality, its development, principles, norms and roles in society doctrine of purpose and meaning of life, purpose justifies the practice. Ethics - it is also a set of rules of behavior.

Euro - the single currency countries, united in the European Union. In 1991, the Maastricht convergence strategy was planned European national economies and developed its criteria based on strict compliance with the budget and financial policies. The Maastricht Treaty was signed on 7 February 1992 and entered into force in the next, 1993

Education - to provide systematic knowledge, training, education. Education - pedagogically organized socialization process undertaken in the interests of the individual and society. In the formation of combined training and education to ensure cultural continuity of generations and the willingness of man to fulfill social and professional roles. In the formation of a direct human being is connected with the culture, conceptualized and organized by the system of artistic, moral categories and scientific concepts, socially approved behavior patterns, etc.

----- F -----

Farabi (Nasr Muhammad ibn Muhammad ibn Tarkhan ibn Uzlug Farab, born in 873 in Farab area, near the city Turkestana.Umer in 339 AH, ie 950 in Damascus) - a prominent philosopher, thinker, possessed encyclopedic at the time znaniyami.Farabi interested mainly in mathematics, logic, medicine, music theory and other sciences, learned science, philology, poetry, etc. His contemporaries called him "Aristotle of the East" or "second teacher after Aristotle" equal to Aristotle relevance, originality and depth of analysis of theoretical problems ("Muallimisony"). He wrote a very valuable comments on the works of Aristotle, Plato, Euclid, Ptolemy, and other Greek scholars, including such works of Aristotle, as "the first analyst," "The second analyst," "On the interpretation", "Topeka", "Categories", "ethics", "Rhetoric", "Poetics," "Metaphysics," to "Almagest" of Ptolemy, "On the Soul" by Alexander Afrodiziyskogo to individual chapters of the "geometry" of Euclid, "Isagoge" Porphyry.

Total Farabi wrote more than 60 treatises. They are devoted to philosophy, mathematics, physics, chemistry, poetics, biology, linguistics, rhetoric, ethics, politics, and other subjects and areas of deyatelnosti. K him, in particular, include such works as "The Book of the Law", "there is the question" "The Book of the evidence", "On the classification of sciences," "A Treatise on the essence of the soul," "The Book of Philosophy," "The Tale of Music", "The Big Book of Music," "A Treatise on the vacuum," "A Treatise on the foundations of physics" "The book is about the rhetoric," "A Treatise on the achievement of happiness," "The Book of residents views of the ideal city", etc.

Fitrat (1884-1938) - an outstanding educator, scholar, social and political activist first third of the XX century. In the history of literature known as a talented poet and a pioneer, novelist, playwright and publitsist. Za relatively short life (52 years) Fitrat wrote more than 260 works in the literary critic -, science, culture, literature, ethics and aesthetics, music, chess, geodesy, land reclamation, etc. He wrote the textbook "The grammar of the Uzbek language," which reprinted five times in his lifetime. He also wrote the article "Our Language", "Lessons of the Uzbek language," "On the spelling of the Uzbek language," etc. He was not only theoretical, but also a practitioner-teacher. In 1923-1924. he lectured on Oriental languages at the Moscow Research Institute of Oriental Studies and the Faculty of Oriental Languages of the University of St. Petersburg. For in-depth knowledge of Eastern languages, he became a professor, and thus became the first representative of the Uzbek people to be awarded the title of professor of St. Petersburg University.

Foreign policy - a set of actions aimed at setting, developing and strengthening relations of the state with other states.

Fair Politics-government activities aimed at strengthening peace and international security, improvement of international relations.

Family - a unity based on respect: a) natural biological (marriage, sex, procreation), b) economic (property, house or apartment, home, property management), c) legal (registration of marriage, adoption or adoption) d) spiritual (responsibility, a sense of respect, love and devotion between husband and wife, parents and children).

----- G -----

Geopolitics (from grech.geo-Earth and politike-statecraft) - world of synthetic nature, including various aspects of the social and natural sciences, which are based on its own definition, the object and subject of the disclosure contribute to the political nature of man, society and the state in the spatial dimension. From this point of view, the essence of geopolitics is to ensure that the character of the nation and the state is entirely dependent on their location.

The political nature of a state depends on the geographical and biological terrain, climatic conditions, proximity to the sea, etc. There is another more important (ie applied) aspect of geopolitics. It is the creation of various political, military, political, economic unions, community, coalitions, etc. in accordance with national interests. Geopolitics is intertwined with world politics, issues of power and dominant ideologies.

Globalization - the term is etymologically derived from lat.globus, "earth" and refers to the ongoing processes of planetary reality, meaning that internationalization of markets for goods and services, the growth of financial interdependence of different countries and regions, the uniformization of political regimes, the spread of a common cultural (masskul-temperature) models and patterns of consumption, and up to now unprecedented development of information and communication, which allows to reduce the spatial-temporal boundaries between people, nations and states. STATE SYMBOLS is an integral part of the formation, retention and reproduction of the identity of any nation and the state as a social, cultural and political community.

Every nation creates and honor their own national and state symbols - the coat of arms, flag and anthem, which embody the national and state unity and greatness. They have a long tradition.

The national flag of the Republic of Uzbekistan was approved November 18, 1991 at a special session of the VII Supreme Council of the Republic of Uzbekistan. National Anthem of the Republic of Uzbekistan approved December 10, 1992 at the XI session of the Supreme Council of the Republic of Uzbekistan of the twelfth convocation. State Emblem of the Republic of Uzbekistan was approved July 2, 1992 at the X session of the Supreme Council of the Republic of Uzbekistan.

H

Historical memory is not inherent in man initially, ie not born with it, but is formed in the process of its formation. Memory of the past is always present in a person, but only when the mind is formed in a continuous link between the past, present and future, it becomes a historical memory. In other words, the historical memory is closely related to historical thinking, which recognizes that the future depends on the present, it is, in turn, comes from the past and some time itself become the past. Historical memory is active, ie it does not allow a person to remain indifferent, and encourages him to work. Its absence is a sign of immorality.

Human values - are an expression of the integrity of the world civilization, the close connection of all its phases with each other. Human values are spiritual wealth created by human intelligence, based on their needs and requirements.

I

Imam al-Bukhari left a rich legacy. He owns more than 20 papers. Some of them have not survived. Major works of al-Bukhari is "Al-Zhome as sahih." His ahadith were published in the Uzbek language in 4 volumes. In 1998, a widely celebrated in Uzbekistan 1225-year anniversary of al-Bukhari. At the spot where he was buried muhadtsis was a majestic mausoleum.

Thoughts of al-Bukhari's generosity, the respect for parents, honoring elders, orphans, the poor and the needy, love of country and other universal values contained in the Hadith collected them, and still have not lost their importance. Al-Bukhari is a model for future generations of modesty, hard work, consistency, dedication to science, loyalty to the Motherland, serving the people. During the long decades of totalitarianism his name as a "representative of religion" hushed up. Independent Uzbekistan to restore historical truth about Al-Bukhari, and his works are the education of the population.

INDEPENDENCE DAY - the date of the official declaration of the state independence of the members of a particular ethnic group or nation that is aware of the formation of an equal and sovereign state by the official release from the jurisdiction of the state or metropolitan federation.

Ibn Sina - the outstanding thinker of medieval Central Asia, the great scholar and lexicographer, who made a major contribution to the development of the sciences and the social and philosophical thought of the Near and Middle East, awarded the title of "Shaikh-ur-rai" (Chapter scientists).

Ibn Sina has written more than 280 scientific papers. However, until we reached only 160 of his treatises. The largest pieces are the thinker, "Ki-tab al-Qanun fi Tibb" ("Canon of

Medicine"), "Kitabash-Scifo" ("Book of Healing the soul"), "Kitabul-Najot" ("The Book of Salvation"), "Donishname" ("Book of Knowledge"), "Kitab al-Insaf" ("Book of justice"), "Kitabulishoratvatanbihat" ("The Book of the decree – tions and instructions"), "Kitablison al-Arab" ("Book of the Arabic language") "Urzhuza" (book covers the fundamentals of medicine), etc. Ibn Sina is also the author of several works of fiction. Ibn Sina has become widely popular in the West and East, in particular, as medical scientists. His medical works were translated into European languages, primarily in Latin, and in fact is a reference book and an encyclopedic reference for physicians and doctors in Europe XII-XVII centuries.

Ibn Sina also made a major contribution to the development of mineralogy, astronomy, chemistry, mathematics, botany and philosophy. In laying out his philosophical views, he wrote that the mind is the highest expression of the human soul and is used for cognition of intelligible universals. He believes that the intelligence - the power of the human soul, through which knowledge is acquired Ideology - the belief system of ideas that characterize any social group, class, political party, society, nation and state. The term "ideology" is an ancient Greek origin and means "doctrine of ideas» (idea + logos). In the scientific revolution, he was introduced by Antoine Des tynom de Gracia, one of the representatives of the later generations of the French Enlightenment. Ideology is necessary for each company. Man without ideology, society, the state lost landmarks along the way. And if somewhere there is an ideological vacuum, there will naturally be the right of another, alien ideology. As President Islam Karimov, just as there can be vacuum - a vacuum in nature and in life, you can not prevent the occurrence of voids in the ideological sphere. This is especially important now, when in all areas of human activity, including the information, the process of globalization, the rapid penetration of any information, which does not recognize virtually no boundaries. Today, therefore, ideological polygons have more power than nuclear. Ideology of national independence. Gradually, the concept of "ideology of national independence 'deeply into the life of the people of Uzbekistan and holds a special place. This, of course, the product of independent and sovereign development.

The main goal of national independence ideology - to unite the people in the name of a great future, and to encourage every citizen, regardless of ethnicity, language and religion, feel always be responsible for the fate of their country, to bring pride in the rich heritage of their ancestors, the accumulated spiritual values and noble tradition form of high moral and harmonious development of its citizens. Internationalism (of lat.inter-between and natio-nation, people) - world, preaching the ideas of equality and equality of all nations, all people in the world, regardless of nationality or race. Internationalism - one of the scientists who are at the greatest distortion in the years of totalitarianism. Under the rule of Thoth – litarnogo down the content of internationalism was introduced the principle of the class approach. It was subordinated to the totalitarian ideology and is seen as a doctrine, but to unify the workers of all nationalities in the struggle against capitalism and exploitation. Information culture - society's ability to effectively use information resources and tools of information communications, use the latest achievements in the field of development of information and information technology. Islam in Uzbekistan. In the territory of modern Uzbekistan Islam spread in the late VII - The beginning of VIII century. as a result of the Arab conquests. For the Arabs, the conquerors of Islam is, above all, an ideology, which they sought to impose on the conquered territories. People of Central Asia (as the Arabs called the area between the Amu Darya and Syr Darya), at the time were members of an ancient Asian civilization, indigenous culture, the bearers of ancient religious beliefs, are in a transition to monotheism. For 200 years, people of

the region resisted the Arabs, under the flags of the revival of Zoroastrianism rose vosstaniya. Odnako insistence of Arab conquerors and generational change led to a complete and unconditional acceptance of Islam. Moreover, on the basis of Islamic ideology Central Asia has become a center of Muslim civilization. Islam, absorbing most of the local Zoroastrian beliefs and values, became the basis of culture and spirituality of the peoples who inhabited the territory of modern Uzbekistan.

- The acquisition of the Republic of Uzbekistan Independence changed the attitude to religion in general and Islam in particular. President Islam Karimov of the Republic reflected this process, in particular, in the following words: "Islam - the holy faith of our ancestors. With this faith, our people for thousands of years has kept his spirituality, rich heritage, identity. " Through independence day Muslim holiday of Ramadan and Kurban Ait were declared days of rest.

Islamic fundamentalism - the ideology of the Muslim extremist ultra-radicals, not accepting compromises and advocating for the "purity of Islam" and the fight against "infidels" by any means including the use of force. The actions of Islamic fundamentalists are based on conscious contempt of customary international law, on their belief that this right is not all consistent with the fundamental Islamic principles. It is here to be found the explanation of such actions fundamentalists, as the taking and killing of hostages, attacks on foreign embassies, contempt for treaties and agreements.

In ancient written materials, on Turkic inscriptions - bitigah in Pahlavi, Chinese, Indian, Arab, Jewish, Georgian, Armenian, Karaim, Latin, Slavic and other written sources of our homeland uniquely called "Turkistan". In the historical memory of our people, as well as in oral folk art is carefully stored, chant the sacred name of our people of our country.

----- J -----

Jaloliddin Manguberdi (1199-1231 gg.) - Fearless leader, a statesman, an outstanding patriot who fought heroically against the yoke of foreigners. Perform the feat in the battle against the Mongol hordes. Along with Amir Temur, he was well-known Central Asian warlord. Personality formation Jaloliddin happening in society-but-cultural environment of a period of expansion of public life, state and culture of Khorezm and Central Asia, which was in the XII. According to travelers of that time, Mawé-rannahr, particularly Khorezm, was one of the most developed, rich and spiritually prosperous country at the time. Dogmatism in religion (from grech.dogma scientists, decision) - thinking and actions based on fixed, rigid formulas and rules, they do not take into account the specific historical conditions, changes in the objective conditions in which there was a particular rule. Dogmatism most clearly expressed in the religious dogma, obligatory for all believers. The struggle for the permanence of religious dogma, for their safety and security, that is, the so-called fundamentalism, sometimes acquires openly aggressive forms of violence, often bloodshed. In Islam, the most common form of reactionary fundamentalism is Wahhabism. WRITTEN pre-Islamic Central Asian peoples. Central Asia is home to the original form of writing long before our era. The history of Central Asian literature related to the history of the oldest civilization of the world literature (Sumerian, protoelamskoy, protoindskoy, Chinese, Egyptian, Cretan and hat tskoy). Of these, the oldest (founded around 3100 BC) is the Sumerian script, which had a certain influence on the development of many other scripts. Runic, going back to the Aramaic script, which emerged at the beginning of the 1st millennium BC, was widely used in the public life of the Turkic peoples until the VII century., As a result of the Arab conquest of the main part of the territory of Central Asia

introduced the Arabic alphabet, are one script, Orkhon-Yenisey, long continued to be used in part Turkic people. In Central Asia to the Islamization and much later also widely used Avestan, Sogdian, and drevnehorezmiyskaya drevneuygurskaya writing. Based on each of nihsuschestvovalo quite a lot of samples of written records.

JUDICIARY **IN** **UZBEKISTAN**

consists of the Constitutional Court of the Republic of Uzbekistan, the Supreme Court of the Republic of Uzbekistan, the Supreme Economic Court of the Republic of Uzbekistan, the Supreme Court of the Republic of Karakalpakstan on civil and criminal cases, the Commercial Court of the Republic of Karakalpakstan, elected for five years, regional, Tashkent city courts in civil and criminal cases, inter-district, district and municipal courts in civil and criminal matters, military and economic courts, appointed for the same term.

----- **K** ----- ----

Knowledge - the result of a process of understanding reality, it adequately reflected in the human mind in the form of ideas, concepts, opinions, theories. True knowledge of reality is verified in the practice. Knowledge - the process of understanding, which is deep comprehension of the meaning of human existence. It is not only thought but also sensory perception, and representation. Knowledge are: research - empirical and theoretical, as well as pre-scientific and everyday (everyday). In the category of "knowledge" includes art samples, and moral principles and ideas. Knowledge is active - it is shown in practice to transform nature and society. Knowledge is an important condition for the development of harmonious relations with nature, as well as the formation of a truly human relationships of people to each other. Knowledge - a key factor in improving the individual.

Khorezm Mamun Academy was established in the 1004-1005 years. supported mamunidov dynasty, who ruled at that time Khorezm Khanate. Beginning in 1004 in Gurganj functioned scientific organization under the name "Darulhikmavamaarif" or "Madzhlisiulama" reminds many of the Athenian Academy of Plato and the Academy of Baghdad "Bayt ul-Hikma". It was carried out intensive research efforts to collect numerous and diverse cognitive character, widely conducted translational work, studied scientific achievements of Greek, Indian, and Arab scholars, the tradition of al-Khwarizmi and al-Fergana. It worked big scientist and prominent thinkers such as al-Dzhadi (X c.) Abulkhair ibn Hammar (941-1048 years.), Al-Dzhudzhani (970-1011 years.), Al-Beru-ni (973 -1048 years.), Ibn Sina (980-1037). Ibn Miskavayh (died 1030), Al-Sahra (d. 1015), al-Khwarizmi (X-XI centuries.) and many others

----- **L** ----- ----

The low-characterizes the social phenomena that have negative social significance. The low - extreme ugly and terrible. Perceived as vile and characterized various destructive phenomena of reality, concealing the danger to humanity, including, unprincipled, inhuman, immoral human behavior and the nature of those who are able to commit them.

LIFESTYLE - forms of human (individual and group - tial) life, typical of the specific historical social relations. Uzbekistan gained independence led to major changes in the lifestyle of our people. An opportunity to freely develop its components such as language, culture, national customs, traditions, etc.

Legal State □ it is a democratic state where the rule of law provides the rule of law, equality before the law and an independent judiciary, which guarantees the rights and freedoms of the individual, but mainly the organization of power on the principle of separation of powers.

LEGAL BASIS independent Uzbekistan. In Art. 1 of the Constitution states: "Uzbekistan - the sovereign democratic republic."

If we consider the theoretical definition of sovereignty, it is this: "The sovereignty - an independent state in the exercise of its domestic and foreign rights and duties." Thus, the constituent elements of sovereignty are:

- Independence;
- Availability and independent exercise of their internal - rights and responsibilities;
- The presence of external and independent exercise of the rights and duties.

----- **M** -----

Maverannahr (Maveraunnahr) - geographical name territories located mainly between the rivers Amu Darya and Syr Darya, Mawarannahr after the conquest of Central Asia, the Arabs began to refer to the territory east of the river Jeyhun (Oka, the Amu Darya).

Macroeconomics (from Greek "macro" - "big scale"; economy - farming) - the study of the features of the parties and all economic systems. Macroeconomics focuses on the overall process. The general process is determined by money. Macroeconomics, there can be where the money does not develop a relationship where there is no money. Macroeconomics examines the national economy as a system, in other words, it examines the mutual communication products and services, money and securities markets and the employed labor force, as well as global markets. The task of macroeconomics as a science is to clarify the properties of the above-mentioned macroeconomic movements and changes in the market taking into account the interference of the state.

Manichaeism - emerged in the III. n. e. Iran's religious and philosophical doctrine. The range of its distribution - propagation is very wide - from Spain to China. Ma - niheystvo in the late Roman Empire and Byzantium were persecuted by the government and orthodox Christianity. However, in Central Asia, Manichaeism found more fertile ground, because it had a lot to do with common here

MAHALLA - a quarter or a specific, historically interrelated parts of the city or village with a population traditionally associated norms of coexistence and collective mutual assistance. Mahalla as local governments in nearly every region of the Republic of Uzbekistan. Now they number in the country for more than 12 thousand. President Islam Karimov said: "We have such a unique and - HYDRATED, original body of the public administration, which is incomparable to any other structures. This is - the system mahalla evolved over centuries and radically changed over the years of independence, which is also being constantly improved in accordance with the requirements of the time. "

MENTALITY (from lat.mens-inner feeling, mind) - a generalized concept in humanitarian work, in particular, the socio-political, journalistic and figurative and metaphorical, meaning a set and a specific organization, a kind of warehouse of various psychiatric and other properties and qualities, the characteristics of their symptoms at an individual or at such historical community of people as clan, tribe and nation, have a stable group of people, as a class, and so is used primarily to refer to the original way of thinking, mentality or mindset. Mentality has recently become commonly used, even "fashionable" concept that refers to a collective form of thinking, mainly national characteristics.

MENTALITY (from lat.mens-inner feeling, mind) - a generalized concept in humanitarian work, in particular, the socio-political, journalistic and figurative and metaphorical, meaning a set and a specific organization, a kind of warehouse of various psychiatric and other properties and qualities, the characteristics of their symptoms at an individual or at such historical community of people as clan, tribe and nation, have a stable group of people, as a class, and so is used primarily to refer to the original way of thinking, mentality or mindset.

Mentality has recently become commonly used, even "fashionable" concept that refers to a collective form of thinking, mainly national characteristics.

MIRZO ULUGBEK - an outstanding representative of the medieval culture of Central Asia, a renowned scholar. Ulugbek (1394-1449 gg.) - Grandson of Amir Temur, Maurya was governor for 40 years. But he is famous throughout the world for their learning, major discoveries. He was the most learned man of his time, studied the scientific heritage of Plato, Aristotle, Hipparchus, Ptolemy, Mohammed Khwarizmi Fergani Ahmad, Abu NasraFarabi, Abu Rayhan Biruni, Ibn Sina, Nasridtsi on-Tusi and other predecessors. Ulugbek made a great contribution to the development of mathematics, geometry, chemistry and other sciences. He patronized scholars, paying great attention to the construction of cultural institutions. In particular, scientists built a large madrasa in the center of Samarkand, which contributed to the development of science and humanities. He also built a madrasa in Bukhara and Gizhduvan.

Munavvar penalties (Abdurashidhanov) - A prominent educator, writer and teacher, a representative of the ja-didskogo movement (1878-1931), was born in the family of mu-darrisa (teachers madrassas) in Tashkent, in the mahalla Darkhan Sheikh HavandTahura. Munavvar Kara as a major representative of the Jadid movement, advocated and worked tirelessly in the field of education, receives Jadid nickname "Ustoz cal it" (The teacher).

Contribution to the development of Kara Munavvar spiritual, historical, artistic and aesthetic ideas and the popularization of these ideas is truly enduring importance in the development of the cultural life of Uzbekistan.

The Mufti - the highest official, expert Shariah, giving an explanation of its main provisions, and making decisions on controversial issues in the form of a special opinion (fatwa), based on the principles of Sharia law and precedents. Fatwa - theological and legal opinion, made for clarification and the practical application of any regulations or interpretation of Sharia to any mishap positions Sharia.

----- N -----

NAVOI Nizomidtsin Mir Alisher (1441-1501) - the great poet and scholar, famous philosopher and statesman, founder of the Uzbek language and literature, a person who has made an invaluable contribution to improving the spirituality of the Uzbek people at different stages of its development.

The great poet has created more than 30 works, surpassing that of all the representatives of Turkish classical literature, who lived before and after him, including the "Lei-li and Majnun" (1484), "Farhad and Shirin" (1484), "Seven Beauties" (1484), "Wall of Iskander" (1485) - poems that make up the "Hamsa" (Pyateritsa).

The rich heritage of Navoi covers literature and literary criticism, philosophy, politics, culture turovedenie, linguistics, history, and common problems in other sciences.

Nowruz (otpers, "nav" - a new "Ruz" - the day) - an ancient traditional New Year celebration of the peoples of Central Asia and the Middle East. The Sun's entry into the constellation "Hamal" alignment length of night and day is the beginning of the new year. According to an ancient solar calendar this time coincides with the beginning of the month "forvardin" (March 21-22), the beginning of lengthening days, the awakening of nature.

Naqshbandi Bahouddin (1318-1389) - the largest representative of the Central Asian Tasawwuf XIV. His full name is Sayyid Muhammad ibn Jaloliddin. Son of an artisan in the village Kasri Hin Duva, near Bukhara, later renamed in his honor in Kasri Orifon (Castle scientists).

As part of Sufi philosophy Naqshband positively address the question of man's relationship to

mortality. Things and events - only the embodiment of a deity, therefore, one should not deny the earth, from the world, but must study the nature and work, keeping it in his heart to love God. By thinking Bahouddin, one must earn a piece of bread by their own labor. He opposed the austerity, renunciation of the real world, extolling the joy of earthly life, urged people to settle for less. Sam Bahouddin life worked on his small plot of land. He preached AbduHalikaGizhdvani views and joined in his teaching position of the two local schools of mysticism - Ahmad Yasawi and Abdukhalikov Gijduvani.

Najmuddin al-Kubra (1145-1221) - an outstanding theoretician of Sufism, the founder of the Sufi brotherhoods' Kubraviya. " Born in Hivake (Khorezm). In his youth he studied hadith and kalam, that is the tradition of the doings and sayings of the Prophet Muhammad and Muslim theological writings. In Gurganj he founded honagoh (monastery) and the brotherhood Kubraviya. Of the many students al-Kubra went famous theorists of Sufism, for which he was nicknamed "shayhivalitarash" ("mentor - sculptor (creator vypestovatel) holy men"). He died protecting his students from the Mongol hordes hometown Gurgandzh. He is buried in the village of Old Urgench.

Nationalism (from lat.nationalism-"dedication to the nation, the love and affection for her") - the ideology, politics and psychology of the national question. The emergence of nationalism and constant presence in the community is inevitable. Where there is a nation, are unavoidable national and nationalistic feelings.

National pride - one of the deepest feelings of the person expressing a love of country and devotion to him, the desire by its actions serve his interests, proud of his success and achievements - both in the past and in the present. President of Uzbekistan Islam Karimov said: "The love of the land, for the country, the noble sen - properties - is the perennial features of the national character, which entered the body and blood of our people. Preserve, protect and enhance these valuable human qualities, raise our children worthy sons and daughters of a free and democratic Uzbekistan - all of which should be the main focus of our work in the field of spirituality "

The National Spiritual - a concept that reflects the unity of the whole prevailing moral, religious, scientific, artistic, philosophical, ideological views and display them throughout the life of the nation as a specific socio-ethnic community. The development of national spirituality connected with the history of nation building. Existence of the nation and the existence of an objective requires its national spirit. National spiritually connected to the national consciousness, is an incentive for the development of national identity and at the same time an indicator of its level. With the development of national spirituality opens new rational and fair opportunity to meet the personal and national interests. The core of their national spirit is the national morality. And therefore such a thing as "humanity", is determined primarily on the basis of moral criteria.

NATIONAL IDEOLOGY - effective tool for rallying the people. The people that have a national ideology, able to set a great goal of unity, the unity of the nation, the people and reach them.

NATIONAL POLICY - practice implement a set of principles to underpin the policy, in respect of the nations, nationalities and ethnic groups living in this country and beyond.

National psychology (from grech.psyche-"soul», logos-«teaching science") - a concept that characterizes the system of ethnic features of the psyche of people and includes the national character, national identity, ethnic stereotypes, ethnic setting, etc.

National consciousness - the ability to display certain ethnic group to realize the individual as a single national entity, which is manifested in the social-psychological processes, such as national self-knowledge, national identity, national self-determination. As a result of these processes is determined by the meaning of life the ethnic group, formed an understanding of their own interests, and with them are known common values, ideals and goals. National consciousness finds its highest expression in the national idea.

National consciousness of the Uzbek people - a clear understanding of the Uzbek nation, its

essence, its distinctive properties, its role and place in human development. Uzbek nation - a community, that is, a group of people united by common goals and aspirations, and contiguity of economic, cultural and spiritual ties, the coincidence of interests, without which it can not be a nation. The stronger the unity of thought and action than the inextricable bonds between parts of the nation, the higher the ranking of the nation in the international arena, the greater her word, the more effective its actions. To achieve this, the Uzbek nation must deeply understand themselves as a community.

National interest - it's perceived needs historical ethno organized community of people associated with the free of its existence, while maintaining its fundamental inalienable values, the basic institutions and security of the people. National interests - it is also a consistent set of human interests, social and ethnic groups, nations, which is formed during their historical development.

National interests are determined by internal and external conditions of existence of ethno community, such as geographical location and climatic characteristics, the availability of raw materials, ethnic composition and population size, historical and cultural heritage, the level of economic development.

National mentality - the most common and the most convincing of other varieties of mentality, also known as the "national character" is closely associated with concepts such as folk psychology, ethnic psychology, etc. It was used mainly to describe the features of thought and behavior associated with national identity.

NATION (lat.pa! ŷOn - a tribe, people) - a historically constituted, stable community of people on the basis of the unity of language, territory, economic life, culture, and psychological make-up of customs and traditions.

National values - set up by a peoples, nations and nationalities of material and spiritual wealth, customs, habits, holidays, ritual ceremonies, traditions and national features, and other specific aspects that define their identity.

INDEPENDENCE - equality and equality of people, nations, political parties and governments. Independence denies any discrimination, dependence.

----- O -----

Oriental Renaissance - the revival of cultural and spiritual values, the rapid development of science and philosophy, literature and art in Central Asia IX, XII-XVvv

Official language - this is usually the official language of the country. The main goal of national independence ideology - to unite the people in the name of a great future, awaken every citizen, regardless of ethnicity, language and religion, feel always be responsible for the fate of their country, to bring pride in the rich heritage of their ancestors, the accumulated spiritual values and noble tradition form of high moral and harmonious development of its citizens.

OMBUDSMAN (from the word *wn* that in medieval *tion* in Swedish means power or authority, a person who was agent or representative of others) - "representative, delegate, agent, attorney, trustee." In public law sense Ombudsman understood as trustworthy independent person authorized by Parliament to protect the rights of individuals and the control in the form of an extensive review of all government posts and representatives, but without the right to change their decisions.

Oliy Majlis - the highest state representative body of the Republic of Uzbekistan (parliament - see below), exercises legislative power. OM has two chambers: the legislative chamber (120) and the Senate (100). This is established by a referendum held on 27 January 2002. The

deputies of the Legislative Chamber of multi-party elected for five years. Deputy OM may be elected to any citizen of Uzbekistan who has reached 25 years of age. Exclusive powers of OM Republic of Uzbekistan set out in Article 78 of the Constitution of the Republic of Uzbekistan.

OPPOSITION (Latin *oppositio* comparison) - the political minority, opposed to the political majority, the exchange rate policy, objectives and methods of exercising power. The existence of real effective opposition - one of the most important features of democracy. Orhun-Yenisei inscription is the inscription indicates the pre-Islamic culture of the Turkic-speaking peoples. It reflects the religious, philosophical, and moral views of our ancestors.

----- **P** -----

Perception - a form of sensory reflection of reality in the mind, the ability to discover, accept, to distinguish and assimilate the phenomena of the external world and to shape their image. Perception - is a form of understanding reality, as a necessary stage of cognition, perception associated with thinking, memory, attention, motivation goes.

PARLIAMENT (from *frants.parler* - to speak; *parlement* - the official site of speaking, presentations, discussions and decisions of the state and public affairs) - ■ particular democratic system of the organization's highest authority. Parliament is competent to perform the constitutionally established order legislative, control and other functions.

PATRIOTISM (from *gren.ra1p8* - "Fatherland") - love of country, their people, and action on their behalf in any situation. Patriotism - the phenomenon of social, historical, and at various times it had a different social significance. Of particular importance, the term has acquired a new and latest period (XVI-XX centuries). Formation of nations and nation-states. Patriotism today is a combination of feelings, attitudes and beliefs, universal spiritual values, which manifests itself in a special sense to the people, its history, language and national culture.

Politics - from the Greek "polis" means the process of direct occupation government and public affairs.

policy - a system of relations between the social and national groups, strata, different socio-political institutions on the winning, keeping, use and strengthening of state power in the society.

Political culture - a kind of common culture, which is the culture of political thought and political activity which exists in the form of common and common political values and ideals. The political culture is characterized by the degree of civilization of a political system and its elements.

Political parties ("party" from *lat.partis* - part of the group) - organized groups of like-minded people, representing the part of the people, and whose aim is to implement them through the conquest of state power, or participation in its implementation. Representative democracy, the people exercise sovereignty through representative, ie elected bodies of state power and local self-government. The right system of mandatory rules of conduct established or authorized by the state and protected by force.

Perfect - that embodies the beauty, in line with its ideals; describes the phenomenon in terms of perfection as having high aesthetic value. Perfect interpreted in the Renaissance as "the harmony parts, a correspondence of parts in which neither add nor subtract or change anything you can not, do not make things worse." The phenomena can be considered beautiful when they act as a socio-human values that contribute to the harmonious development of the individual.

The separation of powers. The main requirement of the principle of separation of powers, formulated by John Locke, Charles Montesquieu and other philosophers, legal scholars, is

that the allegations of political freedom, the rule of law and eliminating the abuse of power on the part of any social group, institution or individual to divide state power: a) the legislature (the chosen people and to develop a strategy designed to development of the state and society through the adoption of legal acts (laws), and b) executive (elected by the people or appointment by the representative body of power and dealing with the implementation of these laws and the operational and business activities); c) judicial (to act as guarantors of redress, the just punishment of the guilty.) And each of these authorities, as an independent and vzaimosderzhivayuschey shall exercise its functions through a special system of organs and in specific ways.

Popular culture - a powerful impact on the public consciousness for the leveling of attitudes and tastes formed by narrow-minded stereotype, has negative consequences for social life is frankly infantile "ersatz product." Popular culture - is naturalism, which plays on the primitive sensuality, its nature - the goods to the market, utilitarian and entertainment destinations; rate for entertainment leads to moral unscrupulousness and market tasteless

Private property - it is the property of individuals of the means and results of production. Owner of the goods or the means of production can be: an individual, an organization with the right to property in the goods, including possession and disposal. The owners of the goods or the means of production have the right to sell, lease, mortgage, give or otherwise dispose of the goods or means of production. Private property first appeared when the development of the means of production led to the transition from the primitive communal system to the slave. The Company is aware of that slave labor is unproductive and unacceptable from a moral point of view.

----- R -----

"Renaissance" - Renaissance (XIV-XVI centuries.), Which was marked by great discoveries and inventions that raised the philosophy and art of ancient Greece and Rome, often associated with the flowering of culture in Europe that began in Italy and then perekinuvshimsya to other countries - France, England, Germany, Russia.

Reactionary policy - is receding into the past political activities of social groups and movements, which seeks to preserve old, frozen orders, saving system based on social injustice and oppression.

Republican International Cultural Center (RICC) - is built on the basis of the Cabinet of Ministers on 13 January 1992

In independent Uzbekistan, along with the Uzbeks are representatives 136 nations and nationalities that make up 20 percent of the total population of the country. Therefore, from the very first days of independence in our country focuses on the preservation and strengthening of inter-ethnic harmony.

REFERENDUM (from lat.referendum-"that which must be reported") - the socio-political nature associated with the categories of "public opinion" and "political will." Speaking channel of direct democracy, the referendum will transform public opinion in the political will, which then becomes the value of either an advisory or legal effect in solving a particular problem.

Referendum procedure is used only for the most important issues of public life. Market economy. Initially seen as a market bazaar, retail locations, where they sell and buy. This is the simplest, but also the most superficial understanding of the market. The market economy - a historical form of management, based on a mixed form of ownership with a predominance of private.

Round (in Old Persian language means "area of life of Turks") - as a social, ethno-historical and geographical term began to be used long before our ery. TURKISTON - the ancient, the eternal and sacred name of our country and literally means "the country of the Turks" (not to be confused with "Turkey").

----- S -----

Sublime - sublime, noble and deep, standing above the everyday, the sublime - a category of aesthetics that characterizes the aesthetic value of the objects and phenomena that have large positive social significance, are fraught with enormous potential power. Exalted lowly opposition

STATE - the central institution of the political system, a particular form of organization of political power in society, with the sovereignty, monopoly on legalized violence and manage the company through a special mechanism (unit). The most important elements are the state territory, population (people) and sovereign power.

Spirituality - are stable feelings, concepts, assessment, standards, beliefs, ideals, attitudes of consciousness, acquired relatively common (national) character, their objectification in the artistic, scientific, philosophical, religious heritage, traditions and customs, and national will, national pride and the honor of directing the nation to achieve certain goals, and to establish the intellectual and the emotional, psychological and ideological environment that provides a genuine human being.

Strong social policy - one of the major domestic policy independent Uzbekistan, activities aimed at social development management company, to provide the material and cultural needs of its members and to regulate the processes of social differentiation. The basic objectives of a strong social policy is to achieve a balance, stability, integrity and dynamism in the presence of material resources, the relevant political and social systems

STABILITY (from Lat. 8Ta1N.5 - "strength, mustache ▻ bility, reliability, persistency") - steady and continuous provision of conditions for the development of society. Ensuring stability is essential for the progressive development of society, a necessary condition for the creation and further development of the state. Highlighted the socio-political, economic, ethnic, ideological and inter-regional stability. **SOVEREIGNTY** (from fr.souveraineté - "supreme power", from lat.superus - "rule", a synonym for the word "independence") - the supreme power, independent of any power, circumstances and persons. In science, there are several types of sovereignty: state, national, folk. Of these, the state sovereignty is a special place and means the supremacy of power within the country and its independence of the external field, ie, the full legislative, executive and judicial authorities of the State in its territory, excluding any foreign power, and the insubordination of the state authorities of foreign countries in the field international communication.

Shanghai Cooperation Organization properties - one of the newest forms of association of the neighboring countries in order to ensure peace, stability and cooperation in the vast region of Asia. Its members include China, Russia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan and Uzbekistan

----- T -----

The Silk Road - a set of ancient caravan routes, serving the second half of the 1st millennium BC. e. and up to the great geographical discoveries XV-XVI centuries. for trade and diplomatic, cultural and economic ties between China, South and Far East - on the one hand, and Central Asia, the Near and Middle East - on the other, in a broader sense - between East

and West.
The first and most ancient, written evidence of the Silk Road, the report recorded and travel memoirs of the Chinese ambassador and traveler ChzhanTsyanya in 138 BC. e. According to the description ChzhanTsyanya, Silk Road started from Xi'an City on the banks of the Yellow River in China and led in Lanzhou and Dunhuang. There are two interpretations of the term "Silk Road":
1) Indeed, the record shows shipping in large quantities of silk in Rome, Byzantium and Europe from China, India, Kashgar and Turkestan;
2) until the metal or paper money are not yet currency exchange in world trade, the rolls "of silk material" played the role of monetary value.
The Silk Road crossing in more than ten countries, states and regions. He was one of the sources of prosperity and power of the state and unions of states and civilizations in the zone of influence of the Silk Road.

Tashkent - the capital of Uzbekistan, one of the oldest cities in the world, with a population now approaching two and a half million. The city's name literally means "Stone City" or "Kamnograd." It was formed in the course of historical development of the city and is not directly associated with the word "rock." This was the result of the people's etymological transformation of the ancient name "Chachkent" ie "in the oasis town of Chach," in "Tashkent".

TERRORISM (from lat.terror, fear, horror) - the use of force of violence to achieve unlawful purposes.

TOLERANCE (from lat.tolerante - patience) - tolerance for the opinions of others, beliefs and way of life. Tolerance - the great human quality. When we speak of "tolerance", it is a normal, civilized relations between people, respect for human rights, including - freedom of choice beliefs. Under the tolerance in the narrow sense means confession of faith and ideas of other people, interfaith generosity. Tolerance in a broad sense is understood as a historical necessity and modern life of mankind. Different nations, races, tribes and ethnic groups, religions, attitudes, thoughts, customs, traditions, political regimes (kingdom, democratic republic, presidential republic, secular state, the religious state, etc.) - all of the above should coexist in unity, because that the world is one family, tolerance becomes a basis for peace and stability. Stressing the importance of this factor, by UNESCO and the UN decision, 1995 was declared the Year of Tolerance, and on November 16 of each year - the International Day for Tolerance.

Totalitarian regimes - a form of political dictatorship, the system of forced political domination, characterized by the complete subjugation of society and its economic, social, ideological, religious, and even everyday life power of the ruling political party and ideology, organized into a coherent military-bureaucratic apparatus. It was first used to characterize characteristics of fascism, and then was extended to the Soviet model and its related states.

----- U -----

Uzbek language - the language of the Uzbeks. The total number of speakers of this language is to twenty-five million people. They constitute the bulk of the Uzbek-speaking and actually Uzbek population in Uzbekistan and neighboring independent states. Uzbek language belongs to the family of Turkic languages, consisting of more than three dozen languages. Among them, the number of speakers of the Uzbek language is in third place after the Turkish and Azerbaijani. Uzbek language - one of the most ancient Turkic written languages. According to sources, it has almost a millennium and half. History of the Uzbek language has its roots in the ancient times, the problems of its formation until the

theoretical and methodological level is not fully understood. Uzbek language - one of the richest and most developed languages. In shape it is especially great merit Alisher Navoi. Zakon declaring Uzbek government was announced in the press October 23, 1989 This day in Uzbekistan is celebrated every year as the "Day of the Uzbek language." In December 1995, Oly Majlis of Uzbekistan has made changes to the law "On the State Language" to the new conditions created by independence.

UNITED NATIONS (UN) - universal international organization. Established in 1945 on the initiative of leading the anti-Hitler coalition (USSR, USA, China, Britain and France). 192 members of the United States. Headquarters - in New York. UN is the successor to the League of Nations, which operated from 1919 to 1946 and has discredited itself by becoming an instrument of the colonial powers - Britain and France. Main stages of the UN account for 1941-1945. Basic rights and freedoms - essential elements of the human person and human being. The process of formation of the concept of human rights day has come a long way, which is closely linked to the history of society. **Universal spiritual** - is the spiritual wealth of people, which is a great value for their lives, leaving an indelible mark on the soul of man, which serves social interests and the needs of mankind, guiding it to the noble deeds.

----- V -----

Values of national and OBSCHECHELOVE Cesky - cultural phenomena that have the greatest positive value for a particular nation or humanity in general. Depending on the situation, time and place of the manifold forms of understanding of values. We can distinguish the following groups of values: physical, spiritual, artistic, moral, religious, political, scientific, etc. And many of them can be both a value not just one nation, but of all mankind.

----- W -----

Women in independent Uzbekistan. With independence in Uzbekistan woman question raised to the level of state policy. The Constitution includes a special article on women and men. The attention to women is the fact that in 1998 the republic was declared "Year of the Family", 1999 - "Year of Women" 1999 - "The Year of a healthy generation", 2001 - "The Year of the mother and child." In the total population, women make up 50.3%. Today, women - is more than 45% of the active labor force. Every second person, who has a higher education, - a woman. In Uzbekistan, women dominate in two major areas: public education (50%) and health care (73%). In purely scientific fields they represent more than 38% in the number of doctors they are about 12% of candidates - about 28%, 11 women were awarded the title of Academician

----- Y -----

Yassavi Hodge Arifin Ahmad (1103-1167) - the founder of a new direction in Sufism, a native of Sairam, village near Tashkent.

Ahmad Yasawi known as one of the first Sufis, who worked in the language of Turkic peoples of Central Asia. Yassavizm different from other directions (tariqah) of Sufism, especially the following features: student (murid) shall: 1) pochitatsvoego teacher (murshid) and fully submit to his will, and 2) develop the intellectual maturity and subtle ingenuity in order to external signs of manifestation of teachers to guess his intentions and desires ;) must remain true and faithful to his words and deeds to the end, and 4) to execute the instructions of his unselfish Sheikh, 5) to be true to his word, and 6) nothing should stop him in the rejection of his wealth for the benefit of a mentor, if so desires, his teacher; 9) in the name of reunion with God to be ready to give up all worldly goods, be a friend of the sheikh and his enemy the enemy. Sufi ideal Yassavi found its clearest expression in his "wise sayings" ("Hikmatlar"), he argues, is achieved by renouncing the transient values and profits, limiting those benefits that are essential for the continuation of life. Purpose - it is not wealth, luxury clothing, jewelry, and union with God. Compared with this, all else is nothing. This thesis follows naturally from the essence of monotheism. Genesis - the ego being Allah One, the eternal, the creator. All the rest are dependent on the creator. Creation - the sphere of manifestation of the creator. However Yassavi not sharply contrasts being the creator and his creation being, as they are closely related. Peace is the seat of the creator. Eternal is the creator of this world, in all of us. This kind of interpretation of the world in a pantheistic spirit unites man with God, softens the relations between the creator, nature and man.

Z

Zahiriddin Muhammad Babur (1483-1530) - a prominent writer, poet, philosopher, politician and military leader, a descendant of the Timurids, the founder of the dynasty of the Ba-buridov (1525-1748) in India. His father Umarshayh, great-grandson of Amir Temur, was the ruler Fergany. On was educated, observant man, a poet, a fine understanding of art. Left after his death, his memoirs "Babur-name" written in clear, accessible language and belong to a genre of literary and biographical. In addition, "Babur-name" has a value as a historical source that contains valuable information on the history of Central Asia, Afghanistan, India XV-XVI centuries.

Heirs Babur also showed great interest in culture and constantly patronized her. Son and heir BaburaHumoyun was an educated man, interested in geography, astronomy, and other exact sciences, was an avid collector of books. In times of a half-century reign of Akbar, the grandson of Babur, had built many schools, madrasas, improved education system. Agra, Delhi, Fathpur, Sikri became important centers of education and science. When the son of Akbar Shah Jahan built a magnificent monument Taj Mahal.

Overall Babur in India, being a patron of education and science, and create favorable conditions for their development, leaving thus a significant mark in history and in the history of India. They were the rulers of the creator.

Zoroastrianism - drevnehorezmy-parameter dualistic religious and philosophical doctrine, the creation of which is attributed to a particular historical figure - Zoroaster (Zarathustra). Zoroastrianism originated about 3,500 years ago in Central Asia and then spread in the ancient Khorasan, Persia, Iraq, Mongolia, Balkh, China, Rome and Ethiopia. Zoroastrianism (sm.Zoroastrizm). In the VIII-IX centuries. Manichaeism became the dominant religion of the Uighurs. Founder of Manichaeism - semi-legendary preacher Mani (216-274/277) - considered his forerunners of Zoroaster, Buddha, Christ.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

Рўйхатга олинди

№ БА-1.09

2011 йил “8” М

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта
махсус таълим вазирлигининг 2011 йил
17 сентябрдаги 392-сон буйруғи билан
тасдиқланган

TAJRIBA-SINOV

**МИЛЛИЙ ҒОЯ: АСОСИЙ ТУШУНЧА ВА ТАМОЙИЛЛАР
ФАНИДАН НАМУНАВИЙ
ДАСТУР
(бакалавр йўналиши учун)**

ТОШКЕНТ-2011

Мазкур намунавий дастур Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими

ўқув-методик бирлашмалари фаолиятини мувофиқлаштирувчи кенгашнинг

2011 йил 9 сентябрдаги 3-сон мажлис баёни билан тажрибавий дастур сифатида маъқулланган.

Ушбу дастур “Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанидан бакалаврнинг тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлари мазмунига қўйиладиган талаблар асосида тайёрланган.

Тажрибавий дастурни келгусида тўлдирилган ва бойитилган ҳолда чоп этиш заруратини ҳисобга олиб, фикр-мулоҳазаларингизни қуйидаги манзилга юборишингизни сўраймиз:

Тошкент шаҳар, 2-Чимбой кўчаси 96-уй, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги “Маънавий-ахлоқий тарбия” бошқармаси, тел: 246-10-58, 246-10-54.

Фаннинг ўқув дастури Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университетидеда ишлаб чиқилган.

Тузувчилар:

Назаров Қ. - фалсафа фанлари доктори, профессор (ДЖҚА)

Саифназаров И. - фалсафа фанлари доктори, профессор (ТДИУ)

Мамашокиров С. - фалсафа фанлари доктори, профессор (ЎзМУ)

Шермухамедова Н. - фалсафа фанлари доктори, профессор (ЎзМУ)

Тўйчиев Б. - фалсафа фанлари доктори, профессор (ЎзМУ)

Ўтамуродов А. - фалсафа фанлари номзоди, доцент (ЎзМУ)

Тоғаев Ш. - фалсафа фанлари номзоди, доцент (ЎзМУ)

Такризчилар:

Шермухамедов С. - фалсафа фанлари доктори, профессор,

ЎзФА академиги (ЎзМУ)

Норкулов Д. - фалсафа фанлари доктори, профессор (ТТА)

Тўраев Ш. - фалсафа фанлари номзоди, доцент (РМҒМИАМ)

Валиев Б. - фалсафа фанлари номзоди, доцент (ТИУ)

Тўхтаев Х. - фалсафа фанлари номзоди, доцент (ЎзМУ)

Фаннинг ўқув дастури Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети Илмий-услубий кенгаши томонидан тавсия этилган. (2011 йил 19 августдаги 1-сон баённома)

3

К И Р И Ш

XXI асрда кечаётган глобал интеграция жараёнлари, дунёнинг ғоявий-мафкуравий қиёфасини ўзгартириб, янгича тафаккур услубини тақозо қилмоқда. Шу боис, Ўзбекистонда таълимнинг ижтимоийлашувига алоҳида эътибор берилиб, ўқитилаётган фанларнинг мазмунини замон талабларига мослаштирилиши бўйича ислохотлар амалга оширилмоқда. Бу "Таълим тўғрисидаги" Қонун ва Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида белгиланган вазифаларни босқичма-босқич амалга ошириш жараёнида ўз ифодасини топмоқда. Хусусан, талаба ёшларимизни Ватан ва миллат манфаатлари йўлида фидоийлик кўрсата оладиган, мустақиллигимизнинг моҳиятини ва қадрини англайдиган, уни ҳар қандай хавф-хатардан асрашни ўзининг муқаддас бурчи деб биладиган, муайян мутахассисликни,

касб-хунарни чуқур эгаллаган, мустақил, эркин фикрлайдиган, маънавий ва жисмонан баркамол инсонни тарбиялаш учун олий таълим тизимида гуманитар ва ижтимоий фанларнинг дастурларини замон талаблари асосида қайта кўриб чиқишни тақозо қилмоқда.

Бу эса ёшларда тарихий воқеликка объектив баҳо бериш ва тўғри хулоса чиқариш малакаларини шакллантиришни талаб қилади. Зеро, Президент Ислом Каримов таъкидлаганидек: “Таълимни тарбиядан, тарбияни эса таълимдан ажратиб бўлмайди - бу шарқона қараш, шарқона ҳаёт фалсафаси” дидир. Демак, обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт барпо этаётган халқимиз тараққиётининг ғоявий тамойилларини, мамлакатимиз ҳаётида устивор бўлаётган юрт тинчлиги, Ватан равнақи, халқ фаровонлиги ғояларига садоқат туйғуларини шакллантиришга ёрдам берадиган мавзуларни ўрганиш “Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг мазмун-моҳиятини белгилайди. Мазкур фан доирасида «Миллий ғоя» ва «Миллий мафкура» тушунчалари, уларнинг мазмун-моҳияти, намоён бўлиш хусусиятлари, халқлар ва давлатлар тақдирига таъсири, ҳозирги замондаги мафкуравий жараёнлар, ёшлар қалби ва онгида бузғунчи ва вайронкор ғояларга нисбатан огоҳлик ва хушёрлик хусусиятлари шаклланиши билан боғлиқ масалалар ўрганилади.

Миллий ғоялар ва мафкуралар тизими, “ғоявийлик”, “ғоясизлик”, “мафкуравий фаолият”, “мафкуравий жараёнлар”, “мафкуравий таъсир”, “мафкуравий майдон ва полигонлар”, “мафкуравий инқироз”, “ғоявий бўшлиқ”, “мафкуравий профилактика”, “мафкуравий иммунитет” каби тушунча ва атамаларнинг мазмун-моҳиятини очиқ бериш билан боғлиқ масалалар мажмуи ҳам ушбу фаннинг асосий мавзулари доирасига киради.

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” – мустақиллик йилларида ўрганиш имкони очилган янги фанлардан биридир. Мазкур фаннинг мақсади эзгу ғоялардан ва соғлом мафкурадан махрум бирон бир миллат ва жамиятнинг узокқа бора олмаслигини, ҳар қандай халқ ва давлат ўз тараққиётининг ғоявий-мафкуравий тамойилларини белгилаб олиши зарурлиги ижтимоий жараёнларнинг муқаррар қонунияти эканлигини ёшларнинг қалби ва онгига сингдиришдан иборатдир.

1 Каримов И.А. Юксак маънавият – энгилмас куч.-Т.: Маънавият, 2008. – Б. 62

Бу эса келажакимизни яққол тасаввур этиш, жамиятимизнинг ижтимоий-маънавий пойдеворини мустаҳкамлаш, ёт мафкуралар тажовузига қарши тура оладиган, ҳар томонлама баркамол инсонларни вояга етказиш, ғоявий бўшлиқ бўлишига йўл қўймаслик, ва ниҳоят, юртимизнинг юксак тараққиётини таъминлаш учун миллий истиқлол ғоясини чуқур ўрганиш эҳтиёжини юзага келтирди. «Ушбу таълимотни қандай зарурат шакллантирди?» ва «Ундан кўзланаётган мақсад-муддаолар нима?» - деган саволларга жавоблар Президентимиз Ислом Каримовнинг кўп йиллик изланишлари, асарларидаги фикр-мулоҳазаларида ўз аксини топди. Аввало, шуни таъкидлаш лозимки, миллий истиқлол ғояси тасодиф эмас, балки ўзига хос фалсафий асоси, илмий-назарий ва тарихий илдизларига эга бўлган яхлит назариядир. Шу маънода, у мамлакатимиз тараққиётининг объектив зарурияти, қонуний ҳосиласи, халқимиз мақсад-муддаоларининг ифодасидир.

Бу эса, ўз навбатида, «Мафкура ҳар қандай жамият ҳаётида зарур. Мафкура бўлмаса одам, жамият, давлат ўз йўлини йўқотиши муқаррар» - деган фикрнинг ҳаққонийлигини исботлайди. Биз ушбу ҳаёт ҳақиқатини ёшлар қалби ва онгига сингдиришимиз лозим. Бу таълим тизими олдига ғоявий тарбияни кучайтиришга доир ўқув дастурлари ва адабиётларнинг янги авлодини яратиш вазифасини қўйди. Мазкур дастурни яратишда таълим тизимининг барча бўғинларида миллий ғояни ўрта мактаб, лицей, коллежларда ўқитишнинг мавжуд дастурлари таҳлил қилиниб, олий таълимда уларнинг такрорланиши бартараф этилди.

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг қонун- қоидалари, тушунча ва тамойилларини ўргатишда қуйидагиларга алоҳида эътибор бериш зарур:

- мустақиллик биз учун энг олий қадрият, уни асраб-авайлаш эса ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиз эканини талабаларнинг қалби ва онгига сингдириш;
- ёшларда ғоялар ўз маъно-моҳиятига кўра бунёдкор ёки вайронкор бўлиши, уларнинг халқлар ва давлатлар тараққиётига таъсири, ҳозирги замоннинг мафкуравий манзараси, бузғунчи ғояларнинг таъсиридан хушёр ва огоҳ бўлиш шартлари ва мезонлари ҳақидаги ҳаётий ва ҳаққоний тасаввурларни шакллантириш;
- ўқув машғулотларини олиб боришда талабаларнинг ёши, тафаккури, дунёқараши ва қизиқишларини ҳисобга олиш, таълим-тарбиянинг илғор, таъсирчан воситаларидан, замонавий ўқитиш технологияси имкониятларидан кенг фойдаланиш;
- айрим тушунчаларни ҳаддан зиёд соддалаштириш, таълимнинг эскича услуб ва тамойилларни қўллаш натижасида фаннинг кадрсизланишига йўл қўймаслик;
- таълим жараёнида тазйиқ ўтказмасдан маърифий асосда иш тутиш, ёшларнинг мустақил ва эркин фикрлаш, баҳс-мунозара юритиш кўникмаларини оширишга эътибор қаратиш.

Булардан ташқари ғоялар фалсафасининг мазмун-моҳиятини тушунтиришда ўқитувчи ва тингловчилар орасида ўзаро ҳамфикрлик ва ҳамкорлик муҳитини шакллантириш, мавзунинг тушунча ва тамойилларини шарҳлашда ҳаётий мисоллар, бугунги дунёда рўй бераётган воқеалар таҳлилидан, матбуот материалларидан кенг фойдаланиш ҳам муҳим аҳамият касб этади.

Ўқув фанининг мақсади ва вазифалари Фанни ўқитишдан мақсад - талабаларда миллий ғоя ва мафкуранинг мазмун-моҳиятини тушунган ҳолда ижтимоий воқеликка мустақил муносабатини шакллантириш, озод ва обод ватан, эркин ва фаровон ҳаёт қуриш ғоясининг ижтимоий-маънавий моҳиятини ёшлар онгига сингдиришдан иборат.

Фаннинг вазифалари:

- ёшларнинг ижтимоий фаолиятида муқобил ғоя ва мафкураларга оқилона муносабатни;
- халқ орасида миллий ғояни тарғиб-ташвиқ қилиш малакасини;
- ғоявий мафкуравий жараёнларни таҳлил қилиш, баҳолаш ва уларга мустақил ёндашувни шакллантиришдан иборатдир.

Фан бўйича билим, кўникма ва малакага қўйиладиган талаблар

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” ўқув фанини ўзлаштириш жараёнида амалга ошириладиган масалалар доирасида бакалавр:

- миллий ғоя ва мафкуранинг мазмун-моҳиятини билиш ва улардан амалиётда фойдаланиш;
- миллий ғоянинг тарихий негизларини, фалсафий асосларини ўрганиш ва уларнинг ривожланиш қонуниятларини билиш;
- ижтимоий-сиёсий жараёнлар ҳақидаги муқобил ғояларни қиёсий таҳлил қилиш ва уларга мустақил муносабат билдириш;
- ғоявий-мафкуравий жараёнларга доир назарий билимларни амалий ҳаётда қўллаш;
- ёшларда маънавий таҳдидларга қарши курашиш кўникмасини шакллантиришдан иборат.

Фаннинг ўқув режадаги бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги ва услубий жиҳатидан узвий кетма – кетлиги

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фани фалсафа, тарих, ҳуқуқшунослик, маънавият асослари, сиёсатшунослик, педагогика, психология каби ижтимоий-гуманитар фанлар билан бевосита алоқадор.

Фаннинг ишлаб чиқаришдаги ўрни

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанини ўрганиш орқали

эгалланган билимлар ёшларнинг мафкуравий иммунитетини, сиёсий маданияти, огоҳлигини оширишга, ижтимоий жараёнларни таҳлил қилишга ўргатади.

Фанни ўқитишда замонавий ахборот ва педагогик технологиялар

“Миллий ғоя асосий тушунча ва тамойиллар” фанини ўқитиш жараёнида мантикийлик, тарихийлик, объективлик тамойилларига амал қилингани ҳолда таълимни замонавий педагогик технологиялар асосида ташкил этиш, ўқув жараёнига ахборот технологияларини жорий этишнинг ноанъанавий усулларидан фойдаланиш, айниқса, “Ақлий ҳужум”, “ФСМУ”, “Кейс-стадис”, “Бумеранг”, “Кластер”, “Матбуот конференцияси” каби методлардан фойдаланиш мақсадга мувофиқ.

Асосий қисм

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг предмети, мақсади ва вазифалари

“Миллий ғоя асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг предмети: ғоя

- инсоният тараққиётининг ҳаракатлантирувчи омили, ҳаётий

мақсадлар ифодаси. Бунёдкор ва вайронкор, дунёвий ва диний ғоялар, уларнинг мазмуни. Бунёдкор ғояларда гуманистик тенденцияларнинг ифодаси. Ғояда эҳтиёжлар ва манфаатлар мутаносиблиги. Ғоя ва мафкуралар муқобиллигининг йўналишлари. Ғояларнинг интеллектуал асосларини ривожлантириш муаммолари. Ғоялар ривожланишида сиёсий етакчиларнинг роли. Мафкура тушунчасининг мазмуни. Мафкуранинг элементлари: мўлжал, эмоциялар, ҳулқ-атвор, уларнинг индивидуал ва жамоавий характери. Мафкуранинг функциялари: интеграциялаштирувчи, йўналтирувчи, таъсирчанлик, тарбиявий, ташкиллаштирувчи, гносеологик, праксиологик, прогностик, баҳолаш (қадриятли), футурологик, химоя қилувчи. Мафкуранинг шакллари: анархия, монархия, тоталитаризм, либерализм, демократия. Либерал ва тоталитар мафкураларнинг зиддияти. Демократияга асосланган мафкуранинг устиворлиги. Миллий ғоя тушунчаси, унинг тузилиши ва намоён бўлиш хусусиятлари. Миллий ғоянинг умуминсоний мазмуни. Ўзбекистон мустақиллигини мустаҳкамлашда миллий ғоя ва мафкуранинг роли.

Президент Ислам Каримов асарлари-миллий ғоя ва мафкуранинг илмий-услубий асоси. Ўзбекистонда яшаётган турли миллат ва этник

бирликларни ягона ғоя атрофида бирлаштиришнинг тарихий зарурияти. Миллий ғояда ўз-ўзини англаш, миллий ғурур ва ифтихорнинг намоён бўлиш хусусиятлари. “Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт қуриш” -миллий мафкуранинг бош ғояси. Уни амалга оширишнинг асосий ғоялари: юрт тинчлиги, Ватан равнақи, халқ фаровонлиги, комил инсон, ижтимоий ҳамкорлик, миллатлараро тотувлик, диний бағрикенглик. Бош ва асосий ғоялар ўртасидаги ўзаро алоқадорлик. Миллий ғоянинг гуманистик характери. Жамиятдаги ижтимоий-сиёсий жараёнлар таъсирида ғояларнинг дифференциаллашуви. Миллий тараққиёт ғояларининг индивидуал ва ижтимоий кўринишлари. Мафкуравий жараёнларни назарий билиш ва амалий ўзгартириш муаммолари. Жамиятнинг ижтимоий табақаланиш жараёнига мафкуравий таъсир. Муайян ғояларнинг доминантлашуви ва уларнинг оқибатлари. Мафкуравий жараёнларда демократик тамойилларнинг намоён бўлиши. Ғоя, мафкура ва миллий ғоя тушунчаларининг ижтимоий-сиёсий моҳияти, уларнинг умумийлиги ва фарқлари.

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг тарихий илдизлари, шаклланиш босқичлари

Инсоният тарихида ғоя ва мафкуралар намоён бўлишининг асосий босқичлари. Тарихий тараққиёт жараёнида ғоя ва мафкураларнинг ўзгарувчан характери. Президент Ислам Каримов “Юксак маънавият - енгилмас куч” китобида ғоялар тарихи ва фалсафаси, миллий ғоянинг

мазмун-моҳияти, шаклланиши ва намоён бўлиши ҳақида. Мифология, теология ва халқ маънавий-маданий қадриятларида миллий ғоя ва мафқуранинг ифодаланиши. “Авесто” ва Зардуштийликда ғоялар такомил. Ғарб мамлакатларида илк ғоявий қарашлар ва уларнинг такомил босқичлари. Сократ, Платон, Аристотел, Гераклит, Пифагор ва бошқа мутафаккирларнинг ғоялари ва уларнинг аҳамияти. Афина ва Рим империяси ғоялар тизими ва мафқураси. Шарқ ва Марказий Осиёда ғояларнинг намоён бўлиши, уларнинг гуманистик моҳияти. Ўрта Осиёда ислом дини ғояларининг ёйилиши. Хоразмий, Фаробий, Беруний, Ибн Сино меросида ғоялар масаласи. Темурийлар даври ғоялари, Амир Темур, Улуғбек, Навоий, Бобурнинг миллий ва умуминсоний ғоялар тўғрисидаги фикрлари. Ғарб мамлакатларида ғоявий қарашларнинг такомил босқичлари. Европа илк ўрта асрлар ва Ренессанс даври ғоялари. Христианлик ғоялари. Христианликнинг салб юришлари. Томазо Кампанелла, Томас Морнинг “Қуёш шаҳри” ҳақидаги утопик ғояси. Маркс ва Энгелснинг социализм ғояси таназули. Европада ўрта асрларда умумий макон, миллий мумтозлик, империал, колониал ва миллий тараққиёт йўллари тўғрисидаги ғоялар.

XV-XVII асрлардаги ижтимоий-сиёсий ўзгаришлар ва XVIII ва XIX асрлардаги янги замон ғояларининг шаклланиши. Ўрта Осиёда XVI-XVIII асрлардаги хонлик ва амирликлар даврида ғоялар тизими. XIX аср охири ва XX асрнинг 90 йилларида шаклланган ғоялар тизими. Мафқуранинг XIX аср ўрталаридан бошланган такомил босқичлари. Ғоя ва мафқура муаммосига объектив, субъектив, эволюцион ва инқилобий, сиёсий ёндошувлар. XIX аср охири ва XX аср мафқураси, унинг ўзига хос хусусиятлари. Деидеология ва реидеология йўналишлари. XX асрнинг охири – XXI аср бошидаги мафқуравий жараёнлар. Совет даврида коммунистик партия ғояларининг гегемонлиги ва унинг оқибатлари. Социализм тузумининг ғоявий инқирозида миллий ўз-ўзини англашнинг ўрни. Шўролар даврида мафқуравий катагоннинг фожиявий оқибатлари. Департация (қувғин) қилинган халқларнинг маънавий-руҳий ҳолати ва уларда миллий ўзликни сақлашнинг тарихий жиҳатлари. Мустақиллик – миллий ғоя фанининг бош мавзуси. Маънавий жасорат- миллат ғояси ва руҳининг ифодаси.

Миллий ғоя, ижтимоий тараққиёт ва мафқуравий жараёнларнинг ўзаро боғлиқлиги

Ижтимоий тараққиёт ва тарихий жараёнларнинг миллий ғоялар шаклланиши ҳамда амал қилишига таъсири. Миллий ғоя халқнинг тарихий тараққиёти асоси. Миллий ғоя ўз-ўзини англашнинг маҳсули. Миллий ғоя моҳиятида халқ манфаатининг ифодаланиши. Миллий ғоя ва мафқурани ривожлантиришнинг ижтимоий-сиёсий, маънавий, ҳуқуқий омиллари. Ғоя ва мафқураларнинг ижтимоий тараққиётдаги роли. Ижтимоий-сиёсий тузумлар ўзгаришида ғоявий-мафқуравий қарашларнинг аҳамияти. Мафқуравий мерос ва унда ворисийликнинг намоён бўлиши. Тарихий хотира ғоя ва мафқуранинг ривожланишидаги ижтимоий маънавий омил. Мафқуравий жараёнларнинг ижтимоий онг

шаклларидаги инъикоси. Индивидуал онгда мафқурага муносабатнинг турли даражалари. Мафқура ва ғояларнинг кундалик воқелик билан узвийлиги. Ахлоқ ва мафқура, дин ва мафқура, санъат ва мафқура мутаносиблиги. Ижтимоий жараёнларнинг йўналишлари: иқтисодий, сиёсий, ҳуқуқий, ахлоқий, эстетик, диний ва бошқа ғояларнинг ўзаро

муносабати. Сиёсат ва мафқуранинг ўзаро алоқадорлиги ва фарқи. Сиёсатнинг мафқуралаштириш ва мафқуранинг сиёсатлаштириш оқибатлари. Мафқура амал қилишининг психологик ва ижтимоий-сиёсий механизмлари. Сиёсий ижтимоийлашув ва сиёсий тарбия муаммоси. Миллий ғояда менталитетнинг намоён бўлиши. Менталитетнинг фикрлаш услуби ва қадриятлар билан боғлиқ элементлари. Миллий ва умуминсоний ғояларнинг индивидуаллиги ва умумийлиги, интеграцияси ва дифференциацияси. Ўзбекистоннинг мустақил тараққиёти жараёнида янги ғояларнинг

такомиллашув жараёни, унда авлодлараро ворислик ва янгиликнинг намоён бўлиши. Янги ғоялар тизимидаги устувор тамойиллар, уларни амалга оширишнинг долзарб вазифалари. Истиқлолга асосланган янги ғоялар тизимини такомиллаштириш, унинг маънавий таъсирчанлиги ва мафкуравий самарасини ошириш усуллари ва йўллари.

Ғоявий таҳдидларнинг йўналишлари

XXI асрда мафкуравий муносабатлар кескинлашувининг ижтимоий, иқтисодий, сиёсий сабаблари. Президент Ислам Каримов мафкуравий таҳдидлар, уларнинг мазмун-моҳияти ва асосий йўналишлари ҳақида. (Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда, хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари асари асосида) Шовинизм, геноцид, фашизм, неофашизм, неокмунизм, ирқчилик, диний экстремизм, фундаментализм, терроризм ғояларининг реакцион моҳияти ва уларга қарши курашнинг тарихий зарурияти. Терроризмнинг шакллари: минтақавий ва халқаро терроризмнинг ғоявий-мафкуравий асослари. Маҳаллийчилик, миллатчилик, уруғ аймоғчилик, коррупцияга қарши кураш мафкуравий мустақиллик кафолати. Мафкурадаги мутлоқ жамоавий ва мутлоқ индивидуал ёндашувларнинг салбий оқибатлари. Евроосиё ва Шарқ мафкурасининг хусусиятлари. Жаҳон молиявий инқирозининг мафкуравий жараёнларга таъсири. XX асрда мафкуравий ҳамкорликнинг аҳамияти, унинг ижтимоий, иқтисодий, сиёсий, маънавий, ҳуқуқий асослари ҳамда миллий, худудий ва умумбашарий даражалари.

Мафкуравий тажовуз ва ахборот хавфсизлиги

Мафкуравий тажовуз ва унга қарши миллий хавфсизликни таъминлаш зарурати. Жамиятнинг мафкуравий муқобиллашиш сабаблари. Мафкуравий гегемонизмнинг вужудга келиши. Гегемонизмнинг шакллари. Муқобил мафкуравий қарашларнинг жамият ривожланишига таъсири ва уларни мувофиқлаштириш имкониятлари. Мафкуравий таҳдиднинг ошқора ва ёпиқ характери. Ахборот хавфсизлиги ва биологик хавфсизликнинг мутаносиблиги. Ахборот коммуникацияларида мафкуравий хуружларнинг намоён бўлиши ва унга қарши химоя (профилактика) воситалари. Интернет мафкуравий хуруж объекти. Виртуал мафкуравий хуружнинг оқибатлари. Ахборот хуружига қарши ахборот хавфсизлигини таъминлашнинг зарурияти ва аҳамияти. Минтақавий ва глобал ахборот хавфсизлиги. Ахборот хавфсизлигининг локал ва глобал аҳамияти. Ахборот хавфсизлигининг ижтимоий маданий мерос билан боғлиқлиги ва унинг янги воқеликка мутаносиблиги. Геосиёсий манфаатлар ахборот хавфсизлиги омили. Биосиёсатда ахборот хуружларига ирсий муносабатнинг намоён бўлиши.

Мафкуравий фаолият - миллий ғояни амалга ошириш воситаси
“Мафкуравий муносабатлар” тушунчаси, унинг мазмун –моҳияти ва намоён бўлиш хусусиятлари. Миллий ғоянинг ижтимоий субъектлар орасидаги ҳамкорлик ва ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашдаги аҳамияти.

10

Мафкуравий фаолият” тушунчаси, унинг мазмун-моҳияти ва намоён бўлиш хусусиятлари. “Ҳар қандай мафкуравий фаолият-муайян ғояни амалга ошириш жараёнидир” тамойили – идеологик аксиома. Мафкуравий фаолият тизими, унинг элементлари. Мафкуравий фаолиятни ташкил қилишнинг усуллари ва йўллари. Ғоядан мафкурага, ундан амалий фаолиятга томон бориш диалектикаси. Мафкуравий фаолият мақсадли ва мўлжалли ҳаракат сифатида. Мафкуравий фаолиятда индивидуализм ва ижтимоийликнинг намоён бўлиши. Формализм, компаниябозлик, қоғозбозлик кабиларнинг

маънавий-мафкуравий оқибатлари.

Бунёдкор ғояларни амалга оширишга қаратилган мафкуравий фаолият тамойиллари: яратувчанлик, гуманизм, плюрализм, толерантлик, эзгулик томон ҳаракат. Вайронкор ғоялар асосидаги бузғунчилик, ақидапарастлик, экстремизм ва терроризмга мойиллик каби мафкуравий фаолият тамойилларига қарши курашнинг зарурлиги.

Мафкуравий фаолиятни амалга оширишнинг замонавий технологиялари. Оммавий ахборот воситалари, интернет ва бошқа ахборот воситаларининг мафкуравий фаолиятдаги ўрни.

Мафкуравий фаолиятда миллий ғояни аҳоли онгига сингдириш, Юрт тинчлиги, Ватан равнақи, халқ фаровонлиги ғояларининг намоён бўлиши.

Глобаллашув жараёнида мафкуравий иммунитетни шакллантириш вазифалари

Ҳозирги даврда дунёнинг мафкуравий манзараси. Мафкуравий муносабатларнинг технологик ва интеллектуал асослари.

Мафкуравий таҳдидларга қарши кураш усуллари ва воситалари.

Шўро сиёсий мафкурасининг расмий андозаларидан, унинг шиорлари ва рамзларидан воз кечилишининг объектив сабаблари. “Оммавий маданият”нинг оқибатларига нисбатан иммунитетни шакллантиришнинг зарурияти.

Президент Ислам Каримов “Мафкуравий майдон” тушунчасининг шаклланиш ва намоён бўлиш хусусиятлари тўғрисида. Турли кўлам ва манзарага эга бўлган мафкуравий майдонларда хилма- хил ғоя ва мафкуралар тўқнашуви, зиддияти ва ўзаро ҳамкорлигининг акс этиши.

Мафкуравий майдонни ташкил этувчи омиллар, воситалар ва ғоявий манбалар. Мафкуравий майдонлардаги ғоявий таъсир ва акс таъсир жараёнлари, уларга хос хусусиятларни аниқлаш имкониятлари.

“Мафкуравий полигон” тушунчаси, унинг намоён бўлиш хусусиятлари.

Мафкуравий полигонларнинг захираси, таъсир кўрсатиш усуллари ва воситалари. Мафкуравий полигонларнинг ядро полигонларидан хавфлилик сабаблари. Мафкуравий полигонларнинг ғоявий хуружи ва уларнинг асл мақсад-муддаоларини аниқлаш усуллари.

Мафкуравий полигон ва мафкуравий профилактиканинг ижтимоий сиёсий зарурияти. Мафкуравий жараёнларнинг миллий тараққиётга ижобий ва салбий таъсири. Ўзбекистондаги ижтимоий-сиёсий жараёнларни кескинлаштиришнинг ғоявий мақсадлари.

11

Мафкуравий жараёнларнинг миллат менталитетига, сиёсий онгига, диний эътиқодига, ижтимоий руҳиятига маънавий-маданий савиясига таъсири.

Мафкуравий иммунитетни шакллантириш омиллари. Билим халқ маънавиятида мафкуравий иммунитетни шакллантиришнинг назарий асоси. Билимни амалиётда қўллаш малакаларини ривожлантириш воситалари. Индивидуал онгда ғоя ва мафкурага муносабатни шакллантиришда ижтимоий муҳитнинг роли ва унинг интеллектуал асослари. Мафкуравий иммунитет ва сиёсий маданият мутаносиблиги. Мафкуравий иммунитетда ақл теранлиги ва хулқ атворнинг намоён бўлиши.

Мамлакатдаги иқтисодий барқарорликнинг мафкуравий иммунитетни шакллантиришдаги ўрни. Сиёсий хушёрлик ва сиёсий маданият мафкуравий иммунитетнинг муҳим омили. Ташқи сиёсий воқеликка нисбатан мафкуравий иммунитетни шакллантиришнинг ўзига

хос жиҳатлари. Ўзбекистон халқаро мавқеини мустаҳкамлашнинг мафкуравий, ижтимоий тарихий аҳамияти ва зарурияти
Жамият барқарорлигини таъминлашнинг ижтимоий-ғоявий асослари
Жамият барқарорлигини таъминлашда иқтисодий-сиёсий, ижтимоий - маънавий омилларнинг муштараклиги.
Миллий ғоянинг этносиёсат ва этномаданият ривожига таъсири. Ўзбекистонда миллий сиёсатнинг амалга оширилиши ва унда этник бирликлар манфаатлари ҳимоя қилинишининг ҳуқуқий ва ижтимоий асослари. Ўзбекистонда яшаётган этник бирликлар тафаккурида миллий ғояга садоқатни шакллантиришнинг объектив ва субъектив омиллари. Мамлакатда миллатлараро (тотувлик), ҳамкорлик, ва динлараро бағрикенглик, (толерантлик) - ижтимоий барқарорликни таъминлаш шарти, унинг сиёсий ва қонуний-ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлашда давлатнинг бош ислохотчилик роли. "Ўзбекистон - ягона ватан" ғояси барқарорликни таъминлашнинг назарий асоси.
Ўзбекистонда миллий маданий марказларнинг ташкил қилиниши миллатлараро барқарорликни таъминлаш воситаси.
Маданий мулоқот кўп миллатли аҳоли орасидаги барқарорлик омили.
Тил маданий мулоқот ва барқарорликнинг муҳим воситаси.
Ўзбекистонда расмий тан олинган диний конфессиялар фаолиятининг миллатлараро тотувликни таъминлашдаги роли. 2007 йилда "Тошкент - ислом маданияти пойтахти" деб эълон қилинишининг тарихий аҳамияти. Тошкент Ислом университети ва Тошкент Ислом институтининг аҳоли онгида динга муносабатни шакллантиришдаги роли.
Ўзбекистоннинг халқаро ҳамжамиятга интеграциялашуви ва сиёсий мавқеи мустаҳкамланишида миллатлараро ва динлараро толерантликни мустаҳкамлаш тажрибаларининг демократик характери ва халқаро аҳамияти.

12

Мустақиллик ва ҳуқуқ, демократия ва ошкоралик - миллий ўз-ўзини англаш, ахлоқий янгиланиш, миллий маънавий тикланишнинг асоси. "Бу муқаддас ватанда азиздир инсон", "Буюк ва муқаддасан мустақил Ватан" ғояларининг ижтимоий маънавий аҳамияти.

Дунё мамлакатларида яшовчи этник бирликларнинг миллий ўзлигини англаши учун яратилаётган шарт шароитларнинг мафкуравий аҳамияти. Баъзи мамлакатларда миллат ва элатлар камситилишининг оқибатлари. Айрим МДХ давлатларида сиёсий институтлар ва лидерларга халқ ишончи йўқолишининг сабаблари. Дунё мамлакатларидаги беқарорлик сабаблари. Беқарорлик ҳукмрон мамлакатларда қочоқларнинг аҳволи. Дунёда тинчлик ўрнатишда барқарор демократик тараққиёт, эркинлик, ижтимоий-сиёсий ҳамкорлик, миллий ва диний тотувлик ғояларининг устувор аҳамияти.

Тафаккур ўзгариши ва маънавий янгиланишда миллий ғоянинг роли

Бозор муносабатларига ўтишнинг инсон тафаккурига таъсири.

Тафаккурга жамият, мактаб, оила ва тарбияни амалга оширувчи бошқа омиллар таъсирининг ўзаро нисбати. Миллий ғоянинг тафаккур консерватизмининг бартараф қилишдаги ўрни.

Тараққиётнинг миллий моделлари ва уларнинг мазмуни. "Ўзбек модели"-эволюцион тараққиёт ғоясининг гуманистик характери.

Ижтимоий онг ва тафаккур янгиланишига миллий тараққиёт моделининг

ижобий таъсири.

Миллий ғоя қонун устиворлигига асосланган демократик давлат ва эркин фуқаролик жамияти барпо этишнинг асосий омили. Давлат бошқарувини демократлаштириш ва жамият ҳаётини модернизациялашнинг ғоявий асослари. “Кучли давлатдан – кучли фуқаролик жамияти сари” тамойили, унинг барча соҳалардаги маънавий янгиланиш ва тафаккур ўзгаришидаги ўрни ва аҳамияти.

Миллий ғоя ва маънавий ҳаёт. Истиқлол йилларида маънавий тикланиш ва юксалиш соҳасидаги ислохотлар жараёни. Президент Ислон Каримовнинг “Юксак маънавият - енгилмас куч” асарининг янги дунёқараш ва замонавий тафаккурни шакллантиришдаги аҳамияти. Юксак маънавиятни шакллантирадиган асосий мезонлар.

Миллий ўзликни англаш ва маънавий юксалишнинг стратегик ва тактик вазифалари. Президент Ислон Каримов асарлари - миллий маънавий тараққиёт ғоясининг концептуал асоси ва уларнинг аҳамияти.

Мафкуравий муносабатларда миллий ва умуминсоний манфаатлар бирлигини таъминлаш имкониятлари.

Президент Ислон Каримовнинг “Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида” китобининг тафаккур янгиланишига таъсири.

Миллий ғоя- маънавий янгиланишнинг назарий ва амалий асоси. Баркамол авлод тарбиясида мафкуранинг таъсирчанлик ролини ошириш вазифалари.

13

Миллий ғояни ривожлантиришнинг институционал тизими Дунёнинг элитар мафкуравий тизими. Ғоявий таълим-тарбия ва тарғибот-ташвиқот ишларига комплекс-системали ёндашиш тамойиллари.

“Мафкуравий тарбия” тушунчаси, унинг мазмуни ва намоён бўлиш хусусиятлари. “Мафкуравий таъсир”, “мафкуравий тарбия” ва “мафкуравий профилактика” тушунчаларининг ўзаро алоқадорлиги. “Юксак маънавият - енгилмас куч” асарида маънавий тарбия, эзгу ғояларга ишонч ва садоқатни тарбиялаш масалалари. Мафкуравий тарбия тизими, унинг субъекти ва объекти.

Мафкуравий тарбиянинг йўналишлари ва ижтимоий функциялари. Ғоя ва мафкуралар соҳасидаги плюрализм ва толерантликни тарбиялаш.

Ижтимоий субъектлар, турли қатламлар, партиялараро муносабатлар уйғунлигини сақлаш, ижтимоий барқарорликни мустаҳкамлашда мафкуравий тарбиянинг аҳамияти.

Таълим-тарбия тизимида миллий ғояни ривожлантириш имкониятлари.

Миллий ғояни инсон онги ва қалбига сингдиришнинг янги педагогик-дидактик технологиясини такомиллаштириш вазифалари. Таълим-тарбия тизимида адабиёт, санъат, оммавий ахборот воситалари, маънавий-маданий ва маърифий муассасалар фаолиятларини мувофиқлаштиришнинг устувор йўналишлари.

Ижтимоий институтларнинг анъанавий, индивидуал, жамоавий мафкуравий функциялари. Миллий ғояни ривожлантиришда оммавий ва сиёсий ташкилотлар, оила, маҳалла, нодавлат-нотижорат ташкилотларнинг ролини оширишнинг аҳамияти.

Ғоя ҳақидаги тасаввурларнинг интеллектуал фаоллик даражалари, унда сиёсий воқеликнинг мантикий изчил ва асосли манзарасини яратиш мўлжаллари. Сиёсий ҳаёл, сиёсий тасаввурларни қайта ишлаш ва ижодий ўзгартириш йўллари.

Миллий ғоя ва мафкурани тарғиб-ташвиқ қилишда мутахассислар

роли ва масъулияти. Миллий ғояни оммага трансформация қилишда кадрлар корпусини шакллантиришнинг зарурияти.

Кадрларнинг салоҳиятини оширишда "Ўзбекистон Республикаси Таълим тўғрисидаги Қонуни" ва "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури", "Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси" да белгиланган вазифаларни амалиётга тадбиқ этишнинг аҳамияти.

Семинар машғулотларини ташкил этиш бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Семинар машғулотларини ташкил этиш бўйича кафедра профессор-ўқитувчилари томонидан кўрсатма ва тавсиялар ишлаб чиқилади. Унда дарслик ва услубий қўлланмалар асосида билимларни мустаҳкамлашга эришиш, тарқатма материаллардан фойдаланиш, илмий мақолалар ва тезисларни чоп этиш орқали талабалар билимини ошириш, мавзулар бўйича кўргазмали ўқув воситаларини тайёрлаш тавсия этилади.

14

Семинар машғулотлари учун тавсия этилаётган тахминий мавзулар: "Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар" фанининг предмети, мақсади ва вазифалари. Фаннинг тарихий илдизлари, шаклланиши ва такомиллашиш омиллари. Миллий ғоя, ижтимоий тараққиёт ва мафкуравий жараёнларнинг ўзаро боғлиқлиги. Ғоявий таҳдидларнинг йўналишлари, Мафкуравий тажовуз ва ахборот хавфсизлиги. Ижтимоий сиёсий муносабатларнинг глобаллашуви жараёнида мафкуравий иммунитет. Жамият барқарорлигини таъминлашнинг ижтимоий ғоявий асослари. Тафаккур ўзгариши ва маънавий янгиланишда миллий ғоянинг роли. Миллий ғояни ривожлантиришнинг институционал тизими.

Мустақил ишларни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни:

Мустақил таълимнинг турли хил шакллари мавжуд бўлиб, бунда асосий эътибор талабанинг берилган мавзулар (амалий масалалар, топшириқлар ва кейс-стадилар)ни мустақил равишда, яъни аудиториядан ташқарида бажариши, ўқиб ўрганиши ва шу йўналиш бўйича билим ва кўникмаларини чуқурлаштиришига қаратилади. Талаба мустақил ишни тайёрлашда муайян фаннинг хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланиш тавсия этилади:

дарслик ёки ўқув қўлланмалар бўйича фанлар боблари ва мавзуларини ўрганиш;

тарқатма материаллар бўйича маърузалар қисмини ўзлаштириш;

мустақил ишлар, кейс-стадилар билан ишлаш;

махсус ёки илмий адабиётлар (монографиялар, мақолалар) бўйича фанлар бўлимлари ёки мавзулари устида ишлаш;

фанга оид статистик маълумотларни ўрганиш, уларни таҳлил қилиш;

талабанинг ўқув-илмий-тадқиқот ишларини бажариш билан боғлиқ бўлган фанлар бўлимлари ёки мавзуларни чуқур ўрганиш;

фаол ва муаммоли ўқитиш услубидан фойдаланиладиган ўқув машғулотлари;

масофавий (дистанцион) таълим.

"Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар" фанидан талабаларнинг мустақил ишларини реферат, семинар, маъруза тайёрлаш, Президент асарларини конспектлаштириш ва бошқа шаклларда ташкил этилиши тавсия этилади. Мустақил иш мавзуларини белгилашда маъруза ва семинар машғулотлари мавзуларини тўлдиришга ҳаракат қилиниши лозим.

Тавсия этилаётган тахминий мустақил иш мавзулари:

1. Миллий ўз -ўзини англашнинг этномадиниёт ривожига таъсири.
2. Ахборот хавфсизлигини таъминлаш барқарор тараққиёт омили.
3. Иқтисодий барқарорлик маънавий- маданий камолот омили.
4. Таълим ва тарбия миллий мафқуранинг англаш воситаси.
5. Нодавлат ноижорат ташкилотларнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги аҳамияти.

15

6. Сиёсий ҳаёл ва сиёсий ҳаёт уйғунлиги.
7. Сиёсий менталитет моделлари.
8. Сиёсий менталитет ва сиёсий жараёнлар диалектикаси.
9. Мафқуравий тарбия йўналишлари ва функциялари.
10. Бунёдкор ғояларнинг гуманистик характери.

Дастурнинг инфор­мацион-услубий таъминоти

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанини ўқитишда замонавий (хусусан интерфаол) методлар, ахборот коммуникация (медиатаълим, амалий дастур пакетлари, презентацион, электрон-дидактик) технологияларининг қўлланиши назарда тутилади. Фанни ўқитишда электрон дарсликдан, мавзуга оид теледисклардан ва бошқа кўргазмалардан фойдаланилади.

16

Фойдаланиладиган адабиётлар рўйхати

Раҳбарий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2011.
2. Давлат тили ҳақида (янги таҳрири). Ўзбекистон Республикасининг Қонуни. – Т.: Ўзбекистон, 1997. – 22 б.
3. Кадрлар тайёрлаш миллий дастури. – Т.: Шарқ, 1997. – 63 б.
4. Таълим тўғрисида. Ўзбекистон Республикасининг Қонуни. – Т.: Ўзбекистон, 1989. – 30 б.
5. Каримов И.А. Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафқура. 1-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 364 б.
6. Каримов И.А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин. 2-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 380 б.
7. Каримов И.А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. 3-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 366 б.
8. Каримов И.А. Бунёдкорлик йўлидан. 4- жилд.-Т.:Ўзбекистон, 1996.–349 б.
9. Каримов И.А. Янгича фикрлаш ва ишлаш давр талаби. 5-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1997. –384 б.
10. Каримов И.А. Тарихий хотирасиз келажак йўқ. - Тошкент : Шарқ, 1998. - 31 б.
11. Каримов И.А. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлидан. 6-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1998. – 429 б.
12. Каримов И.А. Биз келажакимизни ўз қўлимиз билан қура­миз. 7-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1999. – 410 б.
13. Каримов И.А. Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт – пировард мақсадимиз. 8-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2000. – 528 б.
14. Каримов И.А. Ватан равнақи учун ҳар биримиз масъул­миз. 9-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2001. – 432 б.
15. Каримов И.А. Хавфсизлик ва тинчлик учун қурашамиз. 10-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2002. – 432 б.
16. Каримов И.А. Биз танлаган йўл демократик тараққиёт ва маърифий дунё билан ҳамкорлик йўли. 11- жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2003. – 320 б.
17. Каримов И.А. Тинчлик ва хавфсизлигимиз ўз қуч-қудратимизга,

ҳамжиҳатлигимиз ва қатъий иродамизга боғлиқ. 12 - жилд. Т.: “Ўзбекистон” 2004.- 400 б.

18. Каримов И.А. Ўзбек халқи ҳеч кимга, ҳеч қачон қарам бўлмайди. 13-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2005.-448 б.

19. Каримов И.А. Жамиятимизни эркинлаштириш, ислохотларни чуқурлаштириш, маънавиятимизни юксалтириш ва халқимиз ҳаёт даражасини ошириш – барча ишларимизнинг мезони ва мақсадидир. 15-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2007.-318 б.

20. Каримов И.А. Мамлакатни модернизация қилиш ва иқтисодийтимизни барқарор ривожлантириш йўлида. 16-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2008.-366 б. 17

21. Каримов И.А. Ватанимизнинг босқичма-босқич ва барқарор ривожланишини таъминлаш – бизнинг олий мақсадимиз. 17-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2009.-280 б.

22. Каримов И.А. Жаҳон инқирозининг оқибатларини енгиш, мамлакатимизни модернизация қилиш ва тараққий топган давлатлар даражасига кўтарилиш сари . 18 -жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2010. -280 б.

23. Каримов И.А. Юксак маънавият – энгилмас куч. - Тошкент: Маънавият, 2008. – 176 б.

24. Каримов И.А. Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози, Ўзбекистон шартотида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари. – Тошкент: Ўзбекистон, 2009. – 56 б.

25. Каримов И.А. Энг асосий мезон – ҳаёт ҳақиқатини акс эттириш. – Т.: Ўзбекистон, 2009. – Б.24.

26. Каримов И.А. Асосий вазифамиз – Ватанимиз тараққиёти ва халқимиз фаровонлигини янада юксалтириш. –Т.: Ўзбекистон, 2010

27. Каримов И.А. Бу муқаддас Ватанда азиздир инсон. -Тошкент: Ўзбекистон, 2010.

28. Каримов И.А. Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси: Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маъруза. 12 ноябрь. – Тошкент: Ўзбекистон, 2010.

29. Каримов И.А. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. – Т.: Ўзбекистон, 2011. -370 б.

Дарслик ва ўқув қўлланмалар:

1. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. -Т.:Ўзбекистон, 2000.

2. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. (ўқув қўлланма). Назаров Қ тарҳирири остида. Т.: Янги аср авлоди, 2002

3. Миллий истиқлол ғояси (Ўзбекистон Республикаси Олий таълим бакалаврият босқичи учун дарслик). Эршашев И таҳрири остида. –Т.: Академия, 2005.

4. Мамашокиров С., Тоғаев Ш. Эркин ва фаровон ҳаёт қурилишининг ғоявий-мафкуравий масалалари. –Т.: Маънавият, 2007.

5. Миллий истиқлол ғояси: назария ва амалиёт. -Т.: Ижод дунёси, 2002.

6. Назаров Қ. Миллий истиқлол ғоясининг асосий мақсад ва вазифалари. – Т.: Янги аср авлоди, 2001.

7. Назаров Қ. Ғоялар фалсафаси .- Т.: Академия, 2011.

8. Тўраев Ш. Демократик жараёнлар ва миллий ғоя. –Т.: Маънавият, 2008.

9. Очилдиев А. Миллий ғоя ва миллатлараро муносабатлар. – Т.: Ўзбекистон,

2004.

18

Қўшимча адабиётлар:

1. Маънавият: асосий тушунчалар изоҳли луғати. Назаров Қ. таҳрири остида. -Т.: Маънавият, 2009.
 2. Абилов Ў. Миллий ғоя: маънавий омиллар. Т.: Маънавият, 1999.
 3. Бегматов А. Маънавият фалсафаси ёхуд Ислоҳ Каримов асарларида янги фалсафий тизимнинг яратилиши. -Т.: 2000 йил.
 4. Гафарли М.М. Касаев А.Ч. Ривожланишнинг ўзбек модели: тинчлик ва барқарорлик – тараққиёт омили. –Т.: Ўзбекистон, 2000.
 5. Исломов З.М. Фуқаролик жамияти: кеча, бугун, эртага. –Т.: 2002.
 6. Мамашокиров С. ва бошқалар. Ўзбекистонда янги жамият қурилишининг ғоявий-мафкуравий масалалари. (Ўқув-услубий қўлланма). –Т.: 2004.
 7. Миллий ғоя: тарғибот технологиялари ва атамалар луғати. Назаров Қ таҳрири остида. –Т.: Академия нашриёти. 2007.
 8. Миллий истиқлол ғоясини халқимиз онгига сингдириш омиллари ва воситалари. -Т.: 2002.
 9. Миллий истиқлол ғояси: асосий хусусиятлари, фалсафий ва тарихий илдизлари. -Т.: 2002.
 10. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунчалар, тамойиллар ва атамалар. (Қисқа изоҳли тажрибавий луғат) -Т.: Янги аср авлоди, 2002.
 11. Мустақиллик мафкураси ва Ўзбекистонда демократик жамият қурилишининг иқтисодий, ижтимоий ва маънавий негизлари. -Т.: Университет, 2001.
 12. Мустақиллик: Изоҳли илмий-оммабоп луғат. Хоназаров Қ таҳрири остида. -Т.: Шарқ, 2000.
 13. Мусаев Ф. Демократик жамият қурилишининг фалсафий асослари.-Т.: 2008.
 14. Ортиқов М., Усмонов М. Ғоя ва мафкура. –Т.:Янги аср авлоди, 2001.
 15. Отамуродов С., Мамашокиров С. Марказий Осиёда мафкуравий жараёнлар.-Т.: 2001.
 16. Отамуродов С. Глобаллашув ва миллат. –Т.: 2008.
 17. Туйчиев Б. Политическая культура и демократизации общества. – Т.:НУУз, 2010.
 18. Фалсафа: комусий луғат. Назаров Қ таҳрири остида. -Т.: Шарқ, 2004.
 19. Эркаев А. Миллий ғоя ва маънавият. –Т.:Маънавият, 2002.
 20. Қаҳҳорова Ш. Глобал маънавият – глобаллашувнинг ғоявий асоси. – Т.:Тафаккур, 2009.
 21. Қурононов М. Мафкуравий таҳдид ва ёшлар тарбияси. –Т.: Академия, 2008.
- Электрон таълим ресурслари:
1. “Халқ сўзи” газетаси –[www info XS. Uz](http://www.infoXS.Uz).
 2. “Туркистон” газетаси - [www turkiston sarkor. uz](http://www.turkiston.sarkor.uz).
 3. “Маърифат” журнали - [www ma'rifat – inform](http://www.ma'rifat-inform).
 4. “Жамият ва бошқарув” журнали - [www rzult academy freenet uz](http://www.rzult.academy.freenet.uz).
 5. “Мозийдан садо” журнали - [www moziy dostlink. Net](http://www.moziy.dostlink.Net)
 6. [www. Ziyo net.uz](http://www.Ziyo.net.uz).__

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
САМАРҚАНД ДАВЛАТ ЧЕТ ТИЛЛАР ИНСТИТУТИ**

Рўйхатга олинди:

№ _____
2018 йил “__” _____

“ТАСДИҚЛАЙМАН”

Ўқув ишлари бўйича проректор
_____ доц. Ф.Ш.Рузикулов
2018 йил “__” _____

**ФАКУЛТЕТЛАРАРО ИЖТИМОЙ ФАНЛАР КАФЕДРАСИ
“МИЛЛИЙ ҒОЯ: АСОСИЙ ТУШУНЧА ВА ТАМОЙИЛЛАР”**

ФАНИДАН

ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

Билим соҳаси: 100 000 – гуманитар соҳа
Таълим соҳаси: 120 000 – гуманитар фанлар
Таълим йўналиши: 5120100 – филология (инглиз, немис,
француз, испан, итальян тиллари)
5120100 - филология (араб, япон, хитой, корейс тиллари)
5120200 – таржима назарияси ва амалиёти
(тиллар бўйича)

Фаннинг ишчи ўқув дастури, ўқув, ишчи ўқув режа ва ўқув дастурига мувофиқ ишлаб чиқилди.

Тузувчилар:

Шодиев Р.Т. - СамДЧТИ Ижтимоий фанлар кафедраси, ф.ф.д.,
профессори
Ашурова Х.С. - СамДЧТИ Ижтимоий фанлар кафедраси
ўқитувчиси

Такризчилар:

Қушоқов Ш. С.- СамДУ “Ўзбекистонда демократик жамият қуриш
назарияси ва амалиёти” кафедраси профессори,
ф.ф.д.
Бозоров М.Ж.- СамДЧТИ ижтимоий фанлар кафедраси
доценти, ф.ф.н.

Фаннинг ишчи ўқув дастури Самарқанд давлат чет тиллар институти
Факултетлараро ижтимоий фанлар кафедраси кенгашининг 2018 йил
“26” августдаги 1 - сон мажлисида муҳокамадан ўтган.

Кафедра мудири

ф.ф.н. Д.Т.Амридинова

Келишилди:

Ўқув-услубий бўлими бошлиғи

М.Б.Ҳолиқов

**Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар фани бўйича 4-курс
талабаларига 2018-2019 ўқув йили учун**

ИШЧИ ДАСТУРИ

КИРИШ

XXI асрда кечаётган глобал интеграция жараёнлари, дунёнинг ғоявий-мафкуравий қиёфасини ўзгартириб, янгича тафаккур услубини тақозо қилмоқда. Шу боис, Ўзбекистонда таълимнинг ижтимоийлашувига алоҳида эътибор берилиб, ўқитилаётган фанларнинг мазмунини замон талабларига мослаштирилиши бўйича ислохотлар амалга оширилмоқда. Бу "Таълим тўғрисидаги" Қонун ва Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида белгиланган вазифаларни босқичма-босқич амалга ошириш жараёнида ўз ифодасини топмоқда. Хусусан, талаба ёшларимизни Ватан ва миллат манфаатлари йўлида фидоийлик кўрсата оладиган, мустақиллигимизнинг моҳиятини ва қадрини англайдиган, уни ҳар қандай хавф-хатардан асрашни ўзининг муқаддас бурчи деб биладиган, муайян мутахассисликни, касб-хунарни чуқур эгаллаган, мустақил, эркин фикрлайдиган, маънавий ва жисмонан баркамол инсонни тарбиялаш учун олий таълим тизимида гуманитар ва ижтимоий фанларнинг дастурларини замон талаблари асосида қайта кўриб чиқишни тақозо қилмоқда. Бу эса ёшларда тарихий воқеликка объектив баҳо бериш ва тўғри хулоса чиқариш малакаларини шакллантиришни талаб қилади. Зеро, Президент Ислом Каримов таъкидлаганидек: "Таълимни тарбиядан, тарбияни эса таълимдан ажратиб бўлмайди - бу шарқона қараш, шарқона ҳаёт фалсафаси" дир. (Каримов И.А. Юксак маънавият – енгилмас куч.-Т.: Маънавият, 2008. – Б. 62)

Демак, обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт барпо этаётган халқимиз тараққиётининг ғоявий тамойилларини, мамлакатимиз ҳаётида устивор бўлаётган юрт тинчлиги, Ватан равнақи, халқ фаровонлиги ғояларига садоқат туйғуларини шакллантиришга ёрдамберадиган мавзуларни ўрганиш "Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар" фанининг мазмун-моҳиятини белгилайди.

Мазкур фан доирасида «Миллий ғоя» ва «Миллий мафкура» тушунчалари, уларнинг мазмун-моҳияти, намоён бўлиш хусусиятлари, халқлар ва давлатлар тақдирига таъсири, ҳозирги замондаги мафкуравий жараёнлар, ёшлар қалби ва онгида бузғунчи ва вайронкор ғояларга нисбатан огоҳлик ва хушёрлик хусусиятлари шаклланиши билан боғлиқ масалалар ўрганилади. Миллий ғоялар ва мафкуралар тизими, "ғоявийлик", "ғоясизлик", "мафкуравий фаолият", "мафкуравий жараёнлар", "мафкуравий таъсир", "мафкуравий майдон ва полигонлар", "мафкуравий инқироз", "ғоявий бўшлиқ", "мафкуравий профилактика", "мафкуравий иммунитет" каби тушунча ва атамаларнинг мазмун-

моҳиятини очиб бериш билан боғлиқ масалалар мажмуи ҳам ушбу фаннинг асосий мавзулари доирасига киради.

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар ” – мустақиллик йилларида ўрганиш имкони очилган янги фанлардан биридир. Мазкур фаннинг мақсади эзгу ғоялардан ва соғлом мафкурадан маҳрум бирон бир миллат ва жамиятнинг узоққа бора олмаслигини, ҳар қандай халқ ва давлат ўз тараққиётининг ғоявий-мафкуравий тамойилларини белгилаб олиши зарурлиги ижтимоий жараёнларнинг муқаррар қонунияти эканлигини ёшларнинг қалби ва онгига сингдиришдан иборатдир.

Бу эса келажакимизни яққол тасаввур этиш, жамиятимизнинг ижтимоий-маънавий пойдеворини мустаҳкамлаш, ёт мафкуралар тажовузига

қарши тура оладиган, ҳар томонлама баркамол инсонларни вояга етказиш, ғоявий бўшлиқ бўлишига йўл қўймаслик, ва ниҳоят, юртимизнинг юксак тараққиётини таъминлаш учун миллий истиқлол ғоясини чуқур ўрганиш эҳтиёжини юзага келтирди. «Ушбу таълимотни қандай зарурат шакллантирди?» ва «Ундан кўзланаётган мақсад-муддаолар нима?» - деган саволларга жавоблар Президентимиз Ислом Каримовнинг кўп йиллик изланишлари, асарларидаги фикр-мулоҳазаларида ўз аксини топди. Аввало,

шунини таъкидлаш лозимки, миллий истиқлол ғояси тасодиф эмас, балки ўзига

хос фалсафий асоси, илмий-назарий ва тарихий илдизларига эга бўлган яхлит

назариядир. Шу маънода, у мамлакатимиз тараққиётининг объектив зарурияти, қонуний ҳосиласи, халқимиз мақсад-муддаоларининг ифодасидир.

Бу эса, ўз навбатида, «Мафкура ҳар қандай жамият ҳаётида зарур. Мафкура

бўлмаса одам, жамият, давлат ўз йўлини йўқотиши муқаррар» - деган фикрнинг ҳаққонийлигини исботлайди.

Биз ушбу ҳаёт ҳақиқатини ёшлар қалби ва онгига сингдиришимиз лозим. Бу таълим тизими олдида ғоявий тарбияни кучайтиришга доир ўқув дастурлари ва адабиётларнинг янги авлодини яратиш вазифасини қўйди. Мазкур дастурни яратишда таълим тизимининг барча бўғинларида миллий ғояни ўрта мактаб, лицей, коллежларда ўқитишнинг мавжуд дастурлари таҳлил қилиниб, олий таълимда уларнинг такрорланиши бартараф этилди.

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг қонун-қоидалари, тушунча ва тамойилларини ўргатишда қуйидагиларга алоҳида эътибор бериш зарур:

- мустақиллик биз учун энг олий қадрият, уни асраб-авайлаш эса ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиз эканини талабаларнинг қалби ва онгига сингдириш;
- ёшларда ғоялар ўз маъно - моҳиятига кўрабунёдкор ёки вайронкор бўлиши, уларнинг халқлар ва давлатлар тараққиётига таъсири, ҳозирги замоннинг мафкуравий манзараси, бузғунчи ғояларнинг таъсиридан ҳушёр ва огоҳ бўлиш шартлари ва мезонлари ҳақидаги ҳаётий ва ҳаққоний тасаввурларни шакллантириш;
- ўқув машғулотларини олиб боришда талабаларнинг ёши, тафаккури, дунёқараши ва қизиқишларини ҳисобга олиш, таълим-тарбиянинг илғор, таъсирчан воситаларидан, замонавий ўқитиш технологияси имкониятларидан кенг фойдаланиш;
- айрим тушунчаларни ҳаддан зиёд соддалаштириш, таълимнинг эскича услуб ва тамойилларни қўллаш натижасида фаннинг кадрсизланишига йўл қўймаслик;
- таълим жараёнида тазйиқ ўтказмасдан маърифий асосда иш тутиш, ёшларнинг мустақил ва эркин фикрлаш, баҳс-мунозара юритиш кўникмаларини оширишга эътибор қаратиш.

Булардан ташқари ғоялар фалсафасининг мазмун-моҳиятини тушуниришда ўқитувчи ва тингловчилар орасида ўзаро ҳамфикрлик ва ҳамкорлик муҳитини шакллантириш, мавзунинг тушунча ва тамойилларини шарҳлашда ҳаётий мисоллар, бугунги дунёда рўй бераётган воқеалар таҳлилидан, матбуот материалларидан кенг фойдаланиш ҳам муҳим аҳамият касб этади.

Ўқув фанининг мақсади ва вазифалари

Фани ўқитишдан мақсад - талабаларда миллий ғоя ва мафкуранинг мазмун-моҳиятини тушунган ҳолда ижтимоий воқеликка мустақил муносабатини шакллантириш, озод ва обод ватан, эркин ва фаровон ҳаёт қуриш ғоясининг ижтимоий-маънавий моҳиятини ёшлар онгига сингдиришдан иборат.

Фаннинг вазифалари:- миллий ғоя ва мафкуранинг мазмун-моҳиятини билиш ва улардан амалиётда фойдаланиш;- миллий ғоянинг

тарихий негизларини, фалсафий асосларини ўрганиш ва уларнинг ривожланиш қонуниятларини билиш;

- ижтимоий-сиёсий жараёнлар ҳақидаги муқобил ғояларни қиёсий таҳлил қилиш ва уларга мустақил муносабат билдириш;
- ғоявий-мафкуравий жараёнларга доир назарий билимларни амалий ҳаётда қўллаш;
- ёшларда маънавий таҳдидларга қарши курашиш кўникмасини шакллантиришдан иборат.

Фанни ўқитиш жараёнини ташкил этиш ва ўтказиш бўйича тавсиялар

Фанни ўқитиш жараёнида таълимнинг анъанавий ва интерфаол ўқитиш усуллардан фойдаланилади. Назарий машғулотларда ҳар бир мавзу тегишли маъруза матнларини оғзаки тушунтириш йўли билан баён этилади. Семинар машғулотлари оғзаки ва ёзма шаклда ташкил этилиши кўзда тутилади. Маъруза ва семинар машғулотларини ўқитиш жараёнида илғор педагогик технологиялардан, хусусан кўргазмали слайдларни кодоскоп орқали намойиш этиш, электрон материалларни проектор орқали тасвирга чиқариш воситаларидан фойдаланилади.

Фаннинг тегишли назарий ва семинар машғулотларида таълимнинг инновацион, интерфаол методлари, жумладан экспресс-сўровлар, ақлий ҳужум, ажурли арра, мунозара, кичик гуруҳларда ишлаш, меню, дебат каби методларини қўллаш назарда тутилади.

Фан бўйича талабаларнинг билим, кўникма ва малакасига қўйиладиган талаблар

Бакалаврга фанни ўқитиш жараёнида миллий мафкура ғоялари онги ва калбига синдирилиши керак, бакалавр:

- миллий ғоя ва мафкуранинг мазмун-моҳиятини билиши ва улардан амалиётда фойдаланиши керак;
- миллий ғоянинг тарихий негизларини, фалсафий асосларини ва ривожланиш қонуниятларини билиш шарт;
- ижтимоий-сиёсий жараёнлар ҳақидаги муқобил ғояларни қиёсий таҳлил қилиши ва уларга мустақил муносабат билдириши керак;
- ғоявий-мафкуравий жараёнларга доир назарий билимларни амалий ҳаётда қўллаши керак;
- маънавий таҳдидларга қарши курашиш кўникмаси булиши керак.

Фаннинг ўқув режадаги бошқа фанлар билан боғлиқлиги ва услубий жиҳатдан узвий кетма-кетлиги

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фани фалсафа, тарих,

ҳуқуқшунослик, маънавият асослари, сиёсатшунослик, педагогика, психология каби ижтимоий-гуманитар фанлар билан бевосита алоқадор.

Фаннинг ишлаб чиқаришдаги ўрни

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанини ўрганиш орқали эгалланган билимлар ёшларнинг мафкуравий иммунитетини, сиёсий

маданияти, огоҳлигини оширишга, ижтимоий жараёнларни таҳлил қилишга ўргатади.

Фанни ўқитишда замонавий ахборотва педагогик технологиялар

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанини ўқитиш жараёнида мантикийлик, тарихийлик, объективлик тамойилларига амал қилинган ҳолда таълимни замонавий педагогик технологиялар асосида ташкил этиш, ўқув жараёнига ахборот технологияларини жорий этишнинг ноанъанавий усулларида фойдаланиш, айниқса, “Ақлий ҳужум”, “ФСМУ”, “Кейс-стади”, “Бумеранг”, “Кластер”, “Матбуот конференцияси” каби методлардан фойдаланиш мақсадга мувофиқ.

Шахсга йўналтирилган таълим. Бу таълим ўз моҳиятига кўра таълим жараёнининг барча иштирокчиларини тўлақонли ривожланишларини кўзда тутди. Бу эса таълимни лойиҳалаштирилаётганда, албатта, маълум бир таълим олувчининг шахсини эмас, аввало, келгусидаги мутахассислик фаолияти билан боғлиқ ўқиш мақсадларидан келиб чиққан ҳолда ёндошилишни назарда тутди.

Тизимли ёндошув. Таълим технологияси тизимнинг барча белгиларини ўзида мужассам этмоғи лозим: жараённинг мантикийлиги, унинг барча бўғинларини ўзаро боғланганлиги, яхлитлиги.

Фаолиятга йўналтирилган ёндошув. Шахснинг жараёнли сифатларини шакллантиришга, таълим олувчининг фаолиятни активлаштириш ва интенсивлаштириш, ўқув жараёнида унинг барча қобилияти ва имкониятлари, ташаббускорлигини очишга йўналтирилган таълимни ифодалайди.

Диалогик ёндошув. Бу ёндошув ўқув муносабатларини яратиш заруриятини билдиради. Унинг натижасида шахснинг ўз-ўзини фаоллаштириши ва ўз-ўзини кўрсата олиши каби ижодий фаолияти кучаяди.

Ҳамкорликдаги таълимни ташкил этиш. Демократик, тенглик, таълим берувчи ва таълим олувчи фаолият мазмунини шакллантиришда ва эришилган натижаларни баҳолашда биргаликда ишлашни жорий этишга эътиборни қаратиш зарурлигини билдиради.

Муаммоли таълим. Таълим мазмунини муаммоли тарзда тақдим қилиш орқали таълим олувчи фаолиятини активлаштириш усулларида бири. Бунда илмий билимни объектив қарама-қаршилиги ва уни хал этиш усулларини, диалектик мушоҳодани шакллантириш ва ривожлантиришни, амалий фаолиятга уларни ижодий тарзда қўллашни мустақил ижодий фаолияти таъминланади.

Ахборотни тақдим қилишнинг замонавий воситалари ва усулларини қўллаш - янги компьютер ва ахборот технологияларини ўқув жараёнига қўллаш.

Ўқитишнинг усуллари ва техникаси. Маъруза (кириш, мавзуга оид, визуаллаш), муаммоли таълим, кейс-стади, пинборд, парадокс ва лойиҳалаш усуллари, амалий ишлар.

Ўқитишни ташкил этиш шакллари: диалог, полилог, мулоқот ҳамкорлик ва ўзаро ўрганишга асосланган фронтал, коллектив ва гуруҳ.

Ўқитиш воситалари: ўқитишнинг анъанавий шакллари (дарслик, маъруза матни) билан бир қаторда - компьютер ва ахборот технологиялари.

Коммуникация усуллари: тингловчилар билан оператив тесқари алоқага асосланган бевосита ўзаро муносабатлар.

Тесқари алоқа усуллари ва воситалари: кузатиш, блис-сўров, оралиқ ва жорий ва якунловчи назорат натижаларини тахлили асосида ўқитиш диагностикаси.

Бошқариш усуллари ва воситалари: ўқув машғулоти босқичларини белгилаб берувчи технологик карта кўринишидаги ўқув машғулотларини режалаштириш, қуйилган мақсадга эришишда ўқитувчи ва тингловчининг биргаликдаги ҳаракати, нафақат аудитория машғулотлари, балки аудиториядан ташқари мустақил ишларнинг назорати.

Мониторинг ва баҳолаш: ўқув машғулотида ҳам бутун курс давомида ҳам ўқитишнинг натижаларини режали тарзда кузатиб бориш. Курс охирида тест топшириқлари ёки ёзма иш вариантлари ёрдамида тингловчиларнинг билимлари баҳоланади.

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанини ўқитиш жараёнида компьютер технологиясидан фойдаланилади. Айрим мавзулар бўйича талабалар билимини баҳолаш тест асосида ва компьютер ёрдамида бажарилади. “Интернет” тармоғидаги расмий сайтлардан тарқатма материаллар тайёрланади, тест тизими ҳамда таянч сўз ва иборалар асосида оралиқ ва якуний назоратлар ўтказилади.

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанидан маъруза ва семинар машғулотлари

№	Маъруза машғулотлари мавзуси	Жами	Маъруза	Семинар	Муст ақил иш
1	“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг предмети, мақсади ва вазифалари	9	4	4	1
2	“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг тарихий илдизлари, шаклланиш босқичлари	5	2	2	1
3	Миллий ғоя, ижтимоий тараққиёт ва мафқуравий жараёнларнинг	6	2	2	2

	Ўзаро боғлиқлиги				
4	Ғоявий таҳдидларнинг йўналишлари.	6	2	2	2
5	Мафкуравий тажовуз ва ахборот хавфсизлиги	6	2	2	2
6	Мафкуравий фаолият - миллий ғояни амалга ошириш воситаси	6	2	2	2
7	Глобаллашув жараёнида мафкуравий иммунитетни шакллантириш вазифалари	6	2	2	2
8	Жамият барқарорлигини таъминлашнинг ижтимоий-ғоявий асослари	6	2	2	2
9	Тафаккур ўзгариши ва маънавий янгиланишда миллий ғоянинг роли	5	2	2	1
10	Миллий ғояни ривожлантиришнинг институционал тизими	5	2	2	1
	Жами	60	22	22	16

Асосий қисм: Фаннинг услубий жиҳатдан узвий кетма-кетлиги

Асосий қисмда (маъруза) фанни мавзулари мантиқий кетма-кетликда келтирилади. Ҳар бир мавзунинг моҳияти асосий тушунчалар ва тезислар орқали очиқ берилади. Бунда мавзу бўйича талабаларга ДТС асосида етказилиши зарур бўлган билим ва кўникмалар тўла қамраб олиниши керак.

Асосий қисм сифатига қўйиладиган талаб мавзуларнинг долзарблиги, уларнинг иш берувчилар талаблари ва ишлаб чиқариш эҳтиёжларига мослиги, мамлакатимизда бўлаётган ижтимоий-сиёсий ва демократик ўзгаришлар, иқтисодий эркинлаштириш, иқтисодий-ҳуқуқий ва бошқа соҳалардаги ислохатларнинг устувор масалаларини қамраб олиши ҳамда фан ва технологияларнинг сўнгги ютуқлари эътиборга олиниши тавсия этилади.

МАЪРУЗА МАШҒУЛОТЛАРИ

1-Мавзу: “Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг предмети, мақсади ва вазифалари

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг предмети: ғоя - инсоният тараққиётининг ҳаракатлантирувчи омили, ҳаётий мақсадлар ифодаси. Бунёдкор ва вайронкор, дунёвий ва диний ғоялар, уларнинг мазмуни. Бунёдкор ғояларда гуманистик тенденцияларнинг ифодаси. Ғояда эҳтиёжлар ва манфаатлар мутаносиблиги. Ғоя ва мафкуралар муқобиллигининг йўналишлари. Ғояларнинг интеллектуал асосларини ривожлантириш муаммолари. Ғоялар ривожланишида сиёсий етакчиларнинг роли.

Мафкура тушунчасининг мазмуни. Мафкуранинг элементлари: мўлжал, эмоциялар, хулқ- атвор, уларнинг индивидуал ва жамоавий характери. Мафкуранинг функциялари: интеграциялаштирувчи, йўналтирувчи, таъсирчанлик, тарбиявий, ташкиллаштирувчи, гносеологик, праксиологик, прогностик, ба ҳолаш (қадриятли), футурологик, химоя қилувчи. Мафкуранинг шакллари: анархия, монархия, тоталитаризм, либерализм, демократия. Либерал ва тоталитар мафкураларнинг зиддияти. Демократияга асосланган мафкуранинг устиворлиги.

Миллий ғоя тушунчаси, унинг тузилиши ва намоён бўлиш хусусиятлари. Миллий ғоянинг умуминсоний мазмуни. Ўзбекистон мустақиллигини мустаҳкам лашда миллий ғоя ва мафкуранинг роли. Президент Ислом Каримов асарлари - миллий ғоя ва мафкуранинг илмий-услубий асоси. Ўзбекистонда яшаётган турли миллат ва этник бирликларни ягона ғоя атрофида бирлаштиришнинг тарихий зарурияти. Миллий ғояда ўз - ўзини англаш, миллий ғурур ва ифтихорнинг намоён бўлиш хусусиятлари. “Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт қуриш”-миллий мафкуранинг бош ғояси. Уни амалга оширишнинг асосий ғоялари:

юрт тинчлиги, Ватан равнақи, халқ фаровонлиги, комил инсон, ижтимоий ҳамкорлик, миллатлараро тотувлик, диний бағрикенглик. Бош ва асосий ғоялар ўртасидаги ўзаро алоқадорлик.

Миллий ғоянинг гуманистик характери. Жамиятдаги ижтимоий - сиёсий жараёнлар таъсирида ғояларнинг дифференциаллашуви. Миллий тараққиёт ғояларининг индивидуал ва ижтимоий кўринишлари. Мафкуравий жараёнларни назарий билиш ва амалий ўзгартириш муаммолари. Жамиятнинг ижтимоий табақаланиш жараёнига мафкуравий таъсир. Муайян ғояларнинг доминантлашуви ва уларнинг оқибатлари. Мафкуравий жараёнларда демократик тамойилларнинг намоён бўлиши. Ғоя, мафкура ва миллий ғоя тушунчаларининг ижтимоий - сиёсий моҳияти, уларнинг умумийлиги ва фарқлари.

Қулланиладиган таълим технологиялари: диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажурали арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.

Адабиётлар: Р 1,5,6-17, 29, Д 1-9, Қ 1-12, Э 1-6.

2-Мавзу: “Миллий ғоя:асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг тарихий илдизлари, шаклланиш босқичлари

Инсоният тарихида ғоя ва мафкуралар намоён бўлишинингасосий босқичлари. Тарихий тараққиёт жараёнида ғоя ва мафкураларнинг ўзгарувчан характери. Президент Ислом Каримов “Юксак маънавият-енгилмас куч” китобида ғоялар тарихи ва фалсафаси, миллий ғоянинг мазмун-моҳияти, шаклланиши ва намоён бўлиши ҳақида.

Мифология, теология ва халқ маънавий-маданий қадриятларида миллий ғоя ва мафкуранинг ифодаланиши.“Авесто” ва Зардуштийликда ғоялар такомил.

Ғарб мамлакатларида илк ғоявий қарашлар ва уларнинг такомил босқичлари. Сократ, Платон, Аристотел, Гераклит, Пифагор ва бошқа мутафаккирларнинг ғоялари ва уларнинг аҳамияти. Афина ва Рим империяси ғоялар тизими ва мафкураси.

Шарқ ва Марказий Осиёда ғояларнинг намоён бўлиши, уларнинг гуманистик моҳияти. Ўрта Осиёда ислом дини ғояларининг ёйилиши. Хоразмий, Фаробий, Беруний, Ибн Сино меросида ғоялар масаласи. Темурийлар даври ғоялари, Амир Темур, Улуғбек, Навоий, Бобурнинг миллий ва умуминсоний ғоялар тўғрисидаги фикрлари.

Ғарб мамлакатларида ғоявий қарашларнинг такомил босқичлари. Европа илк ўрта асрлар ва Ренессанс даври ғоялари. Христианлик ғоялари. Христианликнинг салб юришлари. Томазо Кампанелла, Томас Морнинг “Қуёш шаҳри” ҳақидаги утопик ғояси. Маркс ва Энгелснинг социализм ғояситаназзули. Европада ўрта асрларда умумий макон, миллий мумтозлик, империял, колониал ва миллий тараққиёт йўллари тўғрисидаги ғоялар.

XV-XVII асрлардаги ижтимоий-сиёсий ўзгаришлар ва XVIII ва XIX асрлардаги янги замон ғояларининг шаклланиши. Ўрта Осиёда XVI-XVIII асрлардаги хонлик ва амирликлар даврида ғоялар тизими. XIX аср охири ва XX асрнинг 90 йилларида шаклланган ғоялар тизими.

Мафкуранинг XIX аср ўрталаридан бошланган такомил босқичлари. Ғоя ва мафкура муаммосига объектив, субъектив, эволюцион ва инқилобий, сиёсий ёндошувлар. XIX аср охири ва XX аср мафкураси, унинг ўзига хос хусусиятлари. Деидеология ва реидеология йўналишлари. XX асрнинг охири –XXI аср бошидаги мафкуравий жараёнлар.

Совет даврида коммунистик партия ғояларининг гегемонлиги ва унинг оқибатлари. Социализм тузумининг ғоявий инқирозида миллий ўз-ўзини англашнинг ўрни. Шўролар даврида мафкуравий қатағоннинг фоживий оқибатлари. Департация (қувғин) қилинган халқларнинг

маънавий -руҳий ҳолати ва уларда миллий ўзликни сақлашнинг тарихий жиҳатлари.

Мустақиллик – миллий ғоя фанининг бош мавзуси. Маънавий жасорат-миллат ғояси ва руҳининг ифодаси.

Қулланиладиган таълим технологиялари: *диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажуралли арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.*

Адабиётлар: Р 9-17,22,29, Д 1-7, Қ 9-18, Э 1-6.

3-Мавзу: Миллий ғоя, ижтимоий тараққиёт ва мафкуравий жараёнларнинг ўзаро боғлиқлиги

Ижтимоий тараққиёт тарихий жараёнларнинг миллий ғоялар шаклланиши ҳамда амал қилишига таъсири.

Миллий ғоя халқнинг тарихий тараққиёти асоси. Миллий ғоя ўз-ўзини аниқлашнинг маъноси. Миллий ғоя моҳиятида халқ манфаатининг ифодаланиши.

Миллий ғоя ва мафкурани ривожлантиришнинг ижтимоий-сиёсий, маънавий, ҳуқуқий омиллари. Ғоя ва мафкураларнинг ижтимоий тараққиётдаги роли. Ижтимоий-сиёсий тузумлар ўзгаришида ғоявий-мафкуравий қарашларнинг аҳамияти. Мафкуравий мерос ва унда ворисийликнинг намоён бўлиши.

Тарихий хотира ғоя ва мафкуранинг ривожланишидаги ижтимоий маънавий омил. Мафкуравий жараёнларнинг ижтимоий онг шаклларидаги инъикоси. Индивидуал онгда мафкурага муносабатнинг турли даражалари. Мафкура ва ғояларнинг кундалик воқелик билан узвийлиги. Ахлоқ ва мафкура, дин ва мафкура, санъат ва мафкура мутаносиблиги. Ижтимоий жараёнларнинг йўналишлари: иқтисодий, сиёсий, ҳуқуқий, ахлоқий, эстетик, диний ва бошқа ғояларнинг ўзаро муносабати.

Сиёсат ва мафкуранинг ўзаро алоқадорлиги ва фарқи. Сиёсатнинг мафкуралаштириш ва мафкуранинг сиёсатлаштириш оқибатлари. Мафкура амал қилишининг психологик ва ижтимоий-сиёсий механизмлари. Сиёсий ижтимоийлашув ва сиёсий тарбия муаммоси.

Миллий ғояда менталитетнинг намоён бўлиши. Менталитетнинг фикрлаш услуби ва қадриятлар билан боғлиқ элементлари. Миллий ва умуминсоний ғояларнинг индивидуаллиги ва умумийлиги, интеграцияси ва дифференциацияси.

Ўзбекистоннинг мустақил тараққиёти жараёнида янги ғояларнинг такомиллашув жараёни, унда авлодлараро ворислик ва янгилашнинг намоён бўлиши. Янги ғоялар тизимидаги устувор тамойиллар, уларни амалга

оширишнинг долзарб вазифалари. Истиқлолга асосланган янги ғоялар тизимини такомиллаштириш, унинг маънавий таъсирчанлиги ва мафкуравий самарасини ошириш усуллари ва йўллари.

Қулланиладиган таълим технологиялари: *диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажурали арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.*

Адабиётлар: Р 9-17,18-23,29, Д 1-3, 7,8,Қ 7-12,16,21, Э 1-6.

4-Мавзу: Ғоявий таҳдидларнинг йўналишлари.

XXI асрда мафкуравий муносабатлар кескинлашувининг ижтимоий, иқтисодий, сиёсий сабаблари. Президент Ислам Каримов мафкуравий таҳдидлар, уларнинг мазмун-моҳияти ва асосий йўналишлари ҳақида. (Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда, хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари асари асосида)

Шовинизм, геноцид, фашизм, неофашизм, неоконмунизм, ирқчилик, диний экстремизм, фундаментализм, терроризм ғояларининг реакцион моҳияти ва уларга қарши курашнинг тарихий зарурияти. Терроризмнинг шакллари: минтақавий ва халқаро терроризмнинг ғоявий-мафкуравий асослари.

Маҳаллийчилик, миллатчилик, уруғ аймақчилик, коррупцияга қарши кураш мафкуравий мустақилликкафолоти.

Мафкурадаги мутлоқ жамоавий ва мутлоқ индивидуал ёндашувларнинг салбий оқибатлари. Евроосиё ва Шарқ мафкурасининг хусусиятлари.

Жаҳон молиявий инқирозининг мафкуравий жараёнларга таъсири. XX асрда мафкуравий ҳамкорликнинг аҳамияти, унинг ижтимоий, иқтисодий, сиёсий, маънавий, ҳуқуқий асослари ҳамда миллий, ҳудудий ва умумбашарий даражалари.

Қулланиладиган таълим технологиялари: *диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажурали арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.*

Адабиётлар: Р 9-17,18-23,29, Д 1-3, 7,8,Қ 7-12,16,21, Э 1-6.

5-Мавзу: Мафкуравий тажовуз ва ахборот хавфсизлиги

Мафкуравий тажовуз ва унга қарши миллий хавфсизликни таъминлаш зарурати. Жамиятнинг мафкуравий муқобиллашишсабаблари. Мафкуравий гегемонизмнинг вужудга келиши. Гегемонизмнинг шакллари. Муқобил мафкуравий қарашларнинг жамият ривожланишига таъсири ва уларни мувофиқлаштириш имкониятлари.

Мафкуравий таҳдиднинг ошқора ва ёпик характери. Ахборот хавфсизлиги ва биологик хавфсизликнинг мутаносиблиги. Ахборот ком

муникацияларида мафкуравий хуружларнинг намоён бўлиши ва унга қарши химоя (профилактика) воситалари. Интернет мафкуравий хуруж объекти. Виртуал мафкуравий хуружнинг оқибатлари. Ахборот хуружига қарши ахборот хавфсизлигини таъминлашнинг зарурияти ва аҳамияти. Минтақавий ва глобалахборот хавфсизлиги.

Ахборот хавфсизлигининг локал ва глобал аҳамияти. Ахборот хавфсизлигининг ижтимоий маданий мерос билан боғлиқлиги ва унинг янги воқеликка мутаносиблиги. Геосиёсий манфаатлар ахборот хавфсизлиги омили. Биосиёсатда ахборот хуружларига ирсий муносабатнинг намоён бўлиши.

Қулланиладиган таълим технологиялари: *диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажурали арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.*

Адабиётлар: Р 9-17,18-23,29, Д 1-3, 7,8,Қ 7-12,16,21, Э 1-6.

6-Мавзу: Мафкуравий фаолият - миллий ғояни амалга ошириш воситаси.

“Мафкуравий муносабатлар” тушунчаси, унинг мазмун–моҳияти ва намоён бўлиш хусусиятлари. Миллий ғоянинг ижтимоий субъектлар орасидаги ҳамкорлик ва ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашдаги аҳамияти.

Мафкуравий фаолият” тушунчаси, унинг мазмун-моҳияти ва намоён бўлиш хусусиятлари. “Ҳар қандай мафкуравий фаолият-муайян ғояни амалга ошириш жараёнидир” тамойили –идеологик аксиома. Мафкуравий фаолият тизими, унинг элементлари. Мафкуравий фаолиятни ташкил қилишнинг усуллари ва йўллари. Ғоядан мафкурага, ундан амалий фаолиятга томон бориш диалектикаси. Мафкуравий фаолият мақсадли ва мўлжалли ҳаракат сифатида. Мафкуравий фаолиятда индивидуализм ва ижтимоийликнинг намоён бўлиши. Формализм, компаниябозлик, қоғозбозлик кабиларнинг маънавий-мафкуравий оқибатлари.

Бунёдкор ғояларни амалга оширишга қаратилган мафкуравий фаолият тамойиллари: яратувчанлик, гуманизм, плюрализм, толерантлик, эзгулик томон ҳаракат. Вайронкор ғоялар асосидаги бузғунчилик, ақидапарастлик, экстремизм ва терроризмга мойиллик каби мафкуравий фаолият тамойилларига қарши курашнинг зарурлиги.

Мафкуравий фаолиятни амалга оширишнинг замонавий технологиялари. Оммавий ахборот воситалари, интернет ва бошқа ахборот воситаларининг мафкуравий фаолиятдаги ўрни.

Мафкуравий фаолиятда миллий ғояни аҳоли онгига сингдириш, Юрт тинчлиги, Ватан равнақи, халқ фаровонлиги ғояларининг намоён бўлиши.

Қулланиладиган таълим технологиялари: *диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажурали арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.*

Адабиётлар: Р 13-21, Д 1-6, Қ 3-11, Э 1-6.

7-Мавзу: Глобаллашув жараёнида мафкуравий иммунитетни шакллантириш вазифалари

Ҳозирги даврда дунёнинг мафкуравий манзараси. Мафкуравий муносабатларнинг технологик ва интеллектуал асослари. Мафкуравий таҳдидларга қарши кураш усуллари ва воситалари. Шўро сиёсий мафкурасининг расмий андозаларидан, унинг шиорлари ва рамзларидан воз кечилишининг объектив сабаблари. “Оммавий маданият”нинг оқибатларига нисбатан иммунитетни шакллантиришнинг зарурияти.

Президент Ислам Каримов “Мафкуравий майдон” тушунчасининг шаклланиш ва намоён бўлиш хусусиятлари тўғрисида. Турли кўлам ва манзарага эга бўлган мафкуравий майдонларда хилма-хил ғоя ва мафкуралар тўқнашуви, зиддияти ва ўзаро ҳамкорлигининг акс этиши.

Мафкуравий майдонни ташкил этувчи омиллар, воситалар ва ғоявий манбалар. Мафкуравий майдонлардаги ғоявий таъсир ва акс таъсир жараёнлари, уларга хос хусусиятларни аниқлаш имкониятлари.

“Мафкуравий полигон” тушунчаси, унинг намоён бўлиш хусусиятлари. Мафкуравий полигонларнинг захираси, таъсир кўрсатиш усуллари ва воситалари. Мафкуравий полигонларнинг ядро полигонларидан хавфлилик сабаблари. Мафкуравий полигонларнинг ғоявий хуружи ва уларнинг асл мақсад-муддаоларини аниқлаш усуллари.

Мафкуравий полигон ва мафкуравий профилактиканинг ижтимоий сиёсий зарурияти. Мафкуравий жараёнларнинг миллий тараққиётга ижобий ва салбий таъсири. Ўзбекистондаги ижтимоий-сиёсий жараёнларни кескинлаштиришнинг ғоявий мақсадлари.

Мафкуравий жараёнларнинг миллат менталитетига, сиёсий онгига, диний эъти қодига, ижтимоий руҳиятига маънавий-маданий савиясига таъсири.

Мафкуравий иммунитетни шакллантириш омиллари. Билим халқ маънавиятида мафкуравий иммунитетни шакллантиришнинг назарий асоси. Билимни амалиётда қўллаш малакаларини ривожлантириш воситалари. Индивидуал онгда ғоя ва мафкурага муносабатни шакллантиришда ижтимоий муҳитнинг роли ва унинг интеллектуал асослари. Мафкуравий иммунитет ва сиёсий маданият мутаносиблиги.

Мафкуравий иммунитетда ақл теранлиги ва хулқ атворнинг намоён бўлиши.

Мамлакатдаги иқтисодий барқарорликнинг мафкуравий иммунитетни шакллантиришдаги ўрни. Сиёсий хушёрлик ва сиёсий маданият мафкуравий иммунитетнинг муҳим омили. Ташқи сиёсий воқеликка нисбатан мафкуравий иммунитетни шакллантиришнинг ўзига хос жиҳатлари. Ўзбекистон халқаро мавқеини мустаҳкамлашнинг мафкуравий, ижтимоий тарихий аҳамияти ва зарурияти.

8-Мавзу: Жамият барқарорлигини таъминлашнинг ижтимоий-ғоявий асослари

Жамият барқарорлигини таъминлашда иқтисодий -сиёсий, ижтимоий - маънавий омилларнинг муштараклиги.

Миллий ғоянинг этносиёсат ва этномаданият ривожига таъсири. Ўзбекистонда миллий сиёсатнинг амалга оширилиши ва унда этник бирликлар манфаатлари ҳимоя қилинишининг ҳуқуқий ва ижтимоий асослари. Ўзбекистонда яшаётган этник бирликлар тафаккурида миллий ғояга садоқатни шакллантиришнинг объектив ва субъектив омиллари. Мамлакатда миллатлараро (тотувлик), ҳамкорлик, ва динлараро бағрикенглик, (толерантлик) -ижтимоий барқарорликни таъминлаш шартининг сиёсий ва қонуний-ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлашда давлатнинг бош исло хотчилик роли. "Ўзбекистон -ягона ватан" ғояси барқарорликни таъминлашнинг назарий асоси.

Ўзбекистонда миллий маданий марказларнинг ташкил қилиниши миллатлараро барқарорликни таъминлаш воситаси. Маданий мулоқот кўп миллатли аҳоли орасидаги бар қарорлик омили. Тил маданий мулоқот ва барқарорликнинг муҳим воситаси.

Ўзбекистонда расмийтан олинган диний конфессиялар фаолиятининг миллатлараро тотувликни таъминлашдаги роли.2007 йилда “Тошкент - ислом маданияти пойтахти” деб эълон қилинишининг тарихий аҳамияти. Тошкент Ислום университети ва Тошкент Ислום институтининг аҳоли онгида динга муносабатни шакллантиришдаги роли.

Ўзбекистоннинг халқаро ҳамжамиятга интеграциялашуви ва сиёсий мавқеи мустаҳкамланишида миллатлараро ва динлараро толерантликни мустаҳкамлаш тажрибаларининг демократик характери ва халқаро аҳамияти.

Мустақиллик ва ҳуқуқ, демократия ва ошкоралик -миллий ўз-ўзини англаш, ахлоқий янгилашиш, миллий маънавий тикланишнинг асоси. “Бу муқаддас ватанда азиздир инсон ”, “Буюк ва муқаддасан мустақил Ватан” ғояларининг ижтимоий маънавий аҳамияти.

Дунё мамлакатларида яшовчи этник бирликларнинг миллий ўзлигини англаши учун яратилаётган шарт шароитларнинг мафкуравий

аҳамияти. Баъзи мамлакатларда миллат ва элатлар камситилишининг оқибатлари.

Айрим МДХ давлатларида сиёсий институтлар ва лидерларга халқ ишончий ўқолишининг сабаблари. Дунё мамлакатларидаги беқарорлик сабаблари. Беқарорлик ҳукмрон мамлакатларда қочоқларнинг аҳволи.

Дунёда тинчлик ўрнатишда барқарор демократик тараққиёт, эркинлик, ижтимоий-сиёсий ҳамкорлик, миллий ва диний тотувлик ғояларининг устувор аҳамияти.

Қулланиладиган таълим технологиялари: *диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажурали арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.*

Адабиётлар: Р 13-21, Д 1-6, Қ 3-11, Э 1-6.

9-Мавзу: Тафаккур ўзгариши ва маънавий янгиланишда миллий ғоянинг роли

Бозор муносабатларига ўтишнинг инсон тафаккурига таъсири. Тафаккурга жамият, мактаб, оила ва тарбияни амалга оширувчи бошқа омиллар таъсирининг ўзаро нисбати. Миллий ғоянинг тафаккур консерватизмини бартараф қилишдаги ўрни. Тараққиётнинг миллий моделлари ва уларнинг мазмуни. “Ўзбек модели”-эволюцион тараққиёт ғоясининг гуманистик характери.

Ижтимоий онг ва тафаккур янгиланишига миллий тараққиёт моделининг ижобий таъсири.

Миллий ғоя қонун устуворлигига асосланган демократик давлат ва эркин фуқаролик жамияти барпо этишнинг асосий омили. Давлат бошқарувини демократлаштириш ва жамият ҳаётини модернизациялашнинг ғоявий асослари. “Кучли давлатдан – кучли фуқаролик жамияти сари” тамойили, унинг барча соҳалардаги маънавий янгиланиш ва тафаккур ўзгаришидаги ўрни ва аҳамияти.

Миллий ғоя ва маънавий ҳаёт. Истиклол йилларида маънавий тикланиш ва юксалиш соҳасидаги ислохотлар жараёни. Президент Ислам Каримовнинг “Юксак маънавият - енгилмас куч” асарининг янги дунёқараш ва замонавий тафаккурни шакллантиришдаги аҳамияти. Юксак маънавиятни шакллантирадиган асосий мезонлар.

Миллий ўзликни англаш ва маънавий юксалишнинг стратегик ва тактик вазифалари. Президент Ислам Каримов асарлари - миллий маънавий тараққиёт ғоясининг концептуал асоси ва уларнинг аҳамияти.

Мафкуравий муносабатларда миллий ва умуминсоний манфаатлар бирлигини таъминлаш имкониятлари.

Президент Ислом Каримовнинг “Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида” китобининг тафаккур янгиланишига таъсири. Миллий ғоя-маънавий янгиланишнинг назарий ва амалий асоси. Баркамол авлод тарбиясида мафкуранинг таъсирчанлик ролини ошириш вазифалари.

Қулланиладиган таълим технологиялари: *диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажуралли арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.*

Адабиётлар: Р 13-21, Д 1-6, Қ 3-11, Э 1-6.

10-Мавзу: Миллий ғояни ривожлантиришнинг институционал тизими

Дунёнинг элитар мафкуравий тизими. Ғоявий таълим-тарбия ва тарғибот-ташвиқот ишларига комплекс-системали ёндашиш тамойиллари.

“Мафкуравий тарбия” тушунчаси, унинг мазмуни ва намоён бўлиш хусусиятлари. “Мафкуравий таъсир”, “мафкуравий тарбия” ва “мафкуравий профилактика” тушунчаларининг ўзаро алоқадорлиги. “Юксак маънавият -енгилмас куч” асарида маънавий тарбия, эзгу ғояларга ишонч васадокатни тарбиялаш масалалари. Мафкуравий тарбия тизими, унинг субъекти ва объекти.

Мафкуравий тарбиянинг йўналишлари ва ижтимоий функциялари. Ғоя ва мафкуралар соҳасидаги плюрализм ва толерантликни тарбиялаш. Ижтимоий субъектлар, турли қатламлар, партиялараро муносабатлар уйғунлигини сақлаш, ижтимоий барқарорликни мустаҳкамлашда мафкуравий тарбиянинг аҳамияти.

Таълим-тарбия тизимида миллий ғояни ривожлантириш имкониятлари. Миллий ғояни инсон онгива қалбига сингдиришнинг янги педагогик-дидактик технологиясини такомиллаштириш вазифалари. Таълим - тарбия тизимида адабиёт, санъат, оммавий ахборот воситалари, маънавий -маданий ва маърифий муассасалар фаолиятларини мувофиқлаштиришнинг устувор йўналишлари.

Ижтимоий институтларнинг анъанавий, индивидуал, жамоавий мафкуравий функциялари. Миллий ғояни ривожлантиришда оммавий ва сиёсий ташкилотлар, оила, ма ҳалла, нодавлат- нотижорат ташкилотларнинг ролини оширишнинг аҳамияти.

Ғоя ҳақидаги тасаввурларнинг интеллектуал фаоллик даражалари, унда сиёсий воқеликнинг мантиқий изчил ва асосли

манзарасини яратиш мўлжаллари. Сиёсий хаёл, сиёсий тасаввурларни қайта ишлаш ва ижодий ўзгартириш йўллари.

Миллий ғоя ва мафқурани тарғиб-ташвиқ қилишда мутахассислар роли ва масъулияти. Миллий ғояни оммага трансформация қилишда кадрлар корпусини шакллантиришнинг зарурияти.

Кадрларнинг салоҳиятини оширишда "Ўзбекистон Республикаси Таълим тўғрисидаги Қонуни" ва "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури", "Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси"да белгиланган вазифаларни амалиётга тадбиқ этишнинг аҳамияти.

Қулланиладиган таълим технологиялари: диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажуралли арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.

Адабиётлар: Р 12-29, Д 1-9, Қ 17-21, Э 1-6.

**“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанидан маъруза
машғулотларининг календар-тематик режаси**

№	Маъруза мавзулари ва режаси	Соат	Бажарилиш муддати	Ижро белгиси
1	<p>“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг предмети, мақсади ва вазифалари</p> <p>1. “Миллий ғоя асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг предмети: ғоя</p> <ul style="list-style-type: none"> - инсоният тараққиётининг ҳаракатлантирувчи омили, ҳаётий мақсадлар ифодаси. <p>2. Мафқура тушунчасининг мазмуни.</p> <p>3. Миллий ғоя тушунчаси, унинг тузилиши ва намоён бўлиш хусусиятлари.</p> <p>4. Жамиятдаги ижтимоий-сиёсий жараёнлар таъсирида ғояларнинг дифференциаллашуви.</p> <p>5. биринчи Президент Ислам Каримов асарлари - миллий ғоя ва мафқуранинг илмий-услубий асоси</p> <p>6. Миллий ғоянинг гуманистик характери. Жамиятдаги ижтимоий</p>	4	1-2 ҳафта	

	- сиёсий жараёнлар таъсирида ғояларнинг дифференциаллашуви.			
2	<p>“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг тарихий илдизлари, шаклланиш босқичлари</p> <p>1. Инсоният тарихида ғоя ва мафкуралар намоён бўлишининг асосий босқичлари</p> <p>2. Ғарб мамлакатларида илк ғоявий қарашлар ва уларнинг такомил босқичлари. Шарқ ва Марказий Осиёда ғояларнинг намоён бўлиши, уларнинг гуманистик моҳияти.</p> <p>3. Мафкуранинг XIX аср ўрталаридан бошланган такомил босқичлари. Деидеология ва реидеология йўналишлари. XX асрнинг охири – XXI аср бошидаги мафкуравий жараёнлар.</p> <p>4. Мустақиллик – миллий ғоя фанининг бош мавзуси. Маънавий жасорат- миллат ғояси ва руҳининг ифодаси.</p>	2	3 ҳафта	
3	<p>Миллий ғоя, ижтимоий тараққиёт ва мафкуравий жараёнларнинг ўзаро боғлиқлиги</p> <p>1. Ижтимоий тараққиёт ва тарихий жараёнларнинг миллий ғоялар шаклланиши ҳамда амал қилишига таъсири.</p> <p>2. Миллий ғоя халқнинг тарихий тараққиёти асоси. Миллий ғоя ва мафкурани ривожлантиришнинг ижтимоий-сиёсий, маънавий, ҳуқуқий омиллари.</p> <p>3. Тарихий хотира ғоя ва мафкуранинг ривожланишидаги ижтимоий маънавий омил.</p> <p>4. Ўзбекистоннинг мустақил</p>	2	4 ҳафта	

	<p>тараққиёти жараёнида янги ғояларнинг такомиллашув жараёни, унда авлодлараро ворислик ва янгиланишнинг намоён бўлиши.</p>			
4	<p>Ғоявий таҳдидларнинг йўналишлари</p> <p>1. XXI асрда мафкуравий муносабатлар кескинлашувининг ижтимоий, иқтисодий, сиёсий сабаблари. Биринчи Президент Ислон Каримовнинг мафкуравий таҳдидлар, уларнинг мазмун-моҳияти ва асосий йўналишлари ҳақида. (Ўзбекистон XXI аср бусагасида, хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолотлари асари асосида)</p> <p>2. Шовинизм, геноцид, фашизм, неофашизм, неоконмунизм, ирқчилик, диний экстремизм, фундаментализм, терроризм ғояларининг реакцион моҳияти ва уларга қарши курашнинг тарихий зарурияти.</p> <p>3. Мафкурадаги мутлоқ жамоавий ва мутлоқ индивидуал ёндашувларнинг салбий оқибатлари. Евроосиё ва Шарқ мафкурасининг хусусиятлари.</p> <p>4. XX асрда мафкуравий ҳамкорликнинг аҳамияти, унинг ижтимоий, иқтисодий, сиёсий, маънавий, ҳуқуқ ий асослари ҳамда миллий, ҳудудий ва умумбашарий даражалари.</p>		5 ҳафта	
5	<p>Мафкуравий тажовуз ва ахборот хавфсизлиги</p> <p>1. Мафкуравий тажовуз ва унга қарши миллий хавфсизликни таъминлаш зарурати.</p> <p>2. Мафкуравий таҳдиднинг ошқора ва ёпиқ характери. Ахборот</p>	2	6 ҳафта	

	<p>хавфсизлиги ва биологик хавфсизликнинг мутаносиблиги.</p> <p>3. Ахборот хавфсизлигининг локал ва глобал аҳамияти.</p> <p>4. Геосиёсий манфаатлар ахборот хавфсизлиги омили.</p>			
6	<p>Мафкуравий фаолият - миллий ғояни амалга ошириш воситаси</p> <p>1. “Мафкуравий муносабатлар” тушунчаси, унинг мазмун – моҳияти ва намоён бўлиш хусусиятлари. Мафкуравий фаолият” тушунчаси, унинг мазмун-моҳияти ва намоён бўлиш хусусиятлари.</p> <p>2. Бунёдкор ва вайронкор ғояларни амалга оширишга қаратилган мафкуравий фаолият тамойиллари</p> <p>3. Мафкуравий фаолиятни амалга оширишнинг замонавий технологиялари.</p> <p>4. Оммавий ахборот воситалари, интернет ва бошқа ахборот воситаларининг мафкуравий фаолиятдаги ўрни.</p>	2	7 ҳафта	
7	<p>Глобаллашув жараёнида мафкуравий иммунитетни шакллантириш вазифалари</p> <p>1. Ҳозирги даврда дунёнинг мафкуравий манзараси. Мафкуравий муносабатларнинг технологик ва интеллектуал асослари.</p> <p>2. Президент Ислон Каримов “Мафкуравий майдон” тушунчасининг шаклланиш ва намоён бўлиш хусусиятлари тўғрисида.</p> <p>3. “Мафкуравий полигон” тушунчаси, унинг намоён бўлиш хусусиятлари.</p> <p>4. Мафкуравий иммунитетни шакллантириш омили</p>	2	8 ҳафта	

8	<p>Жамият барқарорлигини таъминлашнинг ижтимоий-ғоявий асослари</p> <p>1. Жамият барқарорлигини таъминлашда иқтисодий-сиёсий, ижтимоий - маънавий омилларнинг муштараклиги.</p> <p>2. Миллий ғоянинг этносиёсат ва этномаданият ривожига таъсири. Ўзбекистонда миллий сиёсатнинг амалга оширилиши ва унда этник бирликлар манфаатлари ҳимоя қилинишининг ҳуқуқий ва ижтимоий асослари.</p> <p>3. Ўзбекистонда миллий маданий марказларнинг ташкил қилиниши миллатлараро барқарорликни таъминлаш воситаси.</p> <p>4. Ўзбекистоннинг халқаро ҳамжамиятга интеграциялашуви ва сиёсий мавқеи мустаҳкамланишида миллатлараро ва динлараро толерантликни мустаҳкамлаш тажрибаларининг демократик характери ва халқаро аҳамияти.</p>	2	9 ҳафта	
9	<p>Тафаккур ўзгариши ва маънавий янгиланишда миллий ғоянинг роли</p> <p>1. Бозор муносабатларига ўтишнинг инсон тафаккурига таъсири. Тафаккурга жамият, мактаб, оила ва тарбияни амалга оширувчи бошқа омиллар таъсирининг ўзаро нисбати.</p> <p>2. Тараққиётнинг миллий моделлари ва уларнинг мазмуни. “Ўзбек модели”- эволюцион тараққиёт ғоясининг гуманистик характери.</p> <p>3. Миллий ғоя ва маънавий ҳаёт.</p>	2	10 ҳафта	

	4. Миллий ўзликни англаш ва маънавий юксалишнинг стратегик ва тактик вазифалари.			
10	<p>Миллий ғояни ривожлантиришнинг институционал тизими</p> <p>1. Дунёнинг элитар мафкуравий тизими. Ғоявий таълим-тарбия ва тарғибот-ташвиқот ишларига комплекс-системали ёндашиш тамойиллари.</p> <p>2. “Мафкуравий тарбия” тушунчаси, унинг мазмуни ва намоён бўлиш хусусиятлари. “Мафкуравий таъсир”, “мафкуравий тарбия” ва “мафкуравий профилактика” тушунчаларининг ўзаро алоқадорлиги.</p> <p>3. Мафкуравий тарбиянинг йўналишлари ва ижтимоий функциялари. Ғоя ва мафкуралар соҳасидаги плюрализм ва толерантликни тарбиялаш.</p> <p>4. Миллий ғоя ва мафкурани тарғиб-ташвиқ қилишда мутахассислар роли ва масъулияти.</p> <p>5. Кадрларнинг салоҳиятини оширишда “Ўзбекистон Республикаси Таълим тўғрисидаги Қонуни” ва “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”, “Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси” да белгиланган вазифаларни амалиётга тадбиқ этишнинг аҳамияти.</p>	2	11 ҳафта	
	Жами	22		

СЕМИНАР МАШҒУЛОТЛАРИНИНГ МАВЗУЛАРИ

1-Мавзу: “Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг предмети, мақсади ва вазифалари

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг предмети: ғоя - инсоният тараққиётининг ҳаракатлантирувчи омили, ҳаётий мақсадлар ифодаси. Бунёдкор ва вайронкор, дунёвий ва диний ғоялар, уларнинг мазмуни. Бунёдкор ғояларда гуманистик тенденцияларнинг ифодаси. Ғояда эҳтиёжлар ва манфаатлар мутаносиблиги. Ғоя ва мафкуралар муқобиллигининг йўналишлари. Ғояларнинг интеллектуал асосларини ривожлантириш муаммолари. Ғоялар ривожланишида сиёсий етакчиларнинг роли.

Мафкура тушунчасининг мазмуни. Мафкуранинг элементлари: мўлжал, эмоциялар, хулқ- атвор, уларнинг индивидуал ва жамоавий характери. Мафкуранинг функциялари: интеграциялаштирувчи, йўналтирувчи, таъсирчанлик, тарбиявий, ташкиллаштирувчи, гносеологик, праксиологик, прогностик, ба ҳолаш (қадриятли), футурологик, ҳимоя қилувчи. Мафкуранинг шакллари: анархия, монархия, тоталитаризм, либерализм, демократия. Либерал ва тоталитар мафкураларнинг зиддияти.

Демократияга асосланган мафкуранинг устиворлиги.

Миллий ғоя тушунчаси, унинг тузилиши ва намоён бўлиш хусусиятлари. Миллий ғоянинг умуминсоний мазмуни. Ўзбекистон мустақиллигини мустаҳкам лашда миллий ғоя ва мафкуранинг роли. Президент Ислам Каримов асарлари - миллий ғоя ва мафкуранинг илмий-услубий асоси. Ўзбекистонда яшаётган турли миллат ва этник бирликларни ягона ғоя атрофида бирлаштиришнинг тарихий зарурияти. Миллий ғояда ўз - ўзини англаш, миллий ғурур ва ифтихорнинг намоён бўлиш хусусиятлари. “Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт куриш”-миллий мафкуранинг бош ғояси. Уни амалга оширишнинг асосий ғоялари: юрт тинчлиги, Ватан равнақи, халқ фаровонлиги, комил инсон, ижтимоий ҳамкорлик, миллатлараро тотувлик, диний бағрикенглик. Бош ва асосий ғоялар ўртасидаги ўзаро алоқадорлик.

Миллий ғоянинг гуманистик характери. Жамиятдаги ижтимоий - сиёсий жараёнлар таъсирида ғояларнинг дифференциаллашуви. Миллий тараққиёт ғояларининг индивидуал ва ижтимоий кўринишлари. Мафкуравий жараёнларни назарий билиш ва амалий ўзгартириш муаммолари.

Жамиятнинг ижтимоий табақаланиш жараёнига мафкуравий таъсир. Муайян ғояларнинг доминантлашуви ва уларнинг оқибатлари. Мафкуравий жараёнларда демократик тамойилларнинг намоён бўлиши. Ғоя, мафкура ва миллий ғоя тушунчаларининг ижтимоий - сиёсий моҳияти, уларнинг умумийлиги ва фарқлари.

Қулланиладиган таълим технологиялари: диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажурали арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.

Адабиётлар: Р 1,5,6-17, 29, Д 1-9, Қ 1-12, Э 1-6.

2-Мавзу: “Миллий ғоя:асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг тарихий илдизлари, шаклланиш босқичлари

Инсоният тарихида ғоя ва мафкуралар намоён бўлишининг асосий босқичлари. Тарихий тараққиёт жараёнида ғоя ва мафкураларнинг ўзгарувчан характери. Президент Ислам Каримов “Юксак маънавият - енгилмас куч” китобида ғоялар тарихи ва фалсафаси, миллий ғоянинг мазмун-моҳияти, шаклланиши ва намоён бўлиши ҳақида.

Мифология, теология ва халқ маънавий-маданий қадриятларида миллий ғоя ва мафкуранинг ифодаланиши.“Авесто” ва Зардуштийликда ғоялар такомил. Ғарб мамлакатларида илк ғоявий қарашлар ва уларнинг такомил босқичлари. Сократ, Платон, Аристотел, Гераклит, Пифагор ва бошқа мутафаккирларнинг ғоялари ва уларнинг аҳамияти. Афина ва Рим империяси ғоялар тизими ва мафкураси. Шарқ ва Марказий Осиёда ғояларнинг намоён бўлиши, уларнинг гуманистик моҳияти. Ўрта Осиёда ислом дини ғояларининг ёйилиши. Хоразмий, Фаробий, Беруний, Ибн Сино меросида ғоялар масаласи. Темурийлар даври ғоялари, Амир Темур, Улуғбек, Навоий, Бобурнинг миллий ва умуминсоний ғоялар тўғрисидаги фикрлари.

Ғарб мамлакатларида ғоявий қарашларнинг такомил босқичлари. Европа илк ўрта асрлар ва Ренессанс даври ғоялари. Христианлик ғоялари. Христианликнинг салб юришлари. Томазо Кампанелла, Томас Морнинг “Қуёш шаҳри” ҳақидаги утопик ғояси. Маркс ва Энгелснинг социализм ғояситаназзули. Европада ўрта асрларда умумий макон, миллий мумтозлик, империял, колониал ва миллий тараққиёт йўллари тўғрисидаги ғоялар.

XV-XVII асрлардаги ижтимоий-сиёсий ўзгаришлар ва XVIII ва XIX асрлардаги янги замон ғояларининг шаклланиши. Ўрта Осиёда XVI-XVIII асрлардаги хонлик ва амирликлар даврида ғоялар тизими. XIX аср охири ва XX асрнинг 90 йилларида шаклланган ғоялар тизими.

Мафкуранинг XIX аср ўрталаридан бошланган такомил босқичлари. Ғоя ва мафкура муаммосига объектив, субъектив, эволюцион ва инқилобий, сиёсий ёндошувлар. XIX аср охири ва XX аср мафкураси, унинг ўзига хос хусусиятлари. Деидеология ва реидеология йўналишлари. XX асрнинг охири –XXI аср бошидаги мафкуравий жараёнлар.

Совет даврида коммунистик партия ғояларининг гегемонлиги ва унинг оқибатлари. Социализм тузумининг ғоявий инқирозида миллий ўз-ўзини англашнинг ўрни. Шўролар даврида мафкуравий қ ата ғ оннинг фожиавий о қ ибатлари. Департация (қувғин) қилинган халқларнинг маънавий -руҳий ҳолати ва уларда миллий ўзликни са қ лашнинг тарихий жиҳатлари.

Мустақиллик – миллий ғоя фанининг бош мавзуси. Маънавий жасорат-миллат ғояси ва руҳининг ифодаси.

Қулланиладиган таълим технологиялари: *диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажурали арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.*

Адабиётлар: Р 9-17,22,29, Д 1-7, Қ 9-18, Э 1-6.

3-Мавзу: Миллий ғоя, ижтимоий тараққиёт ва мафкуравий жараёнларнинг ўзаро боғлиқлиги

Ижтимоий тараққиётватарихий жараёнларнинг миллий ғоялар шаклланиши ҳамдаамал қилишига таъсири.

Миллий ғоя халқнинг тарихий тараққиёти асоси. Миллий ғоя ўз -ўзини а нглашнинг маҳсули. Миллий ғоя моҳиятида халқ манфаатининг ифодаланиши.

Миллий ғоя ва мафкурани ривожлантиришнинг ижтимоий-сиёсий, маънавий, ҳуқуқий омиллари. Ғоя ва мафкураларнинг ижтимоий тараққиётдаги роли. Ижтимоий-сиёсий тузумлар ўзгаришида ғоявий-мафкуравий қарашларнинг аҳамияти. Мафкуравий мерос ва унда ворисийликнинг намоён бўлиши.

Тарихий хотира ғоя ва мафкуранинг ривожланишидаги ижтимоий маънавий омил. Мафкуравий жараёнларнинг и жтимоий онг шаклларидаги инъикоси. Индивидуал онгда мафкурага муносабатнинг турли даражалари. Мафкура ва ғояларнинг кундалик воқелик билан узвийлиги. Ахлоқ ва мафкура, дин ва мафкура, санъат ва мафкура мутаносиблиги. Ижтимоий жараёнларнинг йўналишлари: и қ тисодий, сиёсий, ҳуқ уқ ий, ахлоқ ий, эстетик, диний ва бош қа ғ ояларнинг ўзаро муносабати.

Сиёсат ва мафкуранинг ўзаро алоқадорлиги ва фарқи. Сиёсатнинг мафкуралаштириш ва мафкуранинг сиёсатлаштириш оқибатлари. Мафкура амал қилишининг психологик ва ижтимоий-сиёсий механизмлари. Сиёсий ижтимоийлашув ва сиёсий тарбия муаммоси.

Миллий ғояда менталитетнинг намоён бўлиши. Менталитетнинг фикрлаш услуби ва қадриятлар билан бо ғ лиқ элементлари. Миллий ва умуминсоний ғ ояларнинг индивидуаллиги ва умумийлиги, интеграцияси ва дифференциацияси.

Ўзбекистоннинг мустақил тараққиёти жараёнида янги ғояларнинг такомиллашув жараёни, унда авлодлараро ворислик ва янгиланишнинг

намоён бўлиши. Янги ғоялар тизимидаги устувор тамойиллар, уларни амалга

оширишнинг долзарб вазифалари. Истиқлолга асосланган янги ғоялар тизимини такомиллаштириш, унинг маънавий таъсирчанлиги ва мафкуравий

самарасини ошириш усуллари ва йўллари.

Қулланиладиган таълим технологиялари: *диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажурали арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.*

Адабиётлар: Р 9-17,18-23,29, Д 1-3, 7,8,Қ 7-12,16,21, Э 1-6.

4-Мавзу: Ғоявий таҳдидларнинг йўналишлари.

XXI асрда мафкуравий муносабатлар кескинлашувининг ижтимоий, иқтисодий, сиёсий сабаблари. Президент Ислам Каримов мафкуравий таҳдидлар, уларнинг мазмун-моҳияти ва асосий йўналишлари ҳақида. (Ўзбекистон XXI асрга интиломқда, хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари асари асосида)

Шовинизм, геноцид, фашизм, неофашизм, неоконмунизм, ирқчилик, диний экстремизм, фундаментализм, терроризм ғояларининг реакцион моҳияти ва уларга қарши курашнинг тарихий зарурияти. Терроризмнинг шакллари: минтақавий ва халқаро терроризмнинг ғоявий-мафкуравий асослари.

Маҳаллийчилик, миллатчилик, уруғ аймақчилик, коррупцияга қарши кураш мафкуравий мустақилликкафолоти.

Мафкурадаги мутлоқ жамоавий ва мутлоқ индивидуал ёндашувларнинг салбий оқибатлари. Евроосиё ва Шарқ мафкурасининг хусусиятлари.

Жаҳон молиявий инқирозининг мафкуравий жараёнларга таъсири.

XX асрда мафкуравий ҳамкорликнинг аҳамияти, унинг ижтимоий, иқтисодий, сиёсий, маънавий, ҳуқуқий асослари ҳамда миллий, ҳудудий ва умумбашарий даражалари.

Қулланиладиган таълим технологиялари: *диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажурали арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.*

Адабиётлар: Р 9-17,18-23,29, Д 1-3, 7,8,Қ 7-12,16,21, Э 1-6.

5-Мавзу: Мафкуравий тажовуз ва ахборот хавфсизлиги

Мафкуравий тажовуз ва унга қарши миллий хавфсизликни таъминлаш зарурати. Жамиятнинг мафкуравий муқобиллашишсабаблари. Мафкуравий гегемонизмнинг вужудга келиши. Гегемонизмнинг

шакллари. Муқобил мафкуравий қарашларнинг жамият ривожланишига таъсири ва уларни мувофиқлаштириш имкониятлари.

Мафкуравий таҳдиднинг ошкора ва ёпиқ характери. Ахборот хавфсизлиги ва биологик хавфсизликнинг мутаносиблиги. Ахборот коммуникацияларида мафкуравий хуружларнинг намоён бўлиши ва унга қарши ҳимоя (профилактика) воситалари. Интернет мафкуравий хуруж объекти. Виртуал мафкуравий хуружнинг оқибатлари. Ахборот хуружига қарши ахборот хавфсизлигини таъминлашнинг зарурияти ва аҳамияти. Минтақавий ва глобал ахборот хавфсизлиги.

Ахборот хавфсизлигининг локал ва глобал аҳамияти. Ахборот хавфсизлигининг ижтимоий маданий мерос билан боғлиқлиги ва унинг янги воқеликка мутаносиблиги. Геосиёсий манфаатлар ахборот хавфсизлиги омили. Биосиёсатда ахборот хуружларига ирсий муносабатнинг намоён бўлиши.

Қулланиладиган таълим технологиялари: *диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажурали арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.*

Адабиётлар: Р 9-17,18-23,29, Д 1-3, 7,8,Қ 7-12,16,21, Э 1-6.

6-Мавзу: Мафкуравий фаолият - миллий ғояни амалга ошириш воситаси.

“Мафкуравий муносабатлар” тушунчаси, унинг мазмун–моҳияти ва намоён бўлиш хусусиятлари. Миллий ғоянинг ижтимоий субъектлар орасидаги ҳамкорлик ва ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашдаги аҳамияти.

Мафкуравий фаолият” тушунчаси, унинг мазмун-моҳияти ва намоён бўлиш хусусиятлари. “Ҳар қандай мафкуравий фаолият-муайян ғояни амалга ошириш жараёнидир” тамойили –идеологик аксиома. Мафкуравий фаолият тизими, унинг элементлари. Мафкуравий фаолиятни ташкил қилишнинг усуллари ва йўллари. Ғоядан мафкурага, ундан амалий фаолиятга томон бориш диалектикаси. Мафкуравий фаолият мақсадли ва мўлжалли ҳаракат сифатида. Мафкуравий фаолиятда индивидуализм ва ижтимоийликнинг намоён бўлиши. Формализм, компаниябозлик, қоғозбозлик кабиларнинг маънавий-мафкуравий оқибатлари.

Бунёдкор ғояларни амалга оширишга қаратилган мафкуравий фаолият тамойиллари: яратувчанлик, гуманизм, плюрализм, толерантлик, эзгулик томон ҳаракат. Вайронкор ғоялар асосидаги бузғунчилик, ақидапарастлик, экстремизм ва терроризмга мойиллик каби мафкуравий фаолият тамойилларига қарши курашнинг зарурлиги.

Мафкуравий фаолиятни амалга оширишнинг замонавий технологиялари. Оммавий ахборот воситалари, интернет ва бошқа ахборот воситаларининг мафкуравий фаолиятдаги ўрни.

Мафкуравий фаолиятда миллий ғояни аҳоли онгига сингдириш, Юрт тинчлиги, Ватан равнақи, халқ фаровонлиги ғояларининг намоён бўлиши.

Қулланиладиган таълим технологиялари: *диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажурали арра, нулуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.*

Адабиётлар: Р 13-21, Д 1-6, Қ 3-11, Э 1-6.

7-Мавзу: Глобаллашув жараёнида мафкуравий иммунитетни шакллантириш вазифалари

Ҳозирги даврда дунёнинг мафкуравий манзараси. Мафкуравий муносабатларнинг технологик ва интеллектуал асослари. Мафкуравий таҳдидларга қарши кураш усуллари ва воситалари. Шўро сиёсий мафкурасининг расмий андозаларидан, унинг шиорлари ва рамзларидан воз кечилишининг объектив сабаблари. “Оммавий маданият”нинг оқибатларига нисбатан иммунитетни шакллантиришнинг зарурияти.

Президент Ислам Каримов “Мафкуравий майдон” тушунчасининг шаклланиш ва намоён бўлиш хусусиятлари тўғрисида. Турли кўлам ва манзарага эга бўлган мафкуравий майдонларда хилма-хил ғоя ва мафкуралар тўқнашуви, зиддияти ва ўзаро ҳамкорлигининг акс этиши.

Мафкуравий майдонни ташкил этувчи омиллар, воситалар ва ғоявий манбалар. Мафкуравий майдонлардаги ғоявий таъсир ва акс таъсир жараёнлари, уларга хос хусусиятларни аниқлаш имкониятлари.

“Мафкуравий полигон” тушунчаси, унинг намоён бўлиш хусусиятлари. Мафкуравий полигонларнинг захираси, таъсир кўрсатиш усуллари ва воситалари. Мафкуравий полигонларнинг ядро полигонларидан хавфлилик сабаблари. Мафкуравий полигонларнинг ғоявий хуружи ва уларнинг асл мақсад-муддаоларини аниқлаш усуллари.

Мафкуравий полигон ва мафкуравий профилактиканинг ижтимоий сиёсий зарурияти. Мафкуравий жараёнларнинг миллий тараққиётга ижобий ва салбий таъсири. Ўзбекистондаги ижтимоий-сиёсий жараёнларни кескинлаштиришнинг ғоявий мақсадлари.

Мафкуравий жараёнларнинг миллат менталитетига, сиёсий онгига, диний эъти қодига, ижтимоий руҳиятига маънавий-маданий савиясига таъсири.

Мафкуравий иммунитетни шакллантириш омиллари. Билим халқ маънавиятида мафкуравий иммунитетни шакллантиришнинг назарий асоси. Билимни амалиётда қўллашмалакаларини ривожлантириш воситалари. Индивидуал онгда ғоя ва мафкурага муносабатни шакллантиришда ижтимоий муҳитнинг роли ва унинг интеллектуал асослари. Мафкуравий иммунитет ва сиёсий маданият мутаносиблиги. Мафкуравий иммунитетда ақл теранлиги ва хулқ атворнинг намоён бўлиши.

Мамлакатдаги иқтисодий барқарорликнинг мафкуравий иммунитетни шакллантиришдаги ўрни. Сиёсий хушёрлик ва сиёсий маданият мафкуравий иммунитетнинг муҳим омили. Ташқи сиёсий воқеликка нисбатан мафкуравий иммунитетни шакллантиришнинг ўзига хос жиҳатлари. Ўзбекистон халқаро мавқеини мустаҳкамлашнинг мафкуравий, ижтимоий тарихий аҳамияти ва зарурияти.

Қулланиладиган таълим технологиялари: *диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажурали арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.*

Адабиётлар: Р 13-21, Д 1-6, Қ 3-11, Э 1-6.

8-Мавзу: Жамят барқарорлигини таъминлашнинг ижтимоий-ғоявий асослари

Жамят барқарорлигини таъминлашда иқтисодий -сиёсий, ижтимоий - маънавий омилларнинг муштараклиги.

Миллий ғоянинг этносиёсат ва этномаданият ривожига таъсири. Ўзбекистонда миллий сиёсатнинг амалга оширилиши ва унда этник бирликлар манфаатлари ҳимоя қилинишининг ҳуқуқий ва ижтимоий асослари. Ўзбекистонда яшаётган этник бирликлар тафаккурида миллий ғояга садоқатни шакллантиришнинг объектив ва субъектив омиллари. Мамлакатда миллатлараро (тотувлик), ҳамкорлик, ва динлараро бағрикенглик, (толерантлик) -ижтимоий барқарорликни таъминлаш шарти, унинг сиёсий ва қонуний-ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлашда давлатнинг бош исло хотчилик роли. "Ўзбекистон -ягона ватан" ғояси барқарорликни таъминлашнинг назарий асоси.

Ўзбекистонда миллий маданий марказларнинг ташкил қилиниши миллатлараро барқарорликни таъминлаш воситаси. Маданий мулоқот кўп миллатли аҳоли орасидаги бар қарорлик омили. Тил маданий мулоқот ва барқарорликнинг муҳим воситаси.

Ўзбекистонда расмийтан олинган диний конфессиялар фаолиятининг миллатлараро тотувликни таъминлашдаги роли. 2007 йилда "Тошкент - ислом маданияти пойтахти" деб эълон қилинишининг тарихий аҳамияти. Тошкент Ислон университети ва Тошкент Ислон институтининг аҳоли онгида динга муносабатни шакллантиришдаги роли.

Ўзбекистоннинг халқаро ҳамжамиятга интеграциялашуви ва сиёсий мавқеи мустақамланишида миллатлараро ва динлараро толерантликни мустақамлаш тажрибаларининг демократик характери ва халқаро аҳамияти.

Мустақиллик ва ҳуқуқ, демократия ва ошкоралик -миллий ўз-ўзини англаш, ахлоқий янгилашиш, миллий маънавий тикланишнинг асоси. “Бу муқаддас ватанда азиздир инсон”, “Буюк ва муқаддасан мустақил Ватан” ғояларининг ижтимоий маънавий аҳамияти.

Дунё мамлакатларида яшовчи этник бирликларнинг миллий ўзлигини англаши учун яратилаётган шарт шароитларнинг мафкуравий аҳамияти. Баъзи мамлакатларда миллат ва элатлар камситилишининг оқибатлари.

Айрим МДХ давлатларида сиёсий институтлар ва лидерларга халқ ишончий ўқолишининг сабаблари. Дунё мамлакатларидаги беқарорлик сабаблари. Беқарорлик ҳукмрон мамлакатларда қочоқларнинг аҳволи.

Дунёда тинчлик ўрнатишда барқарор демократик тараққиёт, эркинлик, ижтимоий-сиёсий ҳамкорлик, миллий ва диний тотувлик ғояларининг устувор аҳамияти.

Қулланиладиган таълим технологиялари: *диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажуралли арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.*

Адабиётлар: Р 13-21, Д 1-6, Қ 3-11, Э 1-6.

9-Мавзу: Тафаккур ўзгариши ва маънавий янгилашишда миллий ғоянинг роли

Бозор муносабатларига ўтишнинг инсон тафаккурига таъсири. Тафаккурга жамият, мактаб, оила ва тарбияни амалга оширувчи бошқа омиллар таъсирининг ўзаро нисбати. Миллий ғоянинг тафаккур консерватизмини бартараф қилишдаги ўрни.

Тараққиётнинг миллий моделлари ва уларнинг мазмуни. “Ўзбек модели”-эволюцион тараққиёт ғоясининг гуманистик характери. Ижтимоий онг ва тафаккур янгилашишига миллий тараққиёт моделининг ижобий таъсири.

Миллий ғоя қонун устиворлигига асосланган демократик давлат ва эркин фуқаролик жамияти барпо этишнинг асосий омили. Давлат бошқарувини демократлаштириш ва жамият ҳаётини модернизациялашнинг ғоявий асослари. “Кучли давлатдан – кучли фуқаролик жамияти сари” тамойили, унинг барча соҳалардаги маънавий янгилашиш ва тафаккур ўзгаришидаги ўрни ва аҳамияти.

Миллий ғоя ва маънавий ҳаёт. Истиқлол йилларида маънавий тикланиш ва юксалиш соҳасидаги ислохотлар жараёни. Президент Ислам Каримовнинг “Юксак маънавият - енгилмас куч” асарининг янги дунёқараш

ва замонавий тафаккурни шакллантиришдаги аҳамияти. Юксак маънавиятни шакллантирадиган асосий мезонлар.

Миллий ўзликни англаш ва маънавий юксалиш нинг стратегик ва тактик вазифалари. Президент Ислом Каримов асарлари - миллий маънавий тараққиёт ғоясининг концептуал асоси ва уларнинг аҳамияти. Мафкуравий муносабатларда миллий ва умуминсоний манфаатлар бирлигини таъминлаш имкониятлари.

Президент Ислом Каримовнинг “Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида” китобининг тафаккур янгиланишига таъсири. Миллий ғоя-маънавий янгиланишнинг назарий ва амалий асоси. Баркамол авлод тарбиясида мафкуранинг таъсирчанлик ролини ошириш вазифалари.

Қулланиладиган таълим технологиялари: *диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажурали арра, нулуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.*

Адабиётлар: Р 13-21, Д 1-6, Қ 3-11, Э 1-6.

10-Мавзу: Миллий ғояни ривожлантиришнинг институционал тизими

Дунёнинг элитар мафкуравий тизими. Ғоявий таълим-тарбия ва тарғибот-ташвиқот ишларига комплекс-системали ёндашиш тамойиллари.

“Мафкуравий тарбия” тушунчаси, унинг мазмуни ва намоён бўлиш хусусиятлари. “Мафкуравий таъсир”, “мафкуравий тарбия” ва “мафкуравий профилактика” тушунчаларининг ўзаро алоқадорлиги. “Юксак маънавият -енгилмас куч” асарида маънавий тарбия, эзгу ғояларга ишонч васадокатни тарбиялаш масалалари. Мафкуравий тарбия тизими, унинг субъекти ва объекти.

Мафкуравий тарбиянинг йўналишлари ва ижтимоий функциялари. Ғоя ва мафкуралар соҳасидаги плюрализм ва толерантликни тарбиялаш. Ижтимоий субъектлар, турли қатламлар, партиялараро муносабатлар уйғунлигини сақлаш, ижтимоий барқарорликни мустаҳкамлашда мафкуравий тарбиянинг аҳамияти.

Таълим-тарбия тизимида миллий ғояни ривожлантириш имкониятлари. Миллий ғояни инсон онгива қалбига сингдиришнинг янги педагогик-дидактик технологиясини такомиллаштириш вазифалари. Таълим - тарбия тизимида адабиёт, санъат, оммавий ахборот воситалари, маънавий -маданий ва маърифий муассасалар фаолиятларини мувофиқлаштиришнинг устувор йўналишлари.

Ижтимоий институтларнинг анъанавий, индивидуал, жамоавий мафкуравий функциялари. Миллий ғояни ривожлантиришда оммавий ва сиёсий ташкилотлар, оила, ма ҳалла, нодавлат- нотижорат ташкилотларнинг ролини оширишнинг аҳамияти.

Ғоя ҳақидаги тасаввурларнинг интеллектуал фаоллик даражалари, унда сиёсий воқеликнинг мантиқий изчил ва асосли манзарасини яратиш мўлжаллари. Сиёсий хаёл, сиёсий тасаввурларни қайта ишлаш ва ижодий ўзгартириш йўллари.

Миллий ғоя ва мафқурани тарғиб-ташвиқ қилишда мутахассислар роли ва масъулияти. Миллий ғояни оммага трансформация қилишда кадрлар корпусини шакллантиришнинг зарурияти.

Кадрларнинг салоҳиятини оширишда "Ўзбекистон Республикаси Таълим тўғ рисидаги Қонуни" ва "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури", "Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси" да белгиланган вазифаларни амал иётга тадбиқ этишнинг аҳамияти.

Қулланиладиган таълим технологиялари: диалогик: ёндашув, муаммоли таълим, ақлий хужум, блиц, ажурали арра, нилуфар гули, меню, мунозара, ўз-ўзини назорат қилиш, синквейн, кластер, эссе.

Адабиётлар: Р 12-29, Д 1-9, Қ 17-21, Э 1-6.

**“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанидан семинар
машғулотларининг календар-тематик режаси**

№	Семинар мавзулари ва режаси	Соат	Бажарилиш муддати	Ижро белгиси
1	<p>“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг предмети, мақсади ва вазифалари</p> <p>1. “Миллий ғоя асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг предмети: ғоя</p> <p>- инсоният тараққиётининг ҳаракатлантирувчи омили, ҳаётий мақсадлар ифодаси.</p> <p>2. Мафқура тушунчасининг мазмуни.</p> <p>3. Миллий ғоя тушунчаси, унинг тузилиши ва намоён бўлиш хусусиятлари.</p> <p>4. Жамиятдаги ижтимоий-сиёсий жараёнлар таъсирида ғояларнинг дифференциаллашуви.</p> <p>5. биринчи Президент Ислон Каримов асарлари - миллий ғоя ва мафқуранинг илмий-услубий асоси</p> <p>6. Миллий ғоянинг гуманистик характери. Жамиятдаги ижтимоий - сиёсий жараёнлар таъсирида ғояларнинг дифференциаллашуви.</p>	4	1-2 ҳафта	
2	<p>“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанининг тарихий илдизлари, шаклланиш</p>	2	3 ҳафта	

	<p>босқичлари</p> <p>1. Инсоният тарихида ғоя ва мафкуралар намоён бўлишининг асосий босқичлари</p> <p>2. Ғарб мамлакатларида илк ғоявий қарашлар ва уларнинг такомил босқичлари. Шарқ ва Марказий Осиёда ғояларнинг намоён бўлиши, уларнинг гуманистик моҳияти.</p> <p>3. Мафкуранинг XIX аср ўрталаридан бошланган такомил босқичлари. Деидеология ва реидеология йўналишлари. XX асрнинг охири – XXI аср бошидаги мафкуравий жараёнлар.</p> <p>4. Мустақиллик – миллий ғоя фанининг бош мавзуси. Маънавий жасорат- миллат ғояси ва руҳининг ифодаси.</p>			
3	<p>Миллий ғоя, ижтимоий тараққиёт ва мафкуравий жараёнларнинг ўзаро боғлиқлиги</p> <p>1. Ижтимоий тараққиёт ва тарихий жараёнларнинг миллий ғоялар шаклланиши ҳамда амал қилишига таъсири.</p> <p>2. Миллий ғоя халқнинг тарихий тараққиёти асоси. Миллий ғоя ва мафкурани ривожлантиришнинг ижтимоий-сиёсий, маънавий, ҳуқуқий омиллари.</p> <p>3. Тарихий хотира ғоя ва мафкуранинг ривожланишидаги ижтимоий маънавий омил.</p> <p>4. Ўзбекистоннинг мустақил тараққиёти жараёнида янги ғояларнинг такомиллашув жараёни, унда авлодлараро ворислик ва янгилашнининг намоён бўлиши.</p>	2	4 ҳафта	
4	<p>Ғоявий таҳдидларнинг йўналишлари</p> <p>1. XXI асрда мафкуравий</p>	2	5 ҳафта	

	<p>муносабатлар кескинлашувининг ижтимоий, иқтисодий, сиёсий сабаблари. Президент Ислом Каримов мафкуравий таҳдидлар, уларнинг мазмун-моҳияти ва асосий йўналишлари ҳақида.</p> <p>(Ўзбекистон XXI аср бусагасида, хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва таракқиёт кафолотлари асари асосида)</p> <p>2. Шовинизм, геноцид, фашизм, неофашизм, неокмунизм, ирқчилик, диний экстремизм, фундаментализм, терроризм ғояларининг реакцион моҳияти ва уларга қарши курашнинг тарихий зарурияти.</p> <p>3. Мафкурадаги мутлоқ жамоавий ва мутлоқ индивидуал ёндашувларнинг салбий оқибатлари. Евроосиё ва Шарқ мафкурасининг хусусиятлари.</p> <p>4. XX асрда мафкуравий ҳамкорликнинг аҳамияти, унинг ижтимоий, иқтисодий, сиёсий, маънавий, ҳуқуқ ий асослари ҳамда миллий, ҳудудий ва умумбашарий даражалари.</p>			
5	<p>Мафкуравий тажовуз ва ахборот хавфсизлиги</p> <p>1. Мафкуравий тажовуз ва унга қарши миллий хавфсизликни таъминлаш зарурати.</p> <p>2. Мафкуравий таҳдиднинг ошкора ва ёпиқ характери. Ахборот хавфсизлиги ва биологик хавфсизликнинг мутаносиблиги.</p> <p>3. Ахборот хавфсизлигининг локал ва глобал аҳамияти.</p> <p>4. Геосиёсий манфаатлар ахборот хавфсизлиги омили.</p>	2	6 ҳафта	
6	<p>Мафкуравий фаолият - миллий ғояни амалга ошириш воситаси</p> <p>1. “Мафкуравий муносабатлар” тушунчаси, унинг мазмун –моҳияти</p>	2	7 ҳафта	

	<p>ва намоён бўлиш хусусиятлари. Мафкуравий фаолият” тушунчаси, унинг мазмун-моҳияти ва намоён бўлиш хусусиятлари.</p> <p>2. Бунёдкор ва вайронкор ғояларни амалга оширишга қаратилган мафкуравий фаолият тамойиллари</p> <p>3. Мафкуравий фаолиятни амалга оширишнинг замонавий технологиялари.</p> <p>4. Оммавий ахборот воситалари, интернет ва бошқа ахборот воситаларининг мафкуравий фаолиятдаги ўрни.</p>			
7	<p>Глобаллашув жараёнида мафкуравий иммунитетни шакллантириш вазифалари</p> <p>1. Ҳозирги даврда дунёнинг мафкуравий манзараси. Мафкуравий муносабатларнинг технологик ва интеллектуал асослари.</p> <p>2. биринчи Президент Ислон Каримов “Мафкуравий майдон” тушунчасининг шаклланиш ва намоён бўлиш хусусиятлари тўғрисида.</p> <p>3. “Мафкуравий полигон” тушунчаси, унинг намоён бўлиш хусусиятлари.</p> <p>4. Мафкуравий иммунитетни шакллантириш омиллари</p>	2	8 ҳафта	
8	<p>Жамият барқарорлигини таъминлашнинг ижтимоий-ғоявий асослари</p> <p>1. Жамият барқарорлигини таъминлашда иқтисодий-сиёсий, ижтимоий - маънавий омилларнинг муштараклиги.</p> <p>2. Миллий ғоянинг этносиёсат ва этномаданият ривожига таъсири. Ўзбекистонда миллий сиёсатнинг амалга оширилиши ва унда этник бирликлар манфаатлари ҳимоя қилинишининг ҳуқуқий ва ижтимоий асослари.</p>	2	9 ҳафта	

	<p>3. Ўзбекистонда миллий маданий марказларнинг ташкил қилиниши миллатлараро барқарорликни таъминлаш воситаси.</p> <p>4. Ўзбекистоннинг халқаро ҳамжамиятга интеграциялашуви ва сиёсий мавқеи мустаҳкамланишида миллатлараро ва динлараро толерантликни мустаҳкамлаш тажрибаларининг демократик характери ва халқаро аҳамияти.</p>			
9	<p>Тафаккур ўзгариши ва маънавий янгилинишида миллий ғоянинг роли</p> <p>1. Бозор муносабатларига ўтишнинг инсон тафаккурига таъсири. Тафаккурга жамият, мактаб, оила ва тарбияни амалга оширувчи бошқа омиллар таъсирининг ўзаро нисбати.</p> <p>2. Тараққиётнинг миллий моделлари ва уларнинг мазмуни. “Ўзбек модели”- эволюцион тараққиёт ғоясининг гуманистик характери.</p> <p>3. Миллий ғоя ва маънавий ҳаёт.</p> <p>4. Миллий ўзликни англаш ва маънавий юксалишнинг стратегик ва тактик вазифалари.</p>	2	10 ҳафта	
10	<p>Миллий ғояни ривожлантиришнинг институционал тизими</p> <p>1. Дунёнинг элитар мафкуравий тизими. Ғоявий таълим-тарбия ва тарғибот-ташвиқот ишларига комплекс-системали ёндашиш тамойиллари.</p> <p>2. “Мафкуравий тарбия” тушунчаси, унинг мазмуни ва намоён бўлиш хусусиятлари. “Мафкуравий таъсир”, “мафкуравий тарбия” ва “мафкуравий профилактика” тушунчаларининг ўзаро алоқадорлиги.</p> <p>3. Мафкуравий тарбиянинг йўналишлари ва ижтимоий</p>	2	11 ҳафта	

<p>функциялари. Ғоя ва мафкуралар соҳасидаги плюрализм ва толерантликни тарбиялаш.</p> <p>4. Миллий ғоя ва мафкурани тарғиб-ташвиқ қилишда мутахассислар роли ва масъулияти.</p> <p>5. Кадрларнинг салоҳиятини оширишда "Ўзбекистон Республикаси Таълим тўғрисидаги Қонуни" ва "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури", "Мамлакатимизда демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси"да белгиланган вазифаларни амалиётга тадбиқ этишнинг аҳамияти.</p>			
<p>Жами</p>	<p>22</p>		

Мустақил ишларни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Мустақил таълимнинг турли хил шакллари мавжуд бўлиб, бунда асосий эътибор талабанинг берилган мавзулар (амалий масалалар, топшириқлар ва кейс-стадилар)ни мустақил равишда, яъни аудиториядан ташқарида бажариши, ўқиб ўрганиши ва шу йўналиш бўйича билим ва кўникмаларини чуқурлаштиришига қаратилади. Талаба мустақил ишни тайёрлашда муайян фаннинг хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланиш тавсия этилади:

дарслик ёки ўқув қўлланмалар бўйича фанлар боблари ва мавзуларини ўрганиш;

- тарқатма материаллар бўйича маърузалар қисмини ўзлаштириш;
- мустақил ишлар, кейс-стадилар билан ишлаш;
- махсус ёки илмий адабиётлар (монографиялар, мақолалар) бўйича фанлар бўлимлари ёки мавзулари устида ишлаш;

- фанга оид статистик маълумотларни ўрганиш, уларни таҳлил қилиш;

- талабанинг ўқув-илмий-тадқиқот ишларини бажариш билан боғлиқ бўлган фанлар бўлимлари ёки мавзуларни чуқур ўрганиш;

- фаол ва муаммоли ўқитиш услубидан фойдаланиладиган ўқув машғулоти;

- масофавий (дистансион) таълим.

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар” фанидан талабаларнинг мустақил ишларини реферат, семинар, маъруза тайёрлаш, Президент

асарларини конспектлаштириш ва бошқа шаклларда ташкил этилиши тавсия этилади. Мустақил иш мавзуларини белгилашда маъруза ва семинар машғулоти мавзуларини тўлдиришга ҳаракат қилиниши лозим.

Талабалар мустақил таълимнинг мазмуни ва ҳажми

№	Мустақил таълим мавзулари	Берилган топшириқлар	Бажариш муддати	Ҳажми
				Соатда
1	Миллий ўз -ўзини англашнинг этномаданият ривожига таъсири	Презентация тайёрлаш	1 ҳафта	2
2	Ахборот хавфсизлигини таъминлаш барқарор тараққиёт омили	Доклад	2 ҳафта	2
3	Иқтисодий барқарорлик маънавий- маданий камолот омили	Реферат ёзиш	3 ҳафта	2
4	Таълим ва тарбия миллий мафқурани англаш воситаси	Диспут	4 ҳафта	2
5	Нодавлат нотижорат ташкилотларнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги аҳамияти	Савол-жавоб	5 ҳафта	1
6	Сиёсий ҳаёл ва сиёсий ҳаёт уйғунлиги	Презентация тайёрлаш	6 ҳафта	1
7	Сиёсий менталитет моделлари	Доклад	7-8 ҳафта	1
8	Сиёсий менталитет ва сиёсий жараёнлар диалектикаси	Реферат ёзиш	9 ҳафта	2
9	Мафқуравий тарбия йўналишлари ва функциялари	Диспут	10 ҳафта	2
10	Бунёдкор ғояларнинг гуманистик характери	Презентация тайёрлаш	11 ҳафта	1
	Жами			16

Дастурнинг инфор­мацион-услубий таъминоти

«Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар» фанини ўқитишда замонавий (хусусан, интерфаол) методлари, педагогик ва ахборот-коммуникация (медиа­таълим, амалий дастур пакетлари, такдимот шаклида, электрон-дидактик) технологияларни қўлланиши назарда тутилади. Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва

амалиёти» фанида электрон дарсликдан, мавзуга оид компакт-дисклардан ва бошқа кўргазмаларни қўлдан фойдаланилади.

«Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар» фани бўйича рейтинг жадваллари, назорат тури, шакли, сони ҳамда ҳар бир назоратга ажратилган максимал балл, шунингдек жорий ва оралик назоратларининг саралаш баллари ҳақидаги маълумотлар фан бўйича биринчи машғулотда талабаларга эълон қилинади.

Фан бўйича талабаларнинг билим савияси ва ўзлаштириш даражасининг Давлат таълим стандартларига мувофиқлигини таъминлаш учун қуйидаги назорат турлари ўтказилади:

жорий назорат (ЖН) - талабанинг фан мавзулари бўйича билим ва амалий кўникма даражасини аниқлаш ва баҳолаш усули. Жорий назорат фаннинг хусусиятидан келиб чиққан ҳолда семинар машғулотларда оғзаки сўров, тест ўтказиш, суҳбат, назорат иши, уй вазифаларини текшириш ва шу каби бошқа шаклларда ўтказилиши мумкин;

оралиқ назорат (ОН) - семестр давомида ўқув дастурининг тегишли (фанларнинг бир неча мавзуларини ўз ичига олган) бўлими тугаллангандан кейин талабанинг назарий билим ва амалий кўникма даражасини аниқлаш ва баҳолаш усули. Оралиқ назорат бир семестрда бир марта ўтказилади ва шакли (ёзма, оғзаки, тест ва хоказо) ўқув фанига ажратилган умумий соатлар ҳажмидан келиб чиққан ҳолда белгиланади;

якуний назорат (ЯН) - семестр якунида муайян фан бўйича назарий билим ва амалий кўникмаларни талабалар томонидан ўзлаштириш даражасини баҳолаш усули. Якуний назорат асосан таянч тушунча ва ибораларга асосланган “Ёзма иш” шаклида ўтказилади.

ОН ўтказиш жараёни кафедра мудирининг томонидан тузилган комиссия иштирокида мунтазам равишда ўрганиб борилади ва уни ўтказиш тартиблари бузилган ҳолларда, **ОН** натижалари бекор қилиниши мумкин. Бундай ҳолларда **ОН** қайта ўтказилади.

Олий таълим муассасаси раҳбарининг буйруғи билан ички назорат ва мониторинг бўлими раҳбарлигида тузилган комиссия иштирокида **ЯН** ни ўтказиш жараёни мунтазам равишда ўрганиб борилади ва уни ўтказиш тартиблари бузилган ҳолларда, **ЯН** натижалари бекор қилиниши мумкин. Бундай ҳолларда **ЯН** қайта ўтказилади.

Талабанинг билим савияси, кўникма ва малакаларини назорат қилишнинг рейтинг тизими асосида талабанинг фан бўйича ўзлаштириш даражаси баллар орқали ифодаланади.

«Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар» фани бўйича талабаларнинг семестр давомидаги ўзлаштириш кўрсаткичи 100 баллик тизимда баҳоланади.

Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича қуйидагича тақсимланади:

ЯН.-30 балл, қолган 70 балл эса **ЖН.**-40 балл ва **ОН.**-30 балл қилиб тақсимланади.

Балл	Баҳо	Талабаларнинг билим даражаси
------	------	------------------------------

86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш. Ижодий фикрлай олиш. Мустақил мушоҳада юрита олиш. Олган билимларини амалда қўллай олиш. Моҳиятини тушунтириш. Билиш, айтиб бериш. Тасаввурга эга бўлиш.
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада қилиш. Олган билимларини амалда қўллай олиш. Моҳиятини тушунтириш. Билиш, айтиб бериш. Тасаввурга эга бўлиш.
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушунтириш. Билиш, айтиб бериш. Тасаввурга эга бўлиш.
0-54	Қониқарси 3	Аниқ тасаввурга эга бўлмаслик. Билмаслик.

Фан бўйича саралаш бали 55 баллни ташкил этади. Талабанинг саралаш балидан паст бўлган ўзлаштириши рейтинг дафтарчасида қайд этилмайди.

Талабаларнинг ўқув фани бўйича мустақил иши жорий, оралик ва якуний назоратлар жараёнида тегишли топшириқларни бажариши ва унга ажратилган баллардан келиб чиққан ҳолда баҳоланади.

Талабанинг фан бўйича рейтинги қўйидагича аниқланади: $R = \frac{V \cdot O'}{100}$, бу ерда: **V**- семестрда фанга ажратилган умумий ўқув юкламаси (соатларда); **O'** - фан бўйича ўзлаштириш даражаси (балларда).

Фан бўйича жорий ва оралик назоратларга ажратилган умумий баллнинг 55 фоизи саралаш балл ҳисобланиб, ушбу фоиздан кам балл тўплаган талаба якуний назоратга киритилмайди.

Жорий **ЖН** ва **ОН** турлари бўйича 55 балл ва ундан юқори баллни тўплаган талаба фанни ўзлаштирган деб ҳисобланади ва ушбу фан бўйича якуний назоратга кирмаслигига йўл қўйилади.

Талабанинг семестр давомида фан бўйича тўплаган умумий балли ҳар бир назорат туридан белгиланган қоидаларга мувофиқ тўплаган баллари йиғиндисига тенг.

ОН ва **ЯН** турлари календар тематик режага мувофиқ деканат томонидан тузилган рейтинг назорат жадваллари асосида ўтказилади. **ЯН** семестрнинг охириги 2 ҳафтаси мобайнида ўтказилади.

ЖН ва **ОН** назоратларда саралаш баллидан кам балл тўплаган ва узрли сабабларга кўра назоратларда қатнаша олмаган талабага қайта топшириш учун, навбатдаги шу назорат туригача, сўнгги жорий ва оралик назоратлар учун эса якуний назоратгача бўлган муддат берилади.

Талабанинг семестрда **ЖН** ва **ОН** турлари бўйича тўплаган баллари ушбу назорат турлари умумий баллининг 55 фоизидан кам бўлса ёки семестр якуний жорий, оралик ва якуний назорат турлари бўйича тўплаган баллари йиғиндиси 55 балдан кам бўлса, у академик қарздор деб ҳисобланади.

Талаба назорат натижаларидан норози бўлса, фан бўйича назорат тури натижалари эълон қилинган вақтдан бошлаб бир кун мобайнида факультет

деканига ариза билан мурожаат этиши мумкин. Бундай ҳолда факультет деканининг тақдимномасига кўра ректор буйруғи билан 3 (уч) аъзодан кам бўлмаган таркибда апелляция комиссияси ташкил этилади.

Апелляция комиссияси талабаларнинг аризаларини кўриб чиқиб, шу куннинг ўзида хулосасини билдиради.

Баҳолашнинг ўрнатилган талаблар асосида белгиланган муддатларда ўтказилиши ҳамда расмийлаштирилиши факультет декани, кафедра мудури, ўқув-услубий бўлим ҳамда ички назорат ва мониторинг бўлими томонидан назорат қилинади.

Талабалар ЖН дан тўплайдиган балларнинг намунавий мезонлари

№	Кўрсаткичлар	ЖН баллари		
		макс	1-ЖН	2-ЖН
1.	Дарсларга қатнашганлик ва ўзлаштириши даражаси. Амалий машғулотлардаги фаоллиги, амалий машғулот дафтарларининг юритилиши ва ҳолати	20	0-10	0-10
2.	Мустақил таълим топшириқларининг ўз вақтида ва сифатли бажарилиши. Мавзулар бўйича уй вазифаларини бажарилиш ва ўзлаштириши даражаси.	20	0-10	0-10
Жами: ЖН баллари		40	11-20	11-20

Талабалар ОН дан тўплайдиган балларнинг намунавий мезонлари

№	Курсаткичлар	ОН баллари	
		макс	1-ОН
1.	«Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар» фани бўйича талаба етарли билимга эга эканлиги, билимларни етарлича қўллай олиши, ёзма иш назоратини ёзишда имло хатоларсиз баён этиши	10	0-10
2.	Мантиқан тўғри жавоб бера олиши, мустақил хулоса чиқара олиши.	10	0-10
3.	Ёзма ишни ҳар бир саволига имло хатоларсиз, тўлиқ жавоб бера олганлиги ва айнан саволга мослиги инобатга олинади	10	0-10
Жами: ОН баллари		30	17-30

Якуний назорат “Ёзма иш” шаклида белгиланган бўлса, у ҳолда якуний назорат 30 баллик “Ёзма иш” вариантлари асосида ўтказилади.

Агар якуний назорат марказлашган тест асосида ташкил этилган бўлиб фан бўйича якуний назорат “Ёзма иш” шаклида белгиланган бўлса, у ҳолда якуний назорат қуйидаги жадвал асосида амалга оширилади

№	Кўрсаткичлар	ЯН баллари	
		Макс	Ўзгариш оралиғи
1	«Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар» фани бўйича якуний ёзма иш назорати ёзишда имло хатоларсиз баён этиши, талаба чуқур билимга эга бўлиши, эгалланган билимларни амалиёт билан боғлай олиши ва қўллай олиши.	10	0-10
2	Назарий билимларнинг моҳиятини тушуниши, мустақил мушоҳада юрита олилиши, аниқ ва лўнда иборалар билан мавзун баён қила олиши.	10	0-10
3	Мантиқий кетма-кетликка амал қила олиши, мустақил қарор чиқариши ва хулоса қила олиши.	10	0-10
Жами		30	17-30

Якуний назоратда “Ёзма иш”ларни баҳолаш мезони

Якуний назорат “Ёзма иш” шаклида амалга оширилганда, синов кўп вариантли усулда ўтказилади. Ҳар бир вариант 3 та назарий саволдан иборат. Саволлар фан бўйича таянч сўз ва иборалар асосида тузилган бўлиб, фаннинг барча мавзуларини ўз ичига қамраб олган.

Ҳар бир назарий саволга ёзилган жавоблар бўйича ўзлаштириш кўрсаткичи 0-10 балл оралиғида баҳоланади. Талаба максимал 30 балл тўплаши мумкин.

Ёзма синов бўйича умумий ўзлаштириш кўрсаткичини аниқлаш учун вариантда берилган саволларнинг ҳар бири учун ёзилган жавобларга қўйилган ўзлаштириш баллари қўшилади ва йиғинди талабанинг якуний назорат бўйича ўзлаштириш балли ҳисобланади.

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар”

фани бўйича

КУНЛИК БАҲОЛАШ МЕЗОНИ

I - семестр : 1 - Ж О Р И Й								
Ажратилган амалий соат :	Дарслар сони:	Ажратилган балл :	Кунлик белгиланган балл :	Дарсга келмаган талаба учун:	1-54 % учун:	55-70 % учун:	71-85 % учун:	86-100 % учун:
12 соат	6 та дарс	10 балл	1,7 балл	0 балл	0- 0,9 балл	0,9-1,2 балл	1,2-1,4 балл	1,4-1,7 балл
2 - Ж О Р И Й								
10 соат	5 та дарс	10 балл	2,0 балл	0 балл	0-1,0 балл	1,0-1,4 балл	1,4-1,7 балл	1,7-2,0 балл

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар”

фани бўйича

муस्ताқил таълимни

КУНЛИК БАҲОЛАШ МЕЗОНИ

I - семестр : 1 - Ж О Р И Й								
Ажратилган муस्ताқил таълим соат :	Мавзулар сони:	Ажратилган балл :	Кунлик белгиланган балл :	Дарсга келмаган талаба учун:	1-54 % учун:	55-70 % учун:	71-85 % учун:	86-100 % учун:
8 соат	5 та	10 балл	2,0 балл	0 балл	0-0,9 балл	0,9-1,2 балл	1,2-1,4 балл	1,4-1,7 балл
2 - Ж О Р И Й								
8 соат	5 та	10 балл	2,0 балл	0 балл	0-0,9 балл	0,9-1,2 балл	1,2-1,4 балл	1,4-1,7 балл

ТЕХНОЛОГИК ХАРИТА
ФАН : « МИЛЛИЙ ҒОЯ: АСОСИЙ ТУШУНЧА ВА ТАМОЙИЛЛАР»
2015-2016 УКУВ ЙИЛИ 4 КУРС 7 СЕМЕСТР

Жами: 60 соат

Максимал балл – 100

Маъруза– 22 соат

Саралаш бали - 55

Семинар – 22 соат

Мустақил таълим – 16 соат

Т/г	Мавзу, булим	Дарс соати			Назорт		Баллар		Муддат и
		Маъруза	Семинар	Жами	Тури	Шакли	Максимал	Минимал	
1.	1-5 мавзулар	12	12	22	ЖБ-1	суров	20	11	Дарс давомида
2.	6-10 мавзулар	10	10	22	ЖБ -2	суров	20	11	Дарс давомида
3.	1-10 мавзулар	22	22	44	ОБ-1	ёзма	30	16,5	График буйича
5.	1-10 мавзулар	22	22	44	ЯБ	огзаки	30	16,5	График буйича
	Жами	22	22	44			100	55	

Фойдаланиладиган адабиётлар рўйхати

Раҳбарий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2011.
2. Давлат тили ҳақида (янги таҳрири). Ўзбекистон Республикасининг Қонуни. – Т.: Ўзбекистон, 1997. – 22 б.
3. Кадрлар тайёрлаш миллий дастури. – Т.: Шарқ, 1997. – 63 б.
4. Таълим тўғрисида. Ўзбекистон Республикасининг Қонуни. – Т.: Ўзбекистон, 1989. – 30 б.
5. Каримов И.А. Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. 1-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 364 б.
6. Каримов И.А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин. 2-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 380 б.
7. Каримов И.А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. 3-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996. – 366 б.
8. Каримов И.А. Бунёдкорлик йўлидан. 4- жилд.-Т.:Ўзбекистон, 1996.–349 б.
9. Каримов И.А. Янгича фикрлаш ва ишлаш давр талаби. 5-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1997. –384 б.
10. Каримов И.А. Тарихий хотирасиз келажак йўқ. - Тошкент : Шарқ, 1998. - 31б.
11. Каримов И.А. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлидан. 6-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1998. – 429 б.

12. Каримов И.А. Биз келажигимизни ўз қўлимиз билан қураимиз. 7-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1999. – 410 б.
13. Каримов И.А. Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт – пировард мақсадимиз. 8-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2000. – 528 б.
14. Каримов И.А. Ватан равнақи учун ҳар биримиз масъулмиз. 9-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2001. – 432 б.
15. Каримов И.А. Хавфсизлик ва тинчлик учун курашамиз. 10-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2002. – 432 б.
16. Каримов И.А. Биз танлаган йўл демократик тараққиёт ва маърифий дунё билан ҳамкорлик йўли. 11- жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2003. – 320 б.
17. Каримов И.А. Тинчлик ва ҳавфсизлигимиз ўз куч-қудратимизга, ҳамжихатлигимиз ва қатъий иродамизга боғлиқ. 12 - жилд. Т.: “Ўзбекистон” 2004.-400 б.
18. Каримов И.А. Ўзбек халқи ҳеч кимга, ҳеч қачон қарам бўлмайди. 13-жилд.– Т.: Ўзбекистон, 2005.-448 б.
19. Каримов И.А. Жамиятимизни эркинлаштириш, ислохотларни чуқурлаштириш, маънавиятимизни юксалтириш ва ҳалқимиз ҳаёт даражасини ошириш – барча ишларимизнинг мезони ва мақсадидир. 15-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2007.-318 б.
20. Каримов И.А. Мамлакатни модернизация қилиш ва иқтисодиётимизни барқарор ривожлантириш йўлида. 16-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2008.-366 б.
21. Каримов И.А. Ватанимизнинг босқичма-босқич ва барқарор ривожланишини таъминлаш – бизнинг олий мақсадимиз. 17-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2009.-280 б.
22. Каримов И.А. Жаҳон инқирозининг оқибатларини енгиш, мамлакатимизни модернизация қилиш ва тараққий топган давлатлар даражасига кўтарилиш сари . 18 -жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2010. -280 б.
23. Каримов И.А. Юксак маънавият – енгилмас куч. - Тошкент: Маънавият, 2008. – 176 б.
24. Каримов И.А. Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози, Ўзбекистон шаротида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари. – Тошкент: Ўзбекистон, 2009. – 56 б.
25. Каримов И.А. Энг асосий мезон – ҳаёт ҳақиқатини акс эттириш. – Т.: Ўзбекистон, 2009. – Б.24.
26. Каримов И.А. Асосий вазифамиз – Ватанимиз тараққиёти ва халқимиз фаровонлигини янада юксалтириш. –Т.: Ўзбекистон, 2010
27. Каримов И.А. Бу муқаддас Ватанда азиздир инсон. -Тошкент: Ўзбекистон, 2010.
28. Каримов И.А. Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси: Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маъруза. 12 ноябрь. – Тошкент: Ўзбекистон, 2010.
29. Каримов И.А. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. – Т.: Ўзбекистон, 2011. -370 б.
30. Каримов И. А. “Урта асрлар Шарк алломалари ва мутафаккирларининг тарихий мероси, унинг замонавий цивилизация ривожигаги роли ва ахамияти” (халқаро конференциянинг очилиш маросимидаги нутқи). 16 май 2014 йил.

Дарслик ва ўқув қўлланмалар:

1. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. -Т.:Ўзбекистон, 2000.
2. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. (ўқув қўлланма).

- Назаров Қ тарҳири остида. Т.: Янги аср авлоди, 2002
3. Миллий истиқлол ғояси (Ўзбекистон Республикаси Олий таълим бакалавриат босқичи учун дарслик). Эршашев И таҳрири остида. –Т.: Академия, 2005.
 4. Мамашокиров С., Тоғаев Ш. Эркин ва фаровон ҳаёт қурилишининг ғоявий-мафкуравий масалалари. –Т.: Маънавият, 2007.
 5. Миллий истиқлол ғояси: назария ва амалиёт. –Т.: Ижод дунёси, 2002.
 6. Назаров Қ. Миллий истиқлол ғоясининг асосий мақсад ва вазифалари. – Т.: Янги аср авлоди, 2001.
 7. Назаров Қ. Ғоялар фалсафаси. – Т.: Академия, 2011.
 8. Тўраев Ш. Демократик жараёнлар ва миллий ғоя. –Т.: Маънавият, 2008.
 9. Очилдиев А. Миллий ғоя ва миллатлараро муносабатлар. – Т.: Ўзбекистон, 2004.

Қўшимча адабиётлар:

1. Маънавият: асосий тушунчалар изоҳли луғати. Назаров Қ, таҳрири остида. -Т.: Маънавият, 2009.
2. Абилов Ў. Миллий ғоя: маънавий омиллар. Т.: Маънавият, 1999.
3. Бегматов А. Маънавият фалсафаси ёхуд Ислоҳ Каримов асарларида янги фалсафий тизимнинг яратилиши. -Т.: 2000 йил.
4. Гафарли М.М. Касаев А.Ч. Ривожланишнинг ўзбек модели: тинчлик ва барқарорлик – тараққиёт омили. –Т.: Ўзбекистон, 2000.
5. Исломов З.М. Фуқаролик жамияти: кеча, бугун, эртага. –Т.: 2002.
6. Мамашокиров С. ва бошқалар. Ўзбекистонда янги жамият қурилишининг ғоявий-мафкуравий масалалари. (Ўқув-услубий қўлланма). –Т.: 2004.
7. Миллий ғоя: тарғибот технологиялари ва атамалар луғати. Назаров Қ таҳрири остида. –Т.: Академия нашриёти. 2007.
8. Миллий истиқлол ғоясини халқимиз онгига сингдириш омиллари ва воситалари. -Т.: 2002.
9. Миллий истиқлол ғояси: асосий хусусиятлари, фалсафий ва тарихий илдизлари. -Т.: 2002.
10. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунчалар, тамойиллар ва атамалар. (Қисқа изоҳли тажрибавий луғат) -Т.: Янги аср авлоди, 2002.
11. Мустақиллик мафкураси ва Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг иқтисодий, ижтимоий ва маънавий негизлари. -Т.: Университет, 2001.
12. Мустақиллик: Изоҳли илмий-оммабоп луғат. Хоназаров Қ таҳрири остида. -Т.: Шарқ, 2000.
13. Мусаев Ф. Демократик жамият қуришнинг фалсафий асослари.-Т.: 2008.
14. Ортиқов М., Усмонов М. Ғоя ва мафкура. –Т.:Янги аср авлоди, 2001.
15. Отамуродов С., Мамашокиров С. Марказий Осиёда мафкуравий жараёнлар.-Т.: 2001.
16. Отамуродов С. Глобаллашув ва миллат. –Т.: 2008.
17. Туйчиев Б. Политическая культура и демократизации общества. – Т.:НУУз, 2010.
18. Фалсафа: қомусий луғат. Назаров Қ таҳрири остида. -Т.: Шарқ, 2004.
19. Эркаев А. Миллий ғоя ва маънавият. –Т.:Маънавият, 2002.
20. Қаҳҳорова Ш. Глобал маънавият – глобаллашувнинг ғоявий асоси. – Т.:Тафаккур, 2009.
21. Қуронов М. Мафкуравий таҳдид ва ёшлар тарбияси. –Т.: Академия, 2008.

Электрон таълим ресурслари:

1. “Халқ сўзи” газетаси –[www info XS. Uz](http://www.info.XS.Uz).
2. “Туркистон” газетаси - [www turkiston sarkor. uz](http://www.turkiston.sarkor.uz).
3. “Маърифат” журнали - [www ma'rifat – inform](http://www.ma'rifat-inform).

4. “Жамият ва бошқарув” журнали - www.rzult.academy.freenet.uz.
5. “Мозийдан садо” журнали - www.moziy.dostlink.net.
6. www.Ziyo.net.uz.

Таркатма материаллар ва мустақил таълим мавзулари

№	Мустақил таълим мавзулари	Берилган топшириқлар	Бажариш муддати	Ҳа
				ж ми
				Со
				ат
				да
1	Миллий ўз -ўзини англашнинг этномаданият ривожига таъсири	Презентация тайёрлаш	1 ҳафта	2
2	Ахборот хавфсизлигини таъминлаш барқарор тараққиёт омили	Доклад	2 ҳафта	2
3	Иқтисодий барқарорлик маънавий- маданий камолот омили	Реферат ёзиш	3 ҳафта	2
4	Таълим ва тарбия миллий мафқуранинг англаш воситаси	Диспут	4 ҳафта	2
5	Нодавлат нотижорат ташкилотларнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги аҳамияти	Савол-жавоб	5 ҳафта	1
6	Сиёсий ҳаёл ва сиёсий ҳаёт уйғунлиги	Презентация тайёрлаш	6 ҳафта	1
7	Сиёсий менталитет моделлари	Доклад	7-8 ҳафта	1
8	Сиёсий менталитет ва сиёсий жараёнлар диалектикаси	Реферат ёзиш	9 ҳафта	2
9	Мафқуравий тарбия йўналишлари ва функциялари	Диспут	10 ҳафта	2
10	Бунёдкор ғояларнинг гуманистик характери	Презентация тайёрлаш	11 ҳафта	1
	Жами			16

Миллий ғояси: асосий тушунча ва тамойиллари фанидан тест саволлари						
N	Савол матни	A	B	C	D	ТҮҒРИ ЖАВОБ
Мафкуравий йўналишлар ва оқимлар						
1	Толерантлик бу -	Бегона фикрнинг асосланганин и тан олиш	Адолатли фикрни тан олиш	Хақиқий фикрнинг асосланганлиги ни тан олиш	Авторитет фикрнинг асосланганлиги ни тан олиш	A
2	Президентимиз И.А.Каримовнинг миллий ғоя ва миллий мафкура масаласига бағишланган «Тафаккур» журнали муҳбири билан мулоқоти мавзуси нима?	Жамиятимиз мафкураси	Ватан саждагоҳ каби муқаддас	Янгича фикрлаш ва ишлаш давр талаби	Тарихий хотирасиз келажак йўқ	D
3	Ўзбекистонда ялпи ижтимоий-иқтисодий ва маънавий тарққийёт қандай ҳолларда амалга ошади?	Барқарорлик ва географик-сиёсий мувозанат сақланиб турганда	Турли ижтимоий-сиёсий кучларнинг диалектик кураши жараёнларида	Хамма халқлар дўстона ҳаёт кечирганда	Аҳолининг моддий тенгсизлигига давлат йўли билан барҳам барилганда	A
4	Янгиланган ижтимоий сиёсат қурилишга нималар асос қилиб олинди?	Адолат тамойилларига изчил риоя қилиш қоидаси	Турли миллатларнинг ўзаро келишуви	Кучли ички тартиботлар, интизом	Хорижий мамлакатлар билан яқин алоқалар	C
5	Юртбошимиз БМТ Бош ассамблеясининг 48-сессиясидаги нутқини қачон ва қаерда сўзлаган?	1993 йил 28 сентябр, Нью Йоркда	1992 йил 2 март, Вашингтонда	1998 йил 15 сентябр, Берлинда	2000 йил 1 октябр, Лондонда	A
6	НАТОнинг «Тинчлик йўлида ҳамкорлик» дастурига Ўзбекистон қачон қўшилган?	1995 йил июл	1991 йил сентябр	2000 йил 14 январ	1996 йил 11 октябр	A

7	Мустақил Ўзбекистон қачон МДХ таркибига аъзо бўлган?	1991 йил 21 декабрь	1991 йил 1 сентябрь	1995 йил 1 июль	1992 йил 8 декабрь	А
8	Демократик жамиятда фикрлар плюралиزمи:	Ғоявий курашларни келтириб чиқаради	Уруш келтириб чиқариш	Ғарб таълимотлари	Динийликни тарғиб қилишни таъқиқлайди	А
9	Ўзбекистоннинг бош мақсади бозор иқтисодиётига асосланган демократик жамият қуриш экан, унинг мезонини нима ташкил этади?	ҳамма жавоблар тўғри.	Ҳокимият органларининг сайлашга асосланган сиёсий тузум	Халқ ҳокимияти, тенглик ва шахс эркинлиги	Ҳуқуқий давлат, фуқаролик жимиятини барпо этиш	А
10	Ўзбекистонда демократия қайси умуминсоний меъёрларга асосланиши лозим?	Коллективизм , давлат ҳокимиятини бўйсундириш ғояси	Шахсий ривожланишга қаратилган халқаро ҳуқуқ нормаларига	Инсон ҳуқуқлари ва манфаатлари ҳимоясига	Инсон ҳуқуқлари ва манфаатлари ҳимоясига ва Шахсий ривожланишга қаратилган халқаро ҳуқуқ нормаларига	Д
11	Давлат мафқураси даражасига қандай мафкура кўтарилиши мумкин?	Ҳеч қандай мафкура	Коммунистик мафкура	Ислом мафқураси	Демократик мафкура	А
12	«Кучли давлатдан кучли жамият сари» концепциясининг мазмуни:	Давлат вазифасини кучайиши	ҳамма жавоблар тўғри.	Жамият бошқарувида фуқаролар иштирокини кенгайтириш	Сиёсий бошқарувни кучсизлантириш	В
13	Мафқуравий тарбиянинг муҳим вазифалари:	Воқеаларни тўғри таҳлил қилиш	Ихтиёрий ғояни қабул қилиш	Мафқуравий иммунитетни шакллантириш	Ходисаларни мустақил баҳолай олиш малакаси	С
14	Мафқуравий иш воситалари:	Санъат асарлари	Адабиёт ва фан соҳалари	Давлат органлари фаолияти	Нодавлат ташкилотлари фаолияти	В
15	Мафқуравий иш воситалари:	ОАВ фаолияти	Телевидения ва матбуот	Давлат органлари фаолияти	Нохуқумат ташкилотлари фаолияти	А
16	Психологик уруш бу –	Ақлга таъсир кўрсатиш	Онгга таъсир кўрсатиш	Хотирага таъсир кўрсатиш	Иродага таъсир кўрсатиш	В

17	Мафкуравий иш:	Мақсадли фаолият	Спонтап фаолият	Стихияли фаолият	Стихиясиз фаолият	A
18	Ўзбекистон Республикасининг ташқи сиёсатини асосий йўналишларини белгилаш...	Вазирлар маҳкамасининг мутлоқ ваколатига киради	Ташқи ишлар Вазирининг мутлоқ ваколатига киради	Президент мутлоқ ваколатига киради	Олий мажлиснинг мутлоқ ваколатига киради	D
19	Ўзбекистонда шакллантирилаётган миллий мафкура кимнинг манфаатларини ўзида ифода этади?	Халқнинг	Ёшларнинг	Партияларнинг	Оддий инсонларнинг	A
20	Сизнингча сиёсий қарамликдан ҳам даҳшатлироқ қарамлик нима?	Худуддий қарамлик.	Моддий қарамлик	Фикр, тафаккур қарамлиги	Илмий қарамлик	A
21	Демократик давлатнинг ўтиш даврида энг муҳим вазифасини белгиланг:	Партиялар ва ҳаракатлар фаолиятига йўл очиш	Ўз – ўзини бошқаришга кенг йўл очиш	Жамоатчилик фикрига кенг йўл очиш	Ижтимоий зиддиятларнинг кескинлигини камайтириш.	D
22	И.А.Каримовнинг «Ўзбекистон XXI аср бўсағасида:...» асарида фундаментализм қандай хавф сифатида қайд этилган?	мафкуравий	диний	ахборот	сиёсий	A
23	Бир гуруҳ одамларнинг бошқасига муносабатлари асосида нима ётади?	Манфаатлар	Хаёллар	Тасаввурлар	Хислар	A
24	И.А.Каримов фикрича, жамиятдаги ислохотлар мақсади нима?	Ислом давлати яратиш	Мамлакат мустақиллиги ва гуллаб-яшнаши	Дунёвий давлат куриш	Ислом модернизацияси	B
25	Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримов терроризмга қарши кураш марказини ташкил этиш тўғрисида таклиф киритган	Истанбул саммити	Лиссабон саммити	Флоренция саммити	НАТОнинг 50 йиллик тантанаси	A

	анжуманни аниқланг?					
26	Ўзбекистонда демократия қандай принципларга асосланади?	Барча жавоблар тўғри.	Умуминсоний кадриятларга	Ижтимоий адолат ва қонунчиликка	Ҳокимиятларни тақсимлаш принципига, одилликка	А
27	Эски ақидалардан воз кечиш деганда нимани тушунасиз?	Эски миллий маросимлардан воз кечиш	Бирёқлама ва тор фикрлардан воз кечиш	Миллий урф-одатлардан воз кечиш	Диний кадриятлардан маахрум бўлиш	В
28	Сийсий экстремизм нима?	Шароит тақозоси билан келишувчиликка мойиллик	Музокарали масалаларни куч ва қурол кучи билан ечишга интилиш	Сийсатда охириги чора ва қарашларга содиқлик	Ёрдამчи масалаларни ҳисобга олмасдан масалани охиригача ечишга интилиш	В
29	Ҳозирги даврда мафкуравий жараёнлар қандай хусусиятларга эга?	интеграциялашиш, глобаллашиш, дифференциялашиш	демократиялашиш, миллий чегаралар қилиб қуймаслик, инсонпарварлашиш	жамият ҳаётининг ҳамма соҳаларига таъсир курсатиш, сийсийлашиш	барчаси	Д
30	Ваҳобийлик оқими ислом динининг қайси мазҳабига мансуб?	ханафия мазҳабига (Абу Ханифа)	моликия мазҳабига (Малик ибн Анас)	ханбалия мазҳабига (Ибн Ханбал)	шофиъия мазҳабига (аш-Шофиъий)	С
31	Ўзбекистон Республикасида қайси мафкура давлат мафкураси бўлиши мумкин?	Миллий истиклол мафкураси	Ҳеч қайси мафкура давлат мафкураси бўла олмайди	Жамият барча аъзоларининг манфаатларини ифода этадиган	Замонавий ривожланган демократик мамлакатлар мафкураси	В
32	Мамлакатимиз ҳавфсизлигига таҳдид солиб турувчи ташқи ҳавф-хатарлар деганда энг тўғри жавоб қайси?	Этник, демографик, ядро уруши ҳавфи	Минтақавий можаролар, Шовинизм ва агрессии миллатчилик, экологик таҳлика ва х.к.	Киргин қуроллар савдоси, ривожланган ва қолоқ мамлакатлар уртасидаги кескинликнинг авж олиши	Ҳамма жавоблар тўғри	В

33	Ислом фундаментализм и тушунчаси нима?	Жамият аъзоларига диний сабоқ беришни изчил ташкил этиш кераклиги тугрисидаги карашлар	Куръон ва хадислар хар кандай дунёкарашнинг асосидир деб тушунувчи кишилар мафкураси	Барча ижтимоий муносабатлар шариат конунлари асосида кайта курилиши шарт деб хисобловчи кишиларнинг карашлари	Хаммаси тугри	D
34	Диний экстремизм нима?	Узи эътикод киладиган диний дунёкарашни мутлак хакикат деб тушунувчи кишининг мафкураси	Диннинг ва диний дунёкарашнинг миллат ва жамият тараккиётидаги ахамиятини бурттириб курсатиш	Миллий узликни англаш факат диний дунёкараш оркалигина руй беради деб тушуниш	Хокимият учун зурлик билан курашувчи диний-сиёсий харакат	B
35	Узбекистон ташки сиёсий ва ташки икгисодий алокаларни шакллантиришда кандай тамойилларга амал килмокда?	Факат умуминсоний манфаатлар инобатга олинади	Факат миллий манфаатлар асосида иш юритилади	Умуминсоний ва миллий манфаатларнинг муштараклиги асосида иш юритилади	Синфий ва умуминсоний манфаатларга асосланади	C
36	«Ислом омили» нима?	замонга мослашув	исломнинг сиёсий фаоллашуви жараёни	уз тарихи ва анъаналарига мурожат этиш	ислом ривожиди	D
37	Шовинизмнинг келиб чиқиш сабаблари нимада?	миллий мумтозлик	бошка миллатларга ишонмаслик	узро маданиятли хамкорлик килишга тайёр эмаслик ва хохламаслик	миллатлар уртасида адоват солиш	C
38	Марказий Осиё мамлакатлари интеграциясининг хусусиятлари нимада?	энергетика объектларининг узига хослиги	етақчи тармоқларнинг муштарак эмаслиги	мустақил давлатлар куриш гоёлари	ягона иктисодий макон	D
39	И.Каримов томонидан коррупция ва жиноятчиликка карши курашнинг асосий стратегийи уналишлари килиб нималар олинган?	Сиёсий, хукукий халқаро ташкилотлар тажрибаси	Иктисодий, хукукий жазоларни янада кучайтириш, коррупция ва жиноятчиликка карши кураш мухитини яратиш	Инсон хукуклари декларацияси моддаларига риоя килинишини таъминлаш	Таълим-тарбияни кучайтириш	B

40	Махаллийчилик ва уруг-аймоқчиликнинг энг катта салбий оқибати деганда асосан нимани тушуниш керак?	Миллий маънавий барқарорликка раҳна солади	Конун бузилишига олиб келади	Бошқа этник гуруҳларда ишончсизликни келтириб чиқаради	Мамалакатнинг халқаро обрусига путур етказилади	С
41	Ислом экстремизми ва фундаментализми и тушунчалари қандай?	террорчилик гоёси	илк ислом гоёлари ва анъаналарини қайта тиклаш гоёси	ислом партиялари	исломни янгилаш гоёлари остида ҳаракат қилувчилар	В
42	Буюк давлатчилик шовинизми ва агрессив миллатчиликнинг моҳияти нимада?	миллий айирмачилик	миллатлар борасида адоват солишни тарғиб қилиш	эзилган халқнинг махаллий миллатчилиги формаси	йирик давлатларнинг уз муносабатларини устунлик асосида амалга ошириши	С
43	Коррупция ва жиноятчилик қандай оқибатларга олиб келади?	Жамият маънавий ахлоқий асосларини емирди	ислохотларга қаршилик қуратмади	фуқароларнинг тадбиркорлиги га тусиклик қилади	фуқаролар ҳуқуқ ва эркинликлари химоясини пасайтиради	А
44	Махаллийчилик ва уруг-аймоқчиликнинг давлат манфаатларига қандай таҳдиди бор?	махаллийчилик қайфиятини шакллантиради	миллий ҳуқуқларнинг устуворлиги	миллатлараро муносабатлар - шахс ва миллий озчилик ҳуқуқларини таъминлаш	Бирор миллат яшайдиган ҳудуднинг катталиги, ер ости қазилмалари қуплигидан гурурланиш, ифтихор қилиш	А
45	Буюк давлатчилик шовинизми Президент И.Қаримовнинг қайси асарида баён этилган?	Миллий истиклол гоёси: асосий тушунча ва тамойиллари	Ўзбекистон ХХІ аср бусагасида: ҳавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва таракқиёт қафолатлари	Маънавий юқсалиш йулида;	Буюк келажагимизни уз қулимиз билан қурамиз	В
46	Геосиёсат нима?	жамиятдаги барча қуч ва ҳаракатлар	мамлакатнинг истикболли интилишлари	давлатнинг имқониятларини ҳисобга олиб қурилайтган фаолият	мамлакат ёки минтақанинг географик жойлашуви	С
47	Муайян ақидани исботсиз қурқуна қабул қилиш - ишониш қайси оқимнинг асосий тамойилидир?	дуализм	догматизм	идеализм	пантеизм	В

48	Мафкуравий плюрализм деганда нимани тушунасиз?	гоявий карашлар ва мафкуравий таъсирларнинг фаолият мажмуи	турли катлам, партия, гурухлар манфаатларини ифодаловчи гоялар, карашлар, фикрлар хилма-хиллиги	гоявий - тарбиявий, маънавий-мафкуравий ишлар мажмуи;	мафкуравий тахдиднинг олдини олиш, мафкуравий иммунитет хосил қилиш билан боғлиқ масалалар мажмуи	В
49	Инсон дунёкарашини шакллантиришга, мақсадли гоявий билимлар билан куруллантиришга йуналтирилган жараён қандай номланади?	мафкуравий толерантлик	мафкуравий тажовуз	мафкуравий хавфсизлик	мафкуравий тарбия	Д
50	Давлатчилик шовинизминима?	Якка хукмронликка интилиши	Мамлакатларга иқтисодий хужайин бўлишга ўриниш	Мамлакатларга сиёсий хужайин бўлишга уриниш	Мавжуд кучлар ва давлатлар томонидан сиёсий, мафкуравий ва иқтисодий хукмронлик қилишга даъво қилиш	Д
51	XX аср сўнгида жаҳондаги мафкуравий манзаранинг тубдан ўзгаришига сабаб бўлган воқеани аниқланг.	Ривожланган мамлакатлар сонининг кўпайиши	Икки Германия давлатларининг қўшилиб кетиши	Икки кутбли дунёнинг бархам топиши	Қайта қуриш сиёсати	С
52	«АУМ Синрикс» зарарли оқими қайси давлатда пайдо бўлган эди?	Японияда	Англияда	Хитойда	Жанубий Кореяда	А
53	Геополитик мақсадлар ўзида нималарни ифодалайди?	Муайян давлатнинг ривожланиши	муайян давлатнинг ўз мавқеи таъсирини ўзга худуд ва минтақаларда кучайтиришга қаратилган сиёсати	халқаро инсонпарварликни	тинч-тотув яшашни	В
54	Мафкуравий иммунитетнинг муҳим сабабларидан бири....	Курашувчанлик	Маърифатлилик	Меҳрибонлик самимийлик	Маънавиятлилик	В

55	Мафкура полигонларининг ядро полигонларидан кучлилигини ифодаловчи сабаблар:	Ахборот тармоқларининг кенг ёйилиш имконияти мавжудлиги	Ахборот тармоқларининг кенг ёйилиш имконияти мавжудлиги ва ахборотларнинг инсон онгига ҳоҳлаган вақтда таъсир эта олиш имкониятига эгаллиги	Ахборотларнинг инсон онгига ҳоҳлаган вақтда таъсир эта олиш имкониятига эгаллиги	Жаҳоннинг турли қисмларида тўхтовсиз давом этаётган ҳудудий ҳарбий тўқнашувлар	В
56	«6+2» формуласи асосида Афғонистондаги можаронинг олдини олишга бағишланган учрашув ўтказилган шаҳарни топинг?	Остона	Техрон	Тошкент	Ашхобод	С
57	Большевизмнинг фожеалари нималарда намоён бўлди?	70 йиллик турғунлик	Сибир қурбонлари	Қатоғонлик қурбонлари	Барча жавоблар тўғри	А
58	Диний экстремизм ва фундаментализмга қарши курашда тузилган учлик иттифоқини аниқланг?	Ўзбекистон, Тожикистон, Қирғизистон	Ўзбекистон, Россия, Тожикистон	Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон	Ўзбекистон, Қирғизистон, Россия	А
59	Миллий мафкура Концепцияси Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг қайси асарида берилган?	Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: ҳавфсизликка таҳдид. барқарорлик шартлари ва таракқиёт кафолатлари	Миллий истиклол мафкураси халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир	Ўзбекистон бозор муносабатлари га ўтишнинг ўзига хос йўли	Биздан озод ва обод Ватан қолсин	В
60	Жаҳон мафкуравий манзарасининг ўзгаришига сабаб бўлган омиллар?	XX аср сўнггида юз берган ижтимоий-сиёсий ўзгаришлар	Икки қутбли дунё ўртасидаги нисбий мувозанатнинг бузилиши	Геополитик мақсадлар	Барчаси тўғри	Д
61	Мафкураларнинг дастлабки асосини аниқланг?	Ахлоқий билимлар	Мифологик тасаввурлар	Диний тушунчалар	Дунёвий билимлар	А

62	Инсоният таракқиётига энг катта хавф солаётган фаолият нима?	Ақидапараслик	Шовинизм	СПИД	Қуролланиш пойгаси	А
63	Мафкуравий полигонлар тушунчаси Ислом Каримовнинг қайси асарида илгари сурилган?	Ўзбекистон ХХІ асрга интиломда	Жамиятимиз мафкураси халқни-халқ, миллатни-миллат қилишга хизмат этсин	Миллий мафкура халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир	Ўз келажакимизни ўз қўлимиз билан қурмоқдамиз	В
64	«Совуқ уруш» даврини белгиланг.	1945-1991 йиллар	1991-1995 йиллар	1985-1991 йиллар	1991-2001 йиллар	А
65	Мафкуравий иммунитетнинг биринчи воситаси нима?	Билим	Дин	Қадриятлар	Фан	А
66	Иммунитет тушунчасини маъноси нима?	Сакраш	Озод қилиш	Тажовуз	Даволаниш	В
67	Мафкуравий иммунитет қандай ҳосил бўлади?	Туғма	Физиологик	Сиёсий	Тарбиялаш-шакллантириш	Д
68	Геосиёсат тушунчаси нима?	Минтақавий низолар	Халқаро муаммолар	Турли хил давлат ва халқлар манфаатлари тизими	Сиёсатнинг бир тури	Д
69	Геосиёсат тушунчасини муомалага ким киритган?	И.Каримов	Де.Трасе	Р.Челлен	Н.Макиавелли	С
70	Ватанизмга ёт ғоялар қандай ниқоблар билан киришга уринди?	Тижорат	Санъат	«Миллатдош», «Диндош»	Савдо-сотик	С
71	Гегемонлик нима?	«Хукумронлик»	«Газийк»	«Раҳбар»	«Йўлбошчи»	А
72	Ғоялар ўз моҳиятига қўра қандай намоён бўлади?	Бунёдкор ва вайронкор	Яхши ва ёмон	Илмий ва диний	Барча жавоблар тўғри	А
73	«Туркистон умумий уйимиз» шиори қачон ким томонидан илгари сурилган?	1993 йил, Н.Назарбоев	1993 йил, А.Акаев	1994 йил, И.Раҳмонов	1995 йил, И.Каримов	Д

74	Волонтаризм тушунчаси нима?	Ирода эркинлиги	Империяни бошқаришда халқни иродасини бўйсундириш.	Тоталитаризмн и юзага келишига қаршилик кўрсатиш	барча жавоблар тўғри	В
75	Иқтисодиётнинг жамиятдаги ўрнини аниқланг?	Иқтисодиёт жамиятнинг сиёсатидан устундир	Иқтисодий қонунлар объективдир	Иқтисодиёт сиёсатга эргашади	Иқтисодиёт мафкурага хизмат қилади	А
76	Ўзбекистонда барпо этилаётган жамиятнинг маънавий соҳадаги вазифаларини аниқланг?	Миллий кадриятларни тиклаш	Миллий ўзликни англаш	Хуқуқий тенглик	Мулкни хусусийлаштириш	В
77	Комил инсон бу -	Ахлоқли, илмли киши, халқпарвар, сиёсий ва мафкуравий онги шаклланган	Ақлли, ватанпарвар киши, ижодкор ва бунёдкор, меҳнатқаш	Энг юксак маънавий ва жисмоний фазилатлар эгаси	маънавий етук шахс, замонавий билимлар эгаси	Д
78	Миллий тотувлик бу -	Халқларнинг ўзаро дўстлиги, муайян мақсад йўлида бирлашиш	Бир жамиятда яшаб, ягона мақсад йўлида меҳнат қилаётган миллиатларнинг ўзаро ҳамкорлиги	Турли миллат вакилларининг ўртасида ўзаро ҳурмат, дўстлик ва ҳамжихатлик	Тўғри жавоб йўқ.	С
79	Радикализм нима?	мақсад муддаони кескин, мурасасиз амалга ошириш	мақсад муддаони ўзаро келишув асосида амалга ошириш	Ўзаро ҳамкорликни йўлга қўйиш	тўғри жавоб йўқ	А
80	Умуминсоний кадриятлар тушунчасини таърифланг?	Бу-инсон томонидан яратилган моддий бойликлар	Бу-халқ ёки миллатнинг маданий мероси, урф-одатлари, анъаналари	Бу-халқнинг диний қарашлари	Бу-шахснинг ахлоқий онги	В
81	Тоталитаризмнинг моҳияти нимадан иборат?	Жамият ҳаётининг ҳамма соҳаларига аралашуш ва ўзига бўйсундириш	Жамият ва шахс устидан ҳокимиятнинг ёппасига назоратга олган сиёсий режим	Демократияни тиклаш	инсон эркинлигини чегаралаш	В
82	Биринчи бор фашизм қачон ва қаерда ўрнатилган эди?	Италияда 1922 й	Германияда 1922 й	Испанияда 1922 й	Руминияда 1922 й	А

83	Ислом Каримовнинг Юксак маънавият-енгилмас куч асарининг тақдимоти қачон ўтказилган?	2008 йил 20 январь	2008 йил 15 май	2008 йил 31 август	2008 йил 1 октябрь	В
84	Ғоявий заифлик ва мафкуравий бекарорлик қандай салбий оқибатларга олиб келади?	Миллатлараро бирдамликка таҳдид солади	Мамлакатни қарамлик исканжасига солади	Жамиятни сунъий равишда қарама-қарши тарафларга ажратади	Барча жавоблар тўғри	Д
85	Ўзбекистон давлат сиёсатида қайси вазифа устивор ҳисобланади?	Ижтимоий муҳофаза	Иқтисодий-экологик	Маданий	Маънавий-маърифий	Д
86	«6+2» гуруҳига қайси мамлакатлар кирмайди?	Хитой, Тожикистон	Ўзбекистон, Покистон	Эрон, Туркменистон	Қозоғистон, Қирғизистон	С
87	БМТ нинг асосий мақсади нимадан иборат?	Халқаро тинчлик ва хавфсизликни таъминлаш	Ҳарбий ҳаракатларни қўллаб қувватлаш	Мамлакатларнинг иқтисодий интеграциясини таъминлаш	Мамлакатларга иқтисодий ёрдам бериш	А
88	Ҳозирги кунда умумбашарий муаммоларнинг қайси бири долзарб ҳисобланади?	Экологик муаммолар	Демографик муаммолар	Урушларнинг олдини олиш	Озиқ-овқатнинг етишмаслиги муаммоси	А
89	Ғояга, фикрга, жаҳолатга қарши нима билан баҳсга киришиш мумкин?	Мафкура	Сиёсат	Маърифат	Дин	С
90	Патернализм нима?	кишилар онгига оталарча ғамхўрлик қилиш, ижтимоий шериклик ғоясини сингдиришга қаратилган фаолият	кишилар онгига оталарча ғамхўрлик қилиш ғоясини сингдиришга қаратилган фаолият	ижтимоий шериклик ғоясини сингдиришга қаратилган фаолият	кишилар онгига меҳр муруват кўрсатиш асосида ижтимоий ҳимоялашга қаратилган фаолият	А
91	Баркамол авлод тушунчаси луғавий маъноси нима?	Комиллик	Ҳалоллик	Комилликка етакловчи	Фақир инсон	А

92	Консерватизм нима?	эскиликни сақлаб қолиш, тизмни такомиллашт ириш	сиёсий тузумни ўзгартиш, янгиликни киритиш	эскиликни сақлаб қолиш, янгиликка қарши чиқиш	мавжуд ҳолатни сақлаб қолиш	С
93	Энг олий қадрият нима?	Табиат	Тўй	Инсон	Жамият	С
94	«Мафкура» нима?	Ғоя	Бош ғоя	Маърифат	Ғоялар ҳақидаги таълимот	D
95	Либерализм -	ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларига эркинлик устувор бўлиши эътироф этувчи мафкуравий оқим	ижтимоий ҳаётнинг айрим қатламларига эркинлик устувор бўлиши эътироф этувчи амалиёт	ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларига адолат устувор бўлиши эътироф этувчи назария	ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларига демократияни ўрнатишни эътироф этувчи сиёсий оқим	A
96	Космополитизм -	жаҳонни эгаллаш.	жаҳон давлатини тузиш, жаҳон фуқаролигини тарғиб этувчи таълимот.	буюк давлатини тузиш, ўз миллатини устунлигини ўрнатиш.	ўз давлатини юксаклигини эътироф этувчи таълимот.	B
97	«Куч - билим ва тафаккурдадир» ибораси кимники?	Амур Темур	М.Улуғбек	А.Навоий	И.Каримов	D
98	Неофашизм -	фашизмга қарши турувчи таълимот	фашизмнинг янги, замонавий шакли	фашизмнинг тарихий жараёнини ўрганувчи фалсафий таълимот	тўғри жавоб йўқ	B
99	Муҳолифат нима?	келишмовчил ик, қарши турувчи куч	демократиянинг муҳим белгиси, ҳукмрон қарашларга мос бўлмаган нуқтаи назар	сиёсий партияларнинг ўзига хос демократик қарашлари	суверен давлатини тузиш, эркин фуқароликни тарғиб этувчи таълимот	B
100	Интеграция тушунчаси нима?	ҳарбий бирдамлик, ўз аро иқтисодий келишув	сунъий равишда иқтисодий келишув, сиёсий ҳамкорлик	ўзаро бир бирига таъсир этиш	бир қанча соҳаларда ихтиёрий бирлашиш	D

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар”

фани бўйича

КУНЛИК БАҲОЛАШ МЕЗОНИ

I - семестр : 1 - Ж О Р И Й								
Ажра- тилган амалий соат :	Дарслар сони:	Ажра- тилган балл :	Кунлик белги- ланган балл :	Дарсга келмаган талаба учун:	1-54 % учун:	55-70 % учун:	71-85 % учун:	86- 100 % учун:
12 соат	6 та дарс	10 балл	1,7 балл	0 балл	0- 0,9 балл	0,9-1,2 балл	1,2-1,4 балл	1,4- 1,7 балл
2 - Ж О Р И Й								
10 соат	5 та дарс	10 балл	2,0 балл	0 балл	0-1,0 балл	1,0-1,4 балл	1,4-1,7 балл	1,7- 2,0 балл

“Миллий ғоя: асосий тушунча ва тамойиллар”

фани бўйича

муствақил таълимни

КУНЛИК БАҲОЛАШ МЕЗОНИ

I - семестр : 1 - Ж О Р И Й								
Ажра- тилган муствақил таъл соат :	Мавзулар сони:	Ажра- тилган балл :	Кунлик белги- ланган балл :	Дарсга келмаган талаба учун:	1-54 % учун:	55-70 % учун:	71-85 % учун:	86- 100 % учун:
8 соат	5 та	10 балл	2,0 балл	0 балл	0-0,9 балл	0,9-1,2 балл	1,2-1,4 балл	1,4- 1,7 балл
2 - Ж О Р И Й								
8 соат	5 та	10 балл	2,0 балл	0 балл	0-0,9 балл	0,9-1,2 балл	1,2-1,4 балл	1,4- 1,7 балл

Фанни ўзига хослигига караб урганиш бўйича бошка материаллар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ

ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИ ЯНАДА РИВОЖЛАНТИРИШ БЎЙИЧА ҲАРАКАТЛАР СТРАТЕГИЯСИ ТЎҒРИСИДА

(Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 6-сон, 70-модда)

Мамлакатимизда мустақиллик йилларида амалга оширилган кенг кўламли ислохотлар миллий давлатчилик ва суверенитетни мустаҳкамлаш, хавфсизлик ва ҳуқуқ-тартиботни, давлатимиз чегаралари дахлсизлигини, жамиятда қонун устуворлигини, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенглик муҳитини таъминлаш учун муҳим пойдевор бўлди, халқимизнинг муносиб ҳаёт кечирishi, фуқароларимизнинг бунёдкорлик салоҳиятини рўёбга чиқариш учун зарур шарт-шароитлар яратди.

Иқтисодиётда маъмурий-бўйруқбозликка асосланган бошқарув тизимидан мутлақо воз кечилиб, бозор ислохотлари босқичма-босқич амалга оширилгани ва пул-кредит сиёсати пухта ўйлаб олиб борилгани макроиқтисодий барқарорликни, иқтисодиётнинг юқори суръатлар билан ўсишини, инфляцияни прогноз кўрсаткичлари даражасида сақлаб қолишни таъминлади ҳамда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик, фермерлик ҳаракатини ривожлантириш учун кенг имкониятлар ва қулай шароитлар яратилишига хизмат қилди.

Айни вақтда мамлакатимиз босиб ўтган таракқиёт йўлининг чуқур таҳлили, бугунги кунда жаҳон бозори конъюнктураси кескин ўзгариб, глобаллашув шароитида рақобат тобора кучайиб бораётгани давлатимизни янада барқарор ва жадал суръатлар билан ривожлантириш учун мутлақо янгича ёндашув ҳамда тамойилларни ишлаб чиқиш ва рўёбга чиқаришни тақозо этмоқда.

Олиб борилаётган ислохотлар самарасини янада ошириш, давлат ва жамиятнинг ҳар томонлама ва жадал ривожланиши учун шарт-шароитлар яратиш, мамлакатимизни модернизация қилиш ҳамда ҳаётнинг барча соҳаларини либераллаштириш бўйича устувор йўналишларни амалга ошириш мақсадида:

1. Аҳоли ва тадбиркорларни ўйлантираётган долзарб масалаларни ҳар томонлама ўрганиш, амалдаги қонунчилик, ҳуқуқни қўллаш амалиёти ва илғор хорижий тажрибани таҳлил қилиш, шунингдек кенг жамоатчилик муҳокамаси натижасида ишлаб чиқилган ҳамда куйидагиларни назарда тутадиган **2017 — 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси** (кейинги ўринларда — Ҳаракатлар стратегияси) **1-иловага** мувофиқ тасдиқлансин:

давлат ва жамият қурилишини такомиллаштиришга йўналтирилган демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва мамлакатни модернизация қилишда парламентнинг ҳамда сиёсий партияларнинг ролини янада кучайтириш, давлат бошқаруви тизимини ислох қилиш, давлат хизматининг ташкилий-ҳуқуқий асосларини ривожлантириш, «Электрон ҳукумат» тизимини такомиллаштириш, давлат хизматлари сифати ва самарасини ошириш, жамоатчилик назорати механизмларини амалда татбиқ этиш, фуқаролик жамияти институтлари ҳамда оммавий ахборот воситалари ролини кучайтириш;

қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилишга йўналтирилган суд ҳокимиятининг чинакам мустақиллигини ҳамда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилиш кафолатларини мустаҳкамлаш, маъмурий, жиноят, фуқаролик ва хўжалик қонунчилигини, жиноятчиликка қарши курашиш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш тизими самарасини ошириш, суд жараёнида тортишув тамойилини тўлақонли жорий этиш, юридик ёрдам ва ҳуқуқий хизматлар сифатини тубдан яхшилаш;

иқтисодиётни янада ривожлантириш ва либераллаштиришга йўналтирилган макроиқтисодий барқарорликни мустаҳкамлаш ва юқори иқтисодий ўсиш суръатларини сақлаб қолиш, миллий иқтисодиётнинг рақобатбардошлигини ошириш, қишлоқ хўжалигини модернизация қилиш ва жадал ривожлантириш, иқтисодиётда давлат иштирокини камайтириш бўйича институционал ва таркибий ислохотларни давом эттириш, хусусий мулк ҳуқуқини ҳимоя қилиш ва унинг устувор мавқеини янада кучайтириш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ривожини рағбатлантириш, ҳудудлар, туман ва шаҳарларни комплекс ва мутаносиб ҳолда ижтимоий-иқтисодий тараққий эттириш, инвестициявий муҳитни яхшилаш орқали мамлакатимиз иқтисодиёти тармоқлари ва ҳудудларига хорижий сармояларни фаол жалб этиш;

ижтимоий соҳани ривожлантиришга йўналтирилган аҳоли бандлиги ва реал даромадларини изчил ошириб бориш, ижтимоий ҳимояси ва соғлигини сақлаш тизимини такомиллаштириш, хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш, арзон уй-жойлар барпо этиш, йўл-транспорт, муҳандислик-коммуникация ва ижтимоий инфратузилмаларни ривожлантириш ҳамда модернизация қилиш бўйича мақсадли дастурларни амалга ошириш, таълим, маданият, илм-фан, адабиёт, санъат ва спорт соҳаларини ривожлантириш, ёшларга оид давлат сиёсатини такомиллаштириш;

хавфсизлик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш, чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий руҳдаги ташқи сиёсат юритишга йўналтирилган давлатимиз мустақиллиги ва суверенитетини мустаҳкамлаш, Ўзбекистоннинг ён-атрофида хавфсизлик, барқарорлик ва аҳил қўшничилик муҳитини шакллантириш, мамлакатимизнинг халқаро нуфузини мустаҳкамлаш.

2. Қуйидагилар:

2017 — 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини амалга ошириш бўйича Миллий комиссия [2-иловага](#) мувофиқ;

Ҳаракатлар стратегиясида назарда тутилган Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини амалга ошириш бўйича комиссиялар [3 — 7-иловаларга](#) мувофиқ тузилсин.

3. Белгилаб қўйилсинки:

Ҳаракатлар стратегиясини ўз вақтида ва самарали амалга ошириш барча давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари ҳамда уларнинг мансабдор шахслари фаолиятининг бирламчи вазифаси ва бош устувор йўналиши ҳисобланади;

Ҳаракатлар стратегияси беш босқичда, юртимизда йилларга бериладиган номлардан келиб чиқиб, ҳар бир йил бўйича давлат дастурлари қабул қилинишини назарда тутган ҳолда амалга оширилади.

4. 2017 йил Ўзбекистон Республикасида «Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили» деб эълон қилингани маълумот учун қабул қилинсин.

2017 — 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини «Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили»да амалга оширишга оид Давлат дастури (кейинги ўринларда — Давлат дастури) **8-иловага** мувофиқ тасдиқлансин.

5. Ҳаракатлар стратегиясида назарда тутилган Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини амалга ошириш бўйича комиссиялар зиммасига Давлат дастурига киритилган тадбирлар тўлиқ, ўз вақтида ва сифатли бажарилишини ташкил этиш ва назорат қилиш, шунингдек Ҳаракатлар стратегиясини 2018 — 2021 йилларда амалга ошириш бўйича тегишли йиллик давлат дастурлари лойиҳаларини тайёрлаш вазифаси юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Ҳаракатлар стратегиясида назарда тутилган Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини амалга ошириш бўйича комиссиялар билан биргаликда давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, нодавлат ноижорат ташкилотларининг Давлат дастурида назарда тутилган тадбирларни амалга ошириш бўйича фаолияти мувофиқлаштириб борилишини, шунингдек унинг жойларда ижро этилиши устидан тизимли назоратни таъминласин.

Белгилаб қўйилсинки, Давлат дастури бажарилишининг бориши тўғрисидаги умумлаштирилган ахборот Ҳаракатлар стратегиясида назарда тутилган Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини амалга ошириш бўйича комиссиялар томонидан ҳар чорақда Ўзбекистон Республикаси Президенти девонига тақдим этиб борилади.

6. Давлат дастурида назарда тутилган тадбирларни амалга ошириш учун масъул давлат органлари ва ташкилотлар қуйидагиларга алоҳида эътибор қаратсин:

жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари билан ишлаш тизимини тубдан такомиллаштириш, аҳоли билан очиқ мулоқотни йўлга қўйишнинг янги, самарали механизм ва усулларини жорий этиш, мансабдор шахсларнинг аҳоли олдида ҳисобот бериши тизимини амалда татбиқ этиш, шу асосда халқнинг давлат ҳокимиятига бўлган ишончини мустаҳкамлашга;

жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатларини кўриб чиқишда бюрократик тўсиқ ва ғовлар яратилишига, аҳоли билан мулоқот жараёнини кампаниябозликка айланишига йўл қўймасликка;

Давлат дастури доирасида ўтказилаётган тадбирларнинг очиқлиги, уларда фуқаролар, барча даражадаги давлат ҳокимияти вакиллик органлари депутатлари, нодавлат ноижорат ташкилотлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, нурунийлар, хотин-қизлар, ёшлар, ижодий ва илмий муассасалар вакилларининг кенг иштирок этишига.

7. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги Давлат дастурида назарда тутилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларининг сифатли ва ўз вақтида ишлаб чиқилиши, келишилиши ва киритилиши устидан мониторинг қилиш ҳамда унинг натижалари тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президенти девони ва Вазирлар Маҳкамасига ҳар чорақда ахборот бериб боришни таъминласин.

8. Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги, Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси, Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги оммавий ахборот воситаларини жалб этган ҳолда, шунингдек Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш

жамоат фонди, Электрон оммавий ахборот воситалари миллий ассоциацияси, Ўзбекистон давлат нотижорат ташкилотлари миллий ассоциацияси билан ҳамкорликда:

мазкур Фармоннинг мақсад ва вазифаларини оммавий ахборот воситаларида, шу жумладан Интернет тармоғида кенг шарҳлаб борилишини, унинг демократик ислохотларни чуқурлаштиришга, кучли фуқаролик жамиятини шакллантиришга, шунингдек инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишни таъминлаш, аҳоли фаровонлигини ошириш, фуқароларнинг ҳаётий муаммо ва эҳтиёжларини ҳал этиш, жамиятда қонун устуворлиги, қонунийлик ва адолат, мамлакатимизда тинчлик-осойишталик, миллатлараро ва фуқаролараро тотувликни қарор топтириш мақсадида давлат органларининг аҳоли билан очиқ, тўғридан-тўғри мулоқотини кучайтиришга йўналтирилганини жамоатчиликка тушунтирилишини;

Давлат дастури доирасида амалга оширилаётган чора-тадбирларнинг бориши ва натижалари тўғрисидаги ҳолис, тўлиқ маълумот аҳолига тезлик билан етказилишини таъминласин.

9. Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги Ҳаракатлар стратегиясида назарда тутилган Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини амалга ошириш бўйича комиссияларга ривожланган хорижий мамлакатларнинг ижтимоий-сиёсий ва социал-иқтисодий тараққиёт тажрибасини, зарур бўлганда, халқаро, хорижий ҳукумат ва ноҳукумат ташкилотлари вакилларини жалб қилган ҳолда, ўрганишда кўмаклашсин.

10. Мазкур Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Н. Арипов ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат маслаҳатчилари зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент ш.,
2017 йил 7 февраль,
ПФ-4947-сон

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли

Фармонига

1-ИЛОВА

**2017 — 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта
устувор йўналиши бўйича**

ҲАРАКАТЛАР СТРАТЕГИЯСИ

**I. Давлат ва жамият қурилиши тизимини такомиллаштиришнинг устувор
йўналишлари**

**1.1. Демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва мамлакатни
модернизация қилишда Олий Мажлис, сиёсий партияларнинг ролини янада
кучайтириш:**

давлат ҳокимияти тизимида Олий Мажлиснинг ролини ошириш, унинг мамлакат ички ва ташқи сиёсатига оид муҳим вазифаларни ҳал этиш ҳамда ижро ҳокимияти фаолияти устидан парламент назоратини амалга ошириш бўйича ваколатларини янада кенгайтириш;

қабул қилинаётган қонунларнинг амалга оширилаётган ижтимоий-сиёсий, ижтимоий-иқтисодий ва суд-ҳуқуқ ислохотлари жараёнига таъсирини кучайтиришга йўналтирган ҳолда қонун ижодкорлиги фаолияти сифатини тубдан ошириш;

сиёсий тизимни ривожлантириш, давлат ва жамият ҳаётида сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш, улар ўртасида соғлом рақобат муҳитини шакллантириш.

1.2. Давлат бошқаруви тизимини ислоҳ қилиш:

давлат бошқарувини марказлаштиришдан чиқариш, давлат хизматчиларининг касбий тайёргарлик, моддий ва ижтимоий таъминот даражасини ошириш ҳамда иқтисодиётни тартибга солишда давлат иштирокини босқичма-босқич қисқартириш орқали давлат бошқаруви ва давлат хизмати тизимини ислоҳ қилиш;

мамлакатни ижтимоий-сиёсий ва ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш бўйича вазифаларни амалга оширишда ўзаро манфаатли ҳамкорликнинг самарасини оширишга қаратилган давлат-хусусий шерикликнинг замонавий механизмларини жорий этиш;

давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлигини таъминлаш, жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларига оид ахборотни тақдим қилишнинг замонавий шакллари жорий этиш;

«Электрон ҳукумат» тизимини такомиллаштириш, давлат хизматлари кўрсатишнинг самараси, сифатини юксалтириш ва бу хизматдан аҳоли ҳамда тадбиркорлик субъектлари томонидан фойдаланиш имкониятини ошириш.

1.3. Жамоатчилик бошқаруви тизимини такомиллаштириш:

халқ билан мулоқотнинг самарали механизмларини жорий этиш;

жамоатчилик назоратини амалга оширишнинг замонавий шакллари ривожлантириш, ижтимоий шерикликнинг самарасини ошириш;

фуқаролик жамияти институтларини ривожлантириш, уларнинг ижтимоий ва сиёсий фаоллигини ошириш;

маҳалла институтининг жамият бошқарувидаги ўрни ва фаолияти самарадорлигини ошириш;

оммавий ахборот воситаларининг ролини кучайтириш, журналистларнинг касбий фаолиятини ҳимоя қилиш.

II. Қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилишнинг устувор йўналишлари

2.1. Суд ҳокимиятининг чинакам мустақиллигини таъминлаш, суднинг нуфузини ошириш, суд тизимини демократлаштириш ва такомиллаштириш:

судьялар ва суд аппарати ходимларининг мавқеини, моддий рағбатлантириш ва ижтимоий таъминот даражасини ошириш, судларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш;

судьяларга ғайриқонуний тарзда таъсир ўтказишга йўл қўймаслик бўйича таъсирчан чоралар кўриш;

суднинг мустақиллиги ва беғаразлиги, суд процессида томонларининг тортишуви ва тенг ҳуқуқлик тамойилларини ҳар томонлама татбиқ этиш;

«Хабеас корпус» институтини қўллаш соҳасини кенгайтириш, тергов устидан суд назоратини кучайтириш;
судларни янада ихтисослаштириш, суд аппаратини мустаҳкамлаш;
судлар фаолиятига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш.

2.2. Фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилиш кафолатларини таъминлаш:

фуқароларнинг мурожаатларини ўз вақтида ҳал этиш, мурожаатларни кўриб чиқишда сансалорлик, расмиятчилик ва лоқайд муносабатда бўлиш ҳолатларига йўл қўйганлик учун жавобгарликнинг муқаррарлигини таъминлаш, шунингдек, бузилган ҳуқуқларни тиклашнинг барча зарур чораларини кўриш;

суд, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат идоралари фаолиятида фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилиш кафолатларини таъминлаш;

фуқароларнинг хусусий мулкка бўлган ҳуқуқларини амалга ошириш кафолатларини мустаҳкамлаш;

фуқароларнинг одил судловга тўсқинликсиз эришишини таъминлаш;

суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатлари ижроси самарадорлигини ошириш.

2.3. Маъмурий, жиноят, фуқаролик ва хўжалик қонунчилигини такомиллаштириш:

жиноят ва жиноят-процессуал қонунчилигини такомиллаштириш ва либераллаштириш, алоҳида жиноий қилмишларни декриминаллаштириш, жиноий жазолар ва уларни ижро этиш тартибини инсонпарварлаштириш;

одил судловни амалга ошириш самарадорлиги ва сифатини ошириш, маъмурий, жиноят, фуқаролик ва хўжалик суд иш юритувининг процессуал асосларини такомиллаштириш;

жиноят, фуқаролик ва хўжалик ишларини кўриб чиқиш тартибини такомиллаштириш, бир-бирини такрорлайдиган ваколат ва инстанцияларни қисқартириш;

электрон тартибда суд ва ижро ишини юритишнинг замонавий шакл ва усулларини жорий этиш.

2.4. Жиноятчиликка қарши курашиш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш тизимини такомиллаштириш:

жиноятчиликка қарши курашиш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш борасидаги фаолиятни мувофиқлаштиришнинг самарадорлигини ошириш;

диний экстремизм ва терроризмга, уюшган жиноятчиликнинг бошқа шаклларига қарши курашиш бўйича ташкилий-амалий чораларни кучайтириш;

коррупцияга қарши курашишнинг ташкилий-ҳуқуқий механизмларини такомиллаштириш ва коррупцияга қарши курашиш тадбирларининг самарадорлигини ошириш;

аҳолининг ҳуқуқий маданияти ва онгини юксалтириш, бу борада давлат тузилмаларининг фуқаролик жамияти институтлари, оммавий ахборот воситалари билан ўзаро самарали ҳамкорлигини ташкил этиш.

2.5. Суд-ҳуқуқ тизимида қонунийликни янада мустаҳкамлаш:

ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат идоралари ишини самарали режалаштириш ва унинг натижаларини таҳлил қилиш, тизимли ҳуқуқбузарликларни аниқлаш ҳамда уларга имконият яратаётган сабаб ва шароитларни бартараф этиш;

суд, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат идоралари ходимларини ўқитиш, танлаш, тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш, ротация қилиш тизимини такомиллаштириш;

ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат идоралари ходимлари орасида ҳуқуқбузарликларни олдини олиш, профилактика қилиш ва бартараф этиш бўйича идоравий назоратнинг замонавий механизмларини жорий этиш;

ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат идоралари фаолияти устидан жамоатчилик назорати механизмлари самарадорлигини ошириш, фуқароларнинг ҳуқуқни муҳофаза қилиш тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлаш.

2.6. Юридик ёрдам ва хизмат кўрсатиш тизимини такомиллаштириш:

давлат органларининг юридик хизмати фаолияти самарадорлигини ошириш;

адвокатура институтини ривожлантириш, жиноят, фуқаролик, маъмурий ва хўжалик ишларини кўриб чиқишда адвокатларнинг ролини ошириш;

нотариат ва фуқаролик ҳолатлари далолатномаларини ёзиш органлари тизимини ислоҳ қилиш.

III. Иқтисодий ривожлантириш ва либераллаштиришнинг устувор йўналишлари

3.1. Макроиқтисодий барқарорликни янада мустаҳкамлаш ва юқори иқтисодий ўсиш суръатларини сақлаб қолиш:

макроиқтисодий мутаносибликни сақлаш, қабул қилинган ўрта муддатли дастурлар асосида таркибий ва институционал ўзгаришларни чуқурлаштириш ҳисобига ялпи ички маҳсулотнинг барқарор юқори ўсиш суръатларини таъминлаш;

харажатларнинг ижтимоий йўналтирилганини сақлаб қолган ҳолда Давлат бюджетининг барча даражаларида мутаносибликни таъминлаш, маҳаллий бюджетларнинг даромад қисмини мустаҳкамлашга қаратилган бюджетлараро муносабатларни такомиллаштириш;

солиқ юкини камайтириш ва солиққа тортиш тизимини соддалаштириш сиёсатини давом эттириш, солиқ маъмуриятчилигини такомиллаштириш ва тегишли рағбатлантирувчи чораларни кенгайтириш;

илғор халқаро тажрибада қўлланиладиган инструментлардан фойдаланган ҳолда пул-кредит сиёсатини янада такомиллаштириш, шунингдек валютани тартибга солишда замонавий бозор механизмларини босқичма-босқич жорий этиш, миллий валютанинг барқарорлигини таъминлаш;

банк тизимини ислоҳ қилишни чуқурлаштириш ва барқарорлигини таъминлаш, банкларнинг капиталлашув даражаси ва депозит базасини ошириш, уларнинг молиявий барқарорлиги ва ишончилигини мустаҳкамлаш, истикболли инвестиция лойиҳалари ҳамда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини кредитлашни янада кенгайтириш;

суғурта, лизинг ва бошқа молиявий хизматларнинг ҳажмини уларнинг янги турларини жорий қилиш ва сифатини ошириш ҳисобига кенгайтириш, шунингдек капитални жалб қилиш ҳамда корхона, молиявий институтлар ва аҳолининг эркин ресурсларини жойлаштиришдаги муқобил манба сифатида фонд бозорини ривожлантириш;

халқаро иқтисодий ҳамкорликни янада ривожлантириш, жумладан, етакчи халқаро ва хорижий молиявий институтлар билан алоқаларни кенгайтириш, пухта ўйланган ташқи қарзлар сиёсатини амалга оширишни давом эттириш, жалб қилинган хорижий инвестиция ва кредитлардан самарали фойдаланиш.

3.2. Таркибий ўзгартиришларни чуқурлаштириш, миллий иқтисодиётнинг етакчи тармоқларини модернизация ва диверсификация қилиш ҳисобига унинг рақобатбардошлигини ошириш:

миллий иқтисодиётнинг мутаносиблиги ва барқарорлигини таъминлаш, унинг таркибида саноат, хизмат кўрсатиш соҳаси, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик улушини кўпайтириш;

ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник ва технологик жиҳатдан янгилаш, ишлаб чиқариш, транспорт-коммуникация ва ижтимоий инфратузилма лойиҳаларини амалга оширишга қаратилган фаол инвестиция сиёсатини олиб бориш;

юқори технологияли қайта ишлаш тармоқларини, энг аввало, маҳаллий хомашё ресурсларини чуқур қайта ишлаш асосида юқори қўшимча қийматли тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришни жадал ривожлантиришга қаратилган сифат жиҳатидан янги босқичга ўтказиш орқали саноатни янада модернизация ва диверсификация қилиш;

иқтисодиёт тармоқлари учун самарали рақобатбардош муҳитни шакллантириш ҳамда маҳсулот ва хизматлар бозорида монополияни босқичма-босқич камайтириш;

принципиал жиҳатдан янги маҳсулот ва технология турларини ўзлаштириш, шу асосда ички ва ташқи бозорларда миллий товарларнинг рақобатбардошлигини таъминлаш;

ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштиришни рағбатлантириш сиёсатини давом эттириш ҳамда, энг аввало, истеъмол товарлар ва бутловчи буюмлар импортининг ўрнини босиш, тармоқлараро саноат кооперациясини кенгайтириш;

иқтисодиётда энергия ва ресурслар сарфини камайтириш, ишлаб чиқаришга энергия тежайдиган технологияларни кенг жорий этиш, қайта тикланадиган энергия манбаларидан фойдаланишни кенгайтириш, иқтисодиёт тармоқларида меҳнат унумдорлигини ошириш;

фаолият кўрсатаётган эркин иқтисодий зоналар, технопарклар ва кичик саноат зоналари самарадорлигини ошириш, янгиларини ташкил этиш;

хизмат кўрсатиш соҳасини жадал ривожлантириш, ялпи ички маҳсулотни шакллантиришда хизматларнинг ўрни ва улушини ошириш, кўрсатилаётган хизматлар таркибини, энг аввало, уларнинг замонавий юқори технологик турлари ҳисобига тубдан ўзгартириш;

туризм индустриясини жадал ривожлантириш, иқтисодиётда унинг роли ва улушини ошириш, туристик хизматларни диверсификация қилиш ва сифатини яхшилаш, туризм инфратузилмасини кенгайтириш;

экспорт фаолиятини либераллаштириш ва соддалаштириш, экспорт таркибини ва географиясини диверсификация қилиш, иқтисодиёт тармоқлари ва ҳудудларнинг экспорт салоҳиятини кенгайтириш ва сафарбар этиш;

йўл-транспорт инфратузилмасини янада ривожлантириш, иқтисодиёт, ижтимоий соҳа, бошқарув тизимида ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш.

3.3. Қишлоқ хўжалигини модернизация қилиш ва жадал ривожлантириш:

таркибий ўзгартиришларни чуқурлаштириш ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини изчил ривожлантириш, мамлакат озиқ-овқат хавфсизлигини янада мустаҳкамлаш, экологик тоза маҳсулотлар ишлаб чиқаришни кенгайтириш, аграр секторнинг экспорт салоҳиятини сезиларли даражада ошириш;

пахта ва бошоқли дон экиладиган майдонларни қисқартириш, бўшаган ерларга картошка, сабзавот, озуқа ва ёғ олинадиган экинларни экиш, шунингдек, янги интенсив боғ ва узумзорларни жойлаштириш ҳисобига экин майдонларини янада оптималлаштириш;

фермер хўжаликлари, энг аввало, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқариш билан бир қаторда, қайта ишлаш, тайёрлаш, сақлаш, сотиш, қурилиш ишлари ва хизматлар кўрсатиш билан шуғулланаётган кўп тармоқли фермер хўжалиklarини рағбатлантириш ва ривожлантириш учун қулай шарт-шароитлар яратиш;

қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини чуқур қайта ишлаш, ярим тайёр ва тайёр озиқ-овқат ҳамда қадоклаш маҳсулотларини ишлаб чиқариш бўйича энг замонавий юқори технологик асбоб-ускуналар билан жиҳозланган янги қайта ишлаш корхоналарини қуриш, мавжудларини реконструкция ва модернизация қилиш бўйича инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш;

қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сақлаш, ташиш ва сотиш, агрокимё, молиявий ва бошқа замонавий бозор хизматлари кўрсатиш инфратузилмасини янада кенгайтириш;

суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини янада яхшилаш, мелиорация ва ирригация объектлари тармоқларини ривожлантириш, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариш соҳасига интенсив усулларни, энг аввало, сув ва ресурсларни тежайдиган замонавий агротехнологияларни жорий этиш, унумдорлиги юқори бўлган қишлоқ хўжалиги техникасидан фойдаланиш;

касаллик ва зараркунандаларга чидамли, маҳаллий ер-иқлим ва экологик шароитларга мослашган қишлоқ хўжалиги экинларининг янги селекция навларини ҳамда юқори маҳсулдорликка эга ҳайвонот зотларини яратиш ва ишлаб чиқаришга жорий этиш бўйича илмий-тадқиқот ишларини кенгайтириш;

глобал иқлим ўзгаришлари ва Орол денгизи қуришининг қишлоқ хўжалиги ривожланиши ҳамда аҳолининг ҳаёт фаолиятига салбий таъсирини юмшатиш бўйича тизимли чора-тадбирлар кўриш.

3.4. Иқтисодиётда давлат иштирокини камайтириш, хусусий мулк ҳуқуқини ҳимоя қилиш ва унинг устувор мавқеини янада кучайтириш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ривожини рағбатлантиришга қаратилган институционал ва таркибий ислохотларни давом эттириш:

хусусий мулк ҳуқуқи ва кафолатларини ишончли ҳимоя қилишни таъминлаш, хусусий тадбиркорлик ва кичик бизнес ривожини йўлидаги барча тўсиқ ва чекловларни бартараф этиш, унга тўлиқ эркинлик бериш, «Агар халқ бой бўлса, давлат ҳам бой ва кучли бўлади» деган тамойилни амалга ошириш;

кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни кенг ривожлантириш учун қулай ишбилармонлик муҳитини яратиш, тадбиркорлик тузилмаларининг фаолиятига давлат, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат идоралари томонидан ноқонуний аралашувларнинг қатъий олдини олиш;

давлат мулкни хусусийлаштиришни янада кенгайтириш ва унинг тартиб-таомилларини соддалаштириш, хўжалик юритувчи субъектларнинг устав

жамғармаларида давлат иштирокини камайтириш, давлат мулки хусусийлаштирилган объектлар базасида хусусий тадбиркорликни ривожлантириш учун қулай шарт-шароитлар яратиш;

инвестиция муҳитини такомиллаштириш, мамлакат иқтисодиёти тармоқлари ва ҳудудларига хорижий, энг аввало, тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни фаол жалб қилиш;

корпоратив бошқарувнинг замонавий стандарт ва усулларини жорий этиш, корхоналарни стратегик бошқаришда акциядорларнинг ролини кучайтириш;

тадбиркорлик субъектларининг муҳандислик тармоқларига уланиши бўйича тартиб-таомил ва механизмларни такомиллаштириш ва соддалаштириш;

мамлакатнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланиш жараёнларини тартибга солишда давлат иштирокини камайтириш, давлат бошқаруви тизимини марказлаштиришдан чиқариш ва демократлаштириш, давлат-хусусий шерикликни кенгайтириш, нодавлат, жамоат ташкилотлари ва жойлардаги ўзини ўзи бошқариш органларининг ролини ошириш.

3.5. Вилоят, туман ва шаҳарларни комплекс ва мутаносиб ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш, уларнинг мавжуд салоҳиятидан самарали ва оптимал фойдаланиш:

ижтимоий-иқтисодий ривожланишни жадаллаштириш, халқнинг турмуш даражаси ва даромадларини ошириш учун ҳар бир ҳудуднинг табиий, минерал-хомашё, саноат, қишлоқ хўжалиги, туристик ва меҳнат салоҳиятидан комплекс ва самарали фойдаланишни таъминлаш;

ҳудудлар иқтисодиётини модернизация ва диверсификация қилиш кўламини кенгайтириш, ривожланиш даражаси нисбатан паст бўлган туман ва шаҳарларни, энг аввало, саноат ва экспорт салоҳиятини ошириш йўли билан жадал ривожлантириш ҳисобига минтақалар ижтимоий-иқтисодий ривожланиш даражасидаги фарқларни камайтириш;

янги саноат корхоналари ва сервис марказларини ташкил этиш, кичик саноат зоналарини ташкил қилиш, йирик хўжалик бирлашмаларининг маблағларини, банкларнинг кредитларини ва хусусий хорижий инвестицияларни жалб қилиш ҳисобига кичик шаҳарлар ва шаҳарчаларни жадал ривожлантириш;

саноат ва хизматлар кўрсатиш соҳасини жадал ривожлантириш ҳисобига субвенцияга қарам туман ва шаҳарларни камайтириш ва маҳаллий бюджетларнинг даромад базасини кенгайтириш;

саноат корхоналари ва бошқа ишлаб чиқариш объектларини жойлаштиришга қулай шарт-шароитлар яратиш, хусусий тадбиркорликни кенг ривожлантириш ҳамда аҳолининг турмуш шароитини яхшилаш мақсадида ҳудудларнинг ишлаб чиқариш, муҳандис-коммуникация ва ижтимоий инфратузилма тармоқларини янада ривожлантириш ва модернизация қилиш.

IV. Ижтимоий соҳани ривожлантиришнинг устувор йўналишлари

4.1. Аҳоли бандлиги ва реал даромадларини изчил ошириш:

аҳолининг реал пул даромадларини ва харид қобилиятини ошириш, кам таъминланган оилалар сонини ва аҳолининг даромадлари бўйича фарқланиш даражасини янада камайтириш;

бюджет муассасалари ходимларининг иш ҳақи, пенсия, стипендия ва ижтимоий нафақалар ҳажмини инфляция суръатларидан юқори миқдорда изчил ошириш;

янги иш ўринларини яратиш ҳамда аҳолининг, энг аввало, ўрта махсус ва олий ўқув муассасалари битирувчилари бандлигини таъминлаш, меҳнат бозори мутаносиблигини ва инфратузилмаси ривожланишини таъминлаш, ишсизлик даражасини камайтириш;

меҳнатга лаёқатли аҳолининг меҳнат ва тадбиркорлик фаоллигини тўлиқ амалга ошириш учун шароитлар яратиш, иш кучи сифатини яхшилаш, ишга муҳтож шахсларни касбга тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини кенгайтириш.

4.2. Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш ва соғлиқни сақлаш тизимини такомиллаштириш, хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш:

аҳолига мажбурий ижтимоий кафолатларни таъминлаш, аҳолининг эҳтиёжманд қатламларини ижтимоий ҳимоясини ҳамда кексалар ва имконияти чекланган шахсларни давлат томонидан қўллаб-қувватлашни кучайтириш, ижтимоий хизмат кўрсатишни яхшилаш, аҳолига ижтимоий хизматлар кўрсатишда давлат-хусусий шериклигини ривожлантириш;

аҳолига тиббий ва ижтимоий-тиббий хизмат кўрсатиш қулайлиги ҳамда сифатини оширишга, аҳоли ўртасида соғлом турмуш тарзини шакллантиришга, тиббиёт муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлашга йўналтирган ҳолда соғлиқни сақлаш соҳасини, энг аввало, унинг дастлабки бўғинини, тез ва шошилишч тиббий ёрдам тизимини янада ислоҳ қилиш;

оила саломатлигини мустаҳкамлаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, оналар ва болаларнинг сифатли тиббий хизматдан фойдаланишни кенгайтириш, уларга ихтисослаштирилган ва юқори технологияларга асосланган тиббий ёрдам кўрсатиш, чақалоқлар ва болалар ўлимининг камайтириш бўйича комплекс чора-тадбирларни янада кенг амалга ошириш;

хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш, уларни давлат ва жамият бошқарувидаги ўрнини кучайтириш, хотин-қизлар, касб-ҳунар коллежи битирувчи қизларининг бандлигини таъминлаш, уларни тадбиркорлик фаолиятига кенг жалб этиш, оила асосларини янада мустаҳкамлаш;

пензионерлар, ногирон, ёлғиз кексалар, аҳолининг бошқа эҳтиёжманд тоифаларининг тўлақонли ҳаёт кечирishiларини таъминлаш учун уларга тиббий-ижтимоий ёрдам кўрсатиш тизимини янада ривожлантириш ва такомиллаштириш;

фармацевтика саноатини янада ривожлантириш, аҳоли ва тиббиёт муассасаларининг арзон, сифатли дори воситалари ва тиббиёт буюмлари билан таъминланишини яхшилаш, дори-дармонлар нархларининг асоссиз ўсишига йўл қўймаслик бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш;

аҳоли ўртасида касалланиш кўрсаткичлари пасайишини ва умр узайишини таъминлаш.

4.3. Арзон уй-жойлар барпо этиш бўйича мақсадли дастурларни амалга ошириш, аҳолининг ҳаёт шароитлари яхшиланишини таъминловчи йўл-транспорт, муҳандислик-коммуникация ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш ҳамда модернизация қилиш:

аҳоли, энг аввало, ёш оилалар, эскирган уйларда яшаб келаётган фуқаролар ва уй-жой шароитини яхшилашга муҳтож бошқа фуқароларнинг яшаш шароитини имтиёзли шартларда ипотека кредитлари ажратиш ҳамда шаҳар ва қишлоқ жойларда арзон уйлар қуриш орқали янада яхшилаш;

аҳолининг коммунал-маиший хизматлар билан таъминланиш даражасини ошириш, энг аввало, янги ичимлик суви тармоқларини қуриш, тежамкор ва самарали замонавий технологияларни босқичма-босқич жорий этиш орқали қишлоқ жойларда аҳолининг тоза ичимлик суви билан таъминлашни тубдан яхшилаш;

одамларнинг экологик хавфсиз муҳитда яшашини таъминлаш, маиший чиқиндиларни қайта ишлаш комплексларини қуриш ва модернизация қилиш, уларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, аҳолини чиқиндини йўқ қилиш бўйича замонавий объектлар билан таъминлаш;

аҳолига транспорт хизмати кўрсатишни тубдан яхшилаш, йўловчи ташиш хавфсизлигини ошириш ва атроф муҳитга зарарли моддалар чиқишини камайтириш, ҳар томонлама қулай янги автобусларни сотиб олиш, автовокзал ва автостанцияларни қуриш ҳамда реконструкция қилиш;

йўл инфратузилмаси қурилиши ва реконструкция қилинишини давом эттириш, энг аввало, минтақавий автомобиль йўллари ривожлантириш, хўжаликлараро қишлоқ автомобиль йўллари, аҳоли пункти кўчаларини капитал ва жорий таъмирлаш;

янги электр энергия ишлаб чиқариш қувватларини қуриш ва мавжудларини модернизация қилиш, паст кучланишли электр тармоқлари ва трансформатор пунктларини янгилаш асосида аҳолини электр энергияси ҳамда бошқа ёқилғи-энергия ресурслари билан таъминлашни яхшилаш, шунингдек, қайта тикланадиган энергия манбаларидан фойдаланишни кенгайтириш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш;

театр ва томоша масканларини, маданий-маърифий ташкилотлар ва музейлар фаолиятини ривожлантириш ҳамда такомиллаштириш, уларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш.

4.4. Таълим ва фан соҳасини ривожлантириш:

узлуксиз таълим тизимини янада такомиллаштириш, сифатли таълим хизматлари имкониятларини ошириш, меҳнат бозорининг замонавий эҳтиёжларига мос юқори малакали кадрлар тайёрлаш сиёсатини давом эттириш;

таълим муассасаларини қуриш, реконструкция қилиш ва капитал таъмирлаш, уларни замонавий ўқув ва лаборатория асбоблари, компьютер техникаси ва ўқув-методик қўлланмалар билан жиҳозлаш орқали уларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш юзасидан мақсадли чора-тадбирларни кўриш;

мактабгача таълим муассасалари тармоғини кенгайтириш ва ушбу муассасаларда болаларнинг ҳар томонлама интеллектуал, эстетик ва жисмоний ривожланиши учун шарт-шароитларни тубдан яхшилаш, болаларнинг мактабгача таълим билан қамраб олинишини жиддий ошириш ва фойдаланиш имкониятларини таъминлаш, педагог ва мутахассисларнинг малака даражасини юксалтириш;

умумий ўрта таълим сифатини тубдан ошириш, чет тиллар, информатика ҳамда математика, физика, кимё, биология каби бошқа муҳим ва талаб юқори бўлган фанларни чуқурлаштирилган тарзда ўрганиш;

болаларни спорт билан оммавий тарзда шуғулланишга, уларни мусиқа ҳамда санъат дунёсига жалб қилиш мақсадида янги болалар спорти объектларини, болалар мусиқа ва санъат мактабларини куриш, мавжудларини реконструкция қилиш;

касб-хунар коллежлари ўқувчиларини бозор иқтисодиёти ва иш берувчиларнинг эҳтиёжларига жавоб берадиган мутахассисликлар бўйича тайёрлаш ҳамда ишга жойлаштириш борасидаги ишларни такомиллаштириш;

таълим ва ўқитиш сифатини баҳолашнинг халқаро стандартларини жорий этиш асосида олий таълим муассасалари фаолиятининг сифати ҳамда самарадорлигини ошириш, олий таълим муассасаларига қабул квоталарини босқичма-босқич кўпайтириш;

илмий-тадқиқот ва инновация фаолиятини рағбатлантириш, илмий ва инновация ютуқларини амалиётга жорий этишнинг самарали механизмларини яратиш, олий ўқув юртлари ва илмий-тадқиқот институтлари ҳузурида ихтисослаштирилган илмий-экспериментал лабораториялар, юқори технология марказлари ва технопаркларни ташкил этиш.

4.5. Ёшларга оид давлат сиёсатини такомиллаштириш:

жисмонан соғлом, руҳан ва ақлан ривожланган, мустақил фикрлайдиган, Ватанга содиқ, қатъий ҳаётий нуқтаи назарга эга ёшларни тарбиялаш, демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш жараёнида уларнинг ижтимоий фаоллигини ошириш;

ўрта махсус, касб-хунар ва олий таълим муассасалари битирувчиларини ишга жойлаштириш ҳамда хусусий тадбиркорлик соҳасига жалб этиш;

ёш авлоднинг ижодий ва интеллектуал салоҳиятини қўллаб-қувватлаш ва рўёбга чиқариш, болалар ва ёшлар ўртасида соғлом турмуш тарзини шакллантириш, уларни жисмоний тарбия ва спортга кенг жалб этиш;

ёшларни ижтимоий ҳимоя қилиш, ёш оилалар учун муносиб уй-жой ва ижтимоий-маиший шароитларни яратиш;

ёшларга оид давлат сиёсатини амалга оширишда давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари, таълим муассасалари, ёшлар ва бошқа ташкилотларнинг самарали фаолиятини ташкил этиш.

V. Хавфсизлик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш ҳамда чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий ташқи сиёсат соҳасидаги устувор йўналишлар

5.1. Хавфсизлик, диний бағрикенглик ва миллатлараро тотувликни таъминлаш соҳасидаги устувор йўналишлар:

Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузуми, суверенитети, ҳудудий яхлитлигини муҳофаза қилиш;

ахборот хавфсизлигини таъминлаш ва ахборотни ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш, ахборот соҳасидаги таҳдидларга ўз вақтида ва муносиб қаршилик кўрсатиш;

фуқаролик, миллатлараро ва конфессиялараро тинчлик ҳамда тотувликни мустаҳкамлаш;

давлатнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш, Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг жанговар қудрати ва салоҳиятини ошириш;

атроф-табiiй муҳит, аҳоли саломатлиги ва генофондига зиён етказадиган экологик муаммоларни олдини олиш;

фавқулдда вазиятларни олдини олиш ва бартараф этиш тизимини такомиллаштириш.

5.2. Чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий ташқи сиёсат соҳасидаги устувор йўналишлар:

давлат мустақиллиги ва суверенитетини мустаҳкамлаш, мамлакатнинг халқаро муносабатларнинг тенг ҳуқуқли субъекти сифатидаги ўрни ва ролини ошириш, ривожланган демократик давлатлар қаторига кириш, Ўзбекистоннинг ён-атрофида хавфсизлик, барқарорлик ва аҳил қўшничилик муҳитини шакллантириш;

Ўзбекистон Республикасининг халқаро нуфузини мустаҳкамлаш, мамлакатда олиб борилаётган ислохотлар тўғрисида жаҳон ҳамжамиятига холис ахборот етказиш;

Ўзбекистон Республикасининг ташқи сиёсий ва ташқи иқтисодий фаолиятининг норматив-ҳуқуқий базасини ҳамда халқаро ҳамкорликнинг шартномавий-ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш;

давлат чегарасини делимитация ва демаркация қилиш масалаларини ҳал этиш.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли

Фармонига

2-ИЛОВА

2017 — 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини амалга ошириш бўйича

Миллий комиссия

ТАРКИБИ

- Мирзиёев Ш.М. — Ўзбекистон Республикаси Президенти, Миллий комиссия раҳбари
- Йўлдошев Н.Т. — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Раиси
- Исмоилов Н.М. — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Спикери
- Арипов А.Н. — Ўзбекистон Республикаси Бош вазири
- Иноятов Р.Р. — Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати раиси
- Абдуллаев И.Б. — Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори
- Махмудов В.В. — Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Хавфсизлик кенгаши котиби
- Исмоилов У.С. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси
- Султонов Х.М. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси
- Голишев В.А. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси
- Ахмедбаев А.А. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси
- Худайбергенов Т.А. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси
- Т.А.
- Юнусходжаев А.Н. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси

Муродов О.Б. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси
вазифасини бажарувчи

Изоҳ: Комиссиянинг аъзолари бошқа ишга ўтган тақдирда, унинг таркибига ушбу
лавозимга янгидан тайинланган шахслар киритилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли

Фармонига

3-ИЛОВА

**Давлат ва жамият қурилиши тизимини такомиллаштиришнинг устувор
йўналишларини амалга ошириш бўйича Комиссия**

ТАРКИБИ

- Муродов О.Б. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси
вазифасини бажарувчи, Комиссия раҳбари
- Давлетов Р.К. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси
биринчи ўринбосари, Комиссия раҳбарининг ўринбосари
- Мухамедов
Ф.Э. — Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Амалдаги қонун
ҳужжатлари мониторинги институти директори
- Мадумаров
Т.А. — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг Қонунчилик
ва суд-ҳуқуқ масалалари бўйича қўмитаси раисининг ўринбосари
(келишувга асосан)
- Ҳакимов Р.Р. — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси
депутати (келишувга асосан)
- Джураев Қ.А. — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси
депутати (келишувга асосан)
- Хусанова М.А. — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси
депутати (келишувга асосан)
- Истамов М.Ш. — Ўзбекистон Республикаси Президенти девони сектор мудир
Рустамбеков
Н.М. — Ўзбекистон Республикаси Президенти девони бош инспектори
- Ходжаев Б.А. — Ўзбекистон Республикаси молия вазири
- Қосимов Р.С. — Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазири
- Иноятов У.И. — Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазири
- Ахмедов Б.М. — Ўзбекистон Республикаси маданият ва спорт ишлари вазири
- Шерматов
Ш.Х. — Ўзбекистон Республикаси ахборот технологияларини ва
коммуникацияларни ривожлантириш вазири вазифасини бажарувчи

- Парпиев Б.Р. — Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси раиси
- Тохирий М.В. — Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси раиси
- Исаков Б.Т. — Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди раисининг биринчи ўринбосари
- Абдуазимов Ф.А. — Ўзбекистон Республикаси Олий суди раисининг ўринбосари
- Суннатов У.Ж. — Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ўринбосари
- Бекенов С.Х. — Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирининг биринчи ўринбосари
- Жўраев Н.С. — Ўзбекистон Республикаси адлия вазирининг ўринбосари
- Нишанбаев С.А. — Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазирининг ўринбосари
- Ниязходжаев С.П. — Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазирининг ўринбосари
- Туляганов Ш.А. — Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий алоқалар, инвестиция ва савдо вазирининг ўринбосари
- Низомов Б.М. — Ўзбекистон Республикаси меҳнат вазирининг ўринбосари
- Гафаров С.Х. — Давлат рақобат қўмитаси раисининг биринчи ўринбосари
- Файзуллаев А.Н. — Ўзбекистон Республикаси Интеллектуал мулк агентлиги бош директори
- Мансуров К.Т. — Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот агентлиги бош директорининг ўринбосари
- Юсупов А.Т. — Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий малака комиссияси раиси
- Мирзахидов Х.М. — Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси раиси
- Юлдошев Б.С. — Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг президенти
- Алиев М.Г. — Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси ректори
- Саидов А.Х. — Ўзбекистон Республикаси Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий маркази директори
- Нуруллаева Ш.Ф. — Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Стратегик ва минтақалараро таҳлил институти директорининг ўринбосари
- Усмонов Р.Ж. — Тошкент шаҳар ҳокими
- Канъязов Е.С. — Тошкент давлат юридик университети ректори
- Абдукаримов Г.О. — Фуқаролик жамияти шаклланишини мониторинг қилиш мустақил институти директори
- Шайхов А.Э. — Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси раиси
- Жавлонов Ш.С. — «Маҳалла» хайрия жамоат фонди раиси
- лавозими бўйича — «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати Марказий кенгаши раиси
- Каримов А.М. — Ўзбекистон нодавлат нотижорат ташкилотлари миллий ассоциацияси раиси
- Абдуллаев — Ўзбекистон босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот

- А.А. агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоатчилик фонди директори
- Абдуҳолиқов Ф.Ф. — Электрон оммавий ахборот воситалари миллий ассоциацияси раиси
- Исмоилов Б.И. — Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳузуридаги Юристар малакасини ошириш маркази кафедра профессори
- Исмоилов Н.Т. — Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги академияси Илмий кенгаш илмий котиби

Изоҳ: Комиссиянинг аъзолари бошқа ишга ўтган тақдирда, унинг таркибига ушбу лавозимга янгидан тайинланган шахслар киритилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли

Фармони

4-ИЛОВА

Қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилишнинг устувор йўналишларини амалга ошириш бўйича Комиссия

ТАРКИБИ

- Абдуллаев И.Б. — Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, Комиссия раҳбари
- Газиёв Ш.А. — Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси, Комиссия раҳбарининг ўринбосари
- Камилов К.Ф. — Ўзбекистон Республикаси Олий ҳўжалик суди раиси
- Матмуратов Б.Ж. — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси раиси (келишувга асосан)
- Полвонов Ш.Т. — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутати (келишувга асосан)
- Мухторов Н.И. — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутати (келишувга асосан)
- Мамаджонов Ш.М. — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутати (келишувга асосан)
- Азизов А.А. — Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазири
- Икрамов М.М. — Ўзбекистон Республикаси адлия вазири
- Шерматов Ш.Х. — Ўзбекистон Республикаси ахборот технологияларини ва коммуникацияларни ривожлантириш вазири вазифасини бажарувчи
- Тохирий М.В. — Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси раиси
- Мавлонов Б.М. — Ўзбекистон Республикаси Президенти девони етакчи инспектори
- Қўчқоров Ж.А. — Ўзбекистон Республикаси молия вазирининг биринчи ўринбосари
- Маджидов И.У. — Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазирининг биринчи ўринбосари
- Низомов Б.М. — Ўзбекистон Республикаси меҳнат вазирининг ўринбосари
- Кенжаев Д.М. — Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирининг ўринбосари
- Гадоев Э.Ф. — Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси раисининг ўринбосари
- Камилов А.А. — Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги судьяларни танлаш ва лавозимларга тавсия этиш бўйича Олий малака комиссиясининг Суд инспекцияси раҳбари

- Мирзахидов Х.М. — Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси раиси
- Мансуров К.Т. — Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот агентлиги бош директорининг ўринбосари
- Мухамедов У.С. — Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси матбуот хизмати бошлиғининг ўринбосари
- Рахимов Д.Ф. — Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси бошқармасининг катта прокурори
- Мирзаев А.А. — Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати ходими
- Джуманов А.А. — Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети ректори
- Гайипназаров Б.К. — Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси биринчи проректори
- Ахмедов Р.Т. — Ўзбекистон Адвокатлар палатаси раиси
- лавозими — «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати Марказий кенгаши раиси бўйича
- Аллаев Д.Х. — «Маҳалла» хайрия жамоат фонди раисининг биринчи ўринбосари
- Икрамов А.М. — Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси раисининг ўринбосари вазифасини бажарувчи
- Тухташева У.А. — Тошкент давлат юридик университетининг кафедра мудири
- Миразов Д.М. — Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги академияси кафедра бошлиғи

Изоҳ: Комиссиянинг аъзолари бошқа ишга ўтган тақдирда, унинг таркибига ушбу лавозимга янгидан тайинланган шахслар киритилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли
Фармониغا
5-ИЛОВА

Иқтисодиётни ривожлантиришнинг устувор йўналишларини амалга ошириш бўйича Комиссия ТАРКИБИ

- Арипов А.Н. — Ўзбекистон Республикаси Бош вазири, Комиссия раҳбари
- Голишев В.А. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси, Комиссия раҳбарининг ўринбосари
- Азимов Р.С. — Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари
- Мирзаев З.Т. — Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — қишлоқ ва сув хўжалиги вазири
- Муллажонов Ф.М. — Ўзбекистон Республикаси Марказий банки раиси
- Сафоев С.С. — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Раисининг биринчи ўринбосари (келишувга асосан)
- Шадманов А.Х. — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Бюджет ва иқтисодий ислохотлар қўмитаси раиси (келишувга асосан)
- Асамов Д.Д. — Ўзбекистон Республикаси Президенти девони бош консультанти
- Саидова Г.К. — Ўзбекистон Республикаси иқтисодиёт вазири

- Ғаниев Э.М. — Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий алоқалар, инвестиция ва савдо вазири
- Икрамов М.М. — Ўзбекистон Республикаси адлия вазири
- Шерматов Ш.Х. — Ўзбекистон Республикаси ахборот технологияларини ва коммуникацияларни ривожлантириш вазири вазифасини бажарувчи
- Парпиев Б.Р. — Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси раиси
- Тоғаев Қ. — Ўзбекистон Республикаси Олий суди раисининг ўринбосари
- Эргашходжаев И.Дж. — Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ўринбосари
- Шарапов А.К. — Ўзбекистон Республикаси Туризмни ривожлантириш бўйича давлат қўмитаси раиси
- Абдусаматов Б.Х. — Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси раиси
- Хидоятлов Д.А. — Ўзбекистон Республикаси Давлат рақобат қўмитаси раиси
- Арабов С.А. — «Ергеодезкадастр» давлат қўмитаси раиси
- Кўчқоров Ж.А. — Ўзбекистон Республикаси молия вазирининг биринчи ўринбосари
- Вахабов Ж.А. — Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазирининг биринчи ўринбосари
- Хаджибаев А.М. — Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазирининг биринчи ўринбосари
- Мирзорахимов А.Ш. — Ўзбекистон Республикаси маданият ва спорт ишлари вазирининг ўринбосари
- Раимов Б.Я. — Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси раисининг биринчи ўринбосари
- Мирзабаев М.К. — Ўзбекистон Республикаси Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси раисининг ўринбосари
- Исмаилов В.В. — Ўзбекистон автомобиль ва дарё транспорти агентлиги бошлиғи
- Маҳкамов И.Р. — «Ўзкоммунхизмат» агентлиги бош директори
- Хаитов А.А. — «Ўзстандарт» агентлиги бош директори
- Пак В.Ю. — Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Департаменти бошқарма бошлиғининг ўринбосари
- Аскарходжаев Ф.Т. — Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати ходими
- Раҳимов С.Б. — Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки бошқаруви раиси
- Мусаев О.М. — АТИБ «Ипотека-банк» бошқаруви раиси
- Аҳмедходжаев А.И. — АТБ «Асака-банк» бошқаруви раиси
- Мирсоатов А.К. — АТБ «Ўзсаноатқурилишбанк» бошқаруви раиси
- Тян В.Н. — «Ўзбекистон ҳаво йўллари» МАК бош директори
- Султанов А.С. — «Ўзбекнефтгаз» МХК бошқаруви раиси
- лавозими — «Ўзкимёсаноат» АЖ бошқаруви раиси
- бўйича

- Иминов Э.К. — «Ўзэлтехсаноат» АК бошқаруви раиси
Хайдаров И.У. — «Ўзбекенгилсаноат» АК бошқаруви раиси
Дусмуратов М.М. — «Ўзфармсаноат» АК бошқаруви раиси
Саломов Ф.И. — «Ўзбекэнерго» АЖ бошқаруви раиси
Рустамов О.Б. — «Ўзбекозиқовқатхолдинг» ХК раиси
Айходжаев И.Р. — «Ўзқурилишматериаллари» АЖ раиси
Мансуров М.Д. — «Ўзбекчармпойабзали» ассоциацияси раиси
Юсупов Р.Ф. — «Ўзавтосаноат» АК бошқаруви раисининг ўринбосари
Бегалов Б.А. — Тошкент молия институти ректори
Шайхов А.Э. — Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси раиси
Абдуллаев А.А. — Ўзбекистон босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоатчилик фонди директори
Жавлонов Ш.С. — «Маҳалла» хайрия жамоат фонди раиси
Хафизов Э.Б. — Тошкент давлат иқтисодиёт университети ўқув маркази бошлиғи

Изоҳ: комиссиянинг аъзолари бошқа ишга ўтган тақдирда, унинг таркибига ушбу лавозимга янгидан тайинланган шахслар киритилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли
Фармони
6-ИЛОВА

Ижтимоий соҳани ривожлантиришнинг устувор йўналишларини амалга ошириш бўйича Комиссия ТАРКИБИ

- Сафоев С.С. — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Раисининг биринчи ўринбосари, Комиссия раҳбари (келишувга асосан)
Икрамов А.И. — Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — соғлиқни сақлаш вазири, Комиссия раҳбарининг ўринбосари
Азизов У.У. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси ўринбосари
Низомхўжаев З.М. — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси раиси (келишувга асосан)
Умаров Ё.Д. — Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Меҳнат ва ижтимоий масалалар қўмитаси раиси (келишувга асосан)
Қосимов Р.С. — Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазири
Абдухакимов А.А. — Ўзбекистон Республикаси меҳнат вазири
Иноятов У.И. — Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазири
Ахмедов Б.М. — Ўзбекистон Республикаси маданият ва спорт ишлари вазири
Ходжаев С.С. — Ўзбекистон Республикаси Марказий банки раисининг биринчи ўринбосари
Хаджибаев А.М. — Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазирининг биринчи ўринбосари
Мирзаев М.М. — Ўзбекистон Республикаси молия вазирининг ўринбосари

- Турдиев Д.Р. — Ўзбекистон Республикаси иқтисодиёт вазирининг ўринбосари
 Туляганов Ш.А. — Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирининг ўринбосари
 Усмонов А.А. — Ўзбекистон Республикаси адлия вазирининг ўринбосари
 Тохтаев А.Р. — Ўзбекистон Республикаси давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси раисининг биринчи ўринбосари
 Махкамов И.Р. — «Ўзкоммунхизмат» агентлиги бош директори
 Исмаилов В.В. — Ўзбекистон автомобиль ва дарё транспорти агентлиги бошлиғи
 Парпиев О.Р. — Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Фан ва технологияларни ривожлантиришни мувофиқлаштириш қўмитаси ижро аппарати бошлиғи — раис ўринбосари
 Тян В.Н. — «Ўзбекистон ҳаво йўллари» МАК бош директори
 Шоисматов Э.Р. — «Ўзтрансгаз» АК раиси
 Абдувалиев А.А. — «Ўзавтойўл» АК бошқаруви раиси
 Пулатов Ш.А. — «Ўзбеккўмир» АЖ бош директори
 Раимов Р.О. — «Ўзбекэнерго» АЖ бошқаруви раисининг ўринбосари
 лавозими бўйича — «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати Марказий кенгаши раиси
 Рафиқов К.М. — Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси Кенгаши раиси
 Жавлонов Ш.С. — «Маҳалла» хайрия жамоат фонди раиси
 Жалилов Ш.И. — Ўзбекистон фахрийларининг ижтимоий фаолиятини қўллаб-қувватлаш «Нуроний» жамғармаси раиси
 Маруфова Г.М. — Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси раисининг ўринбосари
 Бабаев Ш.Х. — Тошкент вилояти ҳокими
 Тураев Ж.Т. — Тошкент давлат иқтисодиёт университети ўқитувчиси

Изоҳ: Комиссиянинг аъзолари бошқа ишга ўтган тақдирда, унинг таркибига ушбу лавозимга янгидан тайинланган шахслар киритилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли
 Фармониغا
 7-ИЛОВА

Хавфсизлик, диний бағрикенглик ва миллатлараро тотувликни таъминлаш ҳамда чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий ташқи сиёсат соҳасидаги устувор йўналишларини амалга ошириш бўйича Комиссия ТАРКИБИ

- Махмудов В.В. - Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Хавфсизлик кенгаши котиби, Комиссия раҳбари
 Қуронбоев Қ.Қ. - Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси ўринбосари, Комиссия раҳбарининг ўринбосари
 Камиллов А.Х. - Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири, Комиссия раҳбарининг ўринбосари
 Сафоев С.С. - Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати

	Раисининг биринчи ўринбосари (келишувга асосан)
Умаров З.С.	- Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Халқаро ишлар ва парламентлараро алоқалар қўмитаси раисининг ўринбосари (келишувга асосан)
Ғаниев Э.М.	- Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий алоқалар, инвестиция ва савдо вазири
Бердиев Қ.Р. лавозими бўйича	- Ўзбекистон Республикаси муҳофаза вазири - Ўзбекистон Республикаси фавқулодда вазиятлар вазири
Шерматов Ш.Х.	- Ўзбекистон Республикаси ахборот технологияларини ва коммуникацияларни ривожлантириш вазири вазифасини бажарувчи
Тохирий М.В.	- Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси раиси
Назармухамедов Д.А.	- Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазирининг биринчи ўринбосари
Азимов М.Б.	- Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ўринбосари
Усмонов А.А.	- Ўзбекистон Республикаси адлия вазирининг ўринбосари
Абдусаматов Б.Х.	- Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси раиси
Эминжанов Р.О.	- Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизматининг Давлат чегараларини ҳимоя қилиш қўмитаси раиси
Мансуров К.Т.	- Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги бош директорининг ўринбосари
Турсунов Б.Э.	- Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Стратегик ва минтақалараро таҳлил институти директори
Юсупов А.А.	- Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмитаси раиси
Гулямов Х.А.	- Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати ходими
Алимов У.	- Ўзбекистон мусулмонлари идораси раиси
Мухаммадиев Н.М.	- Республика байналминал маданият маркази директори

Изоҳ: Комиссиянинг аъзолари бошқа ишга ўтган тақдирда, унинг таркибига ушбу лавозимга янгидан тайинланган шахслар киритилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги Фармониغا ШАРҲ

Мустақиллик йилларида мамлакатда ҳуқуқий демократик давлат, кучли фуқаролик жамияти қуришга, эркин бозор муносабатларига ва хусусий мулк устуворлигига

асосланган иқтисодий ривожлантиришга, халқ осойишта ва фаровон ҳаёт кечириши учун шарт-шароитлар яратишга, халқаро майдонда Ўзбекистоннинг муносиб ўрин эгаллашига қаратилган комплекс чора-тадбирлар амалга оширилди.

Босиб ўтилган йўл ва орттирилган тажрибани ҳолисона баҳолашдан, мустақиллик йилларида эришилган ютуқларни таҳлил қилишдан ҳамда замон талабларидан келиб чиққан ҳолда, олдимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва мамлакат тараққиётини жадаллаштиришнинг муҳим устуворликларини ҳамда аниқ марраларини белгилаш вазифаси турган эди.

Мазкур вазифани амалга ошириш йўлида аҳолининг кенг қатламлари, жамоатчилик ва ишбилармон доиралар вакиллари, давлат органларининг раҳбарлари ва мутахассислари билан амалий суҳбат ҳамда муҳокамалар олиб борилди, шунингдек амалдаги қонун ҳужжатлари, миллий ва халқаро ташкилотларнинг ахборот-таҳлилий материаллари, маърузалари, тавсиялари ва шарҳлари ўрганилди, ривожланган хорижий мамлакатлар тажрибаси таҳлил қилинди.

Келиб тушган таклифларни жамлаш, чуқур ўрганиш ҳамда умумлаштириш асосида Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги Фармони лойиҳаси ишлаб чиқилиб, у билан:

2017 — 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси (кейинги ўринларда — Ҳаракатлар стратегияси);

Ҳаракатлар стратегиясини «Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили»да амалга оширишга оид Давлат дастури (кейинги ўринларда — Давлат дастури) тасдиқланди.

Лойиҳаларни тайёрлаш давомида аҳолининг кенг қатламлари орасида қизғин муҳокамалар олиб борилди. Лойиҳалар муҳокама учун турли ахборот майдонларига жойлаштирилди, уларнинг натижасида кўплаб таклиф ва мулоҳазалар келиб тушди. Фуқаролар сиёсий-ҳуқуқий борада юксак фаоллик кўрсатиб, олиб борилаётган ислохотларга алоҳида қизиқиш ва дахлдорликни намоён қилдилар.

Хусусан, лойиҳаларнинг «Қонун ҳужжатлари таъсирини баҳолаш тизими» порталида йўлга қўйилган жамоатчилик муҳокамаси натижалари бўйича 1 310 та таклиф ва мулоҳаза келиб тушиб, улар асосида Давлат дастурининг 41 та банди қайта кўриб чиқилди.

Шу билан бирга, 2017 йил 23 — 27 январь кунлари Тошкент шаҳрида медиа-ҳафталик ва халқаро давра суҳбати ташкил этилиб, уларда 1 300 дан ортиқ мутахассис ва эксперт, жамоатчиликнинг, оммавий ахборот воситаларининг, дипломатик корпус ва халқаро ташкилотларнинг, шунингдек Ўзбекистонда фаолият юритаётган йирик хорижий инвесторларнинг вакиллари иштирок этишди.

Ҳаракатлар стратегиясига Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев томонидан сайловолди жараёни, жамоатчилик, ишбилармон доиралар вакиллари ҳамда давлат органлари билан учрашувлар чоғида билдирилган мамлакатни ижтимоий-сиёсий, социал-иқтисодий, маданий-гуманитар ривожлантиришнинг концептуал масалалари киритилди.

Ҳаракатлар стратегиясининг мақсади олиб борилаётган ислохотлар самарадорлигини тубдан оширишдан, давлат ва жамиятнинг ҳар томонлама ва жадал

ривожланишини таъминлаш учун шарт-шароитлар яратишдан, мамлакатни модернизациялаш ва ҳаётнинг барча соҳаларини эркинлаштиришдан иборатдир.

Хусусан, мамлакатни ривожлантиришнинг қуйидаги 5 та устувор йўналиши белгиланган:

1. Давлат ва жамият қурилишини такомиллаштириш;
2. Қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилиш;
3. Иқтисодиётни янада ривожлантириш ва либераллаштириш;
4. Ижтимоий соҳани ривожлантириш;
5. Хавфсизлик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш, чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий руҳдаги ташқи сиёсат юритиш.

Мазкур йўналишларнинг ҳар бири мамлакатдаги ислоҳотларни ва янгиланишларни янада чуқурлаштиришга оид аниқ бўлимлардан иборат.

Ҳаракатлар стратегиясини беш босқичда амалга ошириш назарда тутилмоқда, бунда йилларга бериладиган номларга мувофиқ ҳар йили уни амалга ошириш бўйича Давлат дастури тасдиқланади.

Давлат дастурининг «Давлат ва жамият қурилишини такомиллаштириш» деб номланган биринчи йўналишини амалга оширишда давлат ҳокимияти тизимида Олий Мажлиснинг ролини кучайтириш, қонун ижодкорлиги фаолиятининг сифатини тубдан яхшилаш, давлатнинг ҳаётида сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш назарда тутилган.

Давлат бошқарувини такомиллаштириш, энг аввало давлат хизматини ислоҳ қилиш, иқтисодиётда давлат бошқарувини камайтириш, давлат ва хусусий секторларнинг ўзаро фойдали ҳамкорлигининг замонавий шакллари, «Электрон ҳукумат» тизимини ривожлантириш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш режалаштирилган.

Халқ билан самарали мулоқотни таъминлаш Давлат дастурининг энг муҳим ва долзарб вазифаларидан бири бўлди. Шу муносабат билан жамоатчилик назоратини такомиллаштириш, нодавлат нотижорат ташкилотларини, оммавий ахборот воситаларини янада ривожлантириш, шунингдек маҳалланинг жамият ҳаётидаги ролини кучайтириш назарда тутилмоқда.

Давлат дастурининг иккинчи йўналиши қонун устуворлигини ва суднинг чинакам мустақиллигини таъминлаш чора-тадбирларини назарда тутди. Жумладан, қарорлар қабул қилишда судлар мустақиллигини таъминлаши керак бўлган Олий суд кенгашини тузиш, профессионал судьялар корпусини шакллантириш, судьяларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишга доир чора-тадбирларни амалга ошириш режалаштирилмоқда.

Маъмурий судларни, хўжалик судлари тизимида минтақавий апелляция судларини тузиш, судья ёрдамчиси лавозимини таъсис этиш орқали судларни келгусида ихтисослаштириш ва уларнинг девонини мустаҳкамлаш назарда тутилмоқда.

Сансалорликка ва ишларнинг кўриб чиқилиши судлар томонидан асоссиз чўзиб юборилишига йўл қўймаслик мақсадида процессуал қонун ҳужжатларини такомиллаштириш, қўйи инстанция судларининг камчиликларини мустақил бартараф этиш ва узил-кесил қарор қабул қилиш юзасидан юқори суд инстанцияларининг ваколатларини кенгайтириш режалаштирилмоқда.

Ушбу йўналиш доирасида барча ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва назорат органлари, давлат ҳамда хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари

раҳбарларининг халқ билан бевосита мулоқотини йўлга қўйиш чора-тадбирларини рўёбга чиқариш, аҳоли уларга эркин мурожаат эта олишини таъминлаш, жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқлари ҳамда эркинликлари бузилганлиги тўғрисидаги мурожаатларнинг, хабарларнинг ўз вақтида олинини таъминлаш назарда тутилмоқда.

Ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш тизимига, жиноятчиликка қарши курашиш ва жамоат тартибини сақлаш бўйича ички ишлар органларининг фаолиятини тубдан такомиллаштиришга алоҳида эътибор қаратилади.

Шунингдек ушбу йўналиш 2018 — 2021 йилларда жиноят ва жиноят-процессуал қонун ҳужжатларини янада такомиллаштириш концепциясини ишлаб чиқишни, суд, ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва назорат органлари ходимларини ўқитиш, танлаш ва жой-жойига қўйиш тизимини такомиллаштиришни, мурожаатларни мунтазам таҳлил қилишни ҳамда вақти-вақти билан унинг натижаларини эълон қилиб боришни, адвокатурани ривожлантиришни, нотариат тизимини ва ФХДЁ органларини ислоҳ қилишни ҳам ўз ичига олади.

«Иқтисодиётни янада ривожлантириш ва либераллаштириш» деб номланган учинчи йўналишда кўрсатилган чора-тадбирларни рўёбга чиқариш учун миллий валюта ва нархларнинг барқарорлигини таъминлаш, валютани тартибга солишнинг замонавий бозор механизмларини босқичма-босқич жорий этиш, маҳаллий бюджетларнинг даромад базасини кенгайтириш, ташқи иқтисодий алоқаларни кенгайтириш, экспортга мўлжалланган маҳсулот ва материаллар ишлаб чиқариш учун замонавий технологияларни жорий этиш, транспорт-логистика инфратузилмасини, тадбиркорликни ривожлантириш ҳамда хорижий инвесторлар учун инвестициявий жозибадорликни ошириш, солиқ маъмурчилигини яхшилаш, банк фаолиятини тартибга солишнинг замонавий принциплари ва механизмларини жорий этиш, кўп тармоқли фермер хўжаликларини ривожлантириш, шунингдек туризм индустриясини жадал ривожлантириш назарда тутилмоқда.

Шунингдек ушбу йўналиш хусусий мулкни, молия бозорини ҳимоя қилиш, қишлоқ хўжалигини модернизациялаш, заргарлик соҳасини ривожлантириш, айрим миллий корхоналарнинг акцияларини (IPO) нуфузли хорижий фонд биржаларига дастлабки тарзда жойлаштиришга тайёргарлик кўриш чора-тадбирларини ҳам ўз ичига олади.

2017-2021 йилларда умумий қиймати 40 миллиард АҚШ доллари миқдоридеги 649 та инвестиция лойиҳасини назарда тутувчи тармоқ дастурларини рўёбга чиқариш режалаштирилмоқда. Натижада кейинги 5 йилда саноат маҳсулотини ишлаб чиқариш 1,5 баравар, унинг ялпи ички маҳсулотдаги улуши 33,6 фоиздан 36 фоизгача, қайта ишлаш тармоғи улуши 80 фоиздан 85 фоизгача ошади.

«Ижтимоий соҳани ривожлантириш» деб номланган тўртинчи йўналиш аҳоли бандлигини ошириш, фуқароларни ижтимоий ҳимоя қилиш ва уларнинг саломатлигини сақлаш, йўл-транспорт, муҳандислик-коммуникация ҳамда ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш ва модернизациялаш, аҳолини электр энергия, газ билан таъминлашни яхшилаш, аҳолининг муҳтож қатламларига кўрсатиладиган ижтимоий ёрдам сифатини ошириш, хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги мақомини ошириш, соғлиқни сақлаш соҳасини ислоҳ қилиш, мактабгача таълим муассасаларининг қулайлигини таъминлаш, умумий ўрта таълим, ўрта махсус ва олий таълим сифатини яхшилаш ҳамда уларни ривожлантириш чора-тадбирларини амалга оширишни назарда тутуди.

Хусусан, ҳудудларни ҳар томонлама ривожлантириш бўйича қарийб 25 мингта инвестиция лойиҳасини рўёбга чиқариш ҳисобига 256,4 минг иш ўрни ташкил этиш орқали аҳолини иш билан таъминлаш дастурларини тўлиқ ижро этиш назарда тутилган. Ишсизлик даражаси энг юқори бўлган минтақаларда 46,8 минг янги иш ўрни ташкил этиш, тадбиркорлик фаолиятини бошлаш учун таълим муассасаларининг 10 минг нафар битирувчисига кредитлар ажратиш режалаштирилмоқда.

Катта ёшли авлодни қўллаб-қувватлаш, ижтимоий нафақалар бериш тартибини такомиллаштириш, соғлиқни сақлаш соҳасини ислоҳ қилиш чора-тадбирлари киритилган. Жумладан, 78 та туман тиббиёт бирлашмасини, 7 та шаҳар ва 2 та вилоят кўп тармоқли тиббиёт марказини қайта қуриш, тез тиббий ёрдам хизматини 1200 та махсус автотранспорт билан таъминлаш режалаштирилмоқда.

Қишлоқ жойларда 15 мингта арзон уй-жой, 415 километрлик сув таъминоти қувурлари, 316 километрлик газ таъминоти қувурлари ва 291 километрлик ички йўллар қуриш режалаштирилган. Аҳолига транспорт хизматлари кўрсатиш сифатини яхшилаш мақсадида 86 та янги автобус йўналишини жорий этиш ва 537 та замонавий автобус харид қилиш назарда тутилмоқда.

«Хавфсизлик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш, чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий руҳдаги ташқи сиёсат юритиш» деб номланган бешинчи йўналиш доирасида республиканинг конституциявий тузумини, суверенитетини, ҳудудий яхлитлигини ҳимоя қилишга доир чора-тадбирларни рўёбга чиқариш, киберхавфсизлик соҳасида ахборот, норматив-ҳуқуқий асослар тизимини такомиллаштириш, аҳолини фавқулодда вазиятлардан хабардор қилиш тизимини ташкил этиш ва ривожлантириш, Орол фожиясининг оқибатларини юмшатиш, шунингдек Миллатлараро муносабатлар соҳасидаги сиёсатнинг устувор йўналишлари концепциясини ҳамда Диний соҳадаги давлат сиёсати концепциясини ишлаб чиқиш назарда тутилмоқда.

Шу билан бирга, хорижий ҳамкорлар билан сиёсий-дипломатик соҳадаги ҳамкорликни ривожлантиришга доир «Йўл хариталари»ни ишлаб чиқиш, Ўзбекистоннинг хорижий ҳамкорлар билан 2017 йилга мўлжалланган савдо-иқтисодий, инвестициявий, технологик ва молиявий-техник ҳамкорлигини тубдан ривожлантириш ва кенгайтириш режалаштирилмоқда.

Давлат дастурининг юқорида қайд этилган барча чора-тадбирларини амалга оширишга 37,7 триллион сўм ва 8,3 миллиард АҚШ доллари йўналтирилади.

Келгуси беш йилда мамлакатни ривожлантиришнинг стратегик ва устувор йўналишларини белгилаш мақсадида Фармон асосида, Ўзбекистон Республикаси Президенти бошчилигида Ҳаракатлар стратегиясини амалга ошириш бўйича Миллий комиссия тузилмоқда.

Давлат дастурига киритилган тадбирлар тўлиқ, ўз вақтида ва сифатли бажарилишини назорат қилиш Ҳаракатлар стратегияси бешта йўналишининг ҳар бири бўйича тузилган комиссиялар зиммасига юклатилган.

Ушбу комиссиялар зиммасига нафақат юқорида қайд этилган вазифаларни амалга ошириш, балки 2018 — 2021 йилларга мўлжалланган Ҳаракатлар стратегиясини амалга ошириш бўйича тегишли йиллик давлат дастурлари лойиҳаларини тайёрлаш ҳам юклатилмоқда.

Ҳаракатлар стратегиясининг амалга оширилиши Ўзбекистон Республикасининг мамлакатни ислоҳ қилиш ва модернизациялаш, ривожланган бозор иқтисодиётига

асосланган ҳуқуқий демократик давлат, кучли фуқаролик жамияти барпо этиш, қонун устуворлигини, ҳавфсизлик ва ҳуқуқ-тартиботни, давлат чегараларининг дахлсизлигини, жамиятда миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш йўлидаги шахдам ҳаракатларига янги куч бағишлайди.

O'zbekiston 21 Aprel 2017 60471

Иллюстратив сурат

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Oliy ta`lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi qarori chiqdi.

Ta`kidlash joizki, 2011-2016 yillarda Oliy ta`lim muassasalarining moddiy-texnika bazasini mustahkamlash va yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash sifatini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari dasturini amalga oshirish doirasida 25 ta oliy ta`lim muassasasining 202 ta ob`yektida yangi qurilish, kapital ta`mirlash va rekonstruksiya ishlari bajarildi.

Iqtisodiyotning real sektori talablaridan kelib chiqib, muhandislik, ishlab chiqarish va qurilish yo'nalishlari va ixtisosliklari bo'yicha o'qishga qabul qilish, uning umumiy soniga nisbatan 23 foizdan 33,2 foizga oshdi. Oliy ta`lim sohasida mutaxassislar tayyorlash, shuningdek, pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish bo'yicha yangilangan davlat oliy ta`lim standartlari va o'quv dasturlari joriy qilindi.

Shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016 yil 8 oktabrdagi F-4724-son farmoyishi bilan tashkil qilingan Ishchi guruh tomonidan oliy ta`lim tizimidagi holatni o'rganish natijalariga ko'ra, bir qator oliy ta`lim muassasalarida hali ham ilmiy-pedagogik salohiyatning pastligi, ta`lim jarayonlarini axborot-uslubiy va o'quv adabiyotlari bilan ta`minlash zamonaviy talablarga javob bermasligi, ularning moddiy-texnika bazasini tizimli yangilashga ehtiyoj mavjudligi aniqlandi.

Oliy ta`lim tizimida o'z yo'nalishlari bo'yicha dunyoning yetakchi ilmiy-ta`lim muassasalari bilan yaqin hamkorlik aloqalari o'rnatish, o'quv jarayoniga ilg'or xorijiy tajribalarini joriy etish, ayniqsa, istiqbolli pedagog va ilmiy kadrlarni xorijning yetakchi ilmiy-ta`lim muassasalarida stajirovkadan o'tkazish va malakasini oshirish borasidagi ishlar yetarli darajada olib borilmayapti.

Oliy ta`lim tizimini tubdan takomillashtirish, mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning ustuvor vazifalaridan kelib chiqqan holda, kadrlar tayyorlash mazmunini tubdan qayta ko'rish, xalqaro standartlar darajasiga mos oliy ma`lumotli mutaxassislar tayyorlash uchun zarur sharoitlar yaratilishini ta`minlash maqsadida:

1. Oliy ta`lim tizimini kelgusida yanada takomillashtirish va kompleks rivojlantirish bo'yicha eng muhim vazifalar etib quyidagilar belgilansin:

har bir oliy ta`lim muassasasi jahonning yetakchi ilmiy-ta`lim muassasalari bilan yaqin hamkorlik aloqalari o'rnatish, o'quv jarayoniga xalqaro ta`lim standartlariga asoslangan ilg'or pedagogik texnologiyalar, o'quv dasturlari va o'quv-uslubiy materiallarini keng joriy qilish, o'quv-pedagogik faoliyatga, master-klasslar o'tkazishga, malaka oshirish kurslariga xorijiy hamkor ta`lim muassasalaridan yuqori malakali o'qituvchilar va olimlarni faol jalb qilish, ularning bazasida tizimli asosda respublikamiz oliy ta`lim muassasalari magistrant, yosh o'qituvchi va ilmiy xodimlarining stajirovka o'tashlarini, professor-o'qituvchilarni qayta tayyorlash va malakasini oshirishni tashkil qilish;

oliy ma`lumotli mutaxassislar tayyorlashning maqsadli parametrlarini shakllantirish, oliy ta`lim muassasalarida o'qitish yo'nalishlari va mutaxassisliklarini istiqbolda mintaqalar va iqtisodiyot tarmoqlarini kompleks rivojlantirish, amalga oshirilayotgan hududiy va tarmoq dasturlarining talabalarini inobatga olgan holda optimallashtirish;

ta`lim jarayonini, oliy ta`limning o'quv reja va dasturlarini yangi pedagogik texnologiyalar va o'qitish usullarini keng joriy etish, magistratura ilmiy-ta`lim jarayonini sifat jihatidan yangilash va zamonaviy tashkiliy shakllarni joriy etish asosida yanada takomillashtirish;

yangi avlod o'quv adabiyotlarini yaratish va ularni oliy ta`lim muassasalarining ta`lim jarayoniga keng tatbiq etish, oliy ta`lim muassasalarini zamonaviy o'quv, o'quv-metodik va ilmiy adabiyotlar bilan

ta`minlash, shu jumladan, eng yangi xorijiy adabiyotlar sotib olish va tarjima qilish, axborot-resurs markazlari fondlarini muntazam yangilab borish;

pedagog kadrlarning kasb mahorati sifati va saviyasini uzluksiz yuksaltirish, xorijda pedagog va ilmiy xodimlarning malakasini oshirish va stajirovkasini o'tkazish, oliy ta`lim muassasalari bitiruvchilarini PhD va magistratura dasturlari bo'yicha o'qitish, oliy ta`lim muassasalari va qayta tayyorlash va malaka oshirish markazlari o'quv jarayonlariga yuqori malakali xorijiy olimlar, o'qituvchi va mutaxassislarni keng jalb qilish;

oliy ta`lim muassasalari ilmiy salohiyatini mustahkamlash, oliy ta`limda ilm-fanni yanada rivojlantirish, uning akademik ilm-fan bilan integratsiyalashuvini kuchaytirish, oliy ta`lim muassasalari professor-o'qituvchilarining ilmiy-tadqiqot faoliyati samaradorligi va natijadorligini oshirish, iqtidorli talaba-yoshlarni ilmiy faoliyat bilan shug'ullanishga keng jalb etish;

oliy ta`limning ma`naviy-ahloqiy mazmunini oshirish, talaba-yoshlarga mustaqillik g'oyalariga, yuksak ma`naviyat va insoniylikning milliy an`analariga sodiqlik ruhini chuqur singdirish, ularda yot g'oya va mafkuralarga nisbatan immunitet va tanqidiy tafakkurni mustahkamlash bo'yicha keng ko'lamli ma`rifiy va tarbiyaviy ishlarni olib borish;

oliy ta`lim muassasalari moddiy-texnika bazasini o'quv va ilmiy-laboratoriya bino va korpuslari, sport inshootlari, ijtimoiy-muhandislik infratuzilmasi ob`yektlarini qurish, rekonstruksiya qilish va kapital ta`mirlash, oliy ta`lim ilm-fanining ustuvor yo'nalishlari bo'yicha o'quv-ilmiy laboratoriyalarini zamonaviy asbob va uskunalardan bilan jihozlash orqali yanada mustahkamlash;

oliy ta`lim muassasalarini zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari vositalari bilan jihozlash, oliy ta`lim muassasalari talabalari, o'qituvchilari va yosh tadqiqotchilarining jahon ta`lim resurslari, zamonaviy ilmiy adabiyotlarning elektron kataloglari va ma`lumotlar bazalariga kirish imkoniyatlarini kengaytirish.

2. 2017-2021 yillarda Oliy ta`lim tizimini kompleks rivojlantirish dasturi (keyingi o'rinlarda – Dastur), uning tarkibida quyidagilar:

2017-2021 yillarda oliy ta`lim tizimini tubdan takomillashtirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlari 1-ilovaga muvofiq;

2017-2021 yillarda oliy ta`lim muassasalarining moddiy-texnika bazasini mustahkamlash va modernizatsiyalash, ularni zamonaviy o'quv-ilmiy laboratoriyalar, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari vositalari bilan jihozlash kompleks chora-tadbirlari 2-ilovaga muvofiq;

2017-2021 yillarda Oliy ta`lim tizimini kompleks rivojlantirish dasturini amalga oshirish moliyaviy xarajatlar hajmining hisoblangan parametrlari 3-ilovaga muvofiq;

2017-2021 yillarda qurilish, rekonstruksiya qilish va kapital ta`mirlashning har yili tasdiqlanadigan manzilli dasturlariga kiritiladigan oliy ta`lim muassasalari ro'yxati 4-ilovaga muvofiq;

2017-2021 yillarda o'quv va ilmiy laboratoriya uskunalari bilan jihozlashning har yili tasdiqlanadigan manzilli dasturlariga kiritiladigan oliy ta`lim muassasalari ro'yxati 5-ilovaga muvofiq;

2017-2021 yillarda oliy ta`lim muassasalarini rivojlantirishning manzilli dasturlari 6-74 ilovaga muvofiq tasdiqlansin.

3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi ikki oy muddat ichida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yosh pedagog va ilmiy xodimlar malakasini oshirish bo'yicha "Iste`dod" fondining faoliyatini tubdan qayta ko'rib chiqish bo'yicha takliflarni, quyidagilarni inobatga olgan holda, tayyorlasin:

xorijiy ta`lim va ilmiy muassasalarida oliy ta`lim muassasalarining pedagog va ilmiy xodimlar malakasini oshirish, stajirovkasini o'tkazish, bitiruvchilarning PhD va magistratura dasturlarida o'qitishni tashkillashtirish bo'yicha amaliy chora-tadbirlarni;

yuqori malakali xorijiy olim, o'qituvchi va mutaxassislarni xorijiy oliy ta`lim va ilmiy muassasalar bilan hamkorlik mexanizm va shakllarini joriy etishning ustuvor yo'nalishlarini inobatga olgan holda, Oliy ta`lim muassasalari va pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish tarmoq markazlari o'quv jarayoniga keng jalb etish bo'yicha chora-tadbirlar dasturini;

“Iste`dod” fondining moliyaviy resurslarini shakllantirish manbasi sifatida O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi huzuridagi Ta`lim va tibbiyot muassasalari moddiy-texnika bazasini rivojlantirish jamg'armasi mablag'larini jalb etishni.

4. Shunday tartib o'rnatilsinki, unga muvofiq xorijiy olim, o'qituvchi va mutaxassislarni respublika oliy ta`lim muassasalari, Oliy ta`lim muassasalari va pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish tarmoq markazlari (keyingi o'rinlarda – Tarmoq markazlari) o'quv jarayonlariga jalb etishda:

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta`lim vazirligining Moliya vazirligi bilan kelishilgan takliflari asosida xorijiy olim, o'qituvchi va mutaxassislarning mehnatiga haq to'lash mehnat shartnomasida belgilangan miqdorda erkin konvertatsiya qilinadigan valyutada amalga oshiriladi;

xorijiy olim, o'qituvchi va mutaxassislar uchun ikki tomonga aviachiptalarni sotib olish xarajatlari (uzoq muddatli mehnat shartnomalarida bir yilda ikki martadan oshmagan holda) oliy ta`lim muassasalari, Tarmoq markazlari tomonidan milliy valyutada to'lanadi;

xorijiy olim, o'qituvchi va mutaxassislarning bir oydan oshmagan muddatga tuzilgan qisqa muddatli mehnat shartnomalari bo'yicha respublika mehmonxonalarida yashash xarajatlari oliy ta`lim muassasasi, Tarmoq markazlari tomonidan milliy valyutada to'lanadi, bundan uzoq muddatga tuziladigan mehnat shartnomalari bo'yicha xorijiy olim, o'qituvchi va mutaxassislarning uy-joy ijara xarajatlari tuzilgan shartnoma shartlariga muvofiq oylik maoshlarini to'lashda amalga oshiriladi;

xorijiy olim, o'qituvchi va mutaxassislarga O'zbekiston Respublikasida bo'lgan davrida kunlik safar xarajatlari 20 AQSh dollari ekvivalentidagi kundalik me`yor bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining to'lov kunidagi kursi bo'yicha milliy valyutada to'lanadi;

oliy ta`lim muassasalari, Tarmoq markazlari o'quv jarayoniga jalb qilinadigan xorijiy olim, o'qituvchi va mutaxassislar tuzilgan mehnat shartnomasi doirasida olinadigan daromadlari jismoniy shaxslar daromad soliqlari to'lashdan ozod etiladi;

oliy ta`lim muassasalari, Tarmoq markazlari o'quv jarayoniga jalb qilinadigan xorijiy olim, o'qituvchi va mutaxassislar tuzilgan mehnat shartnomasi doirasida olinadigan daromadlari yagona ijtimoiy to'lovlaridan

ozod etiladi; xorijiy olim, o'qituvchi va mutaxassislarni jalb etish va ularning moddiy ta'minoti bo'yicha xarajatlarni moliyalashtirish manbasi sifatida oliy ta'lim muassasalari va Tarmoq markazlariga o'rnatilgan tartibda ajratiladigan byudjet mablag'lari, oliy ta'lim muassasalarining byudjetdan tashqari mablag'lari, xalqaro moliya va boshqa tashkilotlar, xorijiy hukumat tashkilotlarining grantlari, shuningdek, qonunchilikda taqiqlanmagan boshqa manbalar hisoblanadi.

5. Ta'lim va o'qitish sifati ustidan samarali davlat nazoratini o'rnatish maqsadida Davlat test markazining Kadrlar tayyorlash sifatini nazorat qilish, pedagog kadrlar va ta'lim muassasalarini attestatsiya qilish boshqarmasi negizida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzurida Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi tashkil etilsin va uning asosiy vazifalari etib:

ta'lim tizimida o'quv-tarbiya jarayonlari, professor-o'qituvchilar tarkibi, kadrlar tayyorlash va ularning malakasini oshirish sifatini nazorat qilish bo'yicha davlat siyosatini amalga oshirish;

idoraviy mansubligi va mulkchilik shaklidan qat'i nazar, ta'lim muassasalarini attestatsiya va davlat akkreditatsiyasidan o'tkazish.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi uch oy muddatda Ta'lim sifatini nazorat qilish bo'yicha davlat inspeksiyasi faoliyatini tashkil qilish bo'yicha Hukumat qarorini qabul qilsin.

6. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot vazirligi, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining manfaatdor davlat boshqaruvi organlari bilan kelishilgan quyidagi takliflari qabul qilinsin:

Namangan muhandislik-pedagogika institutini Namangan muhandislik-qurilish institutiga aylantirish va uning ixtisoslashuvini o'zgartirish;

Termiz shahrida Toshkent davlat texnika universiteti va Toshkent davlat agrar universiteti filiallarini tashkil qilish.

Vazirlar Mahkamasi uch oy muddatda mazkur ta'lim muassasalarida o'quv-tarbiya jarayonini to'liq tashkil qilish, professor-o'qituvchilar tarkibini butlash, zarur moddiy-texnika va o'quv-laboratoriya bazasini shakllantirishni nazarda tutuvchi Hukumat qarorini qabul qilsin.

7. 2017-2021 yillarda Oliy ta`lim tizimini kompleks rivojlantirish dasturini o'z vaqtida va sifatli amalga oshirilishini ta`minlash bo'yicha ishlarni samarali muvofiqlashtirish uchun 75-sonli ilovadagi tarkibga muvofiq Komissiya tashkil qilinsin.

Komissiya (A.N.Aripov):

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta`lim vazirligi, Moliya vazirligi va Iqtisodiyot vazirligi, tasarrufida oliy ta`lim muassasalari mavjud vazirlik va idoralarning takliflari bo'yicha har yili, moliyaviy xarajatlarning umumiy tasdiqlangan parametrlari doirasida, oliy ta`lim muassasalarining o'quv va ilmiy-laboratoriya bino va korpuslari, sport inshootlari va ijtimoiy-muhandislik infratuzilmasi ob`yektlarini ularning texnik holatini, shuningdek, har bir oliy ta`lim muassasasining moddiy-texnika ta`minotini inobatga olgan holda qurish, rekonstruksiya qilish, kapital ta`mirlash va jihozlash manzilli ro'yxatlarini tasdiqlasin;

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta`lim vazirligi, Moliya vazirligi va Iqtisodiyot vazirligi, tasarrufida oliy ta`lim muassasalari mavjud vazirlik va idoralarning asoslangan takliflari bo'yicha moliyaviy yil uchun belgilangan kapital qo'yilmalar doirasida tasdiqlangan manzilli ro'yxatlar parametrlariga o'zgartirishlar kiritib borsin;

Dasturning amalga oshirilib borishi bo'yicha tizimli monitoring o'rnatsin va uning bajarilish natijalarini Vazirlar Mahkamasining yarim yil va yil yakunlari bo'yicha o'tkaziladigan yig'ilishlari muhokamasiga kiritib borsin.

8. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar bo'yicha davlat qo'mitasi manfaatdor vazirlik va idoralar bilan birgalikda Dasturni amalga oshirish uchun imtiyozli xorijiy kreditlar va grantlarni jalb qilish bo'yicha xalqaro moliyaviy institutlar va xorijiy donorlar bilan tizimli ishlar olib borsin.

9. Dasturning moliyalashtirish manbalari etib quyidagilar belgilansin:

o'quv va ilmiy-laboratoriya binolari va korpuslari, sport inshootlari va ijtimoiy-muhandislik infratuzilmasi ob`yektlarini qurish, rekonstruksiya qilish, kapital ta`mirlash va jihozlash bo'yicha – O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi huzuridagi Ta`lim va tibbiyot muassasalarining moddiy-texnika bazasini rivojlantirish jamg'armasi mablag'lari;

Navoiy konchilik instituti, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti va uning filiallari hamda Toshkent temir yo'l muhandislari institutining o'quv va ilmiy-laboratoriya binolari va korpuslari, sport inshootlari va ijtimoiy-muhandislik infratuzilmasi ob'yektlarini qurish, rekonstruksiya qilish, kapital ta'mirlash va jihozlash bo'yicha – idoraviy mansubligi bo'yicha tegishli tashkilotlarning o'z mablag'lari.

10. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot vazirligi, Moliya vazirligi 2018 yil va keyingi yillar uchun O'zbekiston Respublikasi Investitsiya dasturlari parametrlarini shakllantirishda, Komissiya qarori asosida, oliy ta'lim muassasalarida qurilish, rekonstruksiya qilish, kapital ta'mirlash va jihozlash ishlari uchun zarur mablag'larni O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi huzuridagi Ta'lim va tibbiyot muassasalarining moddiy-texnika bazasini rivojlantirish jamg'armasi resurslaridan ajratilishini nazarda tutsin.

11. Belgilansinki, Dasturni amalga oshirishni moliyalashtirish uchun 2017-2021 yillar mobaynida xo'jalik yurituvchi sub'yektlar tomonidan yo'naltirilgan xayriya mablag'lari foyda solig'ini hisoblashda va yagona soliq to'lovini to'lashda soliqqa tortish bazasidan chiqariladi.

12. O'zbekiston Respublikasi Davlat arxitektura va qurilish qo'mitasi va Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining oliy ta'lim muassasalari o'quv va ilmiy-laboratoriya binolari va korpuslari, sport inshootlari va ijtimoiy-muhandislik infratuzilmasi ob'yektlarini qurish, rekonstruksiya qilish va kapital ta'mirlashni loyihalashtirishda ko'llaniladigan yagona texnik topshiriq va talablar konsepsiyasini ishlab chiqish bo'yicha bosh loyihachi tashkilot sifatida “Tashgiprogor” aksiyadorlik jamiyatini belgilash to'g'risidagi taklifiga rozilik berilsin.

13. Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimliklari:

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, tasarrufida oliy ta'lim muassasalari mavjud vazirlik va idoralarga oliy ta'lim muassasalarida qurilish, rekonstruksiya qilish va kapital ta'mirlash bo'yicha ishlarni tashkil etishda, jumladan, zarur hollarda, ularga yer maydonlarini ajratish to'g'risida qaror qabul qilishda va tashqi muhandislik kommunikatsiyalariga ulanishda ko'maklashsin; oliy ta'lim muassasalarining tashqi muhandislik kommunikatsiyalariga ulanishida optimal texnik sharoitlar yaratilishini ta'minlasin.

Oliy ta`lim muassasalari ixtiyoridagi yer maydonlarini tasarruf etish O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarorlari asosida amalga oshirilishi belgilansin.

14. Quyidagilar 2022 yilning 1 yanvarigacha:

2017-2021 yillarda Oliy ta`lim tizimini kompleks rivojlantirish dasturi, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 21 maydagi PQ-1533-sonli qarori bilan tasdiqlangan 2011-2016 yillarda Oliy ta`lim muassasalarining moddiy-texnika bazasini mustahkamlash va yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash sifatini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari dasturi doirasida olib kiriladigan zamonaviy o'quv-laboratoriya, ilmiy-laboratoriya va kompyuter uskunalari, sarflanadigan laboratoriya materiallari (butlovchi materiallar, reaktivlar, kimyoviy idish, biologik materiallar va ob`yektlar), dasturiy mahsulotlar, Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlangan ro'yxat bo'yicha xorijiy o'quv va ilmiy-metodik adabiyotlar bojxona to'lovlaridan (bojxona rasmiylashtiruv yig'implari bundan mustasno); ta`lim va ilmiy-tadqiqot tashkilotlari xo'jalik yurituvchi sub`yektlar bilan tuzilgan shartnomalar bo'yicha bajariladigan amaliy, innovatsion ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlari bo'yicha yuridik shaxslarning daromad solig'i, yagona soliq to'lovi, qo'shimcha qiymat solig'i va davlatning maqsadli jamg'armalariga majburiy to'lovlardan (yagona ijtimoiy to'lovdan tashqari) ozod etilsin.

15. O'zbekiston Respublikasi Davlat arxitektura va qurilish qo'mitasi:

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta`lim vazirligi bilan birgalikda ikki oy muddatda oliy ta`lim sohasida zamonaviy standartlar talablaridan kelib chiqib, mavjud maydonlardan optimal foydalanish, zamonaviy resurs va energiya tejamkor texnologiyalarni qo'llash, shuningdek, mahalliy ishlab chiqarilgan qurilish materiallari va butlovchi qismlardan ustuvor foydalanishni nazarda tutgan holda oliy ta`lim muassasalari bo'yicha shaharsozlik qurilish me`yorlari va qoidalarini tanqidiy qayta ko'rib chiqsin;

ishlab chiqilayotgan loyiha-smeta hujjatlari, berilayotgan ekspert xulosalari va qurilish-montaj ishlarining bajarilishi sifati ustidan doimiy va tizimli nazoratni ta`minlasin.

16. Mazkur qarorning bajarilishini nazorat qilish O'zbekiston Respublikasining Bosh vaziri A.N.Aripov va O'zbekiston Respublikasi

Prezidentning Davlat maslahatchisi A.N.Yunusxodjayev zimmasiga yuklansin.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.MIRZIYOYEV

Toshkent shahri, 2017 yil 20 aprel

29.07.2017

Ma'naviy-

ma'rifiyishlarsamaradorligini oshirish va sohanirivojlantirishni yangi bosqichga ko'tarish to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori.

Mustaqillik yillarida mamlakatimizda jamiyat hayotining ma'naviy-ma'rifiy asoslarini mustahkamlash, milliy istiqlol g'oyasining asosiy tushuncha va tamoyillarini hayotga joriy etish, yurtdoshlarimiz, ayniqsa, yosh avlod qalbida Vatanimiz taqdiri va kelajagi uchun daxldorlik va mas'uliyat hissini oshirish, yot g'oyalarga qarshi mafkuraviy immunitetni kuchaytirishga yo'naltirilgan targ'ibot tizimi shakllandi. Bu jarayonda Respublika Ma'naviyat targ'ibot markazi, uning joylardagi tuzilmalari hamda Milliy g'oya va mafkura ilmiy-amaliy markazi tomonidan muayyan ishlar amalga oshirilganini qayd etish lozim.

Bugungi kunda dunyoda globallasuv jarayonlari kuchayib, tinchlik va barqarorlikka qarshi yangi tahdid va xatarlar tobora ko'payib bormoqda. Bunday murakkab va tahlikali vaziyat sohada amalga oshirilgan ishlarni tanqidiy baholab, uning faoliyatini zamon talablari asosida takomillashtirishni taqozo etmoqda.

Xususan, oila, mahalla va ta'lim muassasalarida yoshlar tarbiyasi, chekka hududlar va mahallalarda uyushmagan yoshlar bilan maqsadli g'oyaviy-tarbiyaviy ishlarning yuzaki tarzda olib borilayotgani, jinoyatchilik, diniy ekstremizm va terroristik harakatlarga adashib qo'shib qolish, milliy qadriyatlarga e'tiborsizlik, erta turmush qurish, oilaviy ajralishlar kabi salbiy holatlarning oldini olishga qaratilgan targ'ibot ishlarining aksariyat hollarda kutilgan natijani bermayotgani bu masalalarga jiddiy e'tiborni talab etmoqda.

Mamlakatimizda qabul qilingan 2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar

strategiyasida eng avvalo, davlat boshqaruvi organlarining quyi bo'g'inlari faoliyatini tubdan yaxshilash, ularning xalq bilan muloqot qilishini ta'minlash, bu borada samarali ijtimoiy hamkorlik mexanizmini mustahkamlash ustuvor vazifa sifatida belgilab qo'yilgan.

Ana shu maqsad va vazifalardan kelib chiqqan holda, ma'naviy-ma'rifiy targ'ibot ishlarining mazmun-mundarijasini tubdan yaxshilash, ularning ko'lami va miqyosini kengaytirish, tizimda faoliyat ko'rsatayotgan soha xodimlarining bilim va malakasini izchil oshirib borish, tuman (shahar) darajasidagi xodimlar mehnatiga haq to'lashning barqaror tizimini yo'lga qo'yish, sohada faoliyat olib borayotgan muassasa va tashkilotlar ishini muvofiqlashtirish va ularning samarasini oshirish maqsadida:

1. Respublika Ma'naviyat va ma'rifat kengashining Respublika Ma'naviyat targ'ibot markazi hamda Milliy g'oya va mafkura ilmiy-amaliy markazini birlashtirish yo'li bilan ularning negizida Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazini (keyingi o'rinlarda –Markaz deb ataladi) qayta tashkil etish haqidagi taklifi ma'qullansin.

2. Markaz faoliyatini tashkil etishda quyidagi asosiy vazifalarga alohida e'tibor qaratilsin:

mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar, qabul qilinayotgan qonun hujjatlari, davlat dasturlarining mazmun va mohiyatini aholining keng qatlamlariga yetkazishga qaratilgan targ'ibot ishlarini tizimli va izchil amalga oshirish, bu borada keng jamoatchilik, olimlar, mutaxassislar, ijodkor ziyolilardan iborat "Ma'rifat" targ'ibotchilar jamiyatini shakllantirish hamda uning faoliyatini doimiy asosda yo'lga qo'yish;

dunyoda yuz berayotgan murakkab geosiyosiy va g'oyaviy-mafkuraviy jarayonlarning mazmun-mohiyatini har tomonlama chuqur yoritib borish, terrorizm, diniy ekstremizm, aqidaparastlik, separatizm, odam savdosi, "ommaviy madaniyat", narkobiznes va boshqa tahdidlarga qarshi samarali g'oyaviy kurash olib borish;

jamiyatimizning barqaror rivojlanishiga to'sqinlik qilayotgan ichki tahdidlar – el-yurt taqdiriga loqaydlik, mahalliychilik, urug'-aymoqchilik, oilaviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasiga e'tiborsizlik kabi holatlarga barham berishga qaratilgan kompleks tadbirlar tizimini ishlab chiqish va amalga oshirish;

milliy g'oyani yurtimizda yashayotgan barcha millat va elatlar, ijtimoiy toifa vakillari o'rtasida keng targ'ib etish, bunyodkorlik ruhini yalpi ijtimoiy harakatga aylantirish, ertangi kunga ishonch tuyg'ularini kuchaytirish;

targ'ibot-tashviqot ishlarida aholining hududiy, kasbiy hamda yosh

xususiyatlarini hisobga olgan holda mutanosib, maqsadli va mazmunli yondashuvni joriy etish;

ma'naviy-ma'rifiy targ'ibot ishlari samaradorligining ilmiy asoslangan monitoringini ta'minlashga qaratilgan sotsiologik tadqiqotlar o'tkazishni muntazam yo'lga qo'yish;

yoshlarda sog'lom dunyoqarash, jumladan, kitobxonlik ko'nikmasini shakllantirish, internet, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan oqilona foydalanish madaniyatini oshirish, ularda g'oyaviy va axborot xurujlariga qarshi mafkuraviy immunitetni kuchaytirish;

mahallalarda uyushmagan yoshlar bilan ishlash, ushbu toifani ijtimoiy-iqtisodiy faollashtirishda jamoat tashkilotlari bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish;

xalqimizning tarixiy merosi, urf-odatlari va milliy tarbiya an'analarini asrab-avaylash, keng aholi qatlamlari, ayniqsa, yoshlarimiz o'rtasida dinlararo bag'rikenglik, millatlararo totuvlik va o'zaro mehr-oqibat muhitini mustahkamlash bo'yicha chora-tadbirlar ishlab chiqish va joriy etish.

3. Belgilab qo'yilsinki:

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Respublika Ma'naviyat va ma'rifat kengashiga, Qoraqalpog'iston Respublikasi Jo'qorg'i Kengesi Raisi, viloyatlar, Toshkent shahar hamda tumanlar (shaharlar) hokimlari tegishli ravishda hududiy kengashlarga jamoatchilik asosida raislik qiladilar.

4. Qayta tashkil etilayotgan Markaz Respublika Ma'naviyat targ'ibot markazi hamda Milliy g'oya va mafkura ilmiy-amaliy markazining barcha huquq va majburiyatlari bo'yicha huquqiy vorisi hisoblanishi inobatga olinsin.

5. Respublika Ma'naviyat va ma'rifat kengashining tashkiliy tuzilmasi, Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazining tuzilmasi, Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahar bo'limlari va tuman (shahar) bo'linmalarining namunaviy tuzilmalari 1-4-ilovalarga muvofiq tasdiqlansin.

6. Markaz rahbariga uning tuzilmasiga xodimlarning belgilangan umumiy soni doirasida o'zgartirishlar kiritish huquqi berilsin.

7. Belgilab qo'yilsinki:

Markaz va uning hududiy bo'limlari hamda bo'linmalari faoliyatini moliyalashtirish O'zbekiston Respublikasi Davlat byudjeti mablag'lari, shuningdek, qonun hujjatlarida taqiqlanmagan boshqa manbalar hisobidan amalga oshiriladi;

Markaz rahbari maqomi, maishiy ta'minoti, tibbiy va transport xizmatidan foydalanish shart-sharoitlariga ko'ra – vazirga, Markaz rahbarining birinchi o'rinbosari va o'rinbosari – tegishli ravishda vazirning birinchi o'rinbosari va o'rinbosariga tenglashtiriladi;

Markaz xodimlariga davlat boshqaruvi organlari xodimlari uchun belgilangan ish haqi, mukofotlash va moddiy yordam ko'rsatish shartlari tatbiq etiladi.

8. Toshkent shahar hokimligi O'zbekiston Respublikasi Xususiylashtirilgan korxonalariga ko'maklashish va raqobatni rivojlantirish davlat qo'mitasi bilan birgalikda bir oy muddatda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasiga Markaz hamda "Tafakkur" va "Ma'naviy hayot" jurnallari tahririyatini joylashtirish uchun bino ajratish bo'yicha taklif kiritsin.

9. Markaz bir oy muddatda o'z Ustavini ishlab chiqsin va tasdiqlash uchun Respublika Ma'naviyat va ma'rifat kengashiga kiritsin.

10. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi:

ushbu qarorni amalga oshirish bilan bog'liq sarf-xarajatlarni moliyalashtirish uchun zarur bo'lgan mablag'larni 2017-yilda Ijtimoiy soha bo'yicha tasdiqlangan byudjet parametrlari doirasida ajratsin, 2018-yildan boshlab esa – O'zbekiston Respublikasi Davlat byudjeti parametrlarida nazarda tutsin;

Markazga 5 ta avtotransport vositasini, jumladan, 3 ta xizmat ko'rsatadigan, 1 ta navbatchi va 1 ta maxsus avtobusni saqlab turish uchun hamda Markazning hududiy bo'limlariga jami 14 ta xizmat ko'rsatadigan avtotransport vositasini saqlab turish uchun limit ajratsin.

11. Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazi O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi hamda Moliya vazirligi bilan birgalikda ikki oy muddatda Markaz, hududiy bo'limlar va bo'linmalar xodimlarining mehnatiga haq to'lash bo'yicha yagona tarif setkasini ishlab chiqsin va tasdiqlasin.

12. Markaz manfaatdor vazirlik va idoralar bilan birgalikda bir oy muddatda "Ma'rifat" targ'ibotchilar jamiyati lektorlari faoliyatini moliyalashtirish yuzasidan takliflarni ishlab chiqsin hamda Respublika Ma'naviyat va ma'rifat kengashiga kiritsin.

13. O'zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi Markazni zarur telekommunikatsiyalar, internet axborot tarmog'iga kirish va telefon aloqasi, jumladan, hukumat telefon aloqasi bilan belgilangan tartibda ta'minlasin.

14. Qoraqalpog‘iston Respublikasi Jo‘qorg‘i Kengesi Raisi, viloyatlar, Toshkent shahar hamda tumanlar (shaharlar) hokimlari ikki oy muddatda Markazning hududiy bo‘limlari va bo‘linmalarini belgilangan tartibda zarur xizmat xonalari, mebel jamlanmasi, komputer texnikasi, aloqa vositalari va internet tarmoqlari bilan ta‘minlash choralari ko‘rsin.

15. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2006-yil 25-avgustdagi “Milliy g‘oya targ‘iboti va ma‘naviy-ma‘rifiy ishlar samaradorligini oshirish to‘g‘risida”gi PQ-451-son qarori o‘z kuchini yo‘qotgan deb hisoblansin.

16. Respublika Ma‘naviyat va ma‘rifat markazi manfaatdor vazirlik va idoralar bilan birgalikda qonun hujjatlariga ushbu qarordan kelib chiqadigan o‘zgartirish va qo‘shimchalar yuzasidan bir oy muddatda O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasiga takliflar kiritsin.

17. Mazkur qarorning ijrosini nazorat qilish O‘zbekiston Respublikasining Bosh vaziri A.Aripov va O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Davlat maslahatchilari X.Sultonov, R.Komilov zimmasiga yuklansin.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Sh.MIRZIYOYEV

Toshkent shahri, 2017-yil 28-iyul